

Αρμόλιου πύσσου
12000

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

ΑΝΜΒ'

ποταμι

π' αὐτ

π' αὐτ

ο γερνίνο

ση
νο
εὐ-
κο-
κα
δύ-
κερ
ατδ

υ ἰθνοϋς
θις καὶ

85

ΣΕΙΡΑ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ

ΕΤΟΥΣ ΣΧΟΛΙΚΟΥ Α', Β', Γ', Δ', και Ε'
μετά προλεγομένων και διδακτικών οδηγιών

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ.

ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Πραγματογνωσία, Ανάγνωσις, Γραφή, Ίχνογραφία, Θρησκεία,
Υγιεινή, Ίστορία, Γεωγραφία, Φυσική Ίστορία,
Φυσική, Ερμηνευτικός λόγος κλπ.
μετά εικονογραφιών.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ
ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταρρυθμισθεῖσα.

Ἄδεια τοῦ Ὑπουργείου τῆς παιδείας
ἐπ' ἀριθμ. 76, 19 Δεκεμβρίου ἀχρὸν 1302.

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΚΔΙΔΟΝΤΟΣ Γ. ΣΕΪΤΑΝΙΔΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΟΛΟΥ ΕΝ ΖΗΝΤΑΝ ΚΑΠΟΥΣΟΥ.

1885.

Οὐ πάνυ γε βῆδιδόν ἐστιν εὐρεῖν ἔργον, ἐφ' ᾧ οὐκ ἂν τις αἰτίαν ἔ-
χοι· χαλεπὸν γὰρ οὕτω τι ποιῆσαι, ὥστε μηδὲν ἀμαρτεῖν.

(Ξενοφ. ἀπομν. β', ἡ, 5).

Πᾶν ἀντίτυπον, μὴ φέρον τὴν σφραγίδα τοῦ ἐκδότου,
καταδιώκεται, ὡς ἐκ τυποκλοπίας προερχόμενον.

ΣΕΙΡΑΣ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΩΝ

ΕΤΟΣ ΣΧΟΛΙΚΟΝ ΤΡΙΤΟΝ.

Κατ' ἔτος θὰ γίνηται νέα ἔκδοσις μετερρυθμισμένη.

ΤΥΠΟΙΣ ΑΔΕΛΦΩΝ ΚΕΦΑΛΙΔΩΝ.

(Ἐν Περμποπαζάρῳ παρὰ τὸ Ἄραπ-Δζαμί ἀριθμ. 6).

Εἰς ἐπὶ τὰ καὶ ἐπέκεινα χιλιάδας ἀντιτύπων ἐξετυπώθη πέρυσι τὸ ἔτος τοῦτο τῆς ἡμετέρας «Σειρᾶς ἀναγνωσμάτων». Ἡ ἐν τὸς ἔτους ἐξάντησις τῆς ἐκδόσεως ἐκείνης εἶναι ἰκανὸν τεκμήριον τῆς εὐμενοῦς ὑποδοχῆς, ἧς τὸ ἔργον ἡμῶν ἔτυχε. Εὐχαριστοῦμεν ἀπὸ καρδίας πᾶσι μὲν τοῖς συντελέσασιν εἰς τὴν τοιαύτην ὑποδοχὴν, ἰδίᾳ δὲ τοῖς φίλοις συναδέλφοις καὶ ταῖς ἀξιοτίμοις Ἐφορίαις, ὅσοι τὸ ἔργον ἡμῶν εὐμενῶς ὑπεδέξαντο καὶ εἰς τὰς ὑπ' αὐτοῖς σχολὰς εἰσῆγαγον, μάλιστα δὲ τῇ ἐνταῦθα Φιλεκαπαιδευτικῇ καὶ Φιλανθρωπικῇ Ἀδελφότητι, λίαν προφρόνως καὶ εὐγενῶς ἐγκρινάσῃ καὶ συστησάσῃ τὸ ἡμέτερον ἔργον εἰς τὰ ὑπ' αὐτῇ σχολεῖα. Φιλοτιμούμενοι δὲ ν' ἀνταποκριθῶμεν εἰς τὴν εὐγένειαν, τὴν προθυμίαν καὶ εὐμένειαν ταύτην, οὐδὲν δὲ ἄλλο, ὥς καὶ πέρυσιν ἐλέγομεν, σκοπὸν ἔχοντες, ἢ ὅπως τῇ φίλῃ νεότητι, ἧς τὴν ἐκπαίδευσιν καὶ μόρφωσιν μετὰ τῶν ἄλλων συναδέλφων ἐλάχομεν, κατὰ δύναμιν χρήσιμοι καὶ ὠφέλιμοι ἐν τῷ κύκλῳ τῆς ἡμετέρας ἐνεργείας καταστῶμεν, νομίζοντες δέ, ὅτι, εἰ μὴ τι πλεόν, κατὰ δύναμιν τοῦλάχιστον εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ ἡμετέρου ἔθνους συνεισφέρομεν καὶ συνεργαζόμεθα, ἐπὶ τῆς καλῆς δὲ αὔθις καὶ

ἀγαθῆς διαθέσεως, ἐπὶ τῆς εὐνοϊκῆς καὶ ἐπιεικοῦς κρίσεως τῶν ἐπαίδετων καὶ τῶν ἄλλων, ὅσοι τὸ ἔργον ἡμῶν ἀνὰ χεῖρας θὰ εὐαρεστηθῶσι νὰ λάθωσι, ἐπεριεδομένοι, προεβήμεν εἰς τὴν δευτέραν αὐτὴν ἐκδοσιν, ἐπενεγκόντες βελτιώσεις, ὅσας τε ἡμεῖς αὐτοί, ἐρέτος διὰ τοῦ ἔργου ἡμῶν διδάσκοντες, ἀναγκαιὰς εὗρομεν, καὶ ὅσας ἕτεροι, συνάδελφοί τε καὶ ἄλλοι, φίλοι εὐκρινεῖς ἡμῶν καὶ τῆς δημοτικῆς παιδείσεως, ἡμῶν εὐγενῶς ὑπέδειξαν.

Περὶ τῶν δὲ νομίζοντες νὰ ἐπαναλάβωμεν ἐνταῦθα, ὅσα πέρυσιν ἐν τοῖς προλεγομένοις τοῦ ἔτους ἔλεγόμεν περὶ τῶν βοηθημάτων, ὅσα ἡμῶν ἐχρησίμευσαν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, περὶ τῆς συναρμο-λογήσεως καὶ διατάξεως τῆς ὕλης, περὶ τῆς γλώσσης τοῦ ἔργου καὶ τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ, ἄπερ ἄλλως καὶ ἤδη δύναται ὁ βουλούμενος νὰ ἴδῃ ἐν τῷ ἔτει, καταχωρῶμεν καὶ ἐνταῦθα τὰς πέρυσιν δημοσιευθείσας διδακτικὰς ὁδηγίας, ὅπως τὴν διεξαγωγὴν τῶν ἀναγνωσμάτων τοῖς διδάσκουσι διευκολύνωμεν.

α) Ἐξηροῦνται πραγματο-λογικῶς¹ αἱ τοιαύτης ἐξηγήσεως χρῆζουσαι λέξεις καὶ ἔννοιαι, τιθεμένων ὑπ' ὄψει τῶν μαθητῶν τῶν πραγμάτων, εἰ δυνατόν, εἰ δὲ μή, τῶν εἰκόνων τοῦλάχιστον τῶν πραγμάτων, ἧ γίνεται διήγησις σαφῶς

¹ Ἄσασαι αἱ ἐργασίαι αὐταὶ γίνονται ὑπὸ τοῦ διδασκάλου μὲν, ἔνθα οἱ μαθηταὶ δὲν δύνανται νὰ ἐκτελέσωσι ταύτας, ὑπὸ τῶν μαθητῶν δὲ, ἔνθα τοῦτο εἶναι δυνατόν ἐν γένει ἡ διεξαγωγὴ τοῦ μαθήματος πρέπει νὰ γίνηται κατὰ τὴν γενετικὴν μέθοδον (ὄρα Παιδαγωγικὴν καὶ Διδακτικὴν Λίνδερ ὑπὸ Χ. Δ. Παπαδοπούλου σελ. 223—227). Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα πάντα δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνονται καθ' ἑκάστην καὶ πανταχοῦ, ἐκτελοῦνται ἄλλοτε ἄλλα. Ἄπανταχοῦ δὲ ὁ διδάσκων κατὰ τὰς δυνάμεις τῶν διδασκομένων τηρεῖ τὸ προσήκον μέτρον.

καὶ εὐλήπτως τοῦ περιεχομένου τοῦ προκειμένου ἀναγνώσματος¹.

β) Ἀναγιγώσκειται, τεχνικῶς, ἐμφατικῶς, φυσικῶς καὶ ὀρθῶς ἀπαγγελλόμενον τὸ προκείμενον ἀνάγνωσμα².

γ) Ἐρμηνεύονται αἱ ἀγνωστοὶ ἢ δύσληπτοι λέξεις τοῦ λόγου πρῶτον ἀσχέτως καὶ ἐν τῇ κυρίᾳ σημασίᾳ, ἔπειτα σχετικῶς πρὸς τὰς ἄλλας καὶ ἐν τῇ τυχόν ἐκδοχικῇ ἐνοίᾳ.

δ) Τάττονται φυσικώτερον κατὰ τὸ πνεῦμα τῆς νέας ἑλληνικῆς τὰ μέρη τῆς προτάσεως, συμπληροῦνται τὰ τυχόν ἑλλειπῆ καὶ ἀναπτύσσονται τὰ συνεπτυγμένα.

ε) Ἐρευνᾶται ἡ λογικὴ σχέσις καὶ συνάφεια τῶν προτάσεων καὶ ἐνοσιῶν.

ς) Ἐπιστᾶται ἡ προσοχὴ καὶ ἐρελκύεται ἡ παρατήρησις καὶ κρίσις τοῦ μαθητοῦ ἐπὶ τῶν ἐνοσιῶν.

ζ) Ὑποθερμίνεται καὶ διεγείρεται τὸ ἀνάλογον αἰσθημα, ἐξάγεται δὲ ἡ ὑπογορεύεται τὸ ἐν ὁμοίᾳ περιστάσει καθήκον.

η) Ἀναγιγώσκειται αὐθις καὶ ἐρμηνεύεται ἐν ὅλῳ, ἐροποιούμενον τὸ μάθημα.

θ) Τεχνολογοῦνται αἱ λέξεις ἄλλοτε ἄλλαι, ζητουμένης ἔνθα ἐπικτόν, τῆς μεταβολῆς τῶν προσώπων, ἀριθμῶν, χρό-

¹ Ἡ τοιαύτη ἐξηγησις ἢ διήγησις πρὸ πάσης ἄλλης ἐργασίας εἶναι ἀναγκαιότητα καὶ λυσίτελεσάτη, τὰ μάλιστα συμβαλλομένη εἰς τὴν ἐφεξῆς ὀρθὴν ἀνάγνωσιν καὶ κατάληψιν τοῦ προκειμένου ἀναγνώσματος.

² Περὶ τεχνικῆς ἀναγνώσεως ἐξέδοτο πρὸ πολλοῦ ἄριστον συγγραμμάτιον ὁ κ. Μιλτ. Βρατσάνος. Καὶ ὁ κ. Δ. Γ. Πετρίδης ἐν ταῖς διδακτικαῖς αὐτοῦ Ὁδηγίαις (κεφ. ἦ) πολλὰ καὶ ὀρθὰ περὶ ἀναγνώσεως λέγει ἄμφοτερά τὰ πονήματα ταῦτα συνιστώμεν θερμῶς τοῖς διδάσκουσι

νων και των άλλων τύπων, αναζητούνται δε τα παράλληλα, συνώνυμα και συγγενή χωρία ή λέξεις.

ι) Συντάσσονται καθ' ὅλου και κατὰ μέρος αἱ προτάσεις, ζητεῖται δέ, ἐνθα δυνατόν, ἡ μεταβολή τῆς τοιαύτης εἰς τοιαύτην σύνταξιν, πλοχήν, κλπ.

ια) Γίνεται ἀντιγραφή τοῦ μαθήματος, ὅλου ἢ μέρους, κατ' οἶκον ἢ ἐν τῇ σχολῇ, ἢ γράφεται καθ' ὑπαγόρευσιν εἰς τὸν πίνακα ἢ τὸ τετράδιον, ἐξετάζεται δὲ και διορθοῦται ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος ἐν αὐτῇ τῇ παραδόσει και εἰς ἐπήκοον παντων τῶν μαθητῶν, εἰ δυνατόν, εἰ δὲ μή, κατ' ἴδιον. Καλὸν δὲ εἶναι νὰ ὑποδεικνύωνται μόνον ὑπὸ τοῦ διδάσκοντος τ ἐσφαλμένα διὰ συμβολικῶν σημείων, νὰ ἀνευρίσκωνται δὲ και διορθῶνται ὑπὸ τῶν μαθητῶν.

Παραλείποντες δὲ τ' ἄλλα, ὅσα ἐν τῷ ἔτει πέρυσι ἐδῆμ σιεύσαμεν, και ἄπερ δύναται ὁ βουλόμενος ἐν αὐτῷ νὰ ἴδῃ, συναισθανόμενοι τὰς ἐλλείψεις ἔτι τοῦ ἡμετέρου ἔργου, νομίζοντες, ὅτι τὰ καλὰ βιβλία οὐχὶ ἀμέσως ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ και τῇ συμβολῇ παντὸς ἐπατορτος και ἐνδιαφερομένου κατατίθενται, ἀπεκδεχόμενοι δὲ εὐγνωμόνως πᾶσαν τοιαύτην συμβολήν, ἐγγραφον ἢ προφορικῆν, πεπεισμένοι, ὅτι και ἡ δευτέρα αὕτη ἐκδοσις τῆς αὐτῆς και ἡ πρώτη εὐνοϊκῆς κρίσεως και ὑποδοχῆς θὰ τύχῃ, εὐχαριστοῦμεν αὐτῆς και ἐν τῶν προτέρων πᾶσι, ὅσοι οὕτω τὸ ἔργον ἡμῶν πάλιν θὰ κρίνωσι και θὰ μεταχειρισθῶσι, εὐχόμεθα δὲ ἀπὸ καρδίας, ἵνα και αὕτη ἡ ἐκδοσις ἀποβῇ τῇ εὐρίῃ ἡμῶν νεότητι ὅσον οἶόν τε χρήσιμος και ὠφέλιμος.

Ἐν Γαλατῇ Κω/πόλεως 1885.

Κ. Γ. ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ.

Ι. Ι. ΠΟΥΤΣΙΟΣ.

Ἡ ἐραστία τῶν μαθημάτων.
Ἄρῃν τὸ ἴδιον ἔλεος ἐκτρέφομαι εἰς τὴν σχολὴν εἶμαι ἐν τῷ ἴδιον τάξιν τῆς σχολῆς.
Μετὰ ἀνάπαυαν δύο σχολῶν μνητῶν καίτιν αἱ τῆς ἐργασίας ἡμέρας ἀρέσκωνται.
Ἡ σχολὴ καίτιν τὰς αἰτίας αἰτίας τῆς ἡμετέρας εἰς τὴν ἀντιφερόμεν εἰς τὴν ἀντιφερόμεν μνητῶν καίτιν ὑποεργασίαν καίτιν εἰς τὰς ἀντιφερόμεν τῆς ἀντιφερόμεν.
Καὶ ὑποεργασίαν καίτιν ἀντιφερόμεν.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

1. Ἡ ἐναρξίς τῶν μαθημάτων.

Ἦδη τὸ τρίτον ἔτος ἐπανερχομαι εἰς τὴν σχολὴν· εἶμαι ἐν τῇ τρίτῃ τάξει τῆς σχολῆς.

Μετὰ ἀνάπαυλαν δύο ὁλοκλήρων μηνῶν πάλιν αἱ τῆς ἐργασίας ἡμέραι ἀνέτειλαν. Ἡ σχολὴ πάλιν τὰς πύλας αὐτῆς ἤνοιξεν ὡς φιλόστοργος μήτηρ καὶ τοὺς προσερχομένους παῖδας εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτῆς δέχεται.

Καὶ προσέρχονται πλεῖστοι παῖδες. Εὐθυμοὶ καὶ μειδιῶντες εἰς τὰς παραδόσεις εἰσέρχονται· χαιρετίζουσι τοὺς συμμαθητὰς αὐτῶν ἀντιχαιρετίζονται καὶ καταλαμβάνουσι τὰς θέσεις αὐτῶν ἐν τῷ θρανίῳ. Χειραψίαι, γέλωτές, ἐρωτήσεις, ἀποκρίσεις πανταχόθεν διασταυροῦνται. Πάντες ἀλλήλους χαιρετίζουσι καὶ εὐχονται σθένος καὶ καρτερίαν κατὰ τὸ ἦδη ἀρχόμενον ἔργον.

Ὁ κώδων τῆς τῶν μαθημάτων ἐνάρξεως ἤξει.
Οἱ μαθηταὶ εἰσίγησαν. Σοβαρότης ἐπὶ τοῦ προσώ-
που πάντων ἐπεχύθη. Ἀγαμένοσι τὸν διδά-
σκαλον.

Ὁ διδάσκαλος εἰσέρχεται εἰς τὴν παράδοσιν
καὶ καταλαμβάνει τὴν ἔδραν αὐτοῦ. Οἱ μαθηταὶ
ἐγείρονται μετὰ σεβασμοῦ καὶ χαιρετίζουσι τὸν
διδάσκαλον· οὗτος ἀνταποδίδει μειδιῶν τὸν χαι-
ρετισμόν. Πάντες προσεύχονται εὐλαβῶς.

Ἦδη ἡ παράδοσις τοῦ μαθήματος ἤρξατο. Ὡ!
πόσον προσεκτικοὶ ἀκροῶνται οἱ μαθηταί.

2. Ὡδή τῶν ἐνάρξεων.

Ἐκ Θεοῦ ἀρχώμεθα,
ὅταν τῶν σπουδῶν
διαπορευώμεθα
τὴν καλὴν ὁδόν
τοῦ Θεοῦ ἡ ἀρωγή
εἰς τὸ τέρμα ὀδηγεῖ.

Ἐχει τὰς τριβόλους τῆς
κ' ἡ ὁδὸς αὐτή.

Πλὴν τοὺς κόπους ὅλους τῆς
ὄστις ὑποστῆ,
εὐτυχῆς καὶ ἀσφαλῆς
φθάν' εἰς κήπους εὐθαλεῖς.

Τῆς παιδείας ὀρεψόμεν
ἄνθη κηπευτά,
καὶ τὰς νέας στέψωμεν
κεφαλὰς μ' αὐτά.
Τέρπ' ἡ θεία τῶν ὁσμῆ
καὶ τὸ κάλλος τῶν κοσμεῖ.

Μετ' ἐλπίδος ἄγωμεν
πρὸς τὸν Παρθασόν·
τὸ καλὸν ἅς φάγωμεν
μέλι τῶν Μουσῶν.
Εἶναι τῶν φρενῶν τρυφή
ἡ γλυκεῖά του τροφή.

Θάρρος! Ἄς δουλεύωμεν.
Ἡ ζωὴ πετᾷ.
Μὴ τὴν ἐξοδεύωμεν
εἰς τὰ περιττά.

Κόπος, ἔργον καὶ ἰδρώς
εἶν' ἡ δόξα τοῦ ἀνδρός.

Ὅστις δὲν ἡμέλησε
τὸν χρυσοῦν καιρόν,
οὗτος, ὡς αἱ μέλισσαι
πλάττουν τὸν κηρόν,
διαπλάττ' εἰς ἀρετὴν
τὴν ψυχὴν του προσιτὴν.

Ἄ. Ραγκαβῆς.

3. Ἡ φιλοπονία.

Ὁ Πέτρος νέος ἔτι ἐγκατελείφθη ὀρφανός. Ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἀπῆκε κληρονομίαν τῷ Πέτρῳ μικρόν τινα ἀγρόν.

Ὁ Πέτρος ἐκαλλιέργει τὸν ἀγρόν τοῦτον. Ἐλίπαινε, ἡροτρία, ἐπότιζε, ἐκάθαιρεν αὐτὸν ἀπὸ τῶν βλαβερῶν χόρτων.

Ὁ Πέτρος ἦτο λίαν φιλόπονος.

Ἐφύτευεν ἐν τῷ ἀγρῷ πλείστα δένδρα καρποφόρα. Ἐσπείρε σπόρους παντὸς εἶδους. Ἐσπει-

ρε σῆτον, ἵνα ἔχη ἄρτον. Ἐφύτευε γεώμηλα, σέλινα καὶ ἄλλα διάφορα λάχανα.

Ἐπώλει τοὺς καρποὺς καὶ τὰ λάχανα τοῦ ἀγροῦ καὶ ἐκέρδαινε πολλά.

Οὕτως ὁ Πέτρος ἐγένετο πλούσιος. Ἐπλούτησε διὰ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ ἐξῆ ἀνέτως.

4. Ἡ ὀκνηρία.

Ὁ Εὐθύμιος νέος ἔτι ἐγκατελείφθη ὀρφανός. Καὶ αὐτὸς ἐκληρονόμησε μικρόν τινα ἀγρόν.

Ὁ ἀγρὸς οὗτος ἦτο λίαν γόνιμος. Ἄλλ' ὁ Εὐθύμιος οὐδέποτε ἐκαλλιέργησεν αὐτόν.

Ἦτο ὀκνηρός.

Ὁ ἥλιος ἀνέτελλε, ἀνυψοῦτο καὶ ἐφώτιζε τὴν γῆν διὰ τῶν ἀκτίνων αὐτοῦ. Ἄλλ' ὁ Εὐθύμιος ἐκοιμάτο.

Τὰ βλαβερὰ χόρτα ἤξανον ὀσημέραι ἐν τῷ ἀγρῷ. Ὁ Εὐθύμιος δὲν ἐλίπαινε τὸν ἀγρόν αὐτοῦ, οὔτε ἐπότιζε, οὔτε ἐκαθάριζε τὰ δένδρα.

Ὁ Εὐθύμιος ἐγένετο πτωχός. Ἐδυστύχησε, ἐπώλησε τὸν ἀγρόν αὐτοῦ καὶ ἐπαιτῶν μόλις ἐξῆ.

Β. Τὸ πρόβατον.

Τὸ πρόβατον εἶναι ζῷον τετράπου, οἰκιακόν. Ἐχει κεφαλὴν, κορμὸν, οὐρὰν καὶ τέσσαρας πόδας.

Τὸ ἄρρεν πρόβατον ἔχει ἐν τῇ κεφαλῇ κέρατα. Ὑπάρχουσι καὶ θήλεια πρόβατα, ἔχοντα κέρατα. (Πῶς λέγονται τὰ φέροντα κέρατα ζῶα;). Ἡ ἄνω σιαγὼν τοῦ προβάτου δὲν ἔχει προσθήκας ὀδόντας.

Ἡ δέρμα τῶν προβάτων καλύπτεται ὑπὸ τρίχων. Αἱ τρίχες αὗται λέγονται ἔριον. Τὸ χροῖμα

τοῦ ἔριου εἶναι εἰς ἄλλα πρόβατα ἄλλο. Συνήθως εἶναι λευκὸν ἢ μέλαν· σπανίως εἶναι ποικίλον.

Ἡ οὐρὰ ἄλλων μὲν προβάτων εἶναι μικρά, ἄλλων δὲ πλατεῖα καὶ μεγάλη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε σχεδὸν σύρεται κατὰ γῆς.

Οἱ πόδες τῶν προβάτων ἀπολήγουσιν εἰς δακτύλους, ἔχοντας δύο **χηλᾶς** καὶ περιβαλλομένους ὑπὸ ὀνύχων. (Πῶς ὀνομάζεται τὸ πρόβατον ὡς πρὸς τὰς χηλᾶς;). |

Τὸ πρόβατον ζῆ 12 μέχρι 15 ἐτῶν.

Τὸ ἄρρεν πρόβατον καλεῖται **κριός**, τὸ δὲ θήλυ **ἀμνάς**.

Ἡ ἀμνάς κυοφορεῖ ἐπὶ πέντε μῆνας καὶ τίκτει ἅπαξ τοῦ ἔτους, σπανίως δὲ καὶ δίξ, ἐν ἣ καὶ δύο. Τὸ νεογνὸν τῆς ἀμνάδος καλεῖται **ἀμνός**, καὶ κατὰ πρῶτον τρέφεται θηλάζον· ἔπειτα τρώγει ὅ,τι καὶ ἡ μήτηρ.

Τὰ πρόβατα εἶναι ζῶα ἡμερα. Ζῶσι κατὰ ἀγέλας. Βόσκουσιν ἀνά τοὺς ἀγρούς, ἔχοντα φύλακας τὸν παιμένα καὶ τοὺς ποιμενικοὺς κύναις. Δὲν ἀντέχουσιν οὔτε εἰς τὸ ψυχρὸς οὔτε εἰς τὸν καύσωνα. Πάσχουσι δὲ καὶ ἐκ τῆς βροχῆς καὶ τῆς ὑγρασίας.

Τὰ πρόβατα συνήθως διανυκτερεύουσιν ἐν ταῖς μάνδραις.

Ἡ τροφή τῶν προβάτων εἶναι χόρτα καὶ φύλλα φυτῶν. Τὴν τροφήν καταπίνουσιν οὐχὶ καλῶς μα- σώμενα· ἐπαναφέρουσι δὲ πάλιν αὐτὴν εἰς τὸ στό- μα πρὸς ἀναμάσησιν, ὅταν μὴ τρώγωσι. Τὸ τοιοῦ- τον καλεῖται **μηρουκάξις**. Ἔνεκα τούτου τὰ πρόβατα ἀνάγονται εἰς ἰδίαν **τάξιν** ζώων, ἅπερ καλοῦνται **μηρουκαστικά**.

Τὸ πρόβατον εἶναι ζῶον χρησιμώτατον. Ἐκ τοῦ γάλακτος αὐτοῦ κατασκευάζομεν οὐχὶ μόνον διάφορα γλυκύσματα, ἀλλὰ καὶ τυρόν, καὶ βού- τυρον, καὶ **πῆαρ**, καὶ **ὀξύγαλα**. Πίνομεν προσ- ἔτι τὸ γάλα ἢ μόνον ἢ μετὰ καφέ, τείου καὶ ἄλ- λων ποτῶν, καὶ ἐν γένει κατὰ πολλοὺς τρόπους μεταχειρίζομεθα αὐτό.

Ἐκ τῶν ἐρίων τῶν προβάτων κατασκευάζομεν ὑφάσματα διαφόρων εἰδῶν. Ὑπερέχει πρὸ πάντων τὸ ἔριον τῶν ἰσπανικῶν προβάτων, τῶν καλου- μένων **μερινῶν**· ἐξ αὐτοῦ κατασκευάζονται τὰ πολυτίμα **μερινά** λεγόμενα ὑφάσματα.

Τὸ κρέας τοῦ προβάτου, μάλιστα τὸ τοῦ ἀμνοῦ καὶ κριοῦ, εἶναι καὶ εὐάρεστον καὶ θρεπτικόν. Ἐκ

τοῦ δέρματος τοῦ προβάτου, κατεργαζομένου, κατασκευάζονται ὑποδήματα καὶ πολλὰ ἄλλα πράγματα. Ἐκ τῶν ἐντέρων γίνονται χορδαὶ μου- σικῶν ὀργάνων, ἐκ δὲ τοῦ στέατος κηρία.

6. Ἡ πρωΐα.

Εἶναι πρωΐα.

Ὁ ἥλιος ἤρξατο ἤδη τῆς πορείας αὐτοῦ καὶ ζω- ογονεῖ τὴν ἀφυπνισθεῖσαν φύσιν. Αἱ σιαγόνες τῆς δρόσου, ὡς ἀδάμαντες, λάμπουσιν εἰσέτι ἐπὶ τῶν χόρτων.

Εἶναι πρωΐα.

Ὁ κώδων τῆς Ἐκκλησίας προσκαλεῖ τοὺς Χρι- στιανούς εἰς προσευχὴν. Ἡ αὔρα σείει ἐλαφρῶς τὰ φύλλα τῶν δένδρων. Ἀνὰ μέσον τῶν φύλλων τὰ πτηνὰ ἠδέως κελαδοῦσι, ὡσεὶ προσηύχοντο καὶ αὐτά.

Πέρα ἐκεῖ παφλάζον τὸ ὕδωρ ἐκρέει τῆς κρήνης. Προσέρχονται πλεῖστοι ἄνθρωποι, ὅπως ἀντλήσω- σιν ὕδωρ διαυγές καὶ κομίσωσιν εἰς τὰς οἰκίας. Ἄλλοι μεταβαίνουν εἰς τὰς ἐργασίας αὐτῶν.

Ὁ γεωργός, σκαπάνην ἐπ' ὤμου φέρων, πορεύεται
εἰς τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ.

Ὁ μαθητής, βιβλία ὑπὸ μάλῃς ἔχων, ὑπάγει
εἰς τὸ σχολεῖον.

7. Ἡ αὐγή.

Ὠραία ἀνατέλλει
καὶ πάλιν ἡ αὐγή,
καὶ φῶς γλυκὺ μᾶς στέλλει
καὶ μειδίᾳ ἡ γῆ.

Σιγαῶ, σιγαῶ ῥοδιζοῦν
αἱ ἄκραι τῶν βουνῶν,
καὶ εὐθυμα ὀρθρίζουν
τὰ σμήνη τῶν πτηνῶν.

Ἀκούετε πῶς ψάλλει
φαιδρά τῶν ἡ φωνή·
τῆς φύσεως τὰ κάλλη
καὶ τὸν Θεὸν ὑμνεῖ.

Ἐκεῖνος τὰ κοιμίζει,
ὡς τρυφερὰ τροφός,
Ἐκεῖνος τ' ἀφυπνίζει
μὲ δρόσον καὶ μὲ φῶς.

Ἄ. Βλάχος.

8. Γεωγραφία.

Τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ εἴμεθα, ὀνομάζεται αἰ-
θουσα παραδόσεως.

Τὸ δωμάτιον συνίσταται ἐκ δαπέδου, ὀροφῆς,
θύρας, θριδίων καὶ τοίχων.

Παρὰ τὸ δωμάτιον τοῦτο ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα
δωμάτια, ἐξ ὧν συνίσταται τὸ ὅλον **σχολεῖον**.

Ἐξερχόμενοι τῆς σχολῆς θὰ ἴδωμεν οἰκίας, ἐρ-
γαστήρια, ἀποθήκας, ναοὺς.

Πολλὰ τοιαῦτα οἰκοδομήματα, πλησίον ἀλλή-
λων κείμενα, λέγονται **συνοικία**.

Ἡ συνοικία, εἴαν μὴ συνέχηται μετ' ἄλλης, λέ-
γεται **χωρίον** ἢ **κώμη**.

Τρεῖς ἢ τέσσαρες συνοικίαι, κείμεναι πλησίον
ἀλλήλων, λέγονται **κωμόπολις**.

Πολλαὶ δὲ συνοικίαι λέγονται **πόλις**.

Περίξ τῆς πόλεως ἢ τοῦ χωρίου ὑπάρχουσι κή-
ποι, ἀγροί, λόφοι¹, βουνά, ὄρη, ρύακες,
ποταμοί, λίμναι, κοιλάδες, πεδιάδες.

Αἱ κῶμαι ἢ τὰ χωρία καὶ αἱ πόλεις, οἱ περίξ
αὐτῶν κήποι, οἱ ἀγροί καὶ τὰ ἄλλα συγκροτοῦσι
τὰς μεγάλας **χώρας**² ἐκ τῶν μεγάλων χωρῶν
συνιστῶνται τὰ **κράτη** ἢ **βασίλεια**³ ἐκ τῶν βα-
σιλείων συγκροτοῦνται αἱ μεγάλαι ξηραί, αἱ λεγό-
μεναι **ἡπειροί**⁴ ἐκ τῶν ἡπείρων καὶ τῶν περικυ-
κλούντων αὐτὰς ὑδάτων συγκροτεῖται ἡ **γῆ**, ἐ-
φ' ἧς κατοικοῦμεν.

Θ. Ἡ χύτρα.

Ἐπὶ τῆς ἐστίας κεῖται χύτρα πηλίνη. Ἐντὸς
αὐτῆς εἴπεται τὸ φαγητὸν τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ. Ἄλλα

πῶς τὸ ἀγγεῖον τοῦτο ἀντέχει εἰς τὸ πῦρ; Μὴ δὲν
εἶναι ἀπλοῦν ἐκ χόματος σκευὸς;

Ναί. Ἡ χύτρα εἶναι ἀγγεῖον, ὅπερ κατασκευά-
ζει ὁ χυτρεὺς ἐκ χόματος. Πρὸς τοῦτο λαμβάνει
ὁ χυτρεὺς χόμα τι, ὅπερ καλεῖται **ἀργίλλος**,
συμπιλεῖ καὶ δίδει αὐτῷ τὴν μορφήν τῆς χύτρας·
τὴν οὕτω σχηματισθεῖσαν χύτραν πρῶτον ξηραί-
νει, ἔπειτα ὀπτᾶ καὶ σκληρύνει ἐντὸς καμίνου διὰ
τοῦ πυρός. Οὕτως ἡ χύτρα οὐδὲν ὡς διαρρήγνυται
ἐπὶ τοῦ πυρός.

Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατασκευάζονται καὶ
τὰ πατάνια καὶ αἱ ἐξ ἀλαβάστρου φιάλαι. Ἄ-
ξιον θαυμασμοῦ εἶναι τῇ ἀληθείᾳ, ὅτι τὸ διαφα-
νές, τὸ λευκὸν καὶ λαμπρὸν ἀλάβαστρον¹ εἶναι
σκευὸς ἐκ χόματος. Ἄλλα τὸ χῶμα, ὅπερ εἰς τὴν
κατασκευὴν τοῦ ἀλαβάστρου μεταχειρίζονται,
εἶναι λεπτότατον καὶ λίαν λευκόν.

¹ Ἀλάβαστρον = ὕλη ἐν εἴδει γύψου ἢ μαρμάρου ἡμιδιαφανοῦς,
χρόματος λευκοῦ καὶ γαλακτώδους, ἐξ ἧς καὶ οἱ σκαλακτεῖται.

¹ Ἐξηγηθῆσαν οἱ ὄροι οὗτοι ὅσον ἐφικτόν.

Ὁ Λυκοῦργος ἦτο υἱὸς τοῦ Εὐνόμου, βασιλέως τῆς Σπάρτης.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Εὐνόμου ἀνῆλθε τὸν θρόνον ὁ πρωτότακος αὐτοῦ υἱὸς Πολυδέκτης. Καὶ ὁ Πολυδέκτης ἀπέθανε προῶρως, ἀφείς τὴν σύζυγον αὐτοῦ ἐγκυον· τότε ἔλαβε τὰς ἡνίας τοῦ κράτους ὁ Λυκοῦργος, ἀγνοῶν τὴν ἐγκυμοσύνην τῆς νόμφης αὐτοῦ.

Μετὰ τινὰ χρόνον ἡ βασίλισσα, τεκοῦσα, ἀπέ-

στειλε τὸ βρέφος πρὸς τὸν Λυκοῦργον· οὗτος, καί-
τοι ἠδύνατο νὰ βασιλεύσῃ, ἀφῆκεν ὅμως τὴν βα-
σιλικὴν ἐξουσίαν, προσήγαγε τὸ βρέφος εἰς τὸν
λαόν, ἀνηγόρευσε αὐτὸ βασιλέα καὶ ὠνόμασε
Χαρίλαον.

Ὁ Λυκοῦργος ἐκυβέρνησα τὸ κράτος ὡς κηδεμῶν
τοῦ ἀνηλικίου αὐτοῦ ἀνεψιῦ. Διαβληθεὶς ὅμως
πρὸς τὸν λαὸν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, ἠναγκάσθη
νὰ καταλίπη τὴν Σπάρτην. Μετὰ πολυχρόνιον δὲ
ἀποδημίαν ἀνακληθεὶς, ἐγένετο **νομοθέτης** τῆς
πατρίδος αὐτοῦ.

Λέγουσιν ὅτι ὁ Λυκοῦργος ἀπῆλθε καὶ αὐθις
τῆς Σπάρτης, ὀρκίσας ἐν πρώτοις τοὺς συμπολί-
τας αὐτοῦ νὰ ἐμμένωσι πιστοὶ εἰς τοὺς νόμους, οὓς
ἔθηκε, μέχρι τῆς ἐπιστροφῆς αὐτοῦ. Ἴνα κρατήσῃ
δὲ τοὺς Σπαρτιάτας αἰωνίως ὑπὸ τὸν ὄρκον τοῦ-
τον, ἀσιτήσας ἀπέθανε μακρὰν τῆς Σπάρτης.

11. Ἡ αἶξ.

Ἡ αἶξ εἶναι ζῶον οἰκιακόν. Ἐχει τὰ αὐτὰ καὶ τὸ πρόβατον μέρη τοῦ σώματος, (τίνα;).

Τὸ σῶμα τῆς αἰγῆς καλύπτεται ὑπὸ τριχῶν.

Τὸ χρῶμα αὐτῆς εἶναι εἰς ἄλλας ἄλλο· πολυλάκις εἶναι ποικίλον.

Ἡ αἶξ δὲν ἔχει ἐμπροσθίους ὀδόντας ἐν τῇ ἄνω σιαγόνι.

Οἱ πόδες τῆς αἰγῆς λήγουσιν εἰς δύο ὄνυχας ἢ γηλάς, ὡς καὶ τοῦ προβάτου. Ἡ αἶξ εἶναι ὡς πρὸς τὰς γηλάς ζῶον (τί;).

Ἡ αἶξ ζῆ 8—10 ἐτῶν. Τὸ ἄρρεν τοῦ ζώου

τούτου λέγεται **τράγος**. Ἡ θήλεια μένει ἔγκυος πέντε μῆνας καὶ κατὰ τὸν ἕκτον τίκει ἀπαξ τοῦ ἔτους περὶ τὸν Δεκεμβρίου συνήθως ἐν, σπανίως δὲ καὶ δύο, ἄπερ ὀνομάζονται **ἔριφοι** ἢ **ἐρίφια**. Ἐν ταῖς θερμότεραις χώραις τίκει καὶ δις τοῦ ἑνιαυτοῦ.

Ἡ αἶξ θηλάζει τὰ νέογνα αὐτῆς ἐπὶ δύο περὶ-που μῆνας· ἀλλὰ τὸ γάλα αὐτῆς διαρκεῖ ἐπὶ πέντε μῆνας.

Ἡ αἶξ ἔχει κέρατα καμπύλα, φυόμενα ἀνω τῶν ὠτων, καὶ γένειον. Τῆς θηλείας ὁμοίως αἰγὸς τὰ κέρατα καὶ τὸ γένειον εἶναι βραχυτέρα. Ὑπάρχουσι καὶ αἰγες μὴ ἔχουσαι κέρατα, ὡς αἱ Μελιταῖαι.

Ἡ αἶξ εἶναι ζῶον πολὺ ζωηρόν, εὐκίνητον, ἀστατον καὶ ἀγαπᾷ νὰ ἀνέρχεται ὄρη καὶ κρημνοὺς δυσβάτους.

Ἡ αἶξ τρώγει φύλλα φυτῶν, χόρτα, κορυφὰς κλάδων καὶ φλοιοὺς δένδρων. Ἀναμασᾷται τὴν τροφὴν αὐτῆς, ὡς τὸ πρόβατον· καλεῖται ζῶον (τί;).

Τὸ γάλα τῶν αἰγῶν εἶναι γλυκύ, θρεπτικόν, ὑγιεινότερον τοῦ προβατείου καὶ καταλληλότερον παντὸς ἄλλου εἰς θήλασιν βρέφους. Τὸ δέρμα τῆς

αίγος είναι χρήσιμον εἰς τὴν κατασκευὴν σάκκων καὶ ὑποδημάτων. Ἐκ τοῦ **στεάτος** τῶν αἰγῶν γίνονται στεάτιναι λαμπάδες καὶ ἐκ τῶν τριχῶν αὐτῶν ὑφάσματα διαφόρων εἰδῶν. Μάλιστα φημίζονται ἐπὶ λεπτότητι αἱ τρίχες τῶν αἰγῶν τῆς ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ πόλεως Ἀγκύρας.

12. Τράγος καὶ ἀλώπηξ.

Ἡ ἀλώπηξ καὶ ὁ τράγος, πρὸ πολλοῦ φιλιωμένοι, ἐκατέβησαν εἰς φρέαρ, ἀπὸ δίψαν ζαλισμένοι, δίχως νὰ συλλογισθῶσι, πῶς ἐκείθεν θ' ἀναβῶσι.

Διὰ τὴν ἀνάβασίν του ἀπὸ στοχασμοὺς γεμάτος ἔμεινε, ἀφ' οὗ ὀλίγον ἐδροσίσθη ὁ γενάτος.

Ἡ κυρὰ τότε ἀλώπηξ μετὰ σκέψιν πονηρὰν, σείουσα ἐμπρὸς τοῦ τράγου τὴν βρογχιμένην τῆς οὐρὰν, « φίλε, εἶπε, θάρρος λάβε· καὶ ὁ νοῦς μου δὲν ὑπνώττει·

δι' ἡμᾶς σωτηριῶδες ἐπενόησα ἐγὼ τι. Τοὺς ἐμπροσθινοὺς σου πόδας σήκωσε· ὄρθιος στάσου καὶ στηριξοῦ εἰς τὸν τοῖχον· κλῖνε καὶ τὰ κέρατά σου.

Ἐροδὸν διὰ τῶν νώτων καὶ κεράτων σου θὰ κάμω, καὶ πηδῶσα ἐγὼ ἔξω, παρευθὺς θὰ σὲ συνδράμω. Κατεπέισθη ὁ μικρόνους καὶ μωρὸς ἀμπελοφάγος, κ' ἔγεινεν ἀμέσως κλίμαξ τῆς ἀλώπεκος ὁ τράγος, δίχως λόγον νὰ ἀηλώσῃ, πῶς καὶ πότε θὰ τὸν σώσῃ.

Ἄφησε τὸ βαθὺ φρέαρ εἰς ἐν πῆδημα ἐκείνη, κ' εἰς τὸ στόμιον πηδῶσα, καὶ σκιρτῶσα, καὶ γελῶσα, « ἔβγα, ἐκραξε, ὡς πότε, τράγε, θέλω σὲ προσμένει; — Ἐβγαλέ με, πιστὴ φίλη, καὶ τὰς ὑποσχέσεις [τῆρει

— Τύρι, λύρι! καὶ ὁ νοῦς σου μία λύρα! Τύρι, λύρι! Τράγε, εἰς τὸν κρόταφόν σου ἐὰν τόσας φρένας εἶχες, ὅσαι εἶναι σωρευμένοι εἰς τὸν πώγωνά σου τρίχες·

δὲν κατέβαινες εἰς φρέαρ, πρὶν σκεφθῆς τὴν ἀνοδὸν
[σου,
καὶ οὐτ' ἔσωζες κατόπιν, πρὶν σωθῆς, τὸν σύντρο-
[φόν σου ».

Π. Σοῦτσος.

13. Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Ἰωάννης.

Ἦτο ἡμέρα ἐργάσιμος· ὁ ἥλιος ἔκαιε καὶ ἡ
ἀτμόσφαιρα ἦτο εἰς ἄκρον πληκτικὴ. Νέος, ἀνο-
μαζόμενος Παῦλος, εἰργάζετο ἐν τῷ ἀγρῷ. Ὁ ἰδρῶς
κρουνηδὸν ἔρρεεν ἐπὶ τοῦ προσώπου αὐτοῦ.

Ἐδίψη.

Ἐν τῷ παρακειμένῳ ἀγρῷ εἰργάζετο ἕτερος
νέος, καλούμενος Ἰωάννης. Ὁ Ἰωάννης, ἰδὼν,
ὅτι ὁ Παῦλος ἀπηύδησε καὶ δὲν ἠδύνατο πλέον
να ἐργάζεται, ἐπλησίασεν αὐτῷ καὶ εἶπε·

— Λαβέ, φίλε μου, τὸ ὀλίγον τοῦτο ὕδωρ, ὅπερ
ἔχω, καὶ δροσίστητι· διότι, ὡς βλέπω, διψᾷ με-
γάλη καταδασανίζει σε. Μοὶ φαίνεσαι λίαν ἀ-
ποκαμῶν. Ἀναπαύθητι πρὸς ὄραν ὑπὸ τὴν σκιάν
τοῦ δένδρου τούτου καὶ ἐγὼ ἀναλαμβάνω τὸ ἔρ-
γον σου.

Ὁ Παῦλος ἐδέξατο πάντα ταῦτα, εὐχαριστῶν
τῷ φίλῳ αὐτοῦ.

Ἐπῆλθεν ὁ χειμῶν· ὁ ἄνεμος ἔπνεε ψυχρὸς· ἡ
χιῶν ἐκάλυπτε τὴν γῆν πᾶσαν· ὁ βορρᾶς ἐσύριζεν
ἀγρίως· οἱ πτωχοὶ ὑπὸ τὰ ἑλαφρὰ καὶ ῥακώδη
αὐτῶν ἐνδύματα ἔτρεμον, ὡς τὰ φύλλα τοῦ
δένδρου.

Ὁ Ἰωάννης ἠσθένει καὶ δὲν εἶχε τὰ κατὰ τὸν
χειμῶνα χρεϊώδη. Ὁ φίλος αὐτοῦ Παῦλος ἐνεθυ-
μήθη τὸν καλὸν Ἰωάννην καὶ ἔλθων εἶπεν αὐτῷ·

— Δὲν ἔχεις ἄρτον, Ἰωάννη· ῥιγοῖς· δὲν ἔχεις
καύσιμον ὕλην οὔτε κατάλληλα πρὸς τὸν χειμῶνα
φορέματα. Ἐλθέ, ἵνα θερμανθῆς πλησίον τῆς ἐστίας
μου καὶ ἵνα διαμοιρασθῶμεν ὅ,τι ἔχω.

Καὶ παραλαβὼν τὸν Ἰωάννην εἰς τὰ ἴδια, ἐ-
φιλοξένει αὐτὸν κατὰ τὸν χειμῶνα.

14. Ὁ χαλκός.

Ὁ χαλκός εἶναι ὀρυκτόν, μέταλλον.

Τὸ χρῶμα τοῦ χαλκοῦ γινώσκομεν πάντες·
εἶναι ξανθόν. Τὸ μέταλλον τοῦτο ἀποξεόμενον καὶ

λειαινόμενον λάμπει ὡς τὸ πῦρ. Ὁ χαλκὸς μιγνυόμενος μεθ' ἑτέρων μετάλλων, οἷον μετὰ τοῦ ψευδαργύρου, λαμβάνει κίτρινόν τι χρῶμα, τόσον ὅμοιον τῷ τοῦ χρυσοῦ, ὥστε πολλοὶ ἀπατῶνται, οὐδόλως δυνάμενοι νὰ διακρίνωσι τὰ δύο ταῦτα μέταλλα. Ὁ χαλκὸς μιγνυόμενος μετὰ τοῦ ψευδαργύρου παράγει τὸ γνωστὸν μέταλλον, ὅπερ καλεῖται **ὀρειχάλκος**.

Ὁ χαλκὸς εἶναι σῶμα ἀδιαφανές· ἐξορύττεται ἐκ τῶν μεταλλείων, ἔχων σχήματα διάφορα. Ὁ χαλκὸς σπανίως εὐρίσκεται καθαρὸς ἐν τῇ φύσει· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἠνωμένος μεθ' ἑτέρων μετάλλων. Τὸ μέταλλον τοῦτο εἶναι ἱκανῶς σκληρὸν καὶ θραύεται εὐκόλως.

Ἐκ τοῦ χαλκοῦ κόπτομεν νομίσματα καὶ κατασκευάζομεν μαγειρικὰ σκεύη.

Εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν κωδόνων χρησιμεύει μίγμα χαλκοῦ καὶ κασιτέρου, ὅπερ καλεῖται **χρυσόχαλκος**.

Τὰ χάλκινα ἢ ὀρειχάλκινα μαγειρικὰ σκεύη καθίστανται λίαν ἐπικίνδυνα, ἂν μὴ κασιτερωθῶσι· διότι ἐν αὐτοῖς γεννᾶται **ἰός**, δηλητήριον φοβερώτατον. Πρέπει νὰ γινώμεν πολλὰκις τὰ

τοιαῦτα σκεύη, διότι ὁ ἐν αὐτοῖς παραγόμενος ἰὸς εἶναι ἱκανὸς νὰ ἀηλητηριάσῃ πολλοὺς ἀνθρώπους.

13. Αἱ ἡπειροί.

Ἡ γῆ σύγκριται, ὡς εἶπομεν,¹ ἐξ ὑδάτων καὶ ξηρᾶς. Ἡ ξηρὰ διακρίνεται εἰς πέντε μεγάλα τμήματα. Τὰ τμήματα ταῦτα εἶπομεν ὅτι καλοῦνται **ἡπειροί**. Αἱ ἡπειροί εἶναι πέντε· **Εὐρώπη, Ἀσία, Ἀφρική, Ἀμερική, Ὠκεανία**.

Ἐκ τῶν πέντε τούτων ἡπείρων οἱ ἀρχαῖοι ἐγίνωσκον μόνον τὰς τρεῖς πρώτας. Ἡ Ἀμερική καὶ ἡ Ὠκεανία ἀνεκαλύφθησαν πρὸ 400 περίπου ἐτῶν.

Ἐπὶ τῶν ἡπείρων κατοικοῦσιν οἱ ἄνθρωποι, διεσπαρμένοι εἰς πόλεις, κώμας καὶ χωρία. Ἄνθρωποι πολλοί, κατοικοῦντες ἐπιτεταμένας χώρας μιᾶς ἡπείρου, λαλοῦντες τὴν αὐτὴν γλῶσσαν καὶ ἔχοντες τὴν αὐτὴν θρησκείαν, τὰ αὐτὰ ἥθη καὶ ἔθιμα, συνιστῶσι τὰ διάφορα **ἔθνη, βασιλεια ἢ κράτη**.

1 Ὁρα ἀνάγνωσμα Β.

Ἡ Εὐρώπη διαιρεῖται εἰς 18 κράτη, ἔχοντα μεγάλας καὶ καλὰς πόλεις. Ἡ πόλις κράτους τινός, ὅπου ἐδρεύει ἡ **κυβέρνησις**, καλεῖται **πρωτεύουσα**. Συνήθως ἡ πόλις αὕτη εἶναι μεγαλύτερα τῶν ἄλλων πόλεων τοῦ αὐτοῦ κράτους. Ἡμεῖς οἰκοῦμεν τὸ Ὀθωμανικὸν κράτος. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι ἡ **Κωνσταντινούπολις**.

16. Ἡ περιστέρα.

Ἡ **περιστέρα** εἶναι πτηνόν, ἔχον τὸ αὐτὸ σχεδὸν μέγεθος καὶ τὰ αὐτὰ μέρη τοῦ σώματος, ἅπερ καὶ ἡ ὄρνις, ἣν γινώσκωμεν.

Τὸ χρῶμα τῆς περιστέρας εἶναι εἰς ἄλλας ἄλλο, πολλάκις δὲ ποικίλον.

Ἐπάρχει ἀγρία περιστέρα, ζῶσα ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ κρημνῶν. Ἡ ἡμέρος περιστέρα κατὰγεται ἐκ τῆς ἀγρίας καὶ εἶναι πτηνὸν λίαν γόνιμον. Γεννᾷ καθ' ἑκάστον μῆνα δύο ὄψα, ἐφ' ὧν ἐπιράζει ὅτε μὲν τὸ θῆλυ, ὅτε δὲ τὸ ἄρρεν. Οἱ νεοσσοὶ τῆς περιστέρας ἐκκολάπτονται ἄπτεροι καὶ τυφλοί· τρέφονται διὰ κόκκων, οὓς συντρίβουσιν ἐν πρώτοις

οἱ γονεῖς ἐν τῷ στομάχῳ αὐτῶν καὶ ἔπειτα ἐξεμῶσιν εἰς τὸ στόμα τῶν νεογνῶν.

Αἱ περιστέρας εἶναι ἄκακοι, καθαραὶ καὶ ἠπιαί. Παραχωροῦσιν ἐκ τῆς τροφῆς αὐτῶν καὶ εἰς ἄλλα πτηνά. Ἐνθυμούμεναι καλῶς τὴν φωλεὰν αὐτῶν καὶ ἐπανερχόμεναι εἰς αὐτήν, χρησιμεύ-

ουσι καὶ ὡς **ἀγγελιαφόροι** πρὸς μετακόμισιν ἐπιστολῶν.

Αἱ περιστέρας ζῶσιν ἐντὸς περιστερέωνων, οὓς κτίζουσι χάριν αὐτῶν οἱ ἄνθρωποι.

Τρέφονται διὰ κόκκων κριθῆς, σίτου, ἀραβοσίτου καὶ ἄλλων οὐσιῶν. Πίνουσι τὸ ὕδωρ ῥοφῶσαι

διὰ τοῦ ῥάμφους αὐτῶν καὶ οὐχὶ ὑψοῦσαι τὴν κε-
φαλὴν πρὸς τὰ ἄνω, ὡς τὰ ἄλλα πτηνά.

Τὸ κρέας τῆς περιστερᾶς εἶναι ἐξαιρέτον.

Κατ' ἀγέλας, ἑκατομμύρια περιστερῶν περι-
λαμβάνουσας, μεταβαίνουνσι τὰ πτηνὰ ταῦτα κα-
τὰ τὴν προσέγγισιν τοῦ χειμῶνος εἰς θερμότερον
κλίμα, ὅθεν ἐπανακάμπτουσι πάλιν κατὰ τὸ ἔαρ.
Ἔνεκα τούτου καλοῦνται πτηνὰ (τίνα ;).

17. Ἡ περιστερὰ.

Ποῦ μ' ἀπλωμένα τὰ πτερὰ
πετᾶς, λευκὴ περιστερὰ,
ὅτ' ἐφ' ἡμῶν
βαρὺς χειμῶν
τοὺς πάγους φέρει τοῦ βορρᾶ ;

— Ὅπου ἡ ἀνοιξίς γελᾷ,
καὶ αὔραι πνέουσιν ἀπαλά,
εἰκεῖ πετῶ,
ζέστην ζητῶ,
ζητῶ τὰ ἄνθη τὰ καλά.

— Πτηνόν, μὴ φεύγῃς, δειλιῶν
πῶς μᾶς κατέλαβε χιῶν.

Θερμόν, θερμόν
ἐντὸς ἡμῶν
θάλλει τὸ πῦρ τῶν καρδιῶν.

— Θερμὴ καρδία, φιλικὴ
πάλλει παντοῦ· δὲν μοι ἀρκεῖ,
— μᾶς ἀπαντᾷ,
γοργὴ πετᾷ
κ' εἰς ξένας στέγας κατοικεῖ.

Ἄ. Ἄ. Ρ. Παγκλιῆς.

18. Σύγκρισις τῆς περιστερᾶς πρὸς τὴν αἶγα.

Ἐμοιότητες. Ἡ αἶξ ζῆ, κινεῖται αὐτοβού-
λως ἀπὸ τόπου εἰς τόπον, αἰσθάνεται χαρὰν ἢ
λύπην, τίκτει καὶ ἀποθνήσκει· καὶ ἡ περιστερὰ
ζῆ, κινεῖται, αἰσθάνεται, τίκτει, καὶ ἀποθνήσκει.
Ἀμφότεραι εἶναι ζῶα. Ἡ αἶξ ἔχει κεφαλὴν, κορ-
μόν, οὐρὰν καὶ πόδας· καὶ ἡ περιστερὰ ἔχει τὰ
αὐτὰ μέρη τοῦ σώματος. Ἀμφότεραι ἔχουσιν ἐν
τῇ κεφαλῇ ὄψα, ὀφθαλμοὺς καὶ στόμα. Ἀμφό-

τεραι εἶναι ζῶα χρήσιμα τῷ ἀνθρώπῳ καὶ τρέφονται ὑπ' αὐτοῦ.

Διαφορά. Ἡ αἰξ εἶναι ζῶον τετράπουν καὶ θηλαστικόν· ἡ περιστερὰ εἶναι ζῶον πτηνὸν καὶ ὀστέοκον. Ἡ αἰξ μόνον δύναται νὰ περιπατήσῃ· ἡ περιστερὰ περιπατεῖ, ἀλλ' ἅμα καὶ πέτεται, διότι ἔχει πτέρυγας. Τῆς αἰγὸς πάντα τὰ μέρη εἶναι ἡμῖν χρήσιμα· τῆς περιστερᾶς μόνον τὸ κρέας χρησιμεύει τῷ ἀνθρώπῳ, κατὰ τι δὲ καὶ τὰ πτερά.

19. Ποτήριον οἴνοπνεύματος.

Ὁ Εὐθύφρων καὶ ὁ Ἀθανάσιος ἦσαν γείτονες. Πρωίαν τινὰ μεταβαίνοντες εἰς τὴν καθημερινὴν αὐτῶν ἐργασίαν, συνήντησαν πλησίον οἴνοπωλείου φίλοις, ὑφ' ὧν προσεκλήθησαν, ὅπως πῖωσι. Καὶ ὁ μὲν Ἀθανάσιος ἀμέσως καὶ μετὰ χαρᾶς ἐδέξατο τὴν πρόσκλησιν τῶν φίλων· ἀλλ' ὁ Εὐθύφρων ἐδίσταζε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ οἴνοπωλεῖον καὶ ἠπόρει τί νὰ πράξῃ. Ὁ Ἀθανάσιος, ἰδὼν τὸν δισταγμὸν τοῦ γείτονος αὐτοῦ, ἀνέκραζεν εἰρωνικῶς·

« Ἐλθέ, ἀδελφέ, ἵνα πῖης καὶ σὺ ἐν ποτήριον. Δίδων ἐν γρόσιον δὲν γίνεσαι πτωχός ».

Ὁ Εὐθύφρων, ἀποφεύγων τὰ περαιτέρω σκόμματα, εἰσῆλθεν εἰς τὸ οἴνοπωλεῖον καὶ δοὺς τὸ γρόσιον ἔπιε ποτήριον οἴνοπνεύματος. Μετ' ὀλίγον, ἀποχωρισθέντες οἱ φίλοι πάντες, μετέβησαν εἰς τὰς ἐργασίας αὐτῶν.

Ἄλλ' ὁ Εὐθύφρων δι' ὅλης ἐκείνης τῆς ἡμέρας διενασεῖτο καὶ ἐπαιεῖτο διαφόρους ὑπολογισμούς. Ἔλεγε καθ' ἑαυτόν·

« Ἡ ἀξία ποτηρίου οἴνοπνεύματος δὲν εἶναι τῆ
 » ἀληθείᾳ μέγα τι. Μήπως, ἐὰν εἶχον τὸ γρόσιον,
 » θὰ ἦμην πλουσιώτερος; Ἄλλ' ὅμως οὕτω κα-
 » θ' ἐκάστην διδὼν εἰς τὸν οἴνοπώλην ἐν γρόσιον,
 » κατ' ἔτος ἐπὶ ματαίῳ καὶ πρὸς βλάβην τῆς ὑ-
 » γειίας μου δαπανῶ 365 γρόσια. **Τριακόσια**
 » **ἑξήκοντα πέντε γρόσια!** Ἀλλὰ διὰ τῶν
 » 365 τούτων γροσίων δύναμαι ν' ἀγοράσω δά-
 » μαλιν, ἧς τὸ γάλα θὰ χρησιμεύσῃ εἰς τροφήν
 » τῶν τέκνων μου· ἢ δύναμαι νὰ ἀγοράσω ἀγρόν,
 » καὶ καλλιεργῶν αὐτὸν νὰ ζῶ ἀνετώτερον ».

Τοιαύτας καὶ ἄλλας φρονίμους σκέψεις ἐποιεῖτο ὁ Εὐθύφρων· ἐκ τῶν σκέψεων τούτων κατεπίσθη νὰ μὴ εἰσέλθῃ ἄλλοτε εἰς οἴνοπωλεῖον.

Καὶ ὁ μὲν Εὐθύφρων, ἐμμένων ἐν τῇ ἀποφάσει

αυτοῦ ταύτη καὶ ἐξοικονομῶν οὕτω καθ' ἑκάστον ἔτος 365 γρόσια, ἕξ χρηστὸς καὶ ἤτυχος· ὁ δὲ Ἄθανάσιος καθ' ἑκάστην ἐπορεύετο εἰς τὸ οἰνοπώλειον, κατήνησεν ἐπὶ τέλους οἰνοπότης, μέθυσος, πτωχός, ἐλαεινός καὶ δυστυχής.

20. Αἱ καταστάσεις τῶν σωμάτων.

Οἱ λίθοι, τὰ μέταλλα, ἡ γῆ, τὰ ξύλα ἔχουσι μῆκος, πλάτος καὶ πάχος· εἶναι **σώματα**. Καὶ τὸ ὕδωρ καὶ ὁ οἶνος, καὶ τὸ ἔλαιον ἔχουσι μῆκος, πλάτος καὶ πάχος· εἶναι **σώματα**. Καὶ οἱ ἀτμοὶ καὶ ὁ ἀήρ ἔχουσι μῆκος, πλάτος καὶ πάχος· καὶ ταῦτα εἶναι **σώματα**.

Ἄλλὰ τὰ μέρη ἢ **μόρια** τοῦ λίθου καὶ τοῦ μετάλλου συγκρατοῦνται **στερεῶς** πρὸς ἀλλήλα· μόνον διὰ ἰσχυρᾶς δυνάμεως χωρίζονται. Ὁ λίθος, τὰ μέταλλα καὶ τὰ ἄλλα σώματα, ὅσων τὰ μόρια συγκρατοῦνται **στερεῶς**, λέγονται **σώματα στερεά**.

Τὰ **μόρια** τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ οἴνου δὲν συγκρατοῦνται ἰσχυρῶς, ἀλλὰ χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων ἄνευ βίας τινός. **ῥέουσι**. Τὸ ὕδωρ, ὁ οἶνος

καὶ τὰ ἄλλα σώματα, ὅσων τὰ μόρια δὲν συγκρατοῦνται ἰσχυρῶς, ἀλλὰ χωρίζονται ἄνευ βίας, **ῥέουσι**, λέγονται **σώματα ῥευστά**.

Τῶν ἀτμῶν τὰ **μόρια** εἶναι ἀραιότερα τῶν τοῦ ὕδατος καὶ ἐλαφρότερα, καὶ ἀνέρχονται εἰς τὸν **ἀέρα**.

Καὶ τοῦ ἀέρος τὰ μόρια ἀπομακρύνονται ἀπ' ἀλλήλων περισσότερο τῶν τοῦ ὕδατος· εἶναι λεπτότερα καὶ ἐλαφρότερα καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ ἀτμοῦ ἀποτελοῦσι τὴν ἀτμόσφαιραν· εἰσδύουσι πανταχοῦ. Ὁ ἀτμός, ὁ ἀήρ καὶ πάντα τὰ σώματα, ὅσα εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ἀνυψοῦνται, λέγονται **ἀέρια** ἢ **ἀεριοειδῆ**.

Τὸ **στερεόν**, τὸ **ῥευστόν**, τὸ **ἀέριον** εἶναι αἱ **τρεῖς** τῶν σωμάτων **καταστάσεις**. Οἰονδήποτε σῶμα θὰ εὑρίσκηται ἐν μιᾷ τῶν καταστάσεων τούτων.

Τὸ ὕδωρ δύναται νὰ εὑρεθῆ ἐν πάσαις. Παρ' ἡμῖν φύσει εἶναι **ῥευστόν**. Πηγνύμενον γίνεται πάχος, **στερεόν**. Θερμαινόμενον ἐξατμίζεται καὶ γίνεται **ἀτμός**, **ἀέριον**. Καὶ πολλὰ ἄλλα σώματα δύναται νὰ εὑρεθῶσι καὶ ἐν ταῖς τρισὶ καταστάσεσι.

(Εἶπε τὰ στερεὰ σώματα, ὅσα γινώσκεις. Εἶπε τὰ ῥευστά. Εἶπε τὰ ἀέρικα ἢ ἀεροειδή).

21. Ἡ ἔλευσις τοῦ φθινοπώρου.

Ἦλθε τὸ φθινόπωρον. Οἱ καρποὶ πάντες φθίνουσιν ἤδη.

Ὁ γεωργὸς ἀπολαμβάνει τὴν ἀμοιβὴν τῶν κήπων αὐτοῦ. Ὁ ἀμπελουργὸς μεταφέρει εὐχύμους καὶ ἡδέϊας σταφυλὰς ἐκ τῶν ἀμπέλων εἰς τὴν οἰκίαν.

Μέρος τῶν σταφυλῶν τούτων θὰ μεταβληθῇ ὑπὸ τῆς συζύγου αὐτοῦ εἰς γλυκύσματα. Ἔτεριαι θὰ μεταβληθῶσιν εἰς οἶνον.

Πάντες τὰς ἀποθήκας αὐτῶν πληροῦσι. Ἐτοιμάζουσι τὰ εἰς τὸν χειμῶνα χρήσιμα. Καὶ ὁ χειμῶν προσεγγίζει.

Ἴδετε τοὺς ἀγρούς. Πράσινά τινα φύλλα ὑπάρχουσιν ἐτι ἐπὶ τῶν δένδρων, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον θὰ καταπέσωσι καὶ αὐτὰ ὠχρὰ καὶ μεμαρασμένα.

Νῦν ἡ φύσις πάντα ἀπηύδησε. Ἐτι μικρόν, καὶ θὰ ἀπεκδυθῇ πάσας αὐτῆς τὰς καλλονάς.

Ἡ εὐωδία τῶν ἀνθῶν ἐξέλιπεν ἤδη. Τὸ ὠραῖον χρῶμα τοῦ ῥόδου δὲν φαίνεται.

Τὰ πτηνὰ δειλῶς κελαδοῦσι, ὡσεὶ ἐφοβοῦντο τὴν προσέγγισιν κινδύνου τινός.

Μετ' ὀλίγον ἡ χιῶν θὰ περικαλύψῃ τὴν γῆν, ὡς πάλλευκος ὄθονη.

22. Τὸ φθινόπωρον.

Ὤχρὰ τὰ φύλλα πίπτουσι τῶν δένδρων ἕνα, ἕνα, καὶ ἤρξατο ὁ ἄνεμος ψυχρότερος νὰ πνέῃ.

Τὴν κεφαλὴν τῶν κλίνουσι τὰ ἄνθη μαραμμένα, καὶ φεύγουσα ἡ χελιδὼν τὴν φωλεάν της [κλαίει.

Τὰ ῥόδα τὰ καλλιχρᾶ τοὺς κήπους δὲν κοσμοῦσι, καὶ δὲν πληροῦσι τοὺς ἀγρούς τὰ κρίνα μ' εὐ- [ωδίαν.

Ἐπὶ τῶν φύλλων θλιβερῶς τὰ ἔντομα βομβοῦσι, καὶ δὲν ἀκούω τὰ πτηνὰ νὰ ψάλλουν μ' ἀρ- [μονίαν.

Ἐραίους ὁ ἀμπελοουργὸς καρποὺς μετακομίζει
τὴν ἀμοιβὴν τῶν κόπων τοῦ παρὰ Θεοῦ λαμ
[βάνει

Πληροὶ τὰς ἀποθήκας τοῦ, μὲ σῖτον τὰς γεμίζει,
διότι βλέπει ὁ χειμῶν ὅτι πτερόπους φθάνει.

Εἰς τὸν χειμῶνα τῆς ζωῆς, ὅστις ἡμῶν θελήσῃ
εὐδαίμων καὶ μὴ ἀνάπαυσιν τὸν βίον νὰ πε-
[ράσῃ,

ὡς πράττει μύρμηξ φρόνιμος, ὀφείλει νὰ φροντίσῃ,
ὀφείλει τὸ φθινόπωρον τροφὴν νὰ ἐτοιμάσῃ.

Ἰ. Πολύβιος.

23. Ἡ σφαῖρα.

Ὁ Εὐριπίδης ἐλεγέ ποτε τῷ υἱῷ αὐτοῦ Δημη-
μητρίῳ. — « Ὑπάρχουσι πολλοὶ ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς
γῆς, ἐπὶ τῆς μεγάλης ταύτης σφαίρας. . . .

— Τῆς μεγάλης σφαίρας!! ἀνέκραξεν ὁ Δημη-
τριος μετ' ἐκπλήξεως, διακόψας τὸν πατέρα αὐτοῦ.

— Ναί, υἱέ μου, ἀπεκρίθη ὁ Εὐριπίδης· ἡ γῆ εἶ-
ναι μεγάλη σφαῖρα, συνισταμένη ἐξ ὑδάτων καὶ

ξηραῶς. Ἐὰν δὲ διαιρέσωμεν αὐτὴν εἰς τέσσαρα
μέρη, τὸ ἐν μόνον μέρος εἶναι ἕξηρά, τὰ δὲ λοιπὰ
τρία μέρη εἶναι ὑδάτα.

Ἴνα περιοδεύσωμεν τὴν γῆν κατ' εὐθεῖαν γραμ-
μὴν, πρέπει νὰ βαδίζωμεν ἀδιακόπως καὶ ἄνευ
ἐμποδίων ἐπὶ ἐν καὶ πλέον ἔτος. Περιοδεύοντες δὲ
θὰ ἴδωμεν μεγάλας πεδιάδας, ὄρη ὑψηλά, νήσους,
θαλάσσας, χώρας πεπηγυίας, ἅς οὐδέποτε σχεδὸν

θερμαίνει ὁ ἥλιος, καὶ ἐρήμους πεφλογοισμένας ὑπὸ
τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου. Παρὰ τοῖς ἡμερωμένοις
λαοῖς θὰ ἴδωμεν πόλεις ὠραίας, οἰκοδομήματα
μεγάλα καὶ ἀξιθαύμαστα. Παρὰ τοῖς ἀγρίοις
θὰ ἴδωμεν σπήλαια, ἐν οἷς κατοικοῦσι, καλύβας
καὶ οἰκίσκους, κακῶς καὶ ἀτέχνως ἐκτισμένους.

Θὰ συναντήσωμεν ἀνθρώποις μαύροις, οἵτινες καλοῦνται **Αἰθίοπες**, εἶναι κίτρινοι καὶ διαφόρων ἄλλων χρωμάτων, καὶ ἐνδύονται κατὰ διαφόρους τρόπους. Πρὸς τούτοις θὰ ἴδωμεν ζῶα καὶ φυτὰ ὅλως ἄγνωστα παρ' ἡμῖν.

— Καὶ λοιπόν, πάτερ, εἶπεν ὁ Δημήτριος, σὺ περιώδευσας τὴν γῆν;

— Οὐχί, ἀπεκρίνατο ὁ πατήρ· ἀλλ' ἀνέγνων ταῦτα πάντα. Ὑπάρχει βιβλίον τι, περιγράφον τὴν γῆν, τὰς πόλεις, τοὺς κατοίκους, τὰ προϊόντα τῆς γῆς. Τὸ βιβλίον τοῦτο καλεῖται **Γεωγραφία**.

24. Ὁ κασσίτερος.

Ὁ **κασσίτερος** εἶναι ὀρυκτόν, μέταλλον εἶναι ἀργυρολευκός, λαμπρός, εὐτηκτός καὶ σκληρότερος τοῦ μολύβδου, ᾧ εἶναι ὅμοιος ὡς πρὸς τὸ χρῶμα. Ὅταν δὲ εἶναι καθαρῶτατος, εἶναι ὅμοιος τῷ ἀργύρῳ.

Κοπτόμενος εὐκόλως ἕνεκα τῆς μαλακότητος αὐτοῦ, προξενεῖ τριγμόν τινα. Εἶναι δὲ ἐλαφρότερος τῶν συνήθων μετάλλων.

Τὰ πλούσιώτερα μεταλλεῖα τοῦ κασσίτερου εὐρίσκονται ἐν Ἀγγλίᾳ, Βοημίᾳ, Σαξονίᾳ, ἐν τισὶ χώραις τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Τὸν κασσίτερον μεταχειρίζομεθα εἰς ἐπάλειψιν χαλκῶν καὶ σιδηρῶν ἀγγείων καὶ εἰς πλείστας ἄλλας χρείας, ἧτοι πρὸς συγκόλλησιν τῶν ἐκ σιδήρου ἀγγείων, περιτύλιξιν τῶν πωμάτων τῶν φιαλῶν κλπ.

Μιγνύοντες δὲ αὐτὸν μετὰ ποσοῦ τινος μολύβδου, κατασκευάζομεν διάφορα ἀγγεῖα καὶ σκευῆ.

25. Τὸ ὠρολόγιον.

Τὸ **ὠρολόγιον** εἶναι σκεῦος, ὅπερ λέγει τὴν ὥραν.

Τὰ μέρη τοῦ ὠρολογίου εἶναι ἡ **θήκη**, ἡ **ὑαλός**, ἡ **πλάξ**, οἱ **δείκται**, ἡ **μηχάνη**. Ἰδοὺ αὐτά. Ἡ **θήκη** εἶναι κατεσκευασμένη ἐκ ξύλου ἢ ἐκ μετάλλου τινός.

Ἡ **πλάξ** εἶναι κατεσκευασμένη ἐκ μετάλλου, ἢ μόνου ἢ ἐπιχειρισμένου διὰ λευκῆς τινος ὕλης.

Οἱ **δείκται** εἶναι κατεσκευασμένοι ἐκ μετάλλου.

Ἡ μηχανὴ εἶναι κατεσκευασμένη ἐκ μετάλλου, συνήθως ὀρειχάλκου. Συγκροτεῖται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ διαφόρων τροχῶν ὀδοντωτῶν. Τὸ κυριώτατον μέρος τῆς μηχανῆς εἶναι τὸ **ἐλατήριον**. Τὸ ἐλατήριον εἶναι τὸ πρῶτον, ὅπερ τίθησιν εἰς κίνησιν πᾶσαν τὴν μηχανὴν τοῦ ὀρολογίου. Ἴδου πάντα ταῦτα.

Ἡ θήκη καὶ ἡ ὕαλος χρησιμεύουσιν εἰς προφύλαξιν τοῦ ὀρολογίου.

Ἐπὶ τῆς πλακῆς εἶναι σεσημειωμένοι αἱ ὥραι ἀπὸ μίας μέχρι δώδεκα. Ἴδου αὐταί.

Οἱ δείκται, προσκεκολλημένοι κατὰ τὸ μέσον τῆς πλακῆς, περιστρέφονται καὶ δεικνύουσι τὰς ὥρας. Οἱ δείκται συνήθως εἶναι δύο μόνον· ὁ εἰς δεικνύει τὰς ὥρας καὶ λέγεται **ὀροδείκτης**.

ὁ ἕτερος δεικνύει τὰ λεπτὰ καὶ καλεῖται **λεπτοδείκτης**. Τινὰ ὀρολόγια ἔχουσι καὶ τρίτον δείκτην, δεικνύοντα τὰ δευτέρα λεπτὰ. Ἴδου αὐτός.

Τὰ ὀρολόγια εἶναι **ἐγκόλπια**, **κρεμαστά**, **ἐπιτραπέζια**. Ὑπάρχουσι καὶ ὀρολόγια ἐντὸς πύργων τινῶν τῆς πόλεως. (Ἐν τῇ σχολῇ ὑπάρχει ὀρολόγιον ἐγκόλπιον; Ὑπάρχει κρεμαστόν;).

Τὰ κρεμαστά ὀρολόγια ἔχουσι καὶ ἕτερον μέρος, τὸ **ἐκκρεμές**. Ἴδου αὐτό.

Τὰ πλεῖστα τῶν κρεμαστῶν καὶ ἐπιτραπέζιων ὀρολογίων καὶ πάντα τὰ ἐν τοῖς πύργοις ἔχουσι καὶ **κώδωνα**, σημαίνοντα τὰς ὥρας. (Εἰπέ τὴν ὥραν ἤδη).

26. Ὁ βοῦς.

Ὁ **βοῦς** εἶναι ζῷον οἰκιακόν, μέγα. Ἐχει τὰ αὐτὰ καὶ ἡ αἰξ μέρη τοῦ σώματος καὶ τὴν αὐτὴν τῶν ποδῶν σύστασιν. (Τίνα καὶ μετὰ τίνων διαφορῶν;). Ὑπάρχουσι βόες διαφόρων χρωμάτων.

Ὁ βοῦς ζῆ 12 μέχρι 15 ἐτῶν.

Ὁ ἄρρην βοῦς λέγεται **ταῦρος**, ἡ δὲ θήλεια

δάμαλις. Ἡ δάμαλις κυφορεῖ ἐπὶ 9 μῆνας καὶ γεννᾷ ἓν μόνον, ὅπερ καλεῖται **μόσχος.**

Ὁ βοῦς εἶναι ζῶον ἡμερον καὶ πρῶτον προσβαλλόμενος ὁμῶς ἐξαγριούται καὶ καθίσταται τόσον ἀγριος, ὥστε διὰ τῶν κεράτων διατρύπῃ ἢ ἀνατινάσσει τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ.

Ὁ βοῦς τρέφεται διὰ χόρτων καὶ ἄλλων φυτῶν ἀγρίων, ὡς τὸ πρόβατον καὶ ἡ αἶξ. Τρώγει τρυφῶς, κελεῖται ὀλίγον καὶ **μηρουκάζει** ἐν τῇ στήθῃ τῆς τρυφῆς αὐτοῦ. (Τὶ ζῶον εἶναι ὁ βοῦς ὡς πρὸς τὴν τρυφήν).

Ὁ βοῦς ὡς ἕρπαιος ἰσχυρὸν τράχηλον, ὤμους καὶ ἄλλα, ἐπιτίθεται εἰς τὸ ἄροτρον καὶ χρῆ-

σιμεύουσιν εἰς τὴν καλλιεργίαν τῆς γῆς πρὸς τοῦτοις δὲ σύρουσι καὶ φορτηγοὺς ἀμάξας. Ἐκ τῶν κεράτων τῶν βοῶν οἱ ἄνθρωποι ἐξεργάζονται διάφορα εἰς τὸν οἰκιακὸν βίον χρήσιμα πράγματα, οἷον λαβὰς μαχαιρίων, κτένια, κομβία καὶ τὰ τοιαῦτα.

Τὸ δῆμα αὐτῶν χρησιμεύει εἰς τοὺς ὀκυτοτόμους. Διὰ τοῦ αἵματος αὐτῶν καθαρίζεται ἡ σάκχαρις, καὶ διὰ τῶν ὀστέων καὶ τῶν χόνδρων κατασκευάζεται ἰχθυόκολλα.

Τὸ κρέας τοῦ ζῴου τούτου καὶ μάλιστα τὸ τοῦ μόσχου εἶναι ἐξαιρετόν, θρεπτικόν καὶ ὑγιεινόν· διὰ δὲ τοῦ γάλακτος αὐτοῦ παρασκευάζομεν διάφορα εἶδη τυροῦ.

Σημειώσεις. Ὁμοιον τοῦ βοῦς ζῶον εἶναι καὶ ὁ βούβαλος. Ὁ βούβαλος ἔχει σῶμα μεγαλειότερον τοῦ σώματος τοῦ βοῦς. Αἱ τρίχες τοῦ δέρματος αὐτοῦ εἶναι ἀραιαὶ καὶ τὸ χρῶμα ὑπομέλαν. Ἡ θήλεια βούβαλος κυφορεῖ ἐπὶ ἑνδεκα μῆνας καὶ τίκτει ἓν. Εἶδος δέ τι βουβάλου, εὐρισκομένου ἐν Ἀμερικῇ, καλεῖται **βόναςος.**

27. Κώνωψ καὶ βουβάλος.

Εἰς βουβάλου
 τρισεμέγαλου
 κέρατον κογχυλωτὸν
 ἤλθ' ἀκρότως
 κώνωψ, πρῶτος
 τῶν κωνώπων αὐλητῶν
 καὶ καθίσας
 καὶ ἀρχίσας,
 ὡς τὸ σύνηθες, ν' αὐλῆ,
 ἐφαντάσθη
 πῶς ἐπλάσθη
 ὄν τι μέγα καὶ πολύ.
 Μετ' ὀλίγον
 πτέρ' ἀνοίγων

κ' εἰς τὸν βουβάλον στραφεῖς,
 εἶπε· «φεύγω
 καὶ θὰ ἔβγω
 πρὸς ἀνεύρεσιν τροφῆς.
 Σὲ βαρύνω
 καὶ σὲ δίνω,
 φίλε, κούρασιν πολλήν,
 καὶ τὴν πλάτην
 κυρτοτάτην
 σ' ἔκαμα καὶ χαμηλήν».
 Εὐθύς, «κτῆνος»,
 εἶπ' ἐκεῖνος,
 «κρυφόν τι δὲν σε κρατῶ·
 φύγε, μείνε,
 ἴς ἐμὲ εἶναι
 πράγμα ἐν καὶ τὸ αὐτό·
 οὔτε ὅτε
 ἤλθες, τότε
 τὸ ἡσθάνθη, οὔτ' ἐν ᾧ,
 κώνωπά μου,
 γίγαντά μου,
 τώρα φεύγεις, τὸ νοῶ!»!

28. Ἐπιστολὴ πρώτη.

Ἐν Γαλατῶν Κοινοπόλει τῆ 3 Ὀκτωβρίου 1885.

Πρὸς τὸν Κύριον Ἀλκιμάδην Δημητρίου

Εἰς Βαφειχώριον.

Ἀγαπητέ μοι ἐξάδελφε,

Πρὸ πολλοῦ ἐπεθύμουν ν' ἀναγνώσω τὸν «Χριστόφορον», τὸ ὠραῖον τοῦτο βιβλίον, ὅπερ περιέχει τόσα καλὰ καὶ διδακτικὰ πράγματα. Ἐμαθον, ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο ἔχεις ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ σου. Ἀπόστειλόν μοι, παρακαλῶ, αὐτὸ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, ὅπως ἀναγνώσω. Ἐσο βέβαιος, ὅτι μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἀμέσως θὰ ἐπιστρέψω σοι αὐτὸ ἄνευ οὐδεμιᾶς βλάβης.

Πεπεισμένῃ, ὅτι θὰ εἰσακούσης τῆς μικρᾶς μου ταύτης παρακλήσεως, ἀσπάζομαί σε καὶ διατελῶ

ἡ ἐξαδέλφη σου

Εὐτέρπη Ἀντωνιάδου.

29. Τὰ ἄστρα.

Τὴν θορυβώδη ἡμέραν διεδέξατο ἡ σιωπηλὴ νύξ. Τὰ παιδία ῥεμβώδη, περίξ τοῦ πατρὸς αὐτῶν πλησίον τοῦ παραθύρου καθήμενα, παρετήρουν τὸν οὐρανόν. Αἰφνης ἐν τῶν παιδίων ἀνέκραξε·

— « Ἄ! ἴδετε ἴδετε ἄστρον τι, ἀναφαινόμενον ἐν τῷ οὐρανῷ. Πόσον ὠχρὸν εἶναι εἰσέτι! »

Ἄπαντα τὰ παιδία ἔστρεψαν τὰ βλέμματα πρὸς τὸ σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ, τὸ δεικνυόμενον ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ἐφώνησαν·

— « Ἄλλ' ἰδοὺ καὶ ἕτερα. Ἴδετε ἐκεῖνο ἐκεῖ. Πόσον ὠραῖον εἶναι! Πόσον ἀκτινοβόλον! »

Καὶ ἐν ᾧ οὕτω συνδιελέγοντο τὰ παιδία, τὰ ἄστρα ἐπλήρουν τὸν οὐρανόν. Ὁ νεώτατος τῶν ἀδελφῶν ἐπλησίασε τῷ πατρὶ καὶ ἠρώτησε·

— Διὰ τί, πάτερ, μόνον τὴν νύκτα βλέπομεν τὰ ἄστρα; Ποῦ κρύπτονται τὴν ἡμέραν;

— Δὲν κρύπτονται τὰ ἄστρα, τέκνον μου, τὴν ἡμέραν, ὑπέλαβεν ὁ πατήρ. Πάντοτε εἶναι ἐν τῷ οὐρανῷ. Ἄλλ' ἡ λάμψις τοῦ ἡλίου, τὸ φῶς αὐτοῦ τὸ λαμπρόν, εἶναι τόσον πολὺ καὶ τόσον ἄπλετον, ὥστε πρὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ φωτοβόλου τούτου ἄστρου τῆς ἡμέρας πάντα τὰ λοιπὰ ἄστρα καθίστανται ἀφανῆ καὶ μόνον τὴν νύκτα ἀναφαίνονται.

Οἱ ἀστέρες εἶναι ἀναρίθμητοι. Πολλοὶ τούτων εἶναι ἀπειράκις μεγαλείτεροι τῆς γῆς ἡμῶν. Ὡς ἐκ τῆς μεγάλης δὲ ἀποστάσεως αὐτῶν ἀπὸ τῆς γῆς φαίνονται ἡμῖν τόσον μικροί.

30. Ἡ κάμηλος.

Ἡ κάμηλος εἶναι ζῷον μέγα, ἔχον τὴν κεφαλὴν μικράν, τοὺς ὀφθαλμοὺς μεγάλους καὶ ἐξέχοντας, τὸν τράχηλον μακρόν, προμήκη καὶ καμπύλον ἔχει τοὺς μηρούς βραχεῖς, τοὺς πόδας πλατεῖς καὶ σπογγώδεις, καὶ τὴν οὐρὰν βραχεῖσαν καὶ ὁμοίαν τῇ τῆς θαμάλεως.

Τὸ σῶμα τῆς καμήλου καλύπτεται ὑπὸ τριχῶν μακρῶν καὶ ὑποπύρρων. Τὸ μέγεθος αὐτῆς εἶναι σχεδὸν δύο μέτρων.

Ἡ κάμηλος ζῆ 20—30 ἐτῶν.

Ἡ θήλεια κυοφορεῖ ἐπὶ ἑνδεκα μῆνας καὶ τίκει ἓν, ὅπερ θηλάζει ἐπὶ ἔτος.

Ἡ κάμηλος εἶναι δύο εἰδῶν, ἡ ἀραβικὴ καὶ ἡ βακτριανή. Ἡ ἀραβικὴ λεγομένη κάμηλος, ἡ καὶ παρ' ἡμῖν συνήθης, ἔχει ἐπὶ τῆς ράχεως ἓνα μόνον ὕδον, ἡ δὲ βακτριανὴ δύο.

Ἡ ἀραβικὴ εἶναι δύο εἰδῶν ἡ φορτηγὸς καὶ ἡ δρομὰς ἡ γοργοκάμηλος.

Ἡ κάμηλος εἶναι λίαν ἰσχυρογνώμων. Φορτιζομένη καὶ ἐκφορτιζομένη γονατίζει· ἀλλ' ἐὰν ἐπιθέσωσιν ἐπ' αὐτῆς ὑπὲρ τὸ δέον βαρέα φορτώματα, δὲν ἐγείρεται, ἐὰν μὴ ἐλαφρώσωσι τὸ φορτίον. Ἡ κάμηλος δύναται νὰ φέρῃ φορτίον 600—1000 λιτρῶν.¹

Ἡ κάμηλος ἐνδιατᾶται, ὡς καὶ ὁ ἵππος, ἐν τοῖς σταύλοις καὶ τρέφεται διὰ μάξης, ἢν χάριν αὐτῆς παρασκευάζουσι. Ἀρέσκειται τρώγουσα καὶ ἀκάνθας, μηδὲν αἰσθανομένη τὰ κέντρα αὐτῶν. Τὴν τροφήν αὐτῆς, ἵνα καταστήσῃ εὐπεπτον, ἀνα-

¹ Μία λίτρα = 312 γράμματα = 0,78 τῆς ὀκάς.

μασᾶται. Δι' ὃ καλεῖται, ὡς καὶ τὸ πρόβατον, ζῶον (τίς).

Ἡ κάμηλος δύναται νὰ διαμείνῃ ἄνευ τροφῆς ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας· ἕνεκα δὲ τούτου εἶναι λίαν χρήσιμος εἰς τὰς ὁδοιπορίας τῶν ἐρήμων.

Μεταχειρίζονται τὴν κάμηλον ὡς ζῶον φορηγόν. Οἱ Ἀραβες νομίζουσι τὸ γάλα αὐτῆς τροφήν ὑγιεστάτην. Ἐκ τῶν τριχῶν αὐτῆς ὑφαίνουσι φορέματα καὶ σκηνάς καὶ ἐκ τοῦ δέρματος ἐξεργάζονται ὑποδήματα καὶ ζώνας.

31. Αἶνεγμα ἄ.

Παριστᾶ ζῶον τὸ ὄνομά μου.
Ἐπτὰ εἶν' ὅλα τὰ γράμματά μου.
Τὰ δύο πρῶτα ἂν ἀποβάλλῃς,
τὸ ἔσχατόν μου ἂν μεταβάλλῃς,
καρπὸς θὰ γείνω· μὴ ἀπορήσῃς.
Ἐπὶ τῶν δένδρων νὰ με ζητήσῃς.

32. Ὁ Ἡρακλῆς.

Οἱ πρόγονοι ἡμῶν ἦσαν εἰδωλολάτραι. Ἐπί-
στευον εἰς πολλοὺς θεοὺς· ἦσαν πολῦθειοι. Ὁ μέγι-
στος τῶν θεῶν τούτων ἐκαλεῖτο Ζεὺς. Ὁ Ζεὺς εἶχε
πολλοὺς υἱούς.

Καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἦτο υἱὸς τοῦ Διός. Ἡ μήτηρ
αὐτοῦ ὠνομάζετο Ἀλκμήνη.

Ὁ Ἡρακλῆς τὴν παιδικὴν αὐτοῦ ἡλικίαν διήλ-
θεν ἐπὶ τοῦ ὄρους Κιθαιρώνας. Ἐνταῦθα ἐφάνησαν
αὐτῷ ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ἡ Ἀφροδίτη καὶ ἡ μὲν Ἀθηνᾶ
ἦτο ἀντιπρόσωπος τῆς φρονήσεως καὶ τῆς ἀρετῆς,
ἡ δὲ Ἀφροδίτη τῆς κακίας.

Ἐκάστη τῶν θεῶν τούτων προσεπάθησε πολὺ
νὰ καταστήσῃ ὀπαδὸν αὐτῆς τὸν Ἡρακλέα.

Ἄλλ' ὁ Ἡρακλῆς ἐγίνωσκε, ὅτι τὰ πάντα ἐν
τῷ κόσμῳ τούτῳ παρέρχονται, καταστρέφονται,
ἀπόλλυνται. Ἐγίνωσκε, ὅτι ὁ θάνατος ἐπερχόμε-
νος συντρίβει ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ δυνάμιν
καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν, καὶ ὅτι μόνῃ ἡ ἀρετὴ μέ-
νει αἰώνιος. Ἐγίνωσχεν ὁ Ἡρακλῆς, ὅτι μόνον αἱ
καλαὶ πράξεις καὶ μετὰ θάνατον ἀκολουθοῦσι τῷ
ἀνθρώπῳ καὶ ἐνώπιον τῶν αἰώνιων θεῶν δοξάζου-
σι αὐτόν. Ὅθεν προετίμησε τὴν Ἀθηνᾶν, ἐγένετο

ὁπαδὸς αὐτῆς· δηλ. ἐνεκολπώθη τὴν ἀρετὴν, καὶ ἐναρέτως ἐξῆσε καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸν βίον.

Ὁ Ἡρακλῆς τῇ διαταγῇ τοῦ Εὐρυσθέως, βασιλέως τῶν Μυκηνῶν καὶ τοῦ Ἄργου, ἐξετέλεσε δώδεκα μεγάλα ἔργα· τὰ ἔργα ταῦτα καλοῦνται **ἄθλοι** τοῦ Ἡρακλέους. Γινώσκω τίνες εἶναι οἱ δώδεκα ἄθλοι τοῦ Ἡρακλέους. (Τίνες)

33. Ὁ θησαυρός.

Ὁ πλοῦτος, τὰ κοσμήματα, τοῦ κάλλους ἢ λαμπρότης ἀνθρώπων φροῦδα κτήματα καὶ κόσμου ματαιότης.

Ἡ ἀρετὴ δὲ μόνη ὑπὲρ τοὺς ἄλλους τὸν θνητὸν περιέβλεπτον καὶ ζηλωτὸν στολίζει καὶ ὑψώνει.

Τὴν ἀρετὴν, ὡς κόρη, ὡς κάλλος ἀναφαίρετον, ὡς θησαυρὸν ἐξαίρετον, ἀγάπα καὶ θεώρει.

Διότι τὰλλα φθονερὰ ἢ τύχη ἂν ἀρπάσῃ, αὐτὴ ἐμμένει σταθερὰ, αὐτὴν δὲν θέλεις χάσει.

Αἱ. Κατακουζηνός.

34. Ὁ ὀρίζων.

Ἰστάμενοι ἐπὶ τόπου ὑψηλοῦ, ὑπαίθρου καὶ ἐλευθέρου, παρατηροῦμεν, ὅτι περὶ ἡμᾶς ὁ οὐρανὸς σχηματίζει κύκλον μέγαν. Πέραν τοῦ κύκλου τοῦτου δὲν δύναται νὰ βλέπῃ ὁ ὀφθαλμὸς ἡμῶν. Ὁ κύκλος οὗτος, ὁ **περιορίζων** τὴν ὄρασιν ἡμῶν, καλεῖται **ὀρίζων**.

Τὸ μέρος τοῦ ὀρίζοντος, ὅθεν φαίνεται ὅτι ἀνατέλλει ὁ ἥλιος, ὀνομάζεται **ἀνατολή** (Α)· τὸ μέρος, ὅπου φαίνεται ὅτι δύει, λέγεται **δύσις** (Δ). Βλέποντες δὲ πρὸς ἀνατολὰς, διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς δεικνύομεν τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ὀρίζοντος, ὅπερ καλεῖται **βορρᾶς** ἢ **ἄρκτος** (Β), διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς δεικνύομεν τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ὀρίζοντος, ὅπερ ὀνομάζεται **μεσημβρία** ἢ **νότος** (Ν).

Ἦδη γινώσκομεν τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ ὀρί-

ζοντος και δυνάμεθα νὰ δεῖξωμεν αὐτά, ὅπου και ἂν ἰστώμεθα. Γινώσκωμεν τίς τῶν πλευρῶν τοῦ δωματίου ἡμῶν καλεῖται **ἀνατολική** (τίς); τίς **δυτικὴ**; τίς **ἀρκτικὴ** ἢ **βόρειος**; τίς **ἀνατολικτικὴ** ἢ **νότιος** ἢ **μεσημβρινὴ** και τί κεῖται πρὸς ἕκαστον τῶν τεσσάρων τούτων σημείων.

Ἐκ τῶν τεσσάρων σημείων τοῦ ὀρίζοντος πνέουσιν οἱ τέσσαρες κυριώτεροι ἄνεμοι, ὀνομαζόμενοι ἐκ τοῦ μέρους, ὅθεν πνέουσι, **βορρᾶς**, **νότος**, **ἀπηνλιώτης**, **ζέφυρος** ἢ **δυτικός**.

35. Τὸ πῦρ.

Τὸ **πῦρ** εἶναι λίαν ὠφέλιμον εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἄνευ τοῦ πυρὸς ἦτο ἀδύνατον νὰ ζῇ ὁ ἄνθρωπος ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐδὲν τῶν ζώων δύναται νὰ παραγάγῃ πῦρ και νὰ καταστήσῃ αὐτὸ χρήσιμον εἰς τὰς διαφοροὺς τοῦ βίου ἀνάγκας. Μόνος ὁ ἄνθρωπος ἐφεῦρε μέσα πρὸς παραγωγὴν τοῦ πυρὸς. Οὐδεμία ποτὲ κοινωνία ἀνθρώπων ὑπῆρξε, μὴ γινώσκουσα τὴν παραγωγὴν και τὴν χρῆσιν τοῦ

πυρὸς. Καὶ αὐτοὶ οἱ ἄγριοι λαοί, τρίβοντες μετὰ ταχύτητος πρὸς ἄλληλα τεμάχια ξύλου, κατορθοῦσι ν' ἀνάψωσιν αὐτά.

Τὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς καλύπτοντα δάση θὰ ἐπαρκέσωσιν ἐπὶ πολὺν χρόνον πρὸς συντήρησιν τοῦ πυρὸς. Ἐντὸς δὲ τῶν κόλπων τῆς γῆς εὐρίσκονται ἀποθῆκαι καυσίμου ὕλης παμμέγιστα. Αἱ ἀποθῆκαι αὗται εἶναι τὰ ἀνθρακωρυχεῖα, ὅθεν ἐξάγεται ὁ γαιάνθραξ.

Ἄλλὰ τὸ πῦρ γίνεται πολλάκις αἴτιον και πολλῶν δυστυχημάτων. Πολλὰ οἰκίαι, ἐνίοτε δὲ και ὀλόκληροι πόλεις ἐγένοντο παρανάλωμα τοῦ πυρὸς· ἐντὸς ὥρῶν τινῶν οἰκοδομήματα παμμεγέθη, κτίρια ὠραῖα και στερεὰ μετεβλήθησαν εἰς τέφραν και σποδόν. Ὅθεν πρέπει νὰ προσέχωμεν ἐν τῇ χρήσει τοῦ πυρὸς, τοῦ τόσοῦ μὲν ὠφέλιμου, ἀλλὰ και τόσοῦ ἐπικινδύνου.

36. Ὁ ἀήρ και ἡ χρησιμότης αὐτοῦ.

Ἐπάρχει ὕλη τις περικαλύπτουσα τὴν γῆν, διεισδύουσα πανταχοῦ, εὐρισκομένη ἐντὸς τοῦ ὕδατος και πάντων ἐν γένει τῶν ὑγρῶν.

Ἡ ὕλη αὕτη καλεῖται **ἀτμοσφαιρικός ἀήρ**.

Ὁ ἄνθρωπος, τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ δὲν δύνανται νὰ ζήσωσιν ἄνευ τοῦ ἀέρος. Ὁ ἀήρ, ἵνα μὴ βλάβη τὴν ὑγιείαν τοῦ τε ἀνθρώπου καὶ τῶν ζῴων, πρέπει νὰ εἶναι ἀπηλλαγμένος μiasμάτων καὶ δυσωδιῶν, καὶ οὐχὶ ὑγρός.

Ἄνευ τοῦ ἀέρος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχωμεν πῦρ. Σῶμα καιόμενον σβέννυται, ἐλλείποντος τοῦ ἀέρος.

Ἐὰν ἐντὸς φιάλης θέσωμεν κηρίον ἀνημμένον καὶ ἔπειτα ἐρμητικῶς κλείσωμεν ἄνωθεν τὴν φιάλην, θὰ ἴδωμεν, ὅτι τὸ κηρίον μετ' ὀλίγον σβέννυται, ἅμα καταναλωθέντος τοῦ ἐν τῇ φιάλῃ ὑπάρχοντος ἀέρος διὰ τῆς καύσεως¹.

Διὰ τοῦ ἀέρος διαδίδεται ὁ ἦχος. Ὑπὲρ αὐτοῦ στρέφονται οἱ ἀνεμόμυλοι. Αὐτὸς κινεῖ τὰ ἰστιοφόρα πλοῖα καὶ κρατεῖ τὰ πτηνὰ ἐν τῷ αἰθέρι. Τὸ κυανοῦν χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ ὀφείλεται εἰς τὸν ἀέρα. Ὁ ἀήρ συκρατεῖ τὰ νέφη, ἐξ ὧν γίνεται ἡ βροχή, ἡ χιών, ἡ γάλαζα. Διὰ τοῦ ἀέρος ὁράται

¹ Ἐπὶ πατανίου θεῶν κηρίον ἀνημμένον χύσον ἐντὸς ὀλίγον ὕδωρ καὶ κάλυψον διὰ ποτηρίου.

ἡ λάμψις τῆς ἀστραπῆς καὶ ἀκούεται ὁ πάταγος τῆς βροντῆς.

37. Ἡ μέλισσα.

Ἡ μέλισσα εἶναι ζῶον ἔντομον. Γινώσκω τίνα ζῶα καλοῦνται οὕτω. (Τίνα;).

Τὸ σῶμα τῆς μέλισσας συνίσταται ἐκ κεφαλῆς, θώρακος, κοιλίας, τεσσάρων πτερυγῶν καὶ ἐξ ποδῶν.

Ἐν τῇ κεφαλῇ ἔχει προσέτι ἡ μέλισσα δύο κεραίας καὶ προβόσκιδα, ὡς ἡ μυῖα¹.

¹ Ὅρα ἔτος σχολικὸν ἅ, τευχ. β', ἀνάγν. 40.

Τὸ χρώμα τῶν μελισσῶν ἐν γένει εἶναι ὑπόξανθον.

Ἡ θήλεια μέλισσα, **βασίλισσα** καλουμένη, τίκτει πολλὰς χιλιάδας ὤων. Τὰ ὡὰ ταῦτα ἐναποτίθησιν εἰς τὸ βάθος οἰκίσκων ἐκ κηροῦ, οὗσπερ κατασκευάζουσιν ἄλλαι μέλισσαι, καλούμεναι **ἐργατίδες ἢ ἐργάτριαι**.

Οἱ οἰκίσκοι εἶναι κανονικώτατοι καὶ ἔχουσιν ἕξ γωνίας. Ἐκ τῶν ὡῶν τούτων ἐκκολάπτονται μέλισσαι νέαι.

Αἱ μέλισσαι εἶναι ζῶα φιλόπονα καὶ φιλεργά. Ἐχουσι κέντρον, δι' οὗ κεντοῦσι τοὺς ἐνοχλοῦντας αὐτάς. Τὸ κέντημα αὐτῶν ἐπιφέρει πόνους δριμύεις.

Αἱ μὲν ἄγριαι μέλισσαι ζῶσιν ἐν φωλεαῖς, ἃς αὐταὶ κτίουσιν ἐν κοιλώμασι δένδρων, λίθων ἢ κρημῶν. Αἱ δὲ οἰκιστικαὶ μέλισσαι ἐνδιαίτωνται κατὰ σμήνη ἐν **κυψέλαις**. Ἐν ἐκάστη κυψέλῃ δύνανται γὰρ ζῶσιν 20—30 χιλιάδες μελισσῶν, διαιρουμένων εἰς τρεῖς τάξεις. Τὴν πρώτην τάξιν ἀποτελεῖ ἡ βασίλισσα, μία καὶ μόνη αὕτη θήλεια μέλισσα ἐν μέσῳ τόσων χιλιάδων. Ἡ δευτέρα τάξις συγκροτεῖται ἐκ τῶν **ἐργατριῶν**, αἵτινες

οὔτε ἄρρηνες εἶναι οὔτε θήλειαι. Ἡ τρίτη ἐκ τῶν ἄρρηνων, οἵτινες καλοῦνται **κηφήνες**.

Ἡ βασίλισσα εἶναι μεγαλειτέρα τῶν ἄλλων μελισσῶν καὶ ζῆ 4—5 ἔτη. Σπανίως ἐξέρχεται τῆς κυψέλης, ἐπιστατεῖ ἐπὶ τῆς ἐργασίας τοῦ σμήνους, μὴδὲ ἄλλως αὕτη ἐργαζομένη, ἀλλὰ προθύμως ὑπηρετοῦμένη καὶ τρεφομένη ὑπὸ τῶν ἄλλων. Βασίλισσας μὴ ὑπαρχούσας, ἅπαν τὸ σμήνος διασκορπίζεται. Ὅταν ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ κυψέλῃ ὑπάρχωσι δύο ἢ τρεῖς βασίλισσαι, τότε μάχονται μέχρι θανάτου καὶ ἡ ἐπιζήσασα βασιλεύει, ἡ μέρος τῶν ἐργατιδῶν μελισσῶν παραλαμβάνουσι μίαν τῶν βασιλισσῶν καὶ ἀπέρχονται πρὸς ζήτησιν κατοικίας ἑτέρας.

Αἱ ἐργατίδες λεγόμεναι μέλισσαι ἐργάζονται ἀδιακόπως. Καθαρίζουσι τὴν κυψέλην μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς ἀγρούς ἐκμυζῶσι διὰ τῆς προβοσκίδος αὐτῶν πᾶν σακχαρῶδες στοιχεῖον τῶν ἀνθῶν μεταβάλλουσιν αὐτὸ ἐντὸς τῶν πεπτικῶν αὐτῶν ὀργάνων εἰς μέλι· ἔπειτα ἐκβάλλουσι, κατασκευάζουσι τὴν κηρήθραν, τὸ κηρίον, τρέφουσι τὰς **νύμφας** ἢ τὰ εἰσέτι ἄπτερα μελισσιδίαι.

Οἱ κηφήνες οὐδὲ ἄλλως ἐργάζονται, μικρὸν φροντί-

ζουσι περὶ τῶν νεογνῶν, τέλος δὲ κατὰ Αὐγουστον, ἐπειδὴ εἶναι ὄλωσ περιττοί, ἐκδιώκονται ὑπὸ τῶν ἄλλων μελισσῶν ἀπὸ τῆς κυψέλης, ἢ φονεύονται διὰ τῶν κέντρων.

Αἱ μέλισσαι εἶναι ζῶα χρήσιμα. Τὸ μέλι αὐτῶν χρησιμεύει ὡς ἥδιστον ἔδεσμα, ἐκ δὲ τοῦ κηρίου αὐτῶν κατασκευάζομεν λαμπάδας.

Σημείωσις. Ὅμοια τῇ μελίσση ζῶα εἶναι καὶ αἱ σφήκες. Αἱ σφήκες εἶναι κατὰ τι μεγαλύτεραι τῶν μελισσῶν. Ἐχουσιν ἰσχυρὰ κέντρα, δι' ὧν καταδιώκουσι τὰς μελίτσας, ἵνα ἀρπάσωσι τὸ μέλι αὐτῶν. Κεντοῦσι καὶ τοὺς ἀνθρώπους καὶ προξενοῦσι πόνους ὀριμυτάτους.

Τὰς φωλεὰς αὐτῶν κτίζουσιν αἱ σφήκες ἐπὶ τῶν δένδρων. Τὰ στόματα τῶν φωλεῶν κεῖνται πρὸς τὰ κάτω, χάριν προφυλάξεως ἀπὸ τῆς βροχῆς. Ἐκ τῶν σφηκῶν κατὰ τὸν χειμῶνα μόνη ἡ βασίλισσα ζῆ νεναρκωμένη, πάσαι δὲ αἱ ἄλλαι ἀποθνήσκουσι.

Ἡ βασίλισσα κατὰ τὸ ἔαρ τίκτει ὡά, ἐξ ὧν ἐκκολάπτονται νέαι σφήκες.

Εἰς τί χρησιμεύουσι τῷ ἀνθρώπῳ αἱ σφήκες, εἶναι εἰσέτι ἀγνωστον.

38. Μέλισσα καὶ χρυσαλλίς.

Ἐκαμάρονε, πετώσα μετὰ χάριτος πολλῆς, τῶν πτερύγων της τὰ κάλλη μία νέα χρυσαλλίς κ' ἔλεγε· « Ἄχ! τί χαρά μου.

Ἡ ὑψηλὸς θαυμάζει τὰ μεταξωτὰ πτερά μου.

« Δέν μου λέγετε τίς ἄλλος ἠμπορεῖ νὰ καυχῆθῃ, ὅτι δύναται ἔς τὰ κάλλη με ἐμὲ νὰ συγκριθῇ;

Ἄχι, ὄχι· τὸ κηρύττω, εἰς τὸν κόσμον ὁν εἶν' ἄλλος, ἔχων ὅσην ἐγὼ ἔχω λάμψιν, χάριτας καὶ κάλλος».

Κ' ἔκαμάρονεν ἡ φίλη, ὅτε βλέπ' ἀπὸ μακρὰν πρὸς τὸ μέρος της πετώσαν μίαν μέλισσαν μικράν.

Ὅς τὴν εἶδε, μετὰ φρίκης καὶ ἀποστροφῆς φωνάζει· « ὦ! τί τέρας εἶναι τοῦτο, τὸ ὅποιον πλησιάζει;

» Καὶ μου ἔλεγον πῶς ἔχει τόσας χάριτας, ἀλλὰ τώρα βλέπω, ὅτι ὅλα εἶναι ψεῦδη παχυλά.

Ἄ! ἡ μέλισσα, ὡς βλέπω, εἶναι ἐν ἀχρεῖον τέρας καὶ μολύνει καὶ τὰ ἄνθη καὶ τὴν γῆν καὶ τοὺς [ἀέρας].

Τὴν στιγμήν ἐκείνην ἦλθε καὶ ἡ μέλισσα κοντά,
καὶ ἔς τοὺς τελευταίους λόγους τῆς γελοίας ἀ-
[παντᾶ

«ὄχι μὲ ὀργὴν καὶ ὕβρεις ἀλλὰ μὲ φωνὴν γλυκεῖαν»
«Ἐλα, φίλη, νὰ σου δείξω τὴν μικράν μου κα-
[τοικίαν.

«Παρατήρησέ την· βλέπεις πόσον εἶναι καθαρά;
Εἰς τὴν θέσιν των βαλμένα εἶναι ὅλα μιὰ χαρά·
κυτόταξε αὐτὰς τὰς θέσεις, φίλη μου, εἰς τὰς ὁ-
[ποίας
ἔχω διὰ τὸν χειμῶνα ἀρκετὰς ζωοτροφίας.

«Ἀπὸ τὰς τροφάς μου ταύτας ζῶ ἀφθόνως καὶ
[ἐγὼ
καὶ τροφὴν εἰς τοὺς ἀνθρώπους γλυκυτάτην χο-
[ρηγῶ.

Ἴσως εἶμαι, καθὼς λέγεις, ἄσχημος πολὺ, ἀλλ'
[ὅμως
ὅλοι λέγουν, ὅτι εἶμαι φιλεργὸς καὶ οἰκονόμος.

Ἄλλὰ σέ, ἀγαπητή μου, ἤτις με περιφρονεῖς,
σέ δὲν ἤκουσα ποτὲ μου νὰ σε ἐπαινῇ κάνεις·
διὰ τοῦτο, ὅσας λέγεις κατ' ἐμοῦ κατηγορίας,
δὲν τὰς θεωρῶ καθόλου ἀπαντήσεως ἀξίας.

«Μίαν ὅμως νὰ σου δώσω συμβουλὴν ἐπιθυμῶ,
τῆς ὁποίας τὴν ἀξίαν καὶ ἀλήθειαν τιμῶ·
Εἶναι ἄθλος ἐκεῖνος, ὅστις δίδει σημασίαν
εἰς τοῦ σώματος τὰ κάλλη καὶ μισεῖ τὴν ἐργασίαν».
Π. Ἰ. Φέμπκος.

39. Ἡ γαλῆ, ἡ μήτηρ τοῦ μυῶς καὶ ὁ μικρὸς μυῶς.

Ἡ γαλῆ. Ἐλθέ πλησίον, μικρὲ μου μῦ, ἐλθέ,
ἵνα σέ ἀσπασθῶ. ὦ! πόσον φιλοστόργως σέ ἀγα-
πῶ! Ζήτησον, ὅ τι θέλεις νὰ σοι δώσω, ἵνα σε χα-
ροποιήσω. Ἐλθέ πλησίον μου, ἐλθέ.

Ἡ μήτηρ. Μακράν, τέκνον μου, φύγε μα-
κράν τοῦ ἀπατεῶνος τούτου. Θέλει νὰ σε κατα-
φάγη, προσελκύνων διὰ λόγων φιλικῶν. Φύγε, τέ-
κνον μου, φύγε.

Ὁ μικρὸς μυῶς. Μῆτέρ μου, διὰ τί νὰ φύγω
μακράν; Οὐδόπως φοβίζει με ἡ γαλῆ. Τὸ βλέμμα
αὐτῆς εἶναι γλυκὺ, ἢ φωνὴ θελκτικὴ.

Ἡ γαλῆ. Ἐλθέ, ἵνα φάγῃς τὸ τεμάχιον τοῦ-
το τῆς σακχάρους. Σοὶ προσφέρω αὐτό, μικρὲ μου,
ὡς δεῖγμα τῆς πρὸς σέ μεγάλης μου ἀγάπης.

Ἡ μήτηρ. Μακράν ! Σοὶ λέγω μακράν ! φύγε, τέκνον μου, φύγε καὶ ἀπόλωλας.

Ὁ μικρὸς μῦς. Οὐχὶ δά ! Δὲν φεύγω. Ἡ γαλῆ βλέπω, ὅτι πολὺ με ἀγαπᾷ.

Ἡ γαλῆ. Ἄφες αὐτὴν τὴν γραῖαν νὰ ὀμιλῇ. Ἐλθέ σὺ εἰς τὰς ἀγκάλας μου. Ἐλθέ, ἀγαπητέ μου φίλε, ἵνα σε φιλήσω.

Ὁ μικρὸς μῦς. Ἰδοὺ ἐγώ !!! Ἄλλὰ, Θεέ μου ! ὅποιοι πόνοι ! ... Μὲ πνίγει ... μὲ φονεύει ...

ὦ, τὸ θηρίον !!! Μῆτέρ μου ... εἶχες δίκαιον !
(Τὶ διδάσκονται ἐκ τούτου οἱ παῖδες ;).

40. Ἡ νυκτερίς.

Ἡ νυκτερίς εἶναι ζῶον τετράπουον· ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ πάντα τὰ τετράποδα μέρη τοῦ σώματος. Ἐκλήθη δὲ οὕτω, διότι μόνον τὴν νύκτα ἐξέρχεται πρὸς ζήτησιν τροφῆς.

Αἱ νυκτερίδες εἶναι πολλῶν εἰδῶν καὶ εὐρίσκονται πανταχοῦ.

Ἡ θήλεια νυκτερίς γεννᾷ ἐν ἡ δύο κατὰ τὸ θέρος, ἅπερ γαλακτοτροφεῖ καὶ μεταφέρει τῆρς καὶ κείσε πετομένη.

Ἰδιαίτερον χαρακτηριστικὸν τῆς νυκτερίδος εἶναι, ὅτι μόνη ἐκ τῶν τετραπόδων πέτεται, μεταχειριζομένη ὡς πτέρυγας τὸ πλατὺ καὶ λεπτὸν δέρμα, τὸ ὑπάρχον μετὰξὺ τῶν προσθίων καὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν καὶ τῆς οὐρᾶς αὐτῆς.

Τὰ ἄκρα τῆς νυκτερίδος εἶναι ὅμοια **χεροσὶ** καὶ **πτέρουξι**. Διὰ τοῦτο αἱ νυκτερίδες ἀποτε-

λοῦσιν ἰδίαν τάξιν ζῶων, ἅπερ καλοῦνται **χειρορύπτερα**.

Ἡ νυκτερίς εἶναι πολὺ ὅμοια τοῦ μύος. Τρώγει κίωνωπας, σκνίπας καὶ χρυσαλλίδας, ἃς συλλαμβάνει πετομένη, ὅτε καὶ ἔχει ἀνοικτὸν τὸ στόμα, ὡς ἡ χελιδὼν. Ἐνδοσιτᾶται ἐν φωλεαῖς, ἃς ἔχει ἐντὸς σκοτεινῶν καὶ θερμῶν σπηλαίων καὶ ἐρειπίων.

Αἱ νυκτερίδες τὸν χειμῶνα διαμένουσιν ἐν νάρκῃ. Τινὲς τούτων κρέμανται διὰ τῶν ὀνύχων τῶν ποδῶν αὐτῶν ἐκ τοῦ θόλου τοῦ σπηλαίου, ἐνθα ἔχουσι τὴν φωλεάν. Ἄλλαι προσκολλῶνται ταύταις ἀπὸ τῶν ἄκρων τῶν πτερυγῶν καὶ οὕτω συγκροτοῦσιν ὄρμαθὸν νυκτερίδων, ὡς σταφυλῶν κρεμασμένων ἐκ τοῦ θόλου.

Αἱ νυκτερίδες εἶναι ζῶα ὠφέλιμα, ἐπειδὴ καθαρίζουσι τοὺς ἀγροὺς ἀπὸ τῶν φυτοφάγων καὶ φθοροποιῶν ἐντόμων.

41. Αἶνεγμα 6'.

Εἶμαι τετράπουν ἀλλὰ πετῶ,
καθὼς πετῶσι καὶ τὰ πτηνά.
Κατὰ τὰς νύκτας τροφήν ζητῶ
ἐν ἐρειπίοις ἔς τὰ σκοτεινά.
Τὰς συλλαβὰς μου ἂν ἀφαιρῆς,
τὰς δύο πρώτας ἀπὸ τὰς τρεῖς,
ἔς τὸ πρόσωπόν σου θὰ εἶμαι ῥίς.
Λύσον με τώρα. Τί ἀπορεῖς ;

42. Ἡ ἀράχνη.

Ἡ ἀράχνη εἶναι ἔντομον. Τὸ σῶμα τῆς ἀράχνης συνίσταται ἐκ τῆς κεφαλῆς, ἠνωμένης μετὰ τοῦ θώρακος, τῆς κοιλίας καὶ ὀκτὼ ποδῶν. Τὸ δέρμα αὐτῆς εἶναι μαλακόν, ἐνίοτε δὲ καὶ τριχωτόν.

Αἱ θήλειαι ἀράχναι γεννῶσιν ᾠά, ἅπερ φιλοστόργως περιποιοῦνται. Ἐκ τῶν ᾠῶν τούτων ἐξέρχονται τέλειαι ἀράχναι.

Ὑπάρχουσι πολλὰ εἶδη ἀραχνῶν. Τινὰ τούτων εἶναι ἰσόδοκα.

Αἱ ἀράχναι κατοικοῦσιν ἐν φωλεαῖς, ἃς ὑφαίνουν ἐπὶ τῶν τοίχων, ἐν ταῖς ῥωγμαῖς καὶ ὀπαῖς λίθων καὶ χωμάτων, καὶ μεταξὺ δένδρων. Αἱ φωλεαὶ αὐταὶ εἶναι ἐξυφασμένα ὅτε μὲν ὀρι-

ζοντίως, ἄλλοτε δὲ καθέτως καὶ ἄλλοτε ἄλλως.
Αἱ φωλεαὶ συνίστανται ἐκ πολλῶν νημάτων λεπτοτάτων, ἅπερ ἐξάγουσιν ἐκ τεσσάρων **ἀδένων**, οἵτινες ἔχουσιν ὅπας, ὡς κόσκινον.

Ἡ ἀράχνη παρὰ τὴν φωλεὰν αὐτῆς ὑφαίνει καὶ ἰστόν τινα, δίκτυον, οὕτως εἶπεῖν, δι' οὗ πορίζεται τὴν τροφήν αὐτῆς. Ἐν τινι τῶν ἄκρων τοῦ δικτύου τούτου ἡ ἀράχνη ἐνεδρεύει μυίας καὶ ἄλλα ἔντομα. Ὅταν τὸ ἔντομον ἐμπέσῃ εἰς τὸ δίκτυον, ἐξορμῶτα ἡ ἀράχνη, περιτυλίσσει αὐτὸ διὰ τῶν νημάτων, ἅπερ ἐκβάλλει ἐκ τῶν τεσσάρων ἀδένων τοῦ σώματος αὐτῆς. Ἐπειτα φονεύει αὐτὸ διὰ δηλητηρίου, ὅπερ ἔχει ἐν τῷ στόματι αὐτῆς, καὶ ἐκμυζᾷ τέλος τὸ αἷμα τοῦ αἰχμαλώτου.

43. Ὁ ὄκηρός.

Ὁ Ἄθανάσιος ἦτο υἱὸς πλουσίων γονέων. Οἱ γονεῖς μετὰ προθυμίας καὶ φιλοστοργίας παρεῖχον αὐτῷ ὅ,τι καὶ ἂν ἐπεθύμει. Ἐνόμιζον, ὅτι, ἐκπληροῦντες τὰς θελήσεις αὐτοῦ, θὰ ἔφερον αὐτὸν εἰς φιλοτιμίαν, ἵνα ἐκπληρώσῃ καὶ αὐτὸς τὰ καθήκοντα αὐτοῦ. Ἄλλ' ἠπατώντο.

Ὁ Ἄθανάσιος ἦτο ὄκηρός.

Προσεπάθει πάντοτε, ὅπως ἀποφεύγῃ τὰς ἐργασίας. Μετὰ δυσαρεστίας μετέβαινεν εἰς τὸ σχολεῖον. Πολλὰκις μάλιστα, ἐνούμενος καθ' ὁδὸν μετ' ἄλλων ὁμοίων αὐτῷ παιδῶν, οὐδόλως ἐφρόντιζε περὶ τῆς σχολῆς· ἐπανακάμπτων δὲ εἰς τὴν οἰκίαν, ἵνα ἀποφύγῃ τὰς ἐπιπλήξεις τῶν γονέων αὐτοῦ, κατέφευγεν εἰς ψεύδη. Οὐδέποτε ἐμελέτα ἐπιμελῶς. Οὐδὲν ἔπραττε τακτικῶς. Οὐδέποτε ἐγίνωσκε τὰ μαθήματα αὐτοῦ. Ὁ διδάσκαλος ἔλεγε, ὅτι ὁ Ἄθανάσιος εἶναι **κλέπτης τοῦ χρόνου**, διότι εἰς ματαίας ἐνασχολήσεις, εἰς παίγνια καὶ εἰς διασκεδάσεις σπαταλᾷ τὸν χρόνον αὐτοῦ.

Οἱ ὄκηροί, ἔλεγε, οὐδέποτε καθίστανται. χήσιμοι οὔτε εἰς τοὺς γονεῖς οὔτε εἰς τὸν πλησίον οὔτε εἰς ἑαυτούς.

44. Μιθητῆς καὶ κάμπη.

Τῆς ὄκηρίας ζηλωτῆς
καὶ ὀλιγόνους μαθητῆς
ἐντὸς παιδαγωγείου

ἐμίσει τὴν γραμματικὴν
καὶ ἐθεώρει φυλακὴν
τοὺς τοίχους τοῦ σχολείου.

Τὴν διατκέδασιν ζητῶν
ἐν μέσῳ ἄλλων περιττῶν
πραγμάτων καὶ παιγνίων,
ὡς παίγνιον νεοφανές
καὶ κάμπην εἰς διαφανές
ἐφύλαττε δοχεῖον.

Τὴν κάμπην βλέπων ὁ κακὸς
ἐργαζομένην τακτικῶς
θυλάκιον ὠραῖον,
ἐλάλει. — « Δὲν βαρύνεσαι,
μωρὰ, νὰ καταγίνεσαι ;
Δὲν παύεις τώρα πλέον ; »

« — Δι' ἐργασίας τακτικῆς
καὶ τῆς προσκαιροῦ φυλακῆς,
ἀπήντησεν ἐκεῖνη,
ἡ κάμπη σου θὰ δυναθῇ
ἀπὸ τῆς γῆς ν' ἀνυψωθῇ
καὶ χρυσαλλίς νὰ γείνη ». »

Εὐδαίμονες καὶ ζηλωτοὶ
δὲν γίνονται οἱ ἀμελεῖς,
ὡς ἀεργὸς ἀδυνατεῖ
νὰ γείνῃ ἡ κάμπη χρυσαλλίς.

Α.Ι. Κατακουζηνός.

45. Σῶμα, ἐπιφάνεια, γραμμὴ, σημεῖον.

Ἴδου τὸ βιβλίον μου. Τὸ βιβλίον μου ἔχει **μῆ-
κος, πλάτος καὶ πάχος**. Τὸ βιβλίον κρατεῖται
ἐν ταῖς χερσὶ μου. Τὸ βιβλίον ὁράται διὰ τῶν ὀ-
φθαλμῶν μου. Τὸ βιβλίον ὑποπίπτει εἰς τὰς αἰ-
σθήσεις μου.

Πᾶν πρᾶγμα, ὅπερ ἔχει μῆκος, πλάτος καὶ πά-
χος, ὑποπίπτει εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν. Πᾶν πρᾶ-
γμα, ὅπερ ὑποπίπτει εἰς τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν, λέγε-
ται **σῶμα**. Ἦδη γινώσκω τί εἶναι σῶμα. (Τί;)·

Δύναμαι νὰ ὀνομάσω πολλὰ σώματα. (Τίνας)·

Τὸ σῶμα ἔχει **μῆκος, πλάτος, πάχος**.

Ἐν ἐκάστῳ σώματι ὑπάρχει μέρος τι, ὅπερ εἶ-
ναι ἐξωθεν τοῦ σώματος, **ἐπιφαίνεται**· τὸ ἐπι-
φαινόμενον μέρος τοῦ σώματος λέγεται ἐπι-

φάνεια. Ἴδου ἡ ἐπιφάνεια τοῦ βιβλίου. (Δεῖξον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ ἄλλων σωμάτων).

Ἡ ἐπιφάνεια ἔχει **μῆκος, πλάτος.** (Τί δὲν ἔχει ;).

Ἡ ἐπιφάνεια παντὸς σώματος περατοῦται· τὸ μέρος, ἐνθα περατοῦται ἡ ἐπιφάνεια, **γράφεται** καὶ λέγεται **γραμμῆ.** Ἴδου γραμμαί, γράφουσαι τὸ πέρασ τῆς ἐπιφανείας τοῦ βιβλίου.

Ἡ γραμμῆ ἔχει μόνον **μῆκος.** (Τί δὲν ἔχει ;).

Ἡ γραμμῆ **σημειοῦται**· ἕκαστον **σημειούμενον** μέρος τῆς γραμμῆς λέγεται **σημεῖον.** Ἡ γραμμῆ συγκροτεῖται ἐκ πολλῶν σημείων. Ἴδου σημεία ἐπὶ τοῦ πίνακος.

Τὸ σημεῖον δὲν ἔχει οὔτε **μῆκος** οὔτε **πλάτος** οὔτε **πάχος.**

46. Ἐπιστολὴ δευτέρα.

(Ἀπάντησις).

Ἐν Βαφειχωρίῳ τῇ 5 Νοεμβρίου 1885.

Πρὸς τὴν κυρίαν Εὐτέρπην Ἀντωνιάδου

εἰς Γαλατᾶν.

Προσφιλεστάτη μοι ἐξαδέλφη,

Ἔλαβον τὴν ἀπὸ 3ης μηνὸς ὀκτωβρίου ἐπιστολὴν σου. Λυποῦμαι πολὺ, διότι δὲν δύναμαι νὰ ἐκτελέσω τὴν αἰτησίαν σου, τοῦλάχιστον ἐπὶ τινὰς ἡμέρας. Ζητήσας δὲν εὗρον ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ μου τὸ βιβλίον, ὅπερ ζητεῖς. Ἐμαθον δέ, ὅτι ἀπέστειλεν αὐτὸ ὁ πατήρ μου τῇ ἀγαπητῇ ἀνεψιᾷ Εὐθαλίᾳ.

Ὑπισχνούμενος, ὅτι θὰ ἀποστείλω σοὶ τὸ βιβλίον τοῦτο ἅμα ἐπιστραφῇ μοι, ἀσπάζομαι σε καὶ διατελῶ.

ὁ ἐξαδέλφός σου

Ἀλκιβιάδης Δημητρίου.

47. Τροφί, ὀπώραι καὶ καρποί.

Ὁ ἄνθρωπος γεννᾶται, τρέφεται καὶ ἀποθνήσκει. Ὁ ἄνθρωπος τρέφεται διὰ τῶν τροφῶν. Τοῦ ἀνθρώπου αἱ τροφαὶ εἶναι διάφοροι. Αἱ τροφαὶ αὗται εἶναι ἡ **ζωικαὶ** ἡ **φυτικαὶ** ἡ **ὀρουκταί**.

Ζωικὰς τροφὰς συνήθως ἔχει ὁ ἄνθρωπος τὸ γάλα, τὸ κρέας, τοὺς ἰχθύς, τὸν τυρόν, τὸ βούτυρον καὶ ἄλλας.

Φυτικαὶ τροφαὶ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ὁ ἄρτος, ἡ ὄρυζα, ἡ σάκχαρις, τὰ ὄσπρια, τὰ γεώμηλα, τὰ λάχανα καὶ ἄλλαι.

Ὄρουκτὴ τροφή τοῦ ἀνθρώπου συνήθως εἶναι τὸ ἄλας, ὅπερ δὲν τρώγει μόνον, ἀλλὰ ἐμβάλλει εἰς ἄλλας ζωικὰς ἢ φυτικὰς τροφὰς.

Τὰς τροφὰς μεταχειρίζεται ὁ ἄνθρωπος ἢ ὅπως ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως λαμβάνει αὐτάς, ἢ τροποποιῶν καὶ μεταβάλλων διὰ τῆς τέχνης. Αἱ τροφαὶ εἶναι ἡ **φυσικαὶ** ἡ **τεχνηταί**.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ὁ ἄνθρωπος τρέφεται καὶ ἐκ διαφόρων ὀπωρῶν ἢ καρπῶν τῶν φυτῶν.

Συνήθεις ὀπώραι ἢ καρποὶ εἶναι τὰ χαμαι-

κέρασα, αἱ κοινῶς **φρούλαι** τὰ κεράσια· οἱ πέπονες· οἱ ὑδροπέπονες· αἱ σταφυλαί· τὰ σύκα· τὰ ροδάκινα· τὰ δαμάσκηνα· τὰ κοκκύμηλα· τὰ μῆλα· τὰ ἀμύγδαλα· τὰ λεπτοκάρυα· τὰ κυδῶνια· τὰ κάστανα· τὰ κάρυα· τὰ βόϊδια· τὰ πορτοκάλλια· τὰ κίτρα· τὰ λεμόνια· αἱ ἐλαταί· ὁ καφές· αἱ σταφίδες καὶ ἄλλαι.

Αἱ ὀπώραι ἢ οἱ καρποὶ τρώγονται **νεωποὶ** ἢ **ξηροί**. (Τίνες τῶν εἰρημένων τρώγονται νεωποὶ ; Τίνες ξηροί ;).

Ὁ πωλῶν τὰς ὀπώρας λέγεται (πῶς) ; Ὁ πωλῶν τὰ λάχανα καλεῖται (πῶς). Τὸ κατάστημα τοῦ ὀπωροπώλου λέγεται (πῶς) ; Τὸ κατάστημα τοῦ λαχανοπώλου ὀνομάζεται (πῶς) ;.

Πολλὰς ὀπώρας ἢ καρποὺς ὁ ἄνθρωπος ἐμβάλλει ἐντὸς τοῦ κρέατος ἢ ἄλλων οὐσιῶν καὶ κατασκευάζει ποικίλα φαγητά. Δι' ἄλλων ὀπωρῶν κατασκευάζει διάφορα γλυκύσματα.

Τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ τρώγομεν, **ἐστιώμεθα**, λέγεται **ἐστιατόριον**.

Ἡ τέχνη τοῦ κατασκευάζειν τὰ φαγητά λέγεται **μαγειρικὴ**. Ὁ κατασκευάζων τὰ φαγητά καλεῖται (πῶς) ;.

Τὸ δωμάτιον, ἐν ᾧ **μαχειρεύονται** τὰ φαγητά, **ονομάζεται** (πῶς ;).

48. Ὁ Ἀγησίλαος.

Ὁ Ἀγησίλαος ἦτο μαθητὴς ἐν τῇ τρίτῃ τάξει τῆς σχολῆς. Μετὰ τὸ τέλος τῶν μαθημάτων τῇ ἀδείᾳ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἔλαβε τὸν ὄνον ἐκ τοῦ σταύλου καὶ ἰππεύσας ἐπορεύθη εἰς τοὺς πλησίον τῆς πόλεως ἀγροὺς χάριν ἀναψυχῆς.

Ὁ περὶ τὴν δύσιν ἥλιος ἐχρῦσσε τὴν φύσιν μαγευτικῶς· ὁ Ἀγησίλαος ἔχαιρε, διότι εἶχεν ἰκάνον ἐτι χρόνον, ἵνα διαδράμῃ τὴν πεδιάδα. Αἰφνης παρατηρεῖ καθ' ὄδον γραῖαν, κεκυρτωμένην ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἐτῶν καὶ μόλις δυναμένη νὰ προχωρήσῃ ἕνεκα τῆς κοπώσεως.

Ὁ Ἀγησίλαος αὐθορμητῶς παραχωρεῖ τὸν ὄνον εἰς τὴν γραῖαν, καὶ κρατῶν τὸν χαλινὸν ὀδηγεῖ αὐτὴν εἰς τὴν πόλιν.

Ὁ καιρὸς τοῦ περιπάτου παρῆλθεν ἤδη καὶ δὲν ἤδυνατο πλέον ὁ Ἀγησίλαος νὰ παρατείνῃ τὸν περίπατον αὐτοῦ. Ἄλλ' οὐδόλως ἔλυπεῖτο. Ἦτο εὐτυχής, πολὺ εὐτυχής. Ἡ νεαρὰ καρδίᾳ αὐτοῦ

ἐπαλλεν ὑπὸ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως, ὅτι ἐξεπλήρωσε καθήκον ἱερὸν, βοηθήσας ἀσθενεῖ γραίᾳ.

Πολλάκις δυνάμεθα, ὡς ὁ Ἀγησίλαος, μικρὰν ἡμῶν ἀνάπαυσιν ἢ ἡδονὴν θυσιάζοντες, νὰ εὐεργετήσωμεν τὸν πλησίον.

49. Ὁ κύων.

Ὁ κύων εἶναι ζῶον τετράπουν. Ἔχει κεφαλὴν, τράχηλον, κορμὸν, οὐρὰν καὶ τέσσαρας πόδας.

Οἱ κύνες ἔχουσι κεφαλὴν ἐπιμήκη, ὦτα ὀξεᾶ ἢ πλατέα, ὀφθαλμοὺς ζωηροὺς, ῥίνα ἄτριχον, στόμα καθωπλισμένον δι' ἰσχυρῶν καὶ ὀξέων ὀδόντων.

Ὁ κορμὸς τοῦ κυνὸς εἶναι κυλινδρικός.

Τὸ δέρμα τῶν κυνῶν καλύπτεται ὑπὸ τριχῶν διαφόρου μεγέθους. Τὸ χρῶμα τῶν τριχῶν εἶναι εἰς ἄλλους κύνας ἄλλο· σπανίως εἶναι ποικίλον.

Οἱ πόδες τοῦ κυνὸς ἀπολήγουσιν εἰς δακτύλους μετὰ ἀνύγων. Οἱ ὀπίσθιοι πόδες αὐτοῦ ἔχουσι πέντε δακτύλους, οἱ δὲ ἐμπρόσθιοι τέσσαρας. Ἐπὶ τῶν δακτύλων τούτων βαδίζει ὁ κύων. Ἐκ τούτου καλοῦμεν τὸν κύνα ζῶον **δακτυλόδαμον**.

Ὁ κύων ζῆ 15 μέχρι εἰκοσιν ἔτη.

Ἡ κύων τίκει 5 μέχρι 10 **σκύλακας**, οὓς τρέφει θηλάζουσα. Οἱ σκύλακες ἐπὶ 11 ἡμέρας ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμούς κεκλεισμένους.

Τοὺς κύνας ἀγαπῶσιν οἱ ἄνθρωποι καὶ περιποιοῦνται μεγάλως χάριν τῆς ἀγχινοίας, τῆς ὑποταγῆς καὶ πίστεως, ἣν ἔχουσι πρὸς τὸν κύριον αὐτῶν.

Ὁ κύων ἔχει ἀκοήν καὶ ὄσφρησιν ὀξυτάτην. Εἶναι ζωηρός, ῥωμαλέος, ταχύπους, νοήμων καὶ ἀξιαγάπητος. Ὁ κύων τρώγει σχεδὸν πᾶν ὅ,τι καὶ ὁ ἄνθρωπος. Ἀλλὰ εὐαρεστεῖται μᾶλλον εἰς ὅσπᾶ, σάρκας ζῴων ἢ ζωϊκᾶς οὐσίας. Ἐντεῦθεν ἀνήκει εἰς ἰδίαν τάξιν ζῴων, ἅπερ λέγονται **σαρκούρα** ἢ **ἀρπακτικά**.

Ὁ κύων εἶναι ζῶον λίαν ὠφέλιμον, χρησιμεῖον κατὰ πολλὰ τῷ ἀνθρώπῳ.

Ἄλλοι μὲν κύνες φυλάττουσι τὰ ποίμνια καὶ ὡς ἐκ τούτου καλοῦνται **ποιμενικοί**.

Ἄλλοι δὲ μεταβαίνουσι μετὰ τοῦ κυνηγοῦ εἰς τὴν θήραν καὶ πολὺ βοηθοῦσιν αὐτῷ· οὗτοι καλοῦνται **θηρευτικοί**.

Ἄλλοι ῥωμαλέοι, ἰσχυροί, κρατεροί, εὐτολμοί, χρησιμεύουσιν εἰς τὰς οἰκίας ὡς φύλακες· οὗτοι καλοῦνται **μολοσσοί**.

Ἄλλοι τέλος διαφόρους ὑπηρεσίας ἐκτελοῦσι καὶ κατὰ πολλὰ εἶναι ὠφέλιμοι καὶ χρήσιμοι τῷ ἀνθρώπῳ.¹

Ὁ κύων εἶναι ἐπικίνδυνος καὶ ἐπιβλαβὴς μόνον ὡσάκις πάσχει **ὑδροφοβίαν** ἢ **λύσσαν**. Ὁ πάσχων τὴν ἀσθένειαν ταύτην κύων διακρίνεται εὐκόλως· ἔχει τὴν γλῶσσαν πάντοτε πρὸς τὰ ἔξω τὴν κεφαλὴν πρὸς τὰ κάτω· τοὺς ὀφθαλμούς θολερούς καὶ ἐρυθρούς.

Ὁ δηγθεὶς ὑπὸ λυσσῶντος κυνὸς πρέπει ἀμέσως α) νὰ δῆσῃ τὸ δηγθὲν μέρος ἀνωθεν τῆς πλη-

γῆς, ἵνα ἐμποδίση τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος·
 β') νὰ πιέσῃ ἰσχυρῶς τὴν πληγὴν, ἵνα ἐξέλθῃ αἷμα
 πολὺ· γ') νὰ πλύνῃ καλῶς τὴν πληγὴν δι' ὕδατος
 καὶ σάπωνος· δ') νὰ καυτηριάσῃ αὐτὴν διὰ σι-
 δῆρου πεπωρωμένου, οὐχὶ ἐρυθροῦ. Καὶ ταῦτα μὲν
 προχέιρων· ἐξάπαντος δὲ ὀφείλει νὰ προσκαλέσῃ
 αὐθωρεὶ ἰατρὸν ἐπιστήμονα.

§0. Τὸ παιδίον καὶ ὁ κύων Πιστός.

Ἐν ὅσῳ ἀνεγίνωσκον, Πιστέ, τὸ μάθημά μου,
 ἀδιακόπως μ' ἐζέλεpes, καθήμενος κοντὰ μου.

καὶ ἂν ἠδύνασο καὶ σύ, ὀλίγον νὰ λαλήσῃς,
 «Ἄ, πότε», «θά μοι ἔλεγε, τὸ ἔργον σου θ' ἀφήσῃς»;

Μὲ ἀγαπᾷς καὶ σ' ἀγαπῶ· καλὸς μου φίλος
 [εἶσαι.]

Ἄλλ' ἂν ποτε σὲ ἀμελῶ, νὰ μὴ παραπονήσῃς
 εἶδες, ὅτι εἰς χεῖράς μου ἐκράτουν τὸ βιβλίον.
 Δὲν παίξει ἀδιάκοπα τὸ φρόνιμον παιδίον.

Πλὴν τώρα ἐτελείωσα, Πιστέ ἀγαπημένε·
 ἔλθε εἰς τὰς ἀγκάλας μου καὶ ὅσον θέλεις μένε.
 Ἐλθέ· ἡ ὥρα ἔφθασε· ὡς δεῖγμ' ἀγάπης τότῃς,
 θωπεύματ' ἀναρίθμητα νὰ λάβῃς καὶ νὰ δώσῃς.
 Ἄλ. Κατακουζηνός.

§1. Χρησιμότης καὶ τροφή τῶν ζώων.

Ὁ κύων εἶναι πιστὸς φίλος τοῦ ἀνθρώπου.
 Ὁ ἵππος συμμερίζεται τὰ ἔργα τοῦ γεωργοῦ,
 τοῦ βιομηχάνου καὶ τοῦ πολεμιστοῦ.
 Ἡ γαλῆ καθαρίζει τῶν μυῶν τὰς οἰκίας ἡμῶν.
 Ὁ ὄνος καὶ ἡ κάμηλος εἶναι ζῶα λίαν ἐρ-
 γατικά. Ἡ δὲ ὀλιγάρκεια καὶ ὑπομονὴ αὐτῶν

καθιστῶσι τὰ ζῶα ταῦτα μᾶλλον ὠφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις.

Ὁ **ἀλέκτωρ**, φωνῶν κατὰ πᾶσαν πρωϊάν ἰδιορρυθμῶς, ἐγείρει ἐκ τοῦ ὕπνου τὸν ἐργάτην καὶ καλεῖ αὐτὸν εἰς τὴν δραστηριότητα καὶ ἐργασίαν. Πρὸς τούτοις τρέφει ἡμᾶς διὰ τοῦ κρέατος αὐτοῦ.

Ὁ **βοῦς**, ὁ **μόσχος**, ἡ **ἀγελᾶς** καὶ ἡ **αἰξ** τρέφουσι τοὺς ἀνθρώπους διὰ τοῦ γάλακτος καὶ κρέατος αὐτῶν. Τὸ δὲ δῆμα τῶν ζῴων τούτων χρησιμεύει εἰς τὴν κατεργασίαν διαφόρων σκευῶν καὶ ὑποδημάτων.

Ὁ **χοῖρος** παρέχει τῷ ἀνθρώπῳ ἐκτὸς τοῦ κρέατος καὶ λίπος χρήσιμον. Ἐπ' ἴσης καὶ τὸ **πρόβατον** ἐκτὸς τοῦ κρέατος παρέχει καὶ λίπος, καὶ ἔριον εἰς κατεργασίαν ὑφασμάτων.

Τῶν **ὀρνίθων**, **περιστερῶν**, **νησσῶν** καὶ **χηνῶν** τὸ κρέας εἶναι λίαν τρυφερόν καὶ ἡδύ.

Υπάρχουσι ζῶα τρώγοντα κρέατα ἄλλων ζῴων. Γινώσκω τινὰ τούτων. (Τίνα;) Τὰ τοιαῦτα ζῶα καλοῦνται (πῶς;).

Υπάρχουσι καὶ ζῶα τρεφόμενα διὰ χόρτων, φύλλων καὶ καρπῶν. Καὶ ἐκ τῶν ζῴων τούτων

γινώσκω πλεῖστα. (Τίνα;) Τὰ οὕτω τρεφόμενα ζῶα καλοῦνται **φυτοφάγα**.

Ὁ δὲ ἀνθρώπος τρέφεται διὰ κρέατος, χόρτων, καρπῶν καὶ ἄλλων φυτικῶν οὐσιῶν. Ὁ ἀνθρώπος εἶναι ζῶον **πικμφάγον**.

§2. Αἶνιγμα γ'.

Εἶμαι δεσπότης πτερωτὸς καὶ ζῶ ἐν ὀρνιθῶσι·
ὑπὸ τὸ κράτος μου πτηνὰ ἄλλα πολλὰ συζῶσι.
Τὰ δύο πρῶτα γράμματα ἄν, φίλε, μεταβάλλης,
τὸ πρῶν πτηνὸν εἰς ἥρωα τῆς Τροίας μεταβάλλεις.

§3. Χάρται γεωγραφικοί.

Ἐπὶ τοῦ πίνακος ἢ ἐπὶ τοῦ χάρτου δυνάμεθα νὰ εἰκονίσωμεν ἀνθρώπους, ζῶα, φυτὰ καὶ διάφορα ἄλλα πράγματα. Δυνάμεθα νὰ ἰχνογραφῶμεν ἐπ' αὐτῶν τὴν αἴθουσαν τῆς σχολῆς, ἅπασαν τὴν σχολὴν μετὰ τῶν ἐν αὐτῇ συνοικίαν καὶ πόλιν, καὶ ἤπειρον ὀλόκληρον. Αἱ εἰκόνες, αἱ περιστεῖται ἐπὶ τοῦ χάρτου πόλιν ἢ κράτος ἢ ἤπειρον, καλοῦνται **γεωγραφικοὶ πίνακες** ἢ **χάρται**.

Ὡς ὁ ὀρίζων,¹ οὕτω καὶ οἱ γεωγραφικοὶ πίνακες ἔχουσι τέσσαρα σημεῖα. Ἀτενίζοντες γεωγραφικόν τινα χάρτην, πρὸς μὲν τὰ δεξιὰ ἡμῶν ἔχομεν τὸ ἀνατολικὸν αὐτοῦ μέρος· πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὸ δυτικόν· πρὸς τὰ ἄνω τὸ βόρειον καὶ πρὸς τὰ κάτω τὸ νότιον.

Ἐὰν ἐπὶ τοῦ πίνακος εἰς τόπος κῆται πρὸς τὰ δεξιὰ ἄλλου, λέγεται, ὅτι κῆται πρὸς ἀνατολὰς αὐτοῦ. Ἄν κῆται ἄνωθεν, (πῶς λέγεται;). Ἄν πρὸς ἀριστερά, (πῶς;). Ἄν κῆται κάτωθεν, (πῶς;).

Ἰχνογραφοῦντες τὸ δωμάτιον τοῦτο ἐπὶ τοῦ πίνακος, τὰ εἰς τὴν βόρειον πλευρὰν αὐτοῦ κείμενα πράγματα θὰ γράψωμεν εἰς τὸ ἄνω μέρος τοῦ πίνακος. Τὰ πράγματα τῆς νοτίου πλευρᾶς εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ πίνακος. (Ποῦ θὰ γράψωμεν τὰ πράγματα τῶν δύο ἐτέρων πλευρῶν;).

Πλὴν τῶν 4 σημείων τοῦ ὀρίζοντος καὶ τῶν χαρτῶν ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα τέσσαρα, τὰ μεταξὺ αὐτῶν. Ταῦτα καλοῦνται **δευτερεύοντα** σημεῖα καὶ εἶναι· τὸ **βορειοανατολικὸν** (BA) μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ ἀνατολικοῦ· τὸ **βορειο-**

δυτικὸν (BD) μεταξὺ τοῦ βορείου καὶ δυτικοῦ· τὸ **νοτιοανατολικὸν** (NA) μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ ἀνατολικοῦ· τὸ **νοτιοδυτικὸν** (ND) μεταξὺ τοῦ νοτίου καὶ δυτικοῦ.

34. Τὰ διάφορα εἶδη τῆς γραμμῆς.

Γινώσκω τί λέγεται **γραμμὴ**¹. Ἐὰν συγκρίνω διαφόρους γραμμάς, εὐρίσκω πολλὰς διαφορὰς. Οὕτως ἄλλην γραμμὴν σχηματίζει ἢ ἐντεταμένη κλωστή², ἄλλην ἢ καμπυλουμένη ράβδος², ἄλλην ὁ εἰς τρία ἢ τέσσαρα μέρη τεθλασμένος βλαστὸς φυτοῦ τινος², καὶ ἄλλας ἄλλα σώματα².

1. Ἡ μεταξὺ δύο σημείων **κατ' εὐθεΐαν** καὶ συντομωτάτη γραμμὴ λέγεται **εὐθεΐα** (AB σχ. 1).

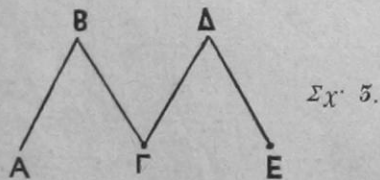
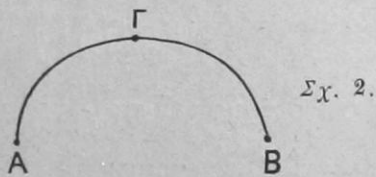
2. Ἡ μεταβάλλουσα συνεχῶς διεύθυνσιν γραμμὴ ἢ **καμπυλουμένη** καλεῖται **καμπύλη** (AGB σχ. 2).

3. Ἡ μετὰ ἀπόστασιν τινα αἴφνης μεταβάλλουσα διεύθυνσιν γραμμὴ ὀνομάζεται **τεθλασμένη** (ABΓΔΕ σχ. 3).

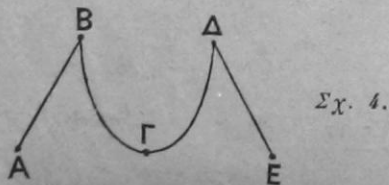
¹ Ὁρα ἀνίγν. 34.

¹ Ὁρα ἀνίγν. 45.

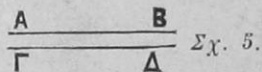
² Ὁ διδάσκων δεῖκνύει πάντα.

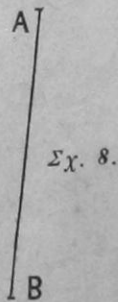
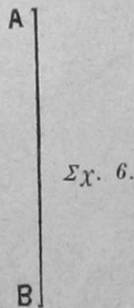
4. Ἡ ἐξ εὐθείας καὶ καμπύλης γραμμῆς συνισταμένη γραμμὴ λέγεται **μικτή** (ΑΒΓΔΕ σχ. 4).

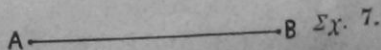
5. Γραμμὴ, ἔχουσα καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἕκτασιν τὴν αὐτὴν ἀπὸ ἄλλης γραμμῆς ἀπόστασιν, λέγεται **παράλληλος** (ΑΒ καὶ ΓΔ σχ. 5).

6. Γραμμὴ, διευθυνομένη **καθέτως**, λέγεται **κάθετος** (ΑΒ σχ. 6).

7. Γραμμὴ, κειμένη παράλληλως πρὸς τὸν ὀρίζοντα, καλεῖται **ὀριζόντιος** (ΑΒ σχ. 7).

8. Γραμμή, διευθυνομένη **πλαγίως**, ονομάζεται **πλαγία** (AB σχ. 8).

(Εἰπέ ὁποίας γραμμᾶς σχηματίζουσι διάφορα ἐν τῷ ὀματίῳ τούτῳ πράγματα. Γράψον ἐπὶ τοῦ πίνακος πάντα τὰ εἶδη τῆς γραμμῆς. Πόσα εἶναι ;).

Ἢ. Ὁ λύκος.

Ὁ λύκος ἔχει μέγεθος μεγάλου κυνὸς καὶ εἶναι ὅμοιος αὐτῷ. Οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτοῦ σπινθηροβόλουσι, τὸ στόμα εἶναι μέγα, οἱ ὀδόντες ὀξεῖς, τὸ βύγχος ἐπίμηκες καὶ ὁ τράχηλος βραχύς.

Τὸ χρώμα τοῦ λύκου εἶναι φαῖον ἢ ὑπόξανθον. Ὁ λύκος, ἐπειδὴ βαδίζει ἐπὶ τῶν δακτύλων, καλεῖται ζῶον (τί ;).

Ὁ λύκος ζῆ μέχρι 20 ἐτῶν.

Ἡ **λύκαινα** μένει ἔγκυος τρεῖς καὶ ἡμισυ μῆνας καὶ τίκει πλείους τῶν πέντε **λυκιδεῖς**, ἔχοντας τοὺς ὀφθαλμοὺς κεκλεισμένους. Οἱ λυκιδεῖς θηλάζουσιν ἐπὶ τινὰς ἑβδομάδας· ἔπειτα τρέφονται ἐπὶ ἓν ἔτος διὰ κρέατος, ὅπερ ἡ λύκαινα κόπτει εἰς μικρὰ τεμάχια.

Ὁ λύκος εἶναι φύσει δειλὸς καὶ μικρόψυχος τόσον, ὥστε πᾶν ὅ,τι βλέπει πρὸ αὐτοῦ νομίζει παγίδα, τεθειμένην πρὸς σύλληψιν αὐτοῦ.

Ὅταν τραυματισθῆ, κυλιέται ἐντὸς βορβοῦρου, ἵνα στήσῃ τὸ αἷμα τῆς πληγῆς. Ὁ λύκος οὐδέποτε τιθασέυεται, ἀλλὰ διατηρεῖ πάντοτε τὴν ἐμφυτον αὐτῷ ἀγριότητα. Τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀναδίδει ἀφόρητον δυσωδίαν.

Ὁ λύκος ἐνδαιτάται ἐντὸς δασῶν, πλησίον πόλεων καὶ χωρίων· τρέφεται διὰ τοῦ κρέατος ἀσθενεστέρων αὐτοῦ ζῶων, ἅπερ **ἀρπάζει** ἐξερχόμενος εἰς ἄγρην· ἐκ τούτου καὶ κατατάσσεται εἰς ἰδίαν τάξιν ζῶων, ἅπερ καλοῦνται **ἀρπα-**

κτικά. Εἰσδύει ἐντὸς ποιμνίου καί, διαφεύγων τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ, τὸν ποιμενικὸν κύνα ἢ τὸν ποιμένα, ἀρπάζει πρόβατον ἢ αἶγα, ἀποχωρεῖ εἰς τὸ πλησίον δάσος καὶ καταβρογχίζει τὴν λείαν αὐτοῦ ἐν ἥσυχίᾳ.

Ὁ λύκος, ὅταν πεινᾷ, εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος. Ὁρᾷ καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου.

Τοῦ λύκου χρησιμεύει τὸ δέρμα καὶ οἱ ὀδόντες.

56. Λύκος καὶ ἀρνίον.

Εἰς πηγῆς μικρὸ κλωνί
ἐξεδίψα ἐν ἀρνί.

Ἦλθε λύκος ἐκεῖ νῆστις καὶ ζητῶν νὰ εὔρη τι,
εὔρε τὸ ἀρνί ὁ κλέπτης καὶ τοῦ εἶπε· διὰ τί

τὸ νερὸ 'ποῦ ἐγὼ πίνω,
τὸ ἐθόλωσας; Κ' ἐκεῖνο,

τὸ ἀρνί, τὸν ἀπεκρίθη χύνον νεκρικὴν φωνήν·

— Ἐξοχώτατε, ὀλίγην λάβετε ὑπομονήν,
καὶ ἰδέτε· ἡμπορῶ
νὰ θολώσω τὸ νερὸ,

ἀφ' οὐ εἶμαι ὑποκάτω ἀπὸ τὴν πηγὴν τρεῖς πῆχαις;

— Πλὴν τὸν περασμένον χρόνον εἰς τὸ στόμα σου
[μὲ εἶχες·

— Ἐκλαμπρότατε! δὲν εἶχον τότε γεννηθῆ ἀκόμα·
πῶς λοιπὸν ἐγὼ ἡμπόρου διὰ σᾶς ν' ἀνοίξω στόμα;

— Τ' ἀνοῖξεν ὁ ἀδελφός σου. — Ὑψηλότατε, δὲν ἔχω
ἀδελφὸν ἐγὼ, καὶ μόνο, κ' ἔρημο, καὶ μαῦρο τρέχω.
— Ἄν μὴ τ' ἀνοῖξεν ἐκεῖνος, τ' ἀνοῖξαν ἄλλοι σου

[φίλοι·

τ' ἀνοῖξαν οἱ φύλακες σου βοσκοὶ τόσοι, τόσοι
[σκύλοι.

Ἐξοχώτατον μὲ κράζεις· ἐκλαμπρότατον μὲ λέ-
[γεις.

Ὑψηλότατον μὲ θέλεις· πλὴν πεινῶ κ' εἰς τοῦτο
[πταίγεις.

Αὐτὰ εἶπε· κ' ἐν τῷ ἅμα ὁ κακοῦργος τὸ ἀρπάζει
καὶ χωρὶς δικονομίας ἄλλο ἄρθρον τὸ σπαράζει.

Π. Σοῦτσος.

57. Ἡ καθαριότης.

Μήτηρ, Μενέλαος ὁ υἱὸς αὐτῆς καὶ Σωκρά-
της ὁ συμμαθητὴς διαλέγονται ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Με-
νελάου.

Μήτηρ. Ἐλθέ, Μενέλαε, ἵνα σε νίψω καὶ
ἀλλάξω τὰ ἐνδύματά σου. Εἶσαι πάλιν πολὺ
βυπαρῶς.

Μενέλαος. Ναί, μήτέρ μου, καὶ ἐγὼ βλέπω τοῦτο καὶ λυποῦμαι πολὺ. Δὲν ἐννοῶ πῶς ῥυπαίνονται τόσον ταχέως καὶ τόσον πολὺ καὶ αἱ χεῖρες καὶ τὰ φορέματά μου. Ὁ Σωκράτης εἶναι τόσον καθαρὸς πάντοτε, ὥστε καὶ ἐγὼ θαυμάζω καὶ ἀπορῶ, τίνι τρόπῳ κατορθοῖ τοῦτο, καὶ ζηλεύω αὐτόν.

Μήτηρ. Εἶναι εὐκόλον, τέκνον μου, νὰ μάθῃς τίνι τρόπῳ κατορθοῖ ὁ Σωκράτης νὰ διατηρῇ ἑαυτὸν καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ καθαρὰ. Ἐρώτησον αὐτόν.

Μενέλαος. Καλῶς λέγεις, μήτερ· θὰ ἐρωτήσω αὐτόν.

Σωκράτες, εἶπέ μοι, παρακαλῶ, τίνι τρόπῳ κατορθοῖς νὰ ἔχῃς πάντοτε τὰς χεῖρας καὶ τὰ ἐνδύματα καθαρὰ ;

Σωκράτης. Ἴδου πῶς, Μενέλαε.

Πρῶτον φυλάττομαι νὰ μὴ ἐγγίσω πράγμα τι ῥυπαρὸν. Ἄν δέ ποτε ἀναγκασθῶ, ἢ τύχῃ νὰ ἐγγίσω, σπεύδω ἀμέσως νὰ πλύνω τὰς χεῖρας· προσέχω δὲ νὰ μὴ ἐγγίσω διὰ ῥυπαρῶν χειρῶν τὰ φορέματά μου.

Δεύτερον· προσέχω νὰ μὴ κάθημαι, ὅπου τύχῃ

ἀλλὰ ἐκλέγω καθαρὸν τόπον. Ἄν δέ ποτε ἀναγκασθῶ νὰ καθίσω που, προσέχω καὶ φροντίζω νὰ καθαρίσω τὸν τόπον ἐκεῖνον.

Μενέλαος. Εὐχαριστῶ, ἀγαπητέ μοι Σωκράτες. Θὰ προσπαθῆσω καὶ ἐγὼ νὰ πράττω ὅσα εἶπες, ἵνα εἶμαι ἐπ' ἴσης καθαρὸς· διότι τὴν ἀκαθαρσίαν πολὺ ἀποστρέφομαι. Ἐκτὸς τούτου ὁ διδάσκαλος ἔλεγε προχθές, ὅτι ἡ καθαριότης συμβάλλεται πολὺ εἰς τὴν ὑγείαν καὶ δεικνύει καθαρὰν ψυχὴν.

Εἶπε δὲ καὶ στίχους τινάς, οὓς ἀπεστομάτισα. Ἴδου αὐτοί :

Ἡ καθαριότης τέρπει καὶ συγχρόνως ὠφελεῖ.
εἶναι φύλαξ τῆς ὑγείας καὶ τοῦ σώματος στολή.

§§. Ὁ Γεώργιος καὶ τὰ δῶρα.

Ὁ Γεώργιος ἦτο παιδίον καλὸν καὶ ἐπιμελές. Οἱ γονεῖς τοῦ Γεωργίου ἠγάπων αὐτόν, διότι ἦτο καλὸς καὶ ἐπιμελής. Ὁ πατὴρ ὑπέσχετο τῷ Γεωργίῳ, ὅτι θὰ ἀγοράσῃ αὐτῷ πολλὰ καὶ καλὰ δῶρα. Οὐδεὶς οὐδέποτε ἔβλεπε τὸν Γεώργιον ἀ-

τακτούντα. Οὐδέποτε ὁ διδάσκαλος ἐπέπληξε τὸν Γεώργιον ἐνεκα ἀταξίας ἢ ἀμελείας. Καὶ ὁ διδάσκαλος ἠγάπα τὸν Γεώργιον, διότι ἦτο καλός, εὐτακτος καὶ ἐπιμελής.

Τῇ ἑσπέρᾳ ἐνὸς Σαββάτου ἐκομίσθη εἰς τὴν οἰκίαν κιβώτιον κεκλεισμένον. Οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ ἴδῃ, τί ὑπάρχει ἐν τῷ κιβωτίῳ, διότι ἦτο κεκλεισμένον. Τὴν κλειδα τοῦ κιβωτίου εἶχεν ὁ πατὴρ τοῦ Γεωργίου.

Τέλος ἡ εὐτυχὴς ἡμέρα ἀνέτειλε. Τὸ κιβώτιον ἠνοιχθη. Ἐνδύματα καλά, βιβλία δεδεμένα, κεχρυσωμένα καὶ ὠφέλιμα, διάφορα καὶ καλὰ παίγνια ἦσαν τὰ ἐν τῷ κιβωτίῳ. Πλὴν τούτων ὑπῆρχον καὶ λαμπρὰ δῶρα, ἅπερ ὁ πατὴρ ἠγόρασε τῷ Γεωργίῳ, ἵνα χαρίσθαι τῷ φίλῳ αὐτοῦ Κωνσταντίνῳ, ὃν ὁ Γεώργιος ἠγάπα πολὺ, διότι καὶ οὗτος ἦτο καλός καὶ ἐπιμελής.

Ὁ Γεώργιος ἐχάρη πολὺ καὶ νῦχαρίστησε τῷ πατρὶ αὐτοῦ. Οὕτω τὰ καλὰ καὶ ἐπιμελῆ παιδία πάντοτε ἀμείβονται.

39. Τὸ πλοῖον.

Τὸ πλοῖον εἶναι κατασκευάσμα, δι' οὗ πλέομεν ἐπὶ τῆς θαλάσσης.

Τοῦ πλοίου τὰ μέρη εἶναι τὸ σκάφος, οἱ ἴστοι καὶ τὰ ἱστία.

Τὸ σκάφος εἶναι κατασκευασμένον ἐκ ξύλων. Ὑπάρχουσιν ὅμως πλοῖα κατασκευασμένα ἐκ σιδήρου.

Οἱ ἴστοι τῶν πλοίων εἶναι ξύλινοι.

Τὰ ἱστία εἶναι ὑφάσματα ἐκ καννάβου.

Τοῦ σκάφους τὰ μέρη εἶναι τὸ ὀπισθεν, ἡ πρῶμνη· τὸ ἔμπροσθεν, ἡ προῦρα· τὸ κατάστρωμα· οἱ κοιτῶνες καὶ αἱ ἀποθήκαι.

Ἴνα κρατῶσι τὸ πλοῖον ἐν τῇ θαλάσῃ ἀκίνητον, ῥίπτουσιν εἰς τὴν θάλασσαν σίδηρον ἐξηρημένον ἐκ τοῦ πλοίου διὰ σχοινίου ἢ ἀλύσειως. Τὸ σίδηρον τοῦτο καλεῖται **ἄγκυρα**.

Ἴνα κρατῶσι τὸ πλοῖον ἀκίνητον ἐκ τῆς ζήρας, δένουσιν αὐτὸ διὰ σχοινίου παχέος. Τὸ σχοινίον τοῦτο καλεῖται **κάλωξ**. Τὸ σχοινίον τοῦτο κατασκευάζεται ἐκ καννάβεως ἢ λίνου.

Τὸ πλοῖον κατασκευάζει ὁ **ναυπηγός**. Ἡ ἐργασία τοῦ ναυπηγοῦ λέγεται **ναυπηγία**.

Ὁ τοῦ πλοίου **ἄρχων** καλεῖται **πλοίαρχος**. Οἱ ἐργαζόμενοι ἐν τῷ πλοίῳ λέγονται **ναῦται**. Οἱ ἐπὶ τοῦ πλοίου **βαίνοντες** ὀνομάζονται **ἐπιβάται**.

Τὸ πλοῖον, ἵνα πλεύσῃ εἰς μεγάλας θαλάσσας, ἔχει ἀνάγκην καὶ ἑτέρου ὄργανου, ὅπερ λέγεται **ναυτικὴ πυξίς**. Εἰς τινὰς θαλάσσας ἔχει ἀνάγκην καὶ ἰδίου ὁδηγοῦ, ὅστις καλεῖται **προφρεύς**.

Τὸ πλοῖον στρέφεται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ διὰ τινος ὄργανου, ὅπερ καλεῖται **πηδάλιον**. Ὁ τὸ πηδάλιον ἔχων ἢ κρατῶν λέγεται **πηδαλιούχος**.

Ἐπάρχουσι διαφόρου μεγέθους πλοῖα. Τὰ μι-

κρὰ πλοιάρια, δι' ὧν ἐπιβιβαζόμεθα εἰς τὰ μεγάλα, λέγονται **λέμβοι**. Ὁ λέμβος κινεῖται συνήθως διὰ ξυλίνων ἐργαλείων, ἅπερ καλοῦνται **κῶπαι**.

Τὸ πλοῖον κινεῖ ὁ ἄνεμος, πληρῶν τὰ ἰστία καὶ ὠθῶν αὐτό. Τὸ τοιοῦτον πλοῖον λέγεται **ἰστιοφόρον**.

Ἐπάρχουσι πλοῖα κινούμενα διὰ μηχανῆς, ἣν κινεῖ ὁ ἀτμός· τὰ οὕτω κινούμενα πλοῖα λέγονται **ἀτμοκίνητα**. Ἡ δὲ κινουσα τὰ ἀτμοκίνητα μηχανὴ λέγεται **ἀτμομηχανή**. Διὰ τοῦ ἀτμοῦ κινουῦνται καὶ μύλων μηχαναί, καὶ ἄλλαι πολλαί.

Εἶναι εὐχάριστον τὸ νὰ πλέωμεν ἐπὶ πλοίου ἐν καιρῷ γαλήνης. Ἄλλ' ὅταν εἶναι τρικυμία, εἶναι **καλὸν νὰ ἀποφεύγωμεν τὸν πλοῦν**.

60. Τὸ πλοῖον.

Κινεῖται πλοῖον ἑλαφρὸ
 ἔς τὸ κῦμα, μέσα ἔς τὸν ἀφρὸν
 πρὸς μέρη τρέχει μακρυνά,
 βουνά καὶ θάλασσα περναῖ.

Γυρίζει πάλι 'ς τὸ γιאלό·
 φορτίον ἔφερε καλό·
 καρύδια, κάστανα πολλὰ
 καὶ πορτοκάλια στρογγυλά.

Ἀλ. Κατακουζηρός.

ἀδελφοί μου γιμωνί
 4^ο 11^ο

καὶ ἀρχὴ μὲν ὁ ἀνεμος

ΜΕΡΟΣ / ΔΕΥΤΕΡΟΝ.

61. Ὁ χειμὼν.

Πίπτει χιὼν· ἡ γῆ καλύπτεται ὑπὸ νιφάδων λευκῶν. Αἱ κορυφαὶ τῶν ὄρέων καὶ οἱ κλάδοι τῶν δένδρων κατελευκάνθησαν. Αἱ στέγαι τῶν οἰκιῶν πᾶσαι ἐκαλύφθησαν ὑπὸ τῆς χιόνος. Εἶναι χειμὼν.

Ὅποσον ψύχος! Πῶς συρίττει ὁ ἀνεμος! Πῶς μυκάται ὁ βορρᾶς! Ὁ ἐργάτης δὲν δύναται νὰ ἐξέλθῃ τῆς οἰκίας αὐτοῦ, ἵνα μεταβῇ πρὸς πορισμὸν τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου. Ἦσυχία καὶ ἐρημία ὑπάρχει πανταχοῦ καὶ δὲν βλέπομεν ἄλλο ἢ τὴν χιόνα, ὡς πάλλευκον μανθῦαν τὴν γῆν καλύπτουσαν.

Τὸ πᾶν σιγᾶ. Τὰ ζῆα κρύπτονται. Τὰ πτηνὰ ἐπαύσαντο ἠδέως καὶ τερψιθύμως ἄδοντα.

Πόσοι δυστυχεῖς ἀρὰ γέ τρέμουσιν ἕνεκα τοῦ ψύχους! Πόσα ὄρρανα δὲν ἔχουσιν ἄρτον! Πόσοι πτωχοὶ δὲν ἔχουσιν ἐνδύματα!

Σπεύσωμεν εἰς βοήθειαν τῶν δυστυχῶν. Πεινώσι· δώμεν αὐτοῖς ἄρτον. Εἶναι γυμνοὶ· περιβάλωμεν αὐτοὺς ἐνδύματα. Ἰγούσι· δώμεν αὐτοῖς πῦρ.

Πάντες εἴμεθα ἀδελφοὶ καὶ ὀφείλομεν νὰ βοηθῶμεν ἀλλήλους.

62. Χειμῶν.

Τὰ νέφη ἀπλοῦνται,
 μὲ βίαν ὠθοῦνται·
 ἀέρας συρίζει
 καὶ δένδρα κλονίζει
 μ' ἀγρίαν πνοήν.

Τὴν φύσιν νεκρόνει
 καὶ φρίκην ἀπλόνει
 παντοῦ ὁ χειμῶνας,
 ποῦ σπείρει χιόνας
 ἐπάνω 'ς τὴν γῆν.

Παγώνει ἢ κρήνη
 καὶ ὕδωρ δὲν γύνει·
 οἱ λόφοι, οἱ βράχοι
 ὑψοῦνται μονάχοι
 μὲ χιόνια πυκνά.

Πουλῆ μωνωμένα
 πετοῦν φοβισμένα·
 τ' ἀρνὶ τὸ καυμένο
 'ς τὴ μάνδρα κλεισμένο
 κρυώνει, πεινᾷ.

Ἡμέρα θλιμμένη
 τὸ φῶς τῆς πηγαίνει
 μὲ τάχος νὰ γύση
 εἰς σκότος βαθύ.

Πλὴν πρέχει ὁ χρόνος
 ἀκούραστος μόνος
 καὶ μ' ἄνθη ἐν τέλει
 ἢ ἄνοιξις μέλλει
 εὐώδης νὰ ῥθῆ.

Γ. Δ. Θ.

63. Ὁ χοῖρος.

Ὁ χοῖρος ἔχει κεφαλὴν, κορμόν, τέσσαρας πόδας
 καὶ οὐράν. Ὁ χοῖρος λέγεται καὶ σὺς.

Ἐπάρχουσι χοῖροι διαφόρων χρωμάτων καὶ μεγέθους.
 Ὁ χοῖρος ἔχει κεφαλὴν πυραμοειδῆ, ὀφθαλμοὺς μικροῦς, στόμα πολὺ ἐσχισμένον, ἐξ οὗ ἐξέχουσιν οἱ κυρτοὶ κυνόδοντες. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἔχει ἰδιαίτουσαν μορφήν ἕνεκα τοῦ ῥύγχους, δι' οὗ σκάπτει τὴν γῆν.

Τὸ σῶμα εἶναι ἐλλειψοειδὲς καὶ ἐπίμηκες, καλύπτεται δὲ ὑπὸ τριχῶν ἀδρῶν καὶ ἀραιῶν.

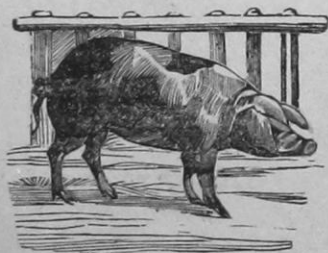
Οἱ πόδες εἶναι βραχεῖς· τὸ δέρμα παχύτατον· ἐντεῦθεν καλεῖται ζῷον παχύδερμον.

Ἡ φωνὴ τοῦ χοίρου λέγεται γρυλλισμός.

Ἡ θήλεια τίκτει δις τοῦ ἔτους 6-10 χοιρίδια, ἅπερ τρέφει διὰ τοῦ γάλακτος αὐτῆς ἐπὶ 15 ἡμέρας.

Ὁ ἄγριος χοῖρος, κἀπρος καλούμενος, κατοικεῖ ἐν τοῖς δάσεσι καὶ τρώγει ῥίζας, φυτὰ καὶ καρπούς. Ὁ ἡμέτερος εἶναι οἰκόσιτος. Τρώγει βαλάνους, πίτυρα, πτώματα ζώων, καὶ πᾶν ὅ,τι εὖρη.

Ὁ βόσκων χοῖρους λέγεται συβότης.

Ὁ χοῖρος εἶναι ἠλίθιος, ῥυπαρὸς, νωθρὸς καὶ ἀδηράγος. Ἐπίμονος καὶ ἰδιοτρόπος εἰς ἄκρον, κινεῖται κατὰ τὰς ἰδίας θελήσεις, πράττων τὸ ἐναντίον ἐκείνου, ὅπερ θέλει ὁ χοιροβοσκός. Τοῦτο γινώσκων ὁ συβότης, ὅταν θέλῃ νὰ διευθύνῃ τὸν χοῖρον πρὸς τι μέρος, σύρει ἀπὸ τῆς οὐρᾶς πρὸς τὸ ἀντίθετον.

Τὸ κρέας τοῦ χοίρου εἶναι ἐξαιρετόν· τὸ δέρμα αὐτοῦ χρησιμεύει σχεδὸν εἰς ὅ,τι καὶ τὸ τῶν βοῶν. Ἐκ δὲ τῶν τριγῶν αὐτοῦ κατασκευάζονται χρωστήρες καὶ ψήκτραι φορεμάτων.

64. Ὁ ἀδάμας.

Πάντων τῶν πολυτίμων λίθων πρωτεύει ὁ ἀδάμας· εἶναι σῶμα συνήθως μὲν ἄχρουν, σπανίως δὲ κίτρινον, κυανοῦν, πράσινον ἢ ἐρυθρὸν καὶ ἔχει λάμψιν ζωηράν, ὁμοίαν τῇ τοῦ πυρός.

Ὁ ἀδάμας εἶναι διαφανής· εὐρίσκεται πάντοτε κεκρυσταλλωμένος ἐν διαφόροις σχήμασι καὶ εἶναι ὁ σκληρότατος πάντων τῶν λίθων καὶ τῶν μετάλλων. Χαράττει τὰ πάντα· αὐτὸς δὲν χαράττεται ὑπ' οὐδενὸς σώματος· δι' ὅ οἱ χρυσοχόοι στιλβοῦσι καὶ ἐξομαλύνουσι τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ τρίβοντες διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ κόνεως.

Ὁ ἀδάμας συνίσταται ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ ὁ κοινὸς ἀνθραξ οὐσίας. Ἄλλ' εἶναι ἀνθραξ κεκρυσταλλωμένος καὶ καθαρῶτατος. Θερμαινόμενος ἰσχυρῶς καίεται χωρὶς νὰ ἀφήσῃ μὴδὲ τέφραν. Ἡ τῆξις τοῦ ἀδάμαντος εἶναι ἀδύνατος· καὶ ὁ ἀνθραξ πρὸς τὸ παρὸν εἶναι ἀτήκτος· ἂν δὲ κατορθωθῇ ἡ τῆξις τοῦ ἀνθρακος, θὰ δύνηται ὁ ἀνθρώπος νὰ μεταβάλῃ τοὺς ἀνθρακας εἰς ἀδάμαντας.

Ὁ ἀδάμας εὐρίσκεται κυρίως ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ Ἀμερικῇ.

Χρησιμεύει ὡς κόσμημα. Δι' αὐτοῦ προσέτι κάπτονται αἱ ὕαλοι τῶν θυρίδων καὶ ἄλλοι πολύτιμοι λίθοι.

65. Ὠκεανοί. — Νῆσοι.

Ὁ Εὐριπίδης, παραλαβὼν τὸν υἱὸν αὐτοῦ Δημήτριον, διέπλεε χάριν ἀναψυχῆς τὴν περιθρέχουσαν τὴν πόλιν αὐτῶν θαλάσσαν. Πλεῖστοι λέμβοι διασταυρούμενοι διέσχίζον τὴν θαλάσσαν καὶ ἔρευρον μετὰ ταχύτητος. Ἀτμοκίνητόν τι πλοῖον ἐξέπεμπεν ἐκ τῆς καπνοδόχης αὐτοῦ μέλανα καπνόν. Μετ' ὀλίγον ἤρξατο συρίττον ἄραν δὲ τὴν ἄγκυραν, ἀπειμακρύνετο τοῦ λιμένος.

— Ποῦ μεταβαίνει τὸ πλοῖον τοῦτο, πάτερ μου; Ἡρώτησεν ὁ Δημήτριος.

— Εἰς τὴν Ἀμερικὴν, υἱέ μου, εἶπεν ὁ Εὐριπίδης, θὰ διαπλεύσῃ δὲ πολλὰς θαλάσσας, ἕως οὗ φθάσῃ ἐκεῖ.

— Ὅθ' διαπλεύσῃ πολλὰς θαλάσσας! ἀνεφώνησεν ὁ Δημήτριος. Ὑπάρχουσι λοιπόν, πάτερ, πολλὰι θαλάσσαι;

— Ναί, τέκνον μου· ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς πολλαὶ θαλάσσαι, εἰσχωροῦσαι μεταξύ τῶν ἡπείρων. Μεγαλειτέρα τῆς θαλάσσης ἔκτασις ὑδάτων, περιβαλλόντων τὰς ἡπείρους, λέγεται ὠκεανός. Οἱ ὠκεανοὶ εἶναι πέντε.

Εἰς τούτων εἶναι μεταξύ Εὐρώπης, Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς, καλεῖται δὲ Ἀτλαντικός. Δεύτερος εἶναι μεταξύ Ἀμερικῆς, Ἀσίας καὶ Ὠκεανίας, καλεῖται δὲ Μέγας ἢ Εἰρηνικός. Τρίτος εἶναι μεταξύ Ἀφρικῆς, Ἀσίας καὶ Ὠκεανίας, καλεῖται δὲ Ἰνδικός. Τέταρτος εἶναι κατὰ τὸ βόρειον μέρος τῆς γῆς καὶ καλεῖται Βό-

ρειος Παγωμένος. Πέμπτος εἶναι πρὸς τὸ νότιον μέρος τῆς γῆς καὶ καλεῖται Νότιος Παγωμένος.

Ἐν ᾧ ἔλεγε ταῦτα τῷ υἱῷ αὐτοῦ ὁ Εὐριπίδης, προσήγγισεν ὁ λέμβος αὐτῶν εἰς μικρὰν ξηράν, κειμένην ἐν τῷ μέσῳ τῆς θαλάσσης. Ἀνῆλθον ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, καὶ ὁ Εὐριπίδης, ἀγαγὼν τὸν Δημήτριον ἐπὶ τοῦ ὑψίστου μέρους τῆς ξηρᾶς ἐκείνης, εἶπεν αὐτῷ·

— Ἴδε, τέκνον μου, πῶς πανταχόθεν ἡ θάλασσα περιθρέχει τὸ μικρὸν τοῦτο μέρος τῆς γῆς. Ἡ μικρὰ αὕτη ξηρὰ, ἡ πανταχόθεν ὑπὸ τῶν ὑδάτων περιθροχόμενη, καλεῖται νῆσος. Ὑπάρχουσιν ἀνά τὰς θαλάσσας νῆσοι πλεῖστοι, μικραὶ καὶ μεγάλαι, ἐφ' ὧν ὑπάρχουσι πόλεις καὶ χωρία. Σημαντικώτεροι τούτων εἶναι· ἐν μὲν τῷ Αἰγαίῳ πελάγει ἡ Λέσβος, Χίος, Σάμος, Ρόδος· ἐν τῇ Μεσογείῳ ἡ Κύπρος, Κρήτη, Σικελία· ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ ἡ Ἀγγλία, Ἰρλανδία, Ἰσλανδία· ἐν τῷ Μεγάλῳ Ὠκεανῷ ἡ Ἰαπωνία· ἐν τῷ Ἰνδικῷ ἡ Μαδαγασκάρη καὶ πλεῖστοι ἄλλαι.

66. Ὁ ἀκοίμητος ὄφθαλμός.

Εἶναι νύξ. Σκότος τὰ πάντα περικαλύπτει. Ψυχία πανταχοῦ ἐπικρατεῖ. Σιγὴ πανταχοῦ βασιλεύει. Ἡ σελήνη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ἀμυδρὸν μόνον φῶς ἐπὶ τῆς γῆς πέμπει. Τὰ ἄστρα καὶ αὐτὰ ἀμυδρῶς φέγγουσι. Τὰ πάντα κοιμῶνται.

Ὁ πατήρ μου, ἡ μήτηρ μου, οἱ ἀδελφοί μου, οἱ ὑπηρέται, πάντες εἰς ὕπνον βαθὺν εἶναι βεβουθισμένοι. Καὶ αὐτὰ τὰ ζῶα καὶ πτηνὰ πλὴν τῶν ἀγρίων ὕπνον βαθὺν κοιμῶνται.

Ἄλλὰ τίς φυλάττει τὸν κόσμον, ἐν ᾧ πάντες ἀναπύονται κοιμώμενοι; Τίς ἀγρυπνῶν ὀφθαλμὸς τὰ πάντα βλέπει; Τίς φυλάττει ἐμὲ κοιμώμενον;

Ἐπάρχει ὀφθαλμὸς ἀκοίμητος. Ἐπάρχει ὀφθαλμὸς τὰ πάντα φυλάττων.

Ὁ ὀφθαλμὸς οὗτος εἶναι ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ Θεοῦ.

« Εὐχαριστοῦμέν σοι, Θεὲ ἡμῶν, διότι, ἐν ᾧ πάντες ἀναπαύομεθα κοιμώμενοι, σὺ μόνος ἀγρυπνεῖς, φυλάττων ἡμᾶς. Εὐχαριστοῦμέν σοι, Θεὲ ἡμῶν, διότι εἶσαι τόσοσιν καλὸς πρὸς ἡμᾶς! Βοήθει ἡμῖν, Θεὲ ἡμῶν, ἵνα εἴμεθα πάντοτε καλὰ παιδιὰ ».

67. Ὁ ἄγρυπνος φύλαξ.

Ἡ σελήνη
βλέμμα τείνει
καὶ τὴν γῆν κατασκοπεύει.
Νῦξ βαθεῖα.

Ἦσυχία
εἰς τὰ περὶ βασιλεύει.
Μόνον τὴν σιγὴν ταραττων
ὁ θαμνίσκος ψιθυρίζει,
ἐν ἡ αὔρα βαυκαλίζει.

Νῦξ βαθεῖα.

Ἦσυχία.

Τοῦ Μορφέως ἡ ἀγκαλὴ
πᾶσαν φύσιν,
πᾶσαν κτίσιν
φιλοστόργως περιβάλλει.

Τοῦ παντὸς ὁ Πλάστης μόνον
ὀφθαλμοὺς ἀγρυπνοὺς ἔχει,
καὶ φυλάττει καὶ προσέχει.

*Ἄλ. Κατακουζηνός.

68. Τὸ φῶς.

Τὸ φῶς εἶναι ἀπαραίτητον εἰς τὴν ζωὴν τῶν ζῴων καὶ

τῶν φυτῶν. Τὸ φῶς τὴν μὲν ἡμέραν ἔρχεται ἡμῖν ἐκ τοῦ ἡλίου, τὴν δὲ νύκτα ἐκ τῆς σελήνης καὶ τῶν ἀστέρων.

Ἐπάρχει καὶ τεχνητὸν φῶς, παραγόμενον διὰ τῆς καύσεως τοῦ ἐλαίου, τοῦ κηρίου καὶ ἄλλων τινῶν οὐσιῶν.

Ζῶσιν ἔντομά τινα ἐν Ἀμερικῇ, φέροντα ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φανὸν φύσει φωτοβόλον, ὡς αἱ πυρολαμπίδες παρ' ἡμῖν.

Τὸ σηπόμενον ξύλον, ὁ φωσφόρος καὶ λίθοι τινές, ἐὰν τὴν ἡμέραν ἡλιασθῶσι, ἔχουσι τὴν νύκτα ἀμυδράν τινα λάμψιν.

Τρίβων τις ἐν σκότει δύο τεμάχια σακχάρως ἢ θραύων τεμάχιον, παρατηρεῖ λάμψιν.

Διάφορα μέρη καὶ ἰδίως τὰ ὀστέα τῶν ζῴων σύγκεινται ἐκ φωσφόρου. Ζῶα θηπτόμενα ἐν ὑγροῖς τόποις καὶ σηπόμενα ἐκβάλλουσι τὸν φωσφόρον, ὃν περιέχουσι. Ὁ φωσφόρος οὗτος, ἐξεργόμενος εἰς τὸν ἀέρα, φλογίζεται. Οὕτω παράγονται τῷ φῶτι, τὰ ἐν νυκτὶ ἐν τοῖς νεκροταφείοις φαινόμενα. Τὰ φῶτα ταῦτα οἱ ἀμαθεῖς πολλάκις ἐκλαμβάνουσιν ὡς φαντάσματα ἢ βρυκόλακκας.

69. Ὁ ψιττακός.

Ὁ ψιττακός, κοινῶς παπαγάλλος, εἶναι πτηνόν, ἔχον τὰ αὐτὰ καὶ πάντα τὰ πτηνὰ μέρη τοῦ σώματος. (Τίνα ;).

Οἱ ψιττακοὶ ἔχουσι ὀφθαλμούς ζωηρούς, ῥάμφος πλα-

τὸ καὶ γαμψόν, οὐρὰν μακράν. Ἐκαστος πούς ἔχει δακτύλους τέσσαρας, ἐξ ὧν οἱ μὲν δύο κείνται ἔμπροσθεν, οἱ δὲ ἕτεροι δύο ὀπισθεν. Ἡ τοιαύτη διάταξις τῶν δακτύλων τοῦ πτηνοῦ τούτου συντελεῖ εἰς τὸ νὰ ἀναρριχᾶται εὐκόλως ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ τῶν κλάδων τῶν φυτῶν, ἐπὶ

τῶν βράχων καὶ τῶν πετρῶν. Ὅθεν τὰ τοιοῦτου εἶδους πτηνὰ συγχροτοῦσιν ἰδίαν τάξιν καὶ καλοῦνται ἀναρριχητικὰ.

Ἐπάρχουσι ψιττακοὶ διαφόρων καὶ ποικίλων χρωμάτων. Συνήθως ὁμως τὰ πτερὰ τῶν ψιττακῶν ἔχουσι χρῶμα πράσινον.

Τὸ μέγεθος τοῦ ψιττακοῦ εἶναι σχεδὸν ἴσον τῷ μεγέθει μικρᾶς ὀρνίθου.

Τὸ πτηνὸν τοῦτο ζῆ ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα ἔτη. Τίττει ὡὰ καὶ ἐπωάζει· ἐκ τούτων ἐξέρχονται νεοσσοί.

Ὁ ψιττακὸς μιμνεῖται ἄριστα τὴν φωνὴν καὶ τὴν ἔμφαν τῶν ἀνθρώπου καὶ μάλιστα τῶν παιδῶν· ἀπαγγέλλει δὲ εὐκρινῶς τὰς λέξεις ἢ τὰς προτάσεις, ἃς διδάσκειται. Οἱ ψιττακοὶ ἐξημεροῦνται εὐκόλως, συνοικεῖσθαι μετὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀγαπᾶσι τοὺς περιποιουμένους αὐτούς.

Οἱ μὲν ἄγριοι ψιττακοὶ ζῶσιν ἐπὶ τῶν δένδρων, οἱ δὲ ἤμεροὶ ἐν κλωβίοις καὶ ἐπὶ ἰδίων στύλων.

Τρώγουσι χόρτα, ὀπώρας, καὶ μάλιστα τὰ κάρυα, σπόρους, ἀραβόσιτον, κρέας καὶ ἄλλα.

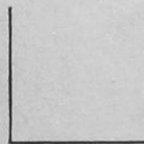
Σημείωσις. Ἐτερον πτηνόν, ὑπαγόμενον εἰς τὴν τάξιν τοῦ ψιττακοῦ, (τίνα ;), εἶναι ὁ ἔποψ, διακρινόμενος ἐκ τοῦ λόφου, ὃν ἔχει ἐπὶ τῆς κεφαλῆς· ὁ λόφος οὗτος σύγκριται ἐκ δέσμης πτερῶν. Ὁ ἔποψ ἔχει βράμφος μακρὸν καὶ λεπτόν, δι' οὗ σκαλίζων τὸ ἔδαφος, εὐρίσκει ἔντομα, ἅπερ τρώγει. Ἐρχεται εἰς τὰς χώρας ἡμῶν κατὰ Ἀπρίλιον καὶ ἀπέρχεται κατὰ Σεπτέμβριον. Ἐνεκα τούτου καλεῖται πτηνόν (τί ;).

70. Ἡ γωνία καὶ τὰ εἶδη αὐτῆς.

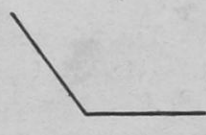
Ἐν ἐνώσω τὰ δύο τῶν ἄκρων δύο κανόνων καὶ ἀπο-

μακρύνω τὰ ἔτερα δύο, σχηματίζεται μεταξύ τῶν δύο κανόνων διάνοιγμα. Τὸ αὐτὸ γίνεται, ἐὰν ἐπὶ τοῦ πίνακος ἐνώσω τὰ δύο ἄκρα δύο εὐθειῶν γραμμῶν, ἐκ δύο διαφόρων σημείων ἀρχομένων.

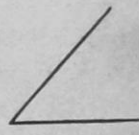
Τὸ διάνοιγμα, ὅπερ σχηματίζεται μεταξύ δύο εὐθειῶν γραμμῶν, ἐκ δύο διαφόρων σημείων ἀρχομένων καὶ εἰς τὸ αὐτὸ συναντωμένων, καλεῖται γωνία (Σχ. 1, 2, 3).

Σχ. 1.

Σχ. 2.

Σχ. 3.

1. Ὄταν αἱ εὐθεῖαι εἶναι κάθετοι πρὸς ἀλλήλας, ἡ γωνία λέγεται ὀρθή (Σχ. 1).

2. Ὄταν ἡ γωνία ἔχη διάνοιγμα μεγαλύτερον τοῦ τῆς ὀρθῆς, καλεῖται ἀμβλεία (Σχ. 2).

3. Ὄταν ἡ γωνία ἔχη διάνοιγμα μικρότερον τοῦ τῆς ὀρθῆς, ὀνομάζεται ὀξεῖα (Σχ. 3).

Αἱ περικλείουσαι τὴν γωνίαν δύο γραμμαὶ λέγονται σκέλη τῆς γωνίας.

Τὸ σημεῖον τῆς συναντήσεως τῶν δύο σκελῶν λέγεται κορυφή τῆς γωνίας.

Δύναμαι ἤδη νὰ δεῖξω καὶ νὰ σχηματίσω πάντα τὰ

εἶδη τῶν γωνιῶν. Ἴδου τὰ σκέλη, ἰδοὺ ἡ κορυφή τῆς γωνίας.

(Δεῖξον ἐπὶ τῶν διαφόρων πραγμάτων καὶ σχημάτισον ἐπὶ τοῦ πίνακος καὶ τὰ τρία εἶδη τῶν γωνιῶν, τὰ σκέλη καὶ τὴν κορυφὴν αὐτῶν).

ᾠ1. Τὰ γενέθλια τῆς μητρὸς.

Ἡ μήτηρ τοῦ Κίμωνος ἐώρταζε τὰ γενέθλια αὐτῆς. Ἄμα ἐγερεθεὶς τῆς κλίνης ὁ Κίμων ἐνίβη καλῶς καὶ ἐνεδύθη τὰ νέα αὐτοῦ ἐνδύματα. Ἡ δὲ μήτηρ, παραλαβοῦσα αὐτόν, μετέβη εἰς τὸν ναόν. Ἠκροάσαντο μετ' εὐλαβείας αὐτῶν κατασκευαζομένων καὶ ἡδυμολπῶν ἐκείνων ὕμνων, οὓς ψάλλουσιν ἐν τῷ ναῷ. Ἠκροάσαντο τῆς θείας καὶ ἱεράς λειτουργίας.

Μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς λειτουργίας ἐπανέκαμψαν εἰς τὴν οἰκίαν. Πᾶσα ἡ οἰκία ἔλαμπεν ἐκ τῆς καθαριότητος. Ἐν τῷ μέσῳ τῆς αἰθούσης ὑπῆρχε τράπεζα, κεκαλυμμένη διὰ τριχάπτου, πεπλεγμένου τεχνηέντως· ἐπὶ τῆς τραπέζης ἐβλεπέ τις ποικιλόχρου ἀνθοδέσμη, συγχειμένην ἐκ ῥόδων, καὶ κρίνων, καὶ διάνθων καὶ ἄλλων πολλῶν ἀνθῶν. Ἡ ἀνθοδέσμη αὕτη ἦτο τοῦ φιλοστόργου Κίμωνος δῶρον τῇ μητρὶ ἐπὶ τῇ ἑορτῇ αὐτῆς.

Ὁ Κίμων ἦτο υἱὸς καλός, παιδίον φρόνιμον καὶ μαθητῆς ἐπιμελής. Κατὰ τὰς ἐξετάσεις ἀριστεύσας ἔλαβεν ἐνδεικτικὸν πρῶτου βαθμοῦ. Ὅθεν πάντες οἱ κατ' ἐκείνην

τὴν ἡμέραν τὴν οἰκίαν τοῦ Κίμωνος ἐπισκεψάμενοι συνέχαιρον τῇ μητρὶ αὐτοῦ οὐχὶ μόνον ἐπὶ τῇ ἑορτῇ, ἀλλὰ καὶ διότι εἶχε τοιοῦτον υἱόν.

ᾠ2. Ἡ ἑορτὴ τῆς μητρὸς.

Ὅλη τέρψις καὶ εὐωδία
γλυκοφέγγ' ἡ ποθητή,
ἡ ὠραία καὶ γλυκεία
τῆς μητρὸς μου ἑορτή.

Εἶν' αὐτὴ ἡ ὀσπητικὴ μου,
ἡ μικρὰ μου πατχαλιά.
Κελαδοῦν θαρρεῖς μαζῆ μου
τὴν μητέρα τὰ πουλιά.

Κάθε αὐρ' ἀπὶ τὴν δροσιά της
ἔνα ἄσμα τὴν φυσᾷ.
Παντοῦ βλέπω τ' ὄνομά της,
ὡς μὲ γράμματα χρυσᾷ.

Τ' ὄνομά της πλὴν ἐν τούτοις
ἐδῶ μέσα μου ἤχει·
εἰς τὰ στήθη τοῦ παιδιοῦ της
εἶν' ὁ ὕμνος της ψυχῆ.

Ἄφετέ με τὸν ἀέρα
 νὰ γεμίσω μὲ ψαλμούς,
 τῆς καρδιάς μου ἔς τὴν μητέρα
 νὰ ἐκφράσω τοὺς παλμούς.

Ὁ μητέρα, ἔς τὸν λαμόν σου
 δὲν κρατοῦμαι θὰ ῥιφθῶ,
 καὶ ἔς τὸν φύλακ' ἄγγελόν σου
 ἔσ' ἀν' λαμπάδα θ' ἀναρθῶ.

Ἄγγελέ της, ἀν τοὺς πόνους
 τῆς ἀγάπης ἐννοῆς,
 φύλαξέ την πολλοὺς χρόνους
 ἔς τὰς ἀγκάλας τῆς ζωῆς.

Εἶσαι φύλαξ· τὸ ἀρνεῖσαι;
 κ' εἶναι μήτηρ λατρευτή.
 Ἄγγελός της ἐσύ εἶσαι
 κ' ἄγγελός μου εἶν' αὐτή.

Ἅ. Τανταλίδης.

73. Ἐπιστολὴ τρίτη.

Ἐν Φανερίῳ Κων/πόλεως τῇ 23 Δεκεμβρίου 1885

Πρὸς τὸν κ. Θεόδωρον Κωνσταντ. Λεμορίδη
 εἰς Πέραν.

Ἀγαπητέ μοι ἐξ' ἀδελφε,

Γινώσκεις, ὅτι ἀπὸ τῆς σήμερον διακόπτονται τὰ μαθητήματα ἡμῶν ἐπὶ τέσσαρας ἡμέρας χάριν τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων. Γινώσκεις, ὅτι ἀτυχῶς εἶμαι μόνος· δὲν ἔχω οὔτε ἀδελφὸν οὔτε ἀδελφὴν, ἵνα συμπαίξω καὶ διέρχωμαι εὐαρέστως τὰς ὥρας τῆς ἀνέσεώς μου. Πολὺ συλλογίζομαι πῶς θὰ διέλθω τὰς ἡμέρας τῶν ἑορτῶν. Εἶναι ἀληθές, ὅτι ἔχω ἱκανὰ μαθητήματα νὰ μελετήσω· ἀλλὰ πάντοτε δὲν εἶναι δυνατόν καὶ δὲν πρέπει νὰ μελετᾷ τις· εἶναι καλὸν καὶ ἀναγκαῖον, ὡς ὁ διδάσκαλος εἶπε, καὶ νὰ ἀναπαύηται ὥρας τινὰς εἴτε παίζων καλὰ παιγνίδια, εἴτε γυμναζόμενος, εἴτε ἄλλως πῶς εὐαρέστως τὰς ὥρας διερχόμενος. Ἀλλὰ πῶς νὰ παίζω καὶ νὰ γυμναζώμαι μόνος;

Διὰ ταῦτα σὲ παρακαλῶ, ἀρ' οὐ λάβης τὴν ἀδειαν τῶν καλῶν καὶ ἀγαπητῶν σου γονέων, νὰ ἔλθῃς αὐριοὺς εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν, ἵνα διέλθωμεν τὰς ἑορτὰς ταύτας ὁμοῦ, συμμελετώντες καὶ συμπαίζοντες. Εἶμαι πεπεισμένος, ὅτι καὶ σὺ θὰ θελήσῃς νὰ μοι παράσχῃς τὴν εὐτυχίαν ταύτην, καὶ οἱ γονεῖς σου θὰ εὐαρεστηθῶσι νὰ σοὶ

χορηγήσωσι τὴν ἄδειαν. Ἐλπίζω, ὅτι οὕτω θὰ χαρῶμεν καὶ θὰ εὐφρανθῶμεν ἀμφοτέρω, χωρὶς νὰ παραλείψωμεν καὶ τὴν μελέτην τῶν μαθημάτων ἡμῶν.

Πεισμένος, ὅτι θὰ ἐκπληρωθῇ ἡ παράκλησις μου αὕτη, ἀναμένω σε μετὰ χαρᾶς αὖριον. Ἄσπασά μοι τὴν δεξιάν τῶν καλῶν σου γονέων καὶ τὰς παρειὰς τῶν ἀγαπητῶν ἀδελφῶν σου. Ἀσπάζονται ὑμᾶς πάντας οἱ γονεῖς μου καὶ

ὁ ἐξάδελφός σου
Χριστόφορος Γεωργ. Νικολαΐδης.

74. Τὰ Χριστούγεννα.

Ὁ Θεὸς ἔπλασε τὸν ἄνθρωπον ἄθῳον καὶ ἅγιον. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔμεινεν ἐν τῇ ἀθωότητι καὶ ἀγιότητι. Ὁ ἄνθρωπος ἔπεσεν εἰς τὸ κακὸν καὶ διεφθάρη ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας.

Ὁ Θεὸς εὐσπλαγχνίσθη τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἔστειλε τὸν μονογενῆ αὐτοῦ Υἱόν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ἵνα σώσῃ αὐτοὺς ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ κακοῦ.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγεννήθη ἐκ Πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου καὶ ἐγένετο ἄνθρωπος.

Τὴν γέννησιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἑορτάζομεν τῇ εικοστῇ πέμπτῃ Δεκεμβρίου ἐκάστου ἔτους· ἡ ἑορτὴ αὕτη καλεῖται Χριστούγεννα.

Ἡ ἑορτὴ τῶν Χριστουγέννων εἶναι μία τῶν μεγάλων

ἑορτῶν ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν· ἡ ἑορτὴ αὕτη εἶναι ἑορτὴ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως, διότι ἡ γέννησις τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἀπὸ τοῦ κακοῦ καὶ τῆς ἁμαρτίας. Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην οἱ παῖδες ψάλλουσιν ἐν ταῖς οἰκίαις τὰ « Χριστούγεννα ».

Ἄλλὰ καὶ ἡ Ἐκκλησία ψάλλει τὰ ἐφεξῆς λαμπρὰ καὶ χαρμόσυνα ᾠσματα:

« Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ, καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώποις εὐδοχία ».

« Ἡ γέννησις σου Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἀνέτειλε τῷ κόσμῳ τὸ φῶς τῆς γνώσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ οἱ τοῖς ἄστροις λατρεύοντες ὑπὸ ἄστέροισιν ἐδιδάσκοντο σὲ προσκυνεῖν τὸν ἥλιον τῆς δικαιοσύνης καὶ σὲ γινώσκειν ἐξ ὑψους ἀνατολήν, Κύριε, δόξα σοι ».

75. Τὸ νέον ἔτος.

Τῇ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ μετὰ τὰ Χριστούγεννα, τῇ πρώτῃ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου ἐκάστου ἔτους, ἑορτάζομεν ἑτέραν μεγάλην ἑορτήν.

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐπιτελοῦμεν τὴν μνήμην ἐνόου τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν, τοῦ Ἁγίου Βασιλείου. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης ἀρχεται καὶ τὸ νέον ἔτος τῶν Χριστιανῶν.

Καὶ ἡ ἑορτὴ αὕτη εἶναι ἑορτὴ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως πάντων τῶν Χριστιανῶν. Οἱ παῖδες μάλιστα ἀγαπᾶσι

πολύ τὴν ἑορτὴν ταύτην. (Διὰ τί;). Καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν ταύτην οἱ παῖδες ψάλλουσιν ἐν ταῖς οἰκίαις τὸν « Ἅγιον Βασίλειον ».

Οἱ καλοὶ παῖδες ἀγαπῶσι τὴν ἑορτὴν τοῦ Ἁγίου Βασιλείου καὶ τῆς πρώτης τοῦ ἔτους χάριν τῶν δώρων καὶ τῶν ἄλλων καλῶν, ἅτινα λαμβάνουσι κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην· ἀλλὰ προσπαθοῦσι καὶ νὰ μιμηθῶσι τὸν ἅγιον τοῦτον ἄνδρα καὶ μέγαν διδάσκαλον τῆς χριστιανικῆς Ἐκκλησίας.

Ὁ Ἅγιος Βασίλειος, ἐν ᾧ ἦτο ἔτι παιδίον, ἦτο ἐπιμελής καὶ χρηστογηθέστατος· ἔμαθε γράμματα καὶ ἐγένετο ἀνὴρ καὶ ἄνθρωπος ἐνάρετος καὶ ἀγαθός. Ἐφέρετο πάντοτε κατὰ τὸ θέλημα καὶ τὰς ἐντολάς τοῦ Θεοῦ· ἐδίδασκε τοὺς ἀμαθεῖς· ἐβοήθει τοὺς πτωχοὺς καὶ δυστυχεῖς· ἐπροστάτευσε καὶ ὑπερήσπισε τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τοὺς Χριστιανοὺς ἐναντίον τῶν κακῶν ἀνθρώπων.

Διὰ ταῦτα ἐτιμῆθη καὶ τιμᾶται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἅγιος.

Τὴν μνήμην λοιπὸν τοῦ ἁγίου τούτου ἑορτάζοντες ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους, πρέπει νὰ προσπαθῶμεν νὰ μιμηθῶμεν αὐτόν, ὅπως καὶ ἡμεῖς ἀγαπώμεθα καὶ τιμώμεθα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν ἀνθρώπων.

76. Τὰ Θεοφάνεια.

Τῇ ἕκτῃ τοῦ μηνὸς Ἰανουαρίου ἑορτάζομεν ἑτέραν μεγάλην ἑορτὴν, τὴν ἑορτὴν τῶν Θεοφανείων.

Καὶ τὰ Θεοφάνεια εἶναι ἐκ τῶν μεγάλων ἑορτῶν ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν.

Ἡ ἑορτὴ αὕτη τελεῖται εἰς ἀνάμνησιν τῆς βαπτίσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἄφ' οὗ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγένετο τριάκοντα ἑπτὰ, ἦλθεν εἰς τὸν Ἰορδάνην ποταμόν, ἔνθα ὁ Ἰωάννης ἐβάπτισε, καὶ ἐκεῖ ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου.

Τὸ βάπτισμα εἶναι ἐν τῶν ἑπτὰ μυστηρίων τῆς ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας. Τὸ βάπτισμα ὠρίσθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς καθαρισμὸν ἡμῶν ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας. Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐβαπτίσθη, οὐχὶ διότι αὐτὸς εἶχεν ἀνάγκην τοῦ βαπτίσματος, ἀλλ' ἵνα ὠρίση καὶ ἀγιάσῃ αὐτό.

Ἡ ἑορτὴ τῆς βαπτίσεως τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ λέγεται καὶ Θεοφάνεια, διότι μετὰ τὴν βάπτισιν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἔξοδον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ὁ Θεὸς ἐφάνη εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὡς ἐξῆς·

Κατὰ τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου ἠνοίχθησαν οἱ οὐρανοί· τὸ Πνεῦμα κατήλθεν ἐπὶ τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν εἶδει περιστερᾶς, φωνὴ τοῦ Θεοῦ ἠκούσθη ἐκ τοῦ οὐρανοῦ λέγουσα· « Οὗτος εἶναι ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ἠνύδοκχα ».

Κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἡ Ἐκκλησία ψάλλει τὸ ἐξῆς λαμπρὸν ᾄσμα·

« Ἐν Ἰορδάνῃ βαπτιζομένου σου, Κύριε, ἡ τῆς Τριάδος ἐφανερῶθη προσκύνησις· τοῦ γὰρ Γεννήτορος ἡ φωνὴ προσεμαρτύρει σοι, ἀγαπητόν σε υἱὸν ὀνομάζουσα, καὶ τὸ

Πνεῦμα ἐν εἵδει περισπεράς ἐβεβαίου τοῦ λόγου τὸ ἀπρα-
λές. Ὁ ἐπιφανής Χριστὲ ὁ Θεὸς καὶ τὸν κόσμον φωτίσας,
δόξα σοι ».

(Τί ὀφείλομεν νὰ πράττωμεν κατὰ τὴν Κυριακὴν καὶ
τὰς ἑορτάς; Πῶς πρέπει νὰ τιμῶμεν καὶ ἀγιάζωμεν τὰς
ἡμέρας αὐτάς; Πῶς λατρεύομεν τὸν Θεὸν κατὰ τὰς ἑ-
ορτάς;).

77. Πρὸς τὸν Πλάστην.

Σύμπασα ἡ φύσις,
Πλάστα, σ' εὐλογεῖ·
δένδρον, λόφος, βρύσις,
οὐρανὸς καὶ γῆ.

Πάντες σὲ ὑμνοῦμεν,
Πλάστα τοῦ παντός,
καὶ δοξολογοῦμεν
σὲ διὰ παντός.

Τὰ δωρήματά σου
δίδεις ἐν στοργῇ,
Πλάστα, τ' ὄνομά σου
τίς δὲν εὐλογεῖ;

Πλάστα τῶν ἀγγέλων,
Πλάστα τοῦ φωτός,
νῦν καὶ εἰς τὸ μέλλον
εἶς' εὐλογητός.
Α. Α. Κατακουζηνός.

78. Τὸ ὕδωρ.

Τὸ ὕδωρ πίπτει ἐκ τῶν νεφῶν ἐν εἵδει βροχῆς.
Ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῆς γῆς, εἰσέρχεται εἰς τοὺς κολ-
πους καὶ τὰς διαφόρους κοιλότητας αὐτῆς, ἔνθα ἀθροίζε-
ται, καὶ ἅμα εὐρὸν ὀδοῦν διέρχεται καὶ ἐξέρχεται. Ὁ τό-
πος, ἔνθα ἐξέρχεται τὸ ὕδωρ, καλεῖται πηγή. Διαφόρων
πηγῶν τὰ ὕδατα ἐνούμενα ἀποτελοῦσι ρύακας, ποτά-
μια καὶ ποταμούς, φέοντας διὰ τῶν κοιλάδων καὶ τῶν
ἄλλων μερῶν τῆς ξηρᾶς.

Οἱ ρύακες καὶ οἱ ποταμοὶ ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θαλασ-
σαν. Ἡ θάλασσα εἶναι λίαν μεγάλη ἕκτασις ὕδατος καὶ
ἐπὶ τοσοῦτον βαθεῖα, ὥστε πολλάκις ὁ πυθμὴν αὐτῆς δὲν
εἶναι εὐκόλον νὰ εὐρεθῇ.

Τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης εἶναι ἀλμυρὸν, δὲν πίνεται.
Πόσιμον εἶναι συνήθως τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς, τῶν πηγῶν,
τῶν ρυάκων, τῶν φρεάτων.

Τὸ θολὸν ὕδωρ καθαρίζεται, διυλιζόμενον δι' ἄμμου ἢ
διὰ πορωδῶν τινῶν λίθων. Τὸ μὲν ψυχρὸς πηγῆς τὸ ὕ-
δωρ, ἢ δὲ θερμότης ἐξατμίζει αὐτό.

79. Σύγκρισις τῶν ὀφθαλμῶν πρὸς τὰ ὦτα.

Ὁμοιότητες. Οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ τὰ ὦτα εἶναι μέρη τοῦ σώματος. Ἀμρότερα κείνται ἐν τῇ κεφαλῇ. Ἀμρότερα εἶναι διπλᾶ, δεξιὸν καὶ ἀριστερόν. Ἀμρότερα εἶναι ὄργανα αἰσθήσεων.

Διαφοραί. Διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ὀρῶμεν διὰ τῶν ὠτων ἀκούομεν. (Τί ὀρῶμεν; Τί ἀκούομεν;!). Οἱ ὀφθαλμοὶ κείνται ἐν τῷ προσώπῳ καὶ ἔμπροσθεν τῆς κεφαλῆς· τὰ ὦτα κείνται ἐν τοῖς πλαγίοις τῆς κεφαλῆς. Τοὺς ὀφθαλμοὺς καλύπτομεν διὰ τῶν βλεφάρων καὶ τῆς χειρός, ὅταν μὴ θέλωμεν νὰ βλέπωμεν· τὰ ὦτα κλείομεν διὰ τῶν χειρῶν, ὅταν μὴ θέλωμεν νὰ ἀκούωμεν.

Οἱ ὀφθαλμοὶ ἔχουσιν ἴδιον κάλυμμα, τὰ βλέφαρα· τὰ ὦτα οὐδὲν ἴδιον κάλυμμα ἔχουσι. Τοὺς ὀφθαλμοὺς κλείομεν, ὅταν κοιμώμεθα, ἢ ὅταν θέλωμεν· τὰ ὦτα ἔχομεν πάντοτε ἀνοικτά.

Οἱ ὀφθαλμοὶ βοηθοῦνται ὑπὸ τῶν διόπτρων· τὰ ὦτα οὐδὲν βοήθημα ἔχουσι.

80. Τὸ καρύδιον.

Ἡ Ἀγλαία καὶ ἡ Ἑλπινίκη, περιπατοῦσαι ἐν τῷ

κήπῳ, εὔρον καρύδιον. Ἦρξαντο φιλονικεῖσαι περὶ τοῦ καρυδίου. Ἡ Ἀγλαία ἔλεγε, ὅτι τὸ καρύδιον ἀνήκει αὐτῇ, διότι πρώτη εἶδεν αὐτό. Ἡ Ἑλπινίκη ἀντέλεγε, ὅτι δὲν ἔννοει νὰ δώσῃ τὸ καρύδιον, διότι πρώτη ἔλαβεν αὐτό.

Ἐν τούτοις ὁ μεγαλύτερος αὐτῶν ἀδελφὸς πλησιάσας καὶ ἀκούσας τὴν φιλονικίαν εἶπε·

— Δότε ἐμοὶ τὸ καρύδιον καὶ ἀπέλθετε εἰς τὴν ἄκρην τοῦ κήπου. Θὰ κροτήσω τὰς χεῖρας τρίς. Ἄμα τῷ τρίτῳ κροτήματι ἔρχεσθε πρὸς ἐμέ. Ἐκείνη, ἥτις θὰ ὑπερβῇ τὴν ἄλλην καὶ πρώτη θὰ ἔλθῃ, θὰ λάβῃ τὸ καρύδιον. Ἄλλὰ προσοχή! Μὴ νομίσητε, ὅτι ὁ τρέχων ταχύτερον ἔρχεται πρῶτος εἰς τὸ τέρμα.

Τὰ δύο κοράσια ἔπραξαν, ὡς εἶπεν ὁ ἀδελφός. Ἄμα δοθέντος τοῦ σημείου τοῦ ὁρῆμου, ἤρξαντο ἀμρότερα νὰ τρέχωσι. Καὶ ἡ μὲν Ἀγλαία ἐνεθυμείτο τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ ἀδελφοῦ· σπεύδουσα προσεῖχεν ἅμα νὰ ἀποφύγῃ τὰ πρὸ τῶν ποδῶν αὐτῆς προσκόμματα. Ἡ δὲ Ἑλπινίκη οὐδὲν ἄλλο ἐσκόπει, ἢ πῶς νὰ λάβῃ τὸ καρύδιον. Ἐτρεχε λοιπὸν ἀρρόπως, μηδὲως προσέχουσα. Ἐκ τούτου προσέκρουσεν ἐπὶ τινος ἐξεχούσης ρίζης κοπέντος δένδρου καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς. Ἐν ᾧ δὲ αὕτη κλαίουσα ἠγείρετο, ἡ Ἀγλαία φθάσατα ἐλάμβανε παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ τὸ καρύδιον.

Ὁ ἀδελφὸς ὑπέμνησε τότε τὴν Ἑλπινίκην τὸ σοφὸν λόγιον τῶν ἀρχαίων, « Σπευδε βραδέως ».

1 *Ὅρα ἔτος θ', ἀνέγνωμα θ'.

81. Ἡ ἀλώπηξ.

Ἡ ἀλώπηξ εἶναι κατὰ πάντα ὁμοία πρὸς τὸν λύκον. Αἱ κόραι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς εἶναι ἐπιμήκεις, τὸ βύγχος ὀξύ καὶ ἡ οὐρά μακρὰ καὶ δασύτριχος.

Ἐχει μῆκος ὀγδοήκοντα περίπου ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου, ὕψος δὲ τριάκοντα.

Τὸ χρῶμα τῆς ἀλώπεκος εἶναι κυρίως μὲν ἐρυθρόν, σπανίως δὲ φαιόν ἢ καὶ μέλαν.

Ἡ ἀλώπηξ, ὡς ὁ λύκος, βαδίζει ἐπὶ τῶν δακτύλων, ἐξ οὗ καλεῖται ζῷον (τί);.

Ἡ θήλεια ἀλώπηξ κυφορεῖ ἐπὶ ἑννέα μῆνας, τίκτει ἐξ ἑξήκοντα ἕως ἑξήκοντα ἑπτά νεογνῶν ἀπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ.

Ἡ ἀλώπηξ εἶναι ζῷον εἰς ἄκρον πανοῦργον. Διαφόρων μηχανημάτων καὶ στρατηγημάτων ποιεῖται χρῆσιν, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν καταδίωξιν τοῦ ἐχθροῦ. Προαισθάνεται τὰς παγίδας καὶ καταφεύγει εἰς ἀποτόμους θέσεις, ἵνα μὴ συλληφθῇ. Συλλαμβανομένη δὲ καὶ αἰχμάλωτος διατελοῦσα,

τόσον λυπεῖται καὶ θλίβεται, ὥστε δὲν θέλει νὰ φάγῃ καὶ ἀποθνήσκει ἐξ ἀσιτίας.

Ἐνδιατᾶται συνήθως ἐντὸς δασωδῶν καὶ ἐρήμων τόπων πλησίον ἑμῶς τῶν πόλεων καὶ χωριῶν, ἵνα εὐκόλως εὐρίσκη λείαν.

Ὡς ὁ λύκος, καὶ ἡ ἀλώπηξ τρέφεται διὰ ζῶων ἀσθενεστέρων αὐτῆς. Ἀνήκει λοιπὸν εἰς τὴν τάξιν (τίνων). Ἐξέρχεται εἰς ἄγραν τὴν νύκτα. Ἐνεδρεῖται, ἔρπει, ὑπερηδᾶ φραγμούς, ἐπιπίπτει κατὰ τῶν ὀρνιθῶν καὶ φρονεῖ ὀρνίθας, νήσσας, χῆνας καὶ ὅ,τι ἕτερον τοιοῦτον ζῷον εὖρη. Ἐπειτα ἀπάγει ἀνά ἓν τὸ θήραμα αὐτῆς καὶ κρύπτει εἰς ἴδια μέρη· ὅταν δὲ πεινᾷ, ἀνευρίσκει καὶ τρώγει αὐτά. Συλλαμβάνει λαγωούς, ἀνακαλύπτει φωλεὰς περδίκων καὶ ὀρτύγων, καὶ συλλαμβάνει τὰς μητέρας ἐπὶ τῶν ὠν. Προλαμβάνει τοὺς κυνηγοὺς καὶ κλέπτει ἐκ τῶν δικτύων τὴν ἄγραν. Ἀγαπᾷ υπερβολικῶς τὸ γάλα, τὸ τυρίον καὶ τὰς ὠρίμους σταφυλάς. Μὴ εὐρίσκουσα ταῦτα, τρώγει ποντικούς, βατράχους, ὄφεις καὶ χόρτα.

Ἡ ἀλώπηξ προξενεῖ μεγάλας ζημίας εἰς τοὺς ἀμπελῶνας, διότι θέλουσα νὰ ἐκλέξῃ ἕνα βότρυν, καταστρέφει πολλούς.

82. Ἀλώπηξ κολοβή.

Μία γραία ἀλεπού,
 πρώτης τάξεως οὐρά,
 δὲν ἤξεύρω πῶς και τοῦ
 συνελήφθη μιὰ φορά
 παρὰ πᾶσάν της ἐλπίδα
 εἰς ἐπίβουλον παγίδα . . .

Ἄλεπού νὰ συλληφθῇ !
 Κ' εἶναι δυνατόν ποτε
 τοῦτο δὲ νὰ πιστευθῇ . . . .
 Τί μωρίαί εἰν' αὐταί . . . . !
 Αἶ, καὶ ὅμως ἀληθεύει,
 ὅστις θέλει δὲν πιστεύει.

Συλληφθεῖσα ἡ πτωχὴ
 εἰς τὸ μέρος τῆς οὐράς
 τὸ πλείστορον παχύ,
 πόσας σκέψεις πονηράς
 ἔκαμ', ἴσως κατορθώση
 τὴν οὐράν της νὰ λυτρώση . . .

Πόσας ἔκαμε στροφάς
 δεξιὰ, ἀριστερά,
 πόσας τέχνας της σοφίας . . . !
 ἀλλ' εἰς μάτην· ἡ οὐρά
 παρὰ πᾶσάν της ἐλπίδα
 δὲν ἀρίνει τὴν παγίδα . . .

Τέλος μ' ἕνα τιναγμὸν
 ἐκλονίσθη ἡ παγίς,
 καὶ μὲ ἀναστεναγμὸν
 ἡ ἀλώπηξ κατὰ γῆς
 πίπτει . . . Ὅτε ἀνωρθώθη,
 εἶδεν ὅτι ἐλυτρώθη . . .

Ἄλλ' ἐξαίφνης «ἄχ! αἰβοὶ . . .»!
 ἀνακράζει σκυθρωπῆ . . .
 Εἶχε μείνει κολοβή,
 εἶχεν ἡ οὐρά κοπῆ.
 «Ἄχ, Θεέ μου, συμφορά μου !
 πάει, πάει ἡ οὐρά μου . . .» !

Ἄλλ' ἡ λύπη της αὐτῆ
 ἔπαυσε κατὰ μικρόν . . .
 Εὗρε τέλος μέσον τι
 εὐφυῆς καὶ πονηρόν,
 δῆλα δὴ νὰ προσπαθήσῃ
 συναδέλφους ν' ἀποκτήσῃ . . .

Καὶ λοιπὸν μετ' οὐ πολὺ
 εἰς συνάθροισιν κοινήν
 τὰς ἀλώπεκας καλεῖ
 καὶ μ' ἐπίσημον φωνῆν
 « ὦ, » ταῖς λέγει, « ἀδελφαί μου,
 μιὰ στιγμή ἀκούσατέ μου.

» Δύο λέξεις θά σας 'πῶ,
 ἀδελφαί μου, ἐπειδὴ,
 ἐπειδὴ σὰς ἀγαπῶ,
 καθὼς θέλετε ἰδεῖ . . .
 Καὶ πρὸ πάντων σεῖς αἱ νέαι
 ἄχ, θά εἰσθε τί ὠραῖαι !

» Σὰς τὸ λέγω φανερά·
 δὲν μοῦ λέγετε εἰς τί
 χρησιμεύει ἡ οὐρά !
 Δὲν μᾶς εἶναι περιττή ;
 Μόνον σκόνην νὰ σηκῶνῃ
 καὶ τοὺς ὀρόμους νὰ σαρόνῃ ;

» Ἐνα βάρος περιττὸν
 διὰ τί νὰ μὴ κοπῇ ;
 Εἰς τὸν λόγον μου αὐτὸν
 ἰδική σας ἐντροπή
 εἶναι, ἐάν δὲν πεισθῆτε
 καὶ ἐμὲ δὲν μιμηθῆτε . . . ».

— « Εἶν' οἱ λόγοι σου ὀρθοί,
 ἀπεκρίθη γρατὰ τις·
 καὶ διὰ ν' ἀποδειχθῆ
 ὡς ὀρθὸν ὅ,τι ζητεῖς,
 γύρισε νὰ σε ἰδῶμεν,
 καὶ κατόπιν θὰ σκεφθῶμεν . . . »

Μόλις ἔκαμ' ἡ πτωχὴ
 νὰ γυρίσῃ . . . τί στιγμή ! . . .
 καὶ ἐπάνω της βροχὴ
 ἔπεσαν οἱ συριγμοί . . .
 Ἄμοιβὴ ἐκείνων ὅσοι
 ἀγαποῦν νὰ ἀπατώσι . . .

Π. Γ. Φέρμος.

83. Ἡ Εὐρώπη.

Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ μᾶλλον κατωκνημένη καὶ ἐξημερω-
 μένη ἡπειρος. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς, καλυπτόμενον ὑπὸ πό-
 λεων πολυαριθμῶν, ἐπιμελῶς καλλιεργεῖται. Τὰ γράμ-
 ματα, αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ τέχναι ἀκμάζουσιν ἐνταῦθα.

Οἱ Εὐρωπαῖοι ἐπλούτησαν μεγάλως διὰ τῆς βιομηχα-
 νίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, ὅπερ γίνεται διὰ τῶν ἀτμοκινήτων
 καὶ ἰστιοφόρων πλοίων αὐτῶν, τῶν διασχιζόντων πάσας
 τὰς θαλάσσας, καὶ διὰ τῶν ἀτμαμαζῶν.

(ΣΕΙΡΑΣ ΑΝΑΓΝ. ΕΤΟΣ Γ'.)

Ἡ νότιος Εὐρώπη, ἔνθα κατοικοῦμεν καὶ ἡμεῖς, ἔχει κλίμα εὐκραές. Ἡ βόρειος Εὐρώπη ἔχει κλίμα ψυχρόν. Κατὰ τὸ βορειότατον μέρος αὐτῆς ζῶσιν οἱ Λάπωνες καὶ Σαμογέται, φυλαὶ ἀνθρώπων ἀναστήματος βραχυτάτου.

Τὰ οἰκιακὰ ζῶα ἐν τῇ ἡπείρῳ ταύτῃ εἶναι πολυπληθέστατα· ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων σπανίως ἀπαντᾷ ὁ λύκος, ὁ αἰλουρος, ἡ ἀλώπηξ καὶ ἡ ἄρκτος, καὶ ταῦτα μᾶλλον ἀνά τὰ βόρεια αὐτῆς μέρη. Ἐν Εὐρώπῃ βλαστάνει ἡ συκῆ, ἡ ἀμπελος, ἡ ἐλαία, ἡ λεμονέα, ἡ πορτοκαλέα, τὸ σακχαροκάλαμον, ὁ βάμβαξ, τὸ ὄρυζιον καὶ λοιπά.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει πολλὰ μεταλλεῖα σιδήρου, μολύβδου, χαλκοῦ, κασσιτέρου καὶ πλῆθος λατομείων μαρμάρου.

Ἐν Εὐρώπῃ ὑπάρχουσι 18 κράτη. Ἰδοὺ τὰ ὀνόματα τῶν κρατῶν τούτων καὶ τῶν πρωτεύουσῶν πόλεων αὐτῶν.

Κράτη.**Πρωτεύουσαι.**

Τουρκία.	Κωνσταντινούπολις.
Ἑλλάς 4	Ἀθῆναι.
Ἰταλία	Ῥώμη.
Ἰσπανία	Μαδρίτη.
Πορτογαλλία	Λισβῶνα.
Γαλλία	Παρίσιοι.
Ἑλβετία	Βέρνη.
Βέλγιον	Βρυξέλλαι.
Ὀλλανδία	Χάγη.
Γερμανία	Βερολῖνον.
Ἀυστρία	Βιέννη.
Σερβία	Βελιγράδιον.
Ῥωμανία	Βουκουρέστιον.
Μαυροβούνιον	Κετίγνη.
Μεγάλη Βρετανία	Λονδῖνον.
Δανία	Κοπεγχάγη.
Σουηδία	Στοκχόλμη.
Ῥωσσία	Πετρούπολις.

84. Αἶνεγμα δ'.

Τὸ ὄνομά μου σύγκειται ἀπὸ οἰκτῶν στοιχείων
καὶ εἶμαι ἐν τῶν ἰσχυρῶν τοῦ κόσμου βασιλείων.

Τὴν πρώτην μου ἂν συλλαβὴν θελήσης ν' ἀποβάλῃς, εἰς πάθος τι τοῦ πνεύματος εὐθύς μὲ μεταβάλλεις.

Καὶ ἐκ τῆς λέξεως αὐτῆς στοιχεῖα μόνον τρία ἀπόβαλε, καὶ θὰ πληροὶ τὰ περίξ εὐωδία.

85. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν σωμάτων.

Γινώσκω τί λέγεται ἐπιφάνεια τῶν σωμάτων¹.

Ἐάν ἤδη συγκρίνω τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὕδατος ἢ τῆς τραπέζης πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ τοίχου, τοῦ ἐπὶ τοῦ τρίποδος πίνακος, τοῦ ἐσκαμμένου κήπου, τῆς χειρὸς μου, παρατηρῶ, ὅτι ἡ ἐπιφάνεια εἶναι διάφορος.

α'. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος καὶ τῆς τραπέζης κεῖται παραλλήλως πρὸς τὸν ὀρίζοντα.² Ὅταν ἡ ἐπιφάνεια σώματός τινος κῆται παραλλήλως πρὸς τὸν ὀρίζοντα, λέγεται ὀριζόντιος. (Εἰπέ σώματα, ἔχοντα ἐπιφάνειαν ὀριζόντιον).

β'. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ τοίχου καὶ τῶν ἐπ' αὐτοῦ κρεμαμένων χαρτῶν καὶ πινάκων κεῖται καθέτως. Ὅταν ἡ ἐπιφάνεια σώματός τινος κῆται καθέτως, καλεῖται κάθετος. (Εἰπέ σώματα, ἔχοντα ἐπιφάνειαν κάθετον).

γ'. Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἐπὶ τοῦ τρίποδος πίνακος, τοῦ γραφείου, τῆς στέγης κεῖται πλαγίως. Ὅταν ἡ ἐπιφάνεια σώματός τινος κῆται πλαγίως, ὀνομάζεται πλαγία. (Τίνων σωμάτων ἡ ἐπιφάνεια εἶναι πλαγία;).

δ'. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ἐρρυκανημένης σανίδος, τῆς τραπέζης, τοῦ πίνακος, τοῦ γραφείου καὶ ἄλλων ἔχει καθ' ὅλα τὰ σημεῖα τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν· δὲν ἀνυψοῦται ἐνταῦθα, δὲν ταπεινοῦται ἐκεῖ· δὲν ἔχει ἐνταῦθα ἐξοχάς, ἐκεῖ κοιλότητας. Ὅταν ἡ ἐπιφάνεια σώματός τινος ἔχη πανταχοῦ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν, λέγεται ὀμαλὴ ἢ ἐπίπεδος. (Εἰπέ σώματα, ἔχοντα ὀμαλὴν ἢ ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν).

ε'. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς μὴ ἐρρυκανημένης σανίδος, τοῦ ἐσκαμμένου κήπου δὲν ἔχει πανταχοῦ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν. Ὅταν ἡ ἐπιφάνεια σώματός τινος μεταβάλλῃ διεύθυνσιν, καλεῖται ἀνώμαλος. (Εἰπέ σώματα, ἔχοντα ἀνώμαλον ἐπιφάνειαν).

ς'. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς χειρὸς μου κατὰ μὲν τὴν παλάμην ἔχει κοιλότητα, κατὰ δὲ τὸ ἀντίθετον τῆς παλάμης μέρος ἔχει κυρτότητα. Ὅταν ἡ ἐπιφάνεια σώματός τινος σχηματίζῃ κοιλότητα, ὀνομάζεται κοίλη. (Ὅποια εἶναι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ πατανίου; Εἰπέ καὶ ἄλλα σώματα, ἔχοντα ἐπιφάνειαν κοίλην). Ὅταν ἡ ἐπιφάνεια σώματός τινος σχηματίζῃ κυρτότητα, λέγεται κυρτή. (Ὅποια εἶναι ἡ ἐπιφάνεια τοῦ φῶς; Εἰπέ καὶ ἄλλα σώματα, ὧν ἡ ἐπιφάνεια εἶναι κυρτή).

¹ Ὁρα ἀνάγν. 45.   ² Ὁρα ἀνάγν. 34.

86. Ὁ κόραξ.

Ὁ κόραξ εἶναι πτηνὸν γνωστότατον. Ἐχει τὰ αὐτὰ καὶ ἡ περιστέρα μέρη τοῦ σώματος.

Τὸ χρῶμα αὐτοῦ εἶναι παμμέλαν.

Λέγεται, ὅτι ὁ κόραξ ζῆ ὑπὲρ τὰ 100 ἔτη.

Τίθει 4—5 ῥά μελασπράσινα, ἔχοντα κηλίδας ὑπερύθρους.

Τὴν φωλεάν αὐτοῦ κτίζει ὁ κόραξ ἐπὶ τῶν ὑψηλοτάτων κορυφῶν τῶν δένδρων, καὶ τρώγει μῦς, μικρὰ πτηνὰ, ῥά, σκώληκας, κανθάρους καὶ θησιμαῖα.

Ὁ κόραξ εἶναι πτηνὸν ἀρπακτικόν, ἔχον φωνὴν δυσάρεστον καὶ πανουργίαν μεγάλην.

Ἄστειον. Σχολαστικός, μαθὼν, ὅτι ὁ κόραξ ζῆ ὑπὲρ τὰ 200 ἔτη, ἀγοράσας κόρακα, ἔτρεφε πρὸς δοκιμὴν.

(Ποῦ τῆς Ἁγίας Γραφῆς γίνεται λόγος περὶ τοῦ κόρακος;).

87. Εὐώδης κλάδος δρυός.

— Μῆτερ, ἔλεγε τῇ μητρὶ αὐτοῦ ὁ Ἀχιλλεύς, ἰδὲ πόσον εὐωδιάζει ὁ κλάδος οὗτος. Περιέργον. Εἶναι κλάδος δρυός, νομίζω: πρώτην δὲ ἥδη φορὰν βλέπω δρῦν τόσον εὐώδη.

— Εὐωδιάζει ὁ κλάδος οὗτος τῆς δρυός, τέκνον μου, ἀπεκρίνατο ἡ μήτηρ, οὐχὶ διότι φύσει ἡ δρυς εἶναι εὐώδης, ἀλλὰ διότι ἐγὼ εἶχον αὐτὸν μεταξύ πορτοκαλίων ἐν τῷ ὑπογείῳ. Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἔμεινεν ἐκεῖ μετὰ τῶν πορτοκαλίων καὶ μετέλαβεν ἐκ τῆς εὐωδίας ἐκείνων. Οὕτω, υἱέ μου, καὶ τὰ παιδιά, ἂν μὲν μετὰ καλῶν συναναστραπῶσι, γίνονται καλά, ἂν δὲ μετὰ κακῶν, μετέχουσιν ἐπὶ τέλους τῆς ιδιότητος αὐτῶν. Φρόντισον λοιπὸν καὶ σύ, ὅπως ἔχῃς φίλους καλοὺς καὶ ἠθικοὺς, ἵνα διαῆγῃς πάντοτε ἠθικός.

88. Ἡ καλή συναναστροφή.

Περιεπάτουσ καὶ εἶδον φύλλον
 Ξηρόν, πλὴν γύνον ὀσμὴν γλυκεῖαν.
 Λαβὼν δ' ἀμέσως τὸ ὠσφραϊνόμεν
 μὲ πέρψιν θεῖαν.

— Εὐωδιάζεις πολὺ, τῷ εἶπον.
 Μὴ εἶσαι ῥόδον εὐχρον τῶν κήπων;

— Δὲν εἶμαι ῥόδον, μοὶ ἀπεκρίθη,
 ἀλλὰ συνέζησα πρὶν μ' ἐκεῖνο.
 Ἐντεῦθεν ἔχω τὴν εὐωδιάν,
 ἣν διαχύνω.

* Σααδῆς.

89. Σχήμα — Τετράπλευρον.

Ἴδου ὁ κανὼν. Γινώσκω τί εἶναι ἐπιφάνεια. Πᾶσα
 ἐπιφάνεια τοῦ κανόνος περιορίζεται ὑπὸ γραμμῶν. Αἱ
 γραμμαὶ αὗται ἔχουσιν ἢ περιορίζουσι τὴν ἐπιφάνειαν.
 Ἡ ὑπὸ τῶν γραμμῶν ἔχομένη ἐπιφάνεια λέγεται
 σχῆμα.

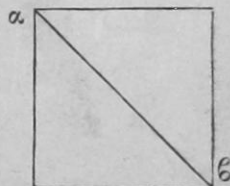
Τὸ σχῆμα, τὸ ἔχον τέσσαρας πλευρὰς καὶ τέσσαρας
 γωνίας, λέγεται τετράπλευρον.

Τὸ τετράπλευρον, τὸ ἔχον τὰς τέσσαρας γωνίας ὀρθὰς καὶ τὰς πλευρὰς ἴσας, καλεῖται τετράγωνον (Σχ. 1).

Ἡ γραμμὴ, ἣ ἐνοῦσα τὰς δύο ἀντικειμέναις γωνίαις τοῦ τετραπλεύρου, καλεῖται διαγώνιος (Σχ. 2αβ).

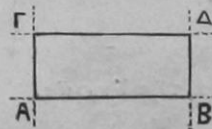
Σχ. 1.

Σχ. 2.

Τὸ τετράπλευρον, οὗτινος αἱ γωνίαι εἶναι ὀρθαὶ καὶ αἱ ἀπέναντι πλευραὶ ἀνά δύο ἴσαι, καλεῖται ὀρθογώνιον (Σχ. 3).

Δύναμαι ἤδη νὰ εὕρω πόσα ὀρθογώνια καὶ πόσα τετράγωνα ἐπὶ τοῦ κανόνος ὑπάρχουσι. (Πόσα;).

Σχ. 3.

Σχ. 4.

Τὸ τετράπλευρον, τὸ ἔχον τὰς πλευρὰς πλαγίας καὶ ἀνά δύο τὰς ἀπέναντι παραλλήλους, λέγεται πλάγιον παραλληλόγραμμον (Σχ. 4).

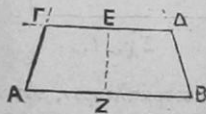
Τὸ τετράπλευρον, τὸ ἔχον τὰς τέσσαρας πλευρὰς ἴσας, πλαγίας καὶ ἀνὰ δύο τὰς ἀπέναντι παραλλήλους, τὰς δὲ γωνίας ἀνὰ δύο τὰς ἀπέναντι ἴσας, λέγεται **ρόμβος** (Σχ. 5).

Τὸ πλάγιον παραλληλόγραμμον λέγεται καὶ **ρομβοειδὲς** (Σχ. 4).

Τὸ τετράπλευρον, τὸ ἔχον μόνον τὰς δύο ἀπέναντι πλευρὰς παραλλήλους (Σχ. 6, AB καὶ ΓΔ), ὀνομάζεται **τραπέζιον** (Σχ. 6).

Σχ. 5.

Σχ. 6.

Ἡ μεταξύ δύο καὶ ἀπέναντι παραλλήλων πλευρῶν κάθετος λέγεται **ὑψος** τοῦ τετραπλεύρου (Σχ. 6, EZ).

90. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς.

Γινώσκουμεν, ὅτι ἡ γῆ συγκροτεῖται ἐκ τῆς ξηρᾶς καὶ τῶν ὑδάτων, περιβάλλεται δὲ ὑπὸ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ αἵρος.¹

¹ *Ορα ἀνάγν. 8, 15 καὶ 36.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς εἶναι ἀλλαχοῦ μὲν ὀμαλὴ καὶ ἐπίπεδος, ἀλλαχοῦ δὲ ἀνώμαλος· ἐνταῦθα ἀνυψοῦται, ἐκεῖ ταπεινοῦται· ἀλλαχοῦ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καλύπτεται ὑπὸ φυτῶν καὶ γλόης, εἶναι γόνιμος καὶ ἐπιτηδεῖα εἰς καλλιεργίαν, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων· ἀλλαχοῦ δὲ καὶ σπανίως καλύπτεται ὑπὸ ἄμμου, εἶναι ἄφορος, ἀκατοίκητος, ἔρημος.

Ἐκτεταμένη ξηρά, ὀμαλὴ, ἐπίπεδος καὶ καλυπτομένη ὑπὸ χόρτου ἢ φυτῶν λέγεται **πεδιάς**. Ὑψωμα γῆς μικρὸν λέγεται **λόφος**. Ὑψωμα γῆς ὑψηλότερον τοῦ λόφου καλεῖται **βουνόν**. Ὑψωμα γῆς ὑψηλότερον τοῦ βουνοῦ ὀνομάζεται **ὄρος**. Πολλὰ ὄρη συνεχόμενα λέγονται **σειρὰ ὀρέων**. Αἱ μεταξύ τῶν λόφων, βουνῶν ἢ ὀρέων μικραὶ πεδιάδες λέγονται **κοιλιάδες**. Αἱ ἐπὶ τῶν λόφων, βουνῶν ἢ ὀρέων μικραὶ πεδιάδες λέγονται **ὄροπέδια**.

Τὸ ὑψιστον μέρος τοῦ λόφου, βουνοῦ ἢ ὄρους λέγεται **κορυφή**, τὸ δὲ κατώτατον **ρίζα** ἢ **ὑπώρεια** ἢ **πρόποδες**. Τὰ μεταξύ τῆς κορυφῆς καὶ τῆς ὑπωρείας μέρη λέγονται **κλιτύες** ἢ **πλευραί**. Αἱ μεταξύ δύο ὀρέων στεναὶ δίοδοι λέγονται **πύλαι**.

91. Οἱ κυριώτεροι κοινοὶ λίθοι.

Τὰ ὄρη τὰ ὑψοῦντα τὴν κορυφὴν αὐτῶν πρὸς τὸν οὐρανόν, συνίστανται ἐκ χρώματος καὶ λίθων. Οἱ λίθοι, ἐφ' ὧν οὐδὲν βλαστάνει, εἶναι λίαν χρήσιμοι τῷ ἀνθρώπῳ. Οἱ

κυριώτεροι λίθοι εἶναι τὸ μάρμαρον, ὁ γρανίτης, ὁ σχιστολίθος, ὁ χαλαζίας. Ὑπάρχουσιν ὄρη συνιστάμενα ἐκ μαρμάρου, γρανίτου, σχιστολίθου, χαλαζίου.

Διὰ τοῦ ἐκ τῶν ὀρέων ἀποκοπτομένου ἢ ἐξορυττομένου μαρμάρου κτίζομεν ἀνάκτορα, ἐκκλησίας, οἰκίας καὶ ἐξεργαζόμεθα ἀγάλματα καὶ πλάκας τραπεζῶν.

Διὰ τοῦ γρανίτου οἰκοδομοῦμεν στερεὰ κτίρια, ἀνεγείρομεν γεφύρας καὶ προχώματα πρὸς φύλαξιν τῶν λιμένων ἀπὸ τῶν μυκωμένων κυμάτων τῆς θαλάσσης, καὶ στρωνύομεν τὰς ὁδοὺς.

Διὰ τοῦ σχιστολίθου καλύπτομεν τὰς στέγας τῶν οἰκιῶν καὶ κατασκευάζομεν ἀβάκια, ἐφ' ὧν γράφομεν.

Διὰ τοῦ χαλαζίου κατασκευάζομεν μυολίθους, κτίζομεν οἰκίας καὶ ἄλλα οἰκοδομήματα.

Οἱ λίθοι οὗτοι, ἐπειδὴ δὲν ἔχουσι μεγάλην ἀξίαν, λέγονται κοινοὶ λίθοι, ἵνα διακρίνωται ἀπὸ τῶν πολυτίμων λίθων, οἷος ὁ ἀδάμας καὶ ἄλλοι.

Εἰς τὴν ἀποκοπὴν μεγάλων τεμαχίων λίθων μεταχειρίζονται συνήθως τὴν πυρίτιδα. Εἰς τῶν ἐργατῶν κοιλάνει εἰς ἱκανὸν βάθος τὸν λίθον καὶ ρίπτει ἐντὸς τῆς οὐτω σχηματισθείσης κοιλότητος ποσότητα πυρίτιδος, τιθεὶς ἅμα καὶ θρυαλλίδα ἐντὸς αὐτῆς. Ἐπειτα ἀνάπτει μακρόθεν τὴν θρυαλλίδα· ἅμα δὲ μεταδοθέντος τοῦ πυρός εἰς τὴν πυρίτιδα, ὁ λίθος συντρίβεται εἰς πολλὰ τεμάχια μετὰ πατάγου τρομεροῦ.

92. Τὰ φρόνιμα παιδία.

Ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Πολύβιος εἶναι ἀδελφοί. Τὰ δύο ταῦτα παιδία ὑπακούουσι ταῖς ἐντολαῖς καὶ ταῖς διατάξεσι τῶν διδασκάλων καὶ τῶν γονέων αὐτῶν.

Ἐν τῇ σχολῇ εἶναι ἤσυχοι, εὐτακτοί, ἐπιμελεῖς. Προσεκτικοὶ ἀκροῶνται τῶν μαθημάτων. Οὐδέποτε φλυαροῦσιν ἐν ὥρᾳ παραδόσεως. Δὲν δίδουσιν ἀφορμὰς εἰς τὸν διδάσκαλον, ἵνα ἐπιπλήξῃ αὐτούς. Εἶναι τακτικοὶ εἰς πάσας αὐτῶν τὰς ἐργασίας.

Ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐκτελοῦσι πάσας τὰς διαταγὰς τῶν γονέων αὐτῶν εὐπειθῶς.

Ἀγαπῶνται, ὡς πρέπει νὰ ἀγαπῶνται πάντες οἱ ἀδελφοί. Οὐδένα προσβάλλουσι. Τοῦναντίον μάλιστα ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ βοηθοῦσι πᾶσι.

Τοιοῦτοι παῖδες περιποιοῦσι τοῖς γονεῦσιν αὐτῶν τιμὴν καὶ δόξαν καὶ προξενοῦσιν αὐτοῖς μεγίστην χαράν. Εἶναι ὁ κάλλιστος πλοῦτος, τὰ λαμπρότατα κοσμήματα καὶ τὸ καύχημα τῆς μητρὸς καὶ τοῦ πατρὸς.

Θέλω καὶ ἐγὼ νὰ εἶμαι καλὸν παιδίον, ἵνα οἱ γονεῖς μου χαίρωσι.

93. Ὁ βάτραχος.

Ὁ βάτραχος ἔχει κεφαλὴν, κορμὸν καὶ τέσσαρας πόδας. Τὸ σῶμα αὐτοῦ εἶναι εὐκίνητον, τὸ δέρμα λεῖον,

τὰ δὲ ὀπίσθια ἄκρα μικρότερα τῶν ἐμπροσθίων. Ἔνεκα
τοῦτου ὁ βάτραχος πηδᾷ θαυμασίως.

Οἱ βάτραχοι γεννῶσιν ὡά, ἐξ ὧν ἐξέρχονται ζῶα μι-
κρά, μελανὰ καὶ ὅμοια ἰχθυοῖς. Οἱ μικροὶ οὗτοι βάτρα-
χοι, ἐξεργόμενοι ἐκ τῶν ὡῶν, δὲν ἔχουσι πόδας, ἀλλὰ
μόνον οὐράν μακράν, κεφαλὴν καὶ κορμόν, καὶ καλοῦνται
γυρῆνοι. Μετὰ παρέλευσιν ἱκανοῦ χρόνου αὐξάνουσιν οἱ

γυρῆνοι καὶ ἐκφύονται οἱ ὀπίσθιοι πόδες. Μετ' ὀλίγον προς-
κτῶνται καὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, ἀποβάλλουσι τὴν
οὐράν καὶ ἀντὶ βραγχίων, δι' ὧν ἄχρι τοῦδε ἀνέπνεον, ὡς
οἱ ἰχθύες, προσκτῶνται πνεύμονας. Μετὰ ταῦτα ἐξεργόμε-
νοι εἰς τὴν ξηρὰν τρώγουσιν ἔντομα καὶ σκώληκας.

Ἐπάρχουσι διαφόρων εἰδῶν βάτραχοι. Γνωστότατοι
εἶναι οἱ πράσινοι καὶ οἱ φρῦνοι.

Οἱ φρῦνοι δὲν ἔχουσιν ὀδόντας, ὡς οἱ πράσινοι, οὔτε
τοὺς ὀπισθίους πόδας αὐτῶν μεγαλειτέρους τῶν ἐμπροσ-
θίων.

Οἱ βάτραχοι ἔρπουσι μᾶλλον ἢ βαδίζουσι· ὡς ἐκ τοῦ-
του καλοῦνται ζῶα ἐρπετά. Ζῶσιν ἐντὸς τῶν ὑδάτων
καὶ ἐν τῇ ξηρᾷ· ἐντεῦθεν καλοῦνται ζῶα ἀμφίβια.

Οἱ βάτραχοι τὸν χειμῶνα ζῶσιν ἐντὸς ὀπῶν τῆς γῆς νε-
ναρκοίμενοι. Ἀφρυπνίζονται κατὰ τὸ ἔαρ καὶ καθίστανται
ὄχληροὶ διὰ τῶν ἀδιακόπων φωνῶν αὐτῶν.

Οἱ βάτραχοι εἶναι ζῶα ὠφέλιμα, διότι καταστρέφουσι
διάφορα βλαβερά ἔντομα.

94. Δύο βάτραχοι.

Εἰς λίμνην ἔαρος καιρὸν
βατράχων ζεύγος νεαρὸν
διήγε μετ' εἰρήνης.

Ἄλλ' ἔφθασε ταχύνουσα
τοῦ θέρους ὥρα, χύνουσα
θερμότητα μεγάλην.

Ἐξηρανίσθη τὸ νερὸν
κι' οἱ δύο ἀντ' ἐκείνης
ἐζήτουν λίμνην ἄλλην.

Εἰς φρέαρ φθάσαντες βαθῦ,
ὁ μὲν χωρὶς νὰ στοχασθῇ
ὠμίλησε· «ἰδοῦ· λοιπὸν
ἐλθὲ νὰ καταβῶμεν».

Ὁ δὲ ἀπήντησεν εἰπὼν
«ἂν τὸ νερὸν κι' ἐδῶ χαθῇ
πῶς, φίλε, θ' ἀναβῶμεν»;

Μή τι ἐπιχειρισθῆς
πρὶν ἐν πρώτοις τὸ σκευθῆς.

A. Κατακουζηνός.

95. Οἱ κομήται.

Ἡ Σαφρώ, ἡ Πηνελόπη, ἡ Πολυξένη, ἀ-
δελφαί, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν διαλέγονται.

Σ. Εἶδον τὸν κομήτην, μήτηρ.

Πην. Μήτηρ, τί εἶναι κομήτης;

Πολ. Διὰ τί ἔχει οὐρανὸν, μήτηρ, ὁ κομήτης;

Σ. Ἀπέχει πολὺ ὁ κομήτης τῆς γῆς, μήτηρ;

Πολ. Μήπως ἀναγγέλλει τὸ τέλος τοῦ κόσμου,
μήτηρ;

Μ. Ὑσάσατε, κόραι μου. Ἄν πάσαι συγχρόνως
ἀποτεινῆτέ μοι ἐρωτήσεις, οὐδεμιᾶ θὰ δυνηθῶ νὰ ἀπαν-
τήσω. Καθίσατε. Λέγε σὺ πρῶτον, Πολυξένη, τί θέλεις
νὰ μάθῃς;

Πολ. Ἦθελον, μήτηρ, νὰ μάθω τί εἶναι κομήτης.

Μ. Ὁ κομήτης, κόρη μου, εἶναι ἄστρον, ὡς τὰ ἄλλα
ἄστρα, ὑπερῖκνεται ἐν τῷ οὐρανῷ. Ὅπισθεν ἔχει γραμ-
μὰς φωτεινάς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλας. Αἱ
γραμμαὶ αὗται ἐκτεινόμεναι ὀπισθεν καὶ πρὸς τὸ ἀντίθε-
τον μέρος τοῦ ἡλίου καλοῦνται κόμη. Ἐντεῦθεν καὶ
τὸ ἄστρον λέγεται κομήτης.

Σ. Ἀπέχει πολὺ ὁ κομήτης, μήτηρ, ἀπὸ τῆς γῆς;

Μ. Ὑπάρχουσι, τέκνα μου, κομηῆται κινούμενοι ἐν
τῷ οὐρανῷ εἰς διαφόρους ἀπ' ἡμῶν ἀποστάσεις. Πρὸς δὲ
ὑπάρχουσι κομηῆται, ἀναφαινόμενοι τακτικῶς καὶ κατὰ
περιόδους ὠρισμένας.

Πολ. Ἡ ἐμφάνισις τῶν κομητῶν ἀναγγέλλει τὸ τέ-
λος τοῦ κόσμου, ἔλεγον.

Πην. Καὶ ἐγὼ ἤκουσα, ὅτι εἶναι σημεῖον πολέμου.

Μ. Πάντα ταῦτα, ἀγαπητά μου παιδία, εἶναι ψεύ-
δη. Οὐδέποτε πρέπει νὰ πιστεύητε εἰς τοιοῦτους μύθους.

96. Αἶνιγμα ε΄.

Τὸ δλον μου εὐρίσκεται εἰς τοῦρανοῦ τὸ δῶμα.
Τὰ δύο μου ἔς τὰς κεφαλὰς, εἰς ἄλλας μ' ἄλλο χρῶμα.

97. Ἡ Ἀσία.

Ἡ Ἀσία κατὰ τὴν ἑκτασιν εἶναι τετράκις μεγαλει-
τέρα τῆς Εὐρώπης καὶ ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως αὐτῆς
ὀλιγανθρωποτέρα.

Τὸ κλίμα αὐτῆς εἶναι ἐν γένει εὐχραές.

Ἐν Ἀσίᾳ εὐρίσκονται πάντα σχεδὸν τὰ ζῷα, ἡμερά-
τε καὶ ἄγρια, φυτὰ ὑπερμεγέθη, δένδρα κολοσσιαία παν-
τὸς εἶδους καὶ ἀρώματα διάφορα.

Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι καὶ μεταλλεῖα ἀπάντων τῶν χρη-

σιμωτέρων τῶ ἀνθρώπῳ μετάλλων. Ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀσίᾳ εὐρίσκονται πολυτίμοι λίθοι. Ἐκ τῶν θαλασσῶν τῆς ἠπείρου ταύτης ἀλιεύονται μαργαρίται.

Ἡ ἠπείρος αὕτη, ἐξ ἧς διεσκορπίσθη κατὰ τὴν Ἀσίαν Γραφὴν ἀνά τὴν ὑψηλίον τὸ ἀνθρώπινον γένος, διαιρεῖται εἰς ἑνδέκα μέρη. Ἴδου τὰ ὀνόματα τῶν μερῶν τούτων.

Ἀσιατικὴ Τουρκία. (Ἐπάγεται εἰς τὴν αὐτὴν καὶ ἡ Εὐρ. Τουρκία κυβέρνησιν καὶ ἔχει τὴν αὐτὴν πρωτεύουσαν (τίνα;). Ἀσιατικὴ Ῥωσσία. (Ἐπάγεται εἰς τὴν αὐτὴν καὶ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσσία κυβέρνησιν καὶ ἔχει τὴν αὐτὴν πρωτεύουσαν (τίνα;). Περσία (πρωτ. Τεχεράνη). Ἀρχανιστάν, Βελουτχιστάν. Τουρκιστάν. Κίνα (πρωτ. Πεκίνον). Ἰαπωνία. Ἰνδοκίνα. Ἰνδοστάν. Ἀραβία.

98. Ἡ πολυπραγμοσύνη.

Ὁ Γεώργιος καὶ ὁ Κλέων ἐδιδάσκοντο τὴν ὥρολογοποιίαν ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ὥρολογιοποιοῦ.

Κατὰ τινὰ ἡμέραν ἀπερχόμενος ὁ ὥρολογιοποιός, ἵνα γευματίσῃ, ἐλησμόνησε νὰ παραλάβῃ μετ' ἑαυτοῦ τὸ κλειδίον τοῦ ἔρμαριου, ἐν ᾧ ἐφύλαττεν ἐπιστολάς καὶ ἄλλα ἴδια πράγματα.

— Ὁ Κύριος ἐλησμόνησε τὸ κλειδίον ἐπὶ τοῦ ἔρμαριου, ἀνεψώνησεν ὁ Κλέων. Ἀπὸ πολλοῦ ἤθελον νὰ γινώσκω τὰ περιεχόμενα τοῦ ἔρμαριου τούτου. Ἴδου εὐκαιρία. Ἐλθέ, Γεώργιε, ἵνα ἴδωμεν, τί περιέχει.

Καὶ ἅμα πλησιάσας εἰς τὸ ἔρμαριον καὶ ἀνοίξας ἔλαβε τεμάχιον χάρτου, γεγραμμένον, καὶ εἶπε· Ἴδου ἀνοικτὴ τις ἐπιστολῆ. Ἄς ἀναγνώσωμεν αὐτήν.

Ἄλλ' ὁ Γεώργιος ἔδραμε πρὸς αὐτὸν καὶ ἐμποδίζων τὴν ἀνάγνωσιν τῆς ἐπιστολῆς εἶπε·

— Ἄ! φίλε μου· ὁ χρηστός ἀνθρώπος οὐδέποτε προεργίζει τοῖς ξένοις πράγμασι· οὐδέποτε θέλει νὰ γινώσκῃ τὰ μυστικὰ τῶν ἄλλων. Μόνον ὁ πολυπράγμων πράττει τοῦτο. Ἄλλ' ὁ πολυπράγμων οὐδόλως διαφέρει τοῦ κλέπτου. Ὁ μὲν πολυπράγμων κλέπτει τὰς σκέψεις καὶ τὰ μυστικὰ τῶν ἀνθρώπων, ὁ δὲ κλέπτης τὰ χρήματα. Πολλάκις δὲ ὁ πολυπράγμων γίνεται ἡμῖν πρόξενος ζημιῶν μεγαλειτέρων ἢ ὁ κλέπτης.

(Τίς τῶν δύο παίδων ἔπραξε τὸ καθήκον;).

99. Ἐαρος παραμονή.

Ἀρχούτως ἤδη ἀνεπαύθη ἡ γῆ κάτωθεν τῆς χιόνος, ὡς ὑποκάτω μαλακοῦ καὶ θερμοῦ σκεπάσματος. Ἐλαβε δυνάμεις νέας καὶ ἀρυτνίζεται, καὶ ἐγειρεται, αἰθανομένη τὴν προσέγγισιν τοῦ ἔαρος.

Ἴδετε! Ἡ ἀνά τὰς πεδιάδας χιῶν ἤρξατο τηχομένη ὑπὸ τὴν χιόνα ταύτην ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ ψυχροῦ καὶ παγετώδους χειμῶνος ἔζη ἡσύχως τὸ σπέρμα.

Ἐρχεται τὸ ἔαρ, φέρον κίνιστρον πλήρες καλύκων ἀνθέων ποικιλοχρόων· ἐπὶ τῇ προσεγγίσει δὲ τοῦ νεαροῦ

ἕαρος ὁ γέρον χειμῶν φεύγει, φεύγει, καὶ πάλιν φεύγει.

Ὁ ἥλιος θερμαίνει τὴν γῆν καὶ ἀναθυμιάσεις ἀνέρχονται πρὸς τὰ ὕψη, ὡς θυμιάμα καίόμενον πρὸ βωμοῦ ἱεροῦ.

Τρυφερά γλόη σκέπει τοὺς ἀγρούς, ἐν οἷς βληχῶνται νεμόμενα πλήθη ἁμῶν.

Τὰ πτηνὰ ψάλλουσι τὴν ἀπέλευσιν τοῦ χειμῶνος καὶ τὴν ἐπάνοδον τῶν ἀνθέων, τῶν φύλλων, τῶν καρπῶν καὶ τῆς γλόης. Ἐρχεται τὸ ἕαρ καὶ ὁ πολὺς χειμῶν φεύγει, φεύγει, καὶ πάλιν φεύγει.

100. Ἡ ἀποχώρησις τοῦ χειμῶνος.

Ὅταν μακρὰν μας φεύγῃς, χειμῶν,
ἀνοιξὶς φθάνει,
γλόη βλαστάνει,
θαλλεὶ τὸ δάσος καὶ ὁ λιμῶν.

Φεύγεις καὶ λάμπουν οἱ οὐρανοί,
φθάνει θερμότης,
φθάνει φαιδρότης,
αὐρα εὐφραίνει ἑαρινή.

Ἵπαγε, φύγε: ὥρα καλή!
καὶ ἂν ξεγάσῃς
πάλιν νὰ φθάσῃς,
δέν μας πικραίνεις τόσον πολὺ.

Ἄλιξ. Κατακουζηνός.

101. Ἡ τῆξις τῆς χιόνος καὶ ἡ πλήμμυρα.

Ἦδη ἡ χιὼν ἤρξατο τήκομένη. Οἱ ρύακες καὶ οἱ χεῖμαρροι κελαρύζουσι. Καὶ αὐταὶ αἱ ὁδοὶ τῆς πόλεως μετεβλήθησαν εἰς μικροὺς ρύακας. Ἐκ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν ἄπειροι κρουνοὶ βέουσι. Ἡ πλατεῖα ἤρξατο μεταβαλλομένη εἰς λίμνην.

Ἄλλὰ τὸ ὕδωρ, τὸ παραγόμενον ἐκ τῆς ὀλίγον κατ' ὀλίγον τηχομένης χιόνος, οὐδόπως εἶναι ἐπικίνδυνον καὶ ἐπιβλαβές. Τοῦναντίον κατὰ μικρὸν παραγόμενον εἶναι ὠφελιμώτατον· διότι εἰσδύει ἀμέσως ἐντὸς τῆς γῆς· ποτίζει αὐτὴν· πληροῖ τὰς δεξαμενάς καὶ κοιλότητας τῆς γῆς καὶ συντηρεῖ τὰς πηγὰς· βέει κατὰ μικρὸν καὶ χύνεται εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὴν θάλασσαν ἄνευ βλάβης τινός.

Πολλάκις ὅμως ἡ τῆξις τῆς χιόνος ἐπέρχεται αἰφνίδιος καὶ γενικὴ, ἅπανα δὲ ἡ χιὼν τίηται ἀμέσως· τότε ἡ κοίτη τῶν ρυάκων καὶ ποταμῶν δὲν ἐξαρκεῖ νὰ περιλάβῃ ἅπαν τὸ ἐκ τῆς χιόνος παραγόμενον ὕδωρ· τὸ ὕδωρ τοῦτο ἐξέρχεται τῆς κοίτης τῶν ρυάκων καὶ ποταμῶν, πλημμυρεῖ καὶ κατακλύζει παρασύρει καὶ καταστρέφει ἀγρούς καὶ οἰκίας καὶ ποιμνία καὶ ζῶα, πολλάκις καὶ

Πολλὰ καταστροφὰ ἐπῆλθον τῆς πλημμύρας.

Ἄλλ' ὅμως καὶ εὐεργετικὴ πολλαχοῦ καθίσταται ἡ πλημμυρα πολλῶν ποταμῶν· κατακλύζει καὶ ποτίζει ὀλοκλήρους πεδιάδας· καταλείπει ἐντὸς αὐτῶν τὴν ἰλὸν τοῦ τεθλομένου ὕδατος καὶ διὰ ταύτης λιπαίνει καὶ καθιστᾷ εὐφορωτάτους τοὺς ἀγροὺς τῆς πλημμυριζομένης πεδιάδος.

Οὕτω τὰ ἔργα τοῦ Θεοῦ πάντοτε καὶ πάντα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι ὠφέλιμα. Ἐὰν δέ που μετὰ τῆς ὠφελείας προσγίνηται καὶ μικρὰ βλάβη, αὕτη ἀναλόγως τῆς ὠφελείας εἶναι ἀσήμαντος.

102. Τρίγωνον.

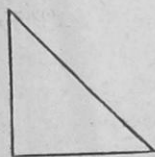
Ἰσοῦ καὶ πάλιν ὁ κανὼν. Ἐπὶ τοῦ κανόνος πολλὰ τετράπλευρα ὑπάρχουσι· ἐνοῦντες τὰς ἀντικειμένας γωνίας τετραπλεύρου τινὸς διὰ διαγωνίου διχοτομοῦμεν οὕτω τὸ τετράπλευρον εἰς δύο ἕτερα σχήματα.¹

Ἐκαστον τῶν σχημάτων τούτων, ἐπειδὴ ἔχει τρεῖς γωνίας, καλεῖται τρίγωνον. Αἱ τρεῖς πλευраί, αἱ περικλείουσαι τὸ σχῆμα τοῦ τριγώνου, καλοῦνται πλευρὰ τοῦ τριγώνου.

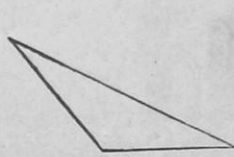
Τὸ ἔχον μίαν τῶν γωνιῶν αὐτοῦ ὀρθογώνιον (Σχ. 1).

Τὸ ἔχον ὀρθῆς γωνίας πλευρὰ καλεῖται ὑπο-

2. Τὸ τρίγωνον, τὸ ἔχον τὴν μίαν τῶν γωνιῶν ἀμβλείαν, λέγεται ἀμβλυγώνιον (Σχ. 2)

Σχ. 1.

Σχ. 2.

Σχ. 3.

3. Τὸ τρίγωνον, τὸ ἔχον καὶ τὰς τρεῖς γωνίας ὀξείας, λέγεται ὀξυγώνιον (Σχ. 3).

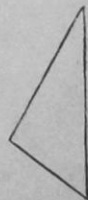
1. Τὸ τρίγωνον, τὸ ἔχον τὰς δύο πλευρὰς ἴσας, λέγεται ἰσοσκελές (Σχ. 3).

Σχ. 4.

Σχ. 5.

Σχ. 6.

2. Τὸ τρίγωνον, τὸ ἔχον τὰς τρεῖς πλευρὰς ἴσας, λέγεται ἰσόπλευρον (Σχ. 5).

3. Τὸ τρίγωνον, τὸ ἔχον τὰς τρεῖς πλευρὰς ἀνίσους, λέγεται σκαληνόν (Σχ. 6).

Ἡ πλευρὰ, ἐφ' ἧς στηρίζεται, βαίνει, τὸ τρίγωνον,

λέγεται βάσις. Ἡ ἀπέναντι τῆς βάσεως γωνία λέγεται κορυφή (Σχ. 4).

(Εἰπέ τὰ εἶδη τῶν τριγώνων α) ὡς πρὸς τὰς γωνίας, β) ὡς πρὸς τὰς πλευράς).

103. Οἱ δύο γείτονες.

Δύο ἄνθρωποι ἦσαν γείτονες. Ἀμφότεροι διετήρουν τὰ τέκνα καὶ τὰς συζύγους αὐτῶν διὰ τοῦ γλίσχρου μισθοῦ, ἐν ἐλάμβανον ἐργαζόμενοι εἰς τὰς ἀμπέλους, τοὺς κήπους ἢ τοὺς ἀγρούς τῶν πλουσιῶν. Ὁ πρῶτος τῶν δύο τούτων γειτόνων ἦτο πάντοτε περιφροντις, ἀναλογιζόμενος, ὅτι ἐνδέχεται ν' ἀσθενήσῃ ἢ καὶ ν' ἀποθάνῃ, καὶ τότε ἡ σύζυγος καὶ τὰ προσφιλῆ αὐτοῦ τέκνα θὰ μένωσιν ἄνευ προστασίας, ἄνευ ἄρτου, ἄνευ ἐνδυμάτων, ἐν γένει ἄνευ τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων. Ἡ δὲ σκέψις αὕτη ἢ οὐδέποτε ἐγκαταλείπουσα αὐτόν, κατέτρογε τὴν καρδίαν αὐτοῦ, ὡς τοὺς καρπούς ὁ ἐντὸς αὐτῶν ἐγκεκρυμμένος σκόκληξ.

Τούναντίον ὁ ἕτερος οὐδόλως ὑπὸ τοιούτων σκέψεων ἐβασανίζετο. Ἐπίστευε, ὅτι ὁ περὶ πάντων τῶν δημιουργημάτων αὐτοῦ φροντίζων Θεὸς θὰ προνοήσῃ καὶ περὶ τῶν τέκνων αὐτοῦ. Οὗτος ἐξῆ εὐτυχῆς καὶ ἡσυχος, ἐν ᾧ ὁ πρῶτος οὐδ' ἐπὶ μικρὸν ἀπηλλάσσετο τῆς μερίμνης.

Κατὰ τινα ἡμέραν, ὅτε περιλυπος καὶ κατατεθλιμμένος ἕνεκα τοῦ φόβου αὐτοῦ ἐργάζετο ἐν τῷ ἀγρῷ, εἶδε πτηνὰ εἰσερχόμενα καὶ ἐξερχόμενα καὶ πάλιν ἐπανερχό-

μενα ἐντὸς τῶν ἐκεῖ που θάμνων. Ἐπλησίασεν εἰς τοὺς θάμνους καὶ εἶδε δύο φωλεάς, πλησίον ἀλλήλων κειμένας καὶ πλήρεις πολλῶν νεοσσῶν. Οἱ νεοσσοὶ οὗτοι ἦσαν ἐτι ἀπτῆνες. Ἀπεχώρησε καὶ ἐπανελάβε τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ. Ἐνίστε ὁμως ἠτένιζε τοὺς γονεῖς τῶν νεοσσῶν, ὑπάγοντας καὶ ἐρχομένους καὶ φέροντας τροφήν. Ἄλλ' ἰδοῦ αἴφνης τὴν ἐτέραν τῶν μητέρων ἤρπασεν ἰέραξ, καθ' ἣν ὥραν εἰσήρχετο εἰς τὴν φωλεάν αὐτῆς. Μάτην ἢ πτωχὴ μήτηρ ἔσπαιρε, μάτην, συσφιγγομένη ἐντὸς τῶν ὀνύχων τοῦ ὀρνέου, ἐξέβαλλε σπαραξικαρδίους φωνάς. Κατεβροχθίσθη ἐπὶ τέλους ἡ δυστυχῆς!

Ἐπὶ τῇ θεᾷ ταύτῃ ὁ ἐργάτης ἐλυπήθη ὅσον οὐδέποτε ἄλλοτε. Καθ' ὅλην ἐκείνην τὴν ἡμέραν διετέλεσε κατηφῆς καὶ μελαγχολικός, καὶ τὴν νύκτα δὲν ἠδύνθη νὰ κοιμηθῇ, συλλογιζόμενος τοὺς ὄρφανούς ἐγκαταλειφθέντας νεοσσούς. Τῇ ἐπαύριον, ἅμα ἐλθὼν πάλιν εἰς τὸν ἀγρόν, εἶπε: «Θέλω νὰ ἴδω τοὺς νεοσσούς τῆς ὑπὸ τοῦ ἰέρακος» κατασπαραγθείσης μητρὸς: ἀναμφιβόλως πλεῖστοι ἀπέθανον ἤδη».

Ἦλθεν εἰς τοὺς θάμνους. Παρατήρησε καὶ εἶδε, ὅτι οὐδὲν τῶν μικρῶν πτηνῶν ἀπέθανε, οὐδὲν αὐτῶν ἐφαίνετο πάσχον. Θαυμάσας ἔκρυψεν ἑαυτὸν ὀπισθεν δένδρου, ἵνα ἴδῃ τὸν περὶ τῶν ὄρφανῶν νεοσσῶν προνοοῦντα. Μετ' ὀλίγον ἤκουσεν ἐλαφρᾶν φωνήν: εἶδε τὴν ἐτέραν τῶν μητέρων, φέρουσαν ἐν σπουδῇ τροφήν καὶ διανεμούσαν αὐτὴν εἰς ὅλους τοὺς νεοσσούς ἀδιακρίτως. Οὕτω τὰ ὄρφανὰ δὲν ἔμειναν ἐγκαταλελειμμένα ἐν τῇ δυστυχίᾳ ἄνευ βοήθειας.

Καὶ ὁ περὶ τῆς θείας προνοίας ἀμφιβάλλων οὗτος πατήρ διηγήσατο εἰς τὸν γείτονα αὐτοῦ, ὅσα εἶδε. Ὁ γείτων ἀπεκρίνατο· « Οὐδέποτε ὁ πανάγαθος Θεὸς ἐγκατα- » λείπει τὰ πλάσματα αὐτοῦ. Εἶναι ἄπειρος ἢ πρὸς ἡμᾶς » ἀγάπη καὶ πρόνοια αὐτοῦ. Ἄς ἔχωμεν πρὸς αὐτὸν πί- » στιν, ἀγάπην καὶ ἐλπίδα. Ἐάν μὲν ἀποθάνῃς σὺ πρὸ ἐ- » μοῦ, θὰ εἶμαι πατήρ τῶν τέκνων σου· ἐάν δὲ ἐγὼ ἀπο- » θάνω πρὸ σοῦ, θὰ γείνης προστάτης τοῦ οἴκου μου. » Ἄλλ' ἂν ἀμφότεροι ἀποθάνωμεν πρὶν τὰ τέκνα ἡμῶν » ν' ἀζηλώσῃ, θὰ ἔχωσιν ὡς πατέρα τὸν ἐν οὐρανοῖς Πα- » τέρα ἡμῶν ».

104. Οἱ ἰχθύες.

Οἱ ἰχθύες ἔχουσι κεφαλὴν, κορμόν, πτερύγια καὶ οὐράν. (Τί δὲν ἔχουσι;).

Ἡ κεφαλὴ αὐτῶν συνέχεται ἀμέσως μετὰ τοῦ κορ-
μοῦ καὶ εἶναι πρὸς τὰ πρόσω οἰζεία· ὁ κορμὸς συνήθως ἐ-

πιμήκης, πλακερὸς καὶ λεπιδωτός. Τὰ κατὰ τὰ πλαγία
τοῦ κορμοῦ πτερύγια χρησιμεύουσιν αὐτοῖς, ὡς κῶπαι,
πρὸς διάσχισιν τοῦ ὕδατος· ἡ δὲ οὐρά, ὡς πηδάλιον.

Τὸ χρῶμα, τὸ μέγεθος καὶ τὸ σχῆμα τῶν ἰχθύων εἶ-
ναι εἰς ἄλλους ἄλλο.

Οἱ θήλειοι κολυμβῶντες τίκτουσι τῆδε κάκεισε φά,
ἐξ ὧν, ζωογονουμένων κατὰ τὸ ἔαρ ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἐκ-
κολάπτονται οἱ μικροὶ ἰχθύες, οἵτινες πάραυτα καὶ αὐ-
θορμήτως φροντίζουσι περὶ τῆς τροφῆς αὐτῶν.

Οἱ ἰχθύες ἔχουσι αἷμα ψυχρὸν καὶ ἀναπνεύουσι διὰ
τῶν βραγχίων, εὕρισκομένων μεταξὺ τῆς κεφαλῆς
καὶ τοῦ κορμοῦ αὐτῶν.

Τρέφονται δὲ σχεδὸν πάντες διὰ τοῦ κρέατος ἀλλή-
λων, διὰ διασπῶρον ζωύφιων καὶ ἄλλων οὐσιῶν, ἐν τῷ ὕ-
δατι εὕρισκομένων.

Τὰ εἶδη καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἰχθύων εἶναι ἄπειρος. Ἐκ
τῶν γνωστῶν ἡμῖν ἰχθύων ἄλλοι ἔχουσι πτερύγια μα-
λακὰ καὶ καλοῦνται μαλακοπτερύγιοι· ἄλλοι δὲ
ἀκανθώδη καὶ λέγονται ἀκανθοπτερύγιοι.

Ἐπισημότεροι, γνωστότεροι καὶ χρησιμώτεροι ἰχθύες
εἶναι·

1) Ὁ σκόμβρος, ἰχθύς ἀποδημητικός, εὕρισκόμενος
ἰδίᾳ ἐν τῷ Εὐξείνῳ Πόντῳ, τῷ Λιγαίῳ πελάγει καὶ τοῖς
μεταξὺ τούτων στενοῖς. Κατὰ Μάιον εἶναι ἰσχνότατος,
ἀλειυόμενος δὲ, ταριχευόμενος καὶ ξηραίνόμενος, γίνεται
ὁ κοινῶς λεγόμενος τσίρος.

2) Ἡ παλαμῖς, ἐξ ἧς, ταριχευομένης εἰς μεγάλα

τιμήματα κατά τὸ φθινόπωρον, γίνεται ἡ κοινῶς λεγομένη λακέρδα.

3) Ὁ κολίας, κοινῶς κολιός, ἐσθιόμενος καὶ πρόσφατος καὶ τεταριχευμένος. Τοῦ κολίου τὸ ἦπαρ ταριχεύοντες παρασκευάζουσι τὸν περιζήτητον διὰ τὴν ἡδίστην αὐτοῦ γεῦσιν γάρον. Ὁ κολίας εἶναι ἡδύς καὶ παχύτατος ἐν μηνὶ Αὐγούστῳ· ἐντεῦθεν καὶ ἡ παροιμία «κάθε πρᾶγμα ἔς τὸν καιρὸν του κι' ὁ κολιὸς τὸν Αὐγούστον».

4) Ἄλλοι ἰχθύες, συνήθεις καὶ γνωστοὶ παρ' ἡμῖν, εἶναι ἡ ἐρυθρόχρους καὶ χρυσοστικτος τρίγλη, τὸ κοινῶς μπαρπούνιον· ὁ θύννος, ὁ κοινῶς κέφαλος· ὁ μελάνουρος, τὸ κοινῶς μελανοῦρι· ἡ σμαρῖς καὶ ἄλλοι.

Ὁ ξιφίας ἔχει κεφαλὴν ὠπλισμένην διὰ κέρατος ὀστείου καὶ μακροῦ ἐν εἶδει ξίφους, δι' οὗ διατρύπᾳ καὶ μέγιστα πλοῖα.

Ὁ κορμός αὐτοῦ εἶναι κωνοειδῆς καὶ ἡ οὐρά ἐν εἶδει ψαλίδος.

Ἐχει μῆκος ἐξ περίπου μέτρων καὶ χρῶμα κατὰ μὲν τὰ νῶτα μέλαν, ὑπὸ δὲ τὴν γαστέρα ἀργυρόχρουν. Ὁ ἰχθύς οὗτος εὐρίσκεται συνήθως ἐν ταῖς βορείοις θαλάσσαις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς ἡμετέροις.

Τὸ κρέας αὐτοῦ εἶναι ἡδίστον, τρώγεται δὲ καὶ πρόσφατον καὶ τεταριχευμένον.

105. Τὰ Ψάρια καὶ τὰ πουλιά.

— Ὡ πουλιά εὐτυχισμένα,
πόσον εἶσθε ζηλευμένα!

Πόσῃν ἔχετ' εὐκολίαν
καὶ πολλὴν ἐλευθερίαν
εἰς τὰ νέρη νὰ πετάτε
καὶ τὰ ὄπλα ν' ἀψηφάτε
κυνηγῶν πολὺ σκληρῶν!

— Μπα! ἐσεῖς παραπονεῖσθε
πῶς ἐλεύθερα δὲν εἶσθε;

Ἄν μὲ δίκτυα ἐχθρὸς σας
εὐρεθῆ ποτε ἐμπρὸς σας,
σεῖς ταχέως ἐμπορεῖτε
ἔς τῆς θαλάσσης νὰ χωθῆτε
τὸ πολὺ βαθὺ νερόν.

— Μήπως ὅμως Ψάρια ἄλλα,
ἀγριώτατα, μεγάλα,
ποῦ τὰ ἄλλα καταπίνουν,
τὴν ζωὴν μας τὴν ἀφίνουν;

— Ἄλλὰ μήπως ἐμποροῦμεν
ἀπ' τὰ νύχια νὰ σωθοῦμεν
ἀετοῦ, ποῦ δὲν χαρίζει,
ἀλλ' ἀμέσως μᾶς ξεσχίζει;

Φίλε, μὴ παραπονήσαι
δυστυχέστερος πῶς εἶσαι.
Ὅλοι ἔχουν τὰ δεινὰ των
ἀναμῖξ μετὰ τὰ καλὰ των.

Γ. Δ. Θ.

106. Τὸ θεῖον.

Τὸ θεῖον εἶναι καύσιμον ὀρυκτὸν, ἔχον συνήθως
χρῶμα κίτρινον.

Τὸ ὀρυκτὸν τοῦτο λαμβάνει διαφόρους μορφάς, θραύεται
εὐκόλως καὶ εἶναι δις βαρύτερον ἴσου ὄγκου ὕδατος.
Θραυόμενον ἢ τριβόμενον ποιεῖ ἴδιόν τινα τριγμὸν.

Τὸ θεῖον εὐρίσκεται ἐν τῇ φύσει καὶ ἐν καθαρᾷ κατα-
στάσει καὶ μεμιγμένον μετὰ διαφόρων γαιῶν καὶ με-
τάλλων. Καθαρὸν θεῖον εὐρίσκεται κυρίως ἐν χώραις
ἡφαιστειώδεσι.

Τὸ ἀκάθαρτον θεῖον ἀπαλλάττομεν ἐκ τῶν γαιωδῶν
οὐσιῶν θερμαίνοντες ἐντὸς λεβήτων· πᾶσα ἄλλη ξένη
οὐσία κατακάθηται εἰς τὸ βάθος τοῦ λέβητος, τὸ δὲ θεῖον
ἐπιπολάζει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας. Τὸ θεῖον καθαρίζεται ἔτι
μᾶλλον ἐξατμιζόμενον ἐν ὀρωματίοις, καὶ ἐπικαθήμενον,
ὡς λεπτὴ κόνις, ἐπὶ τῶν τοίχων τῶν ὀρωματίων τούτων.
Ἡ κόνις αὕτη καλεῖται ἄνθος τοῦ θεῖου.

Τὸ θεῖον εἶναι ἐκ τῶν χρησιμωτάτων τῶ ἀνθρώπων
ὀρυκτῶν. Εἶναι ἀπαραίτητον εἰς τὴν κατασκευὴν τῶ

πυρείων, τῆς πυρίτιδος, διαφόρων πυροτεχνημάτων, εἰ τοῦ
τῆξιν τῶν μετάλλων, εἰς συγκόλλησιν τοῦ σιδήρου μετὰ τοῦ
λίθου· χρησιμεύει δὲ καὶ ἐν τῇ φαρμακοποιίᾳ καὶ τῇ ια-
τρικῇ εἰς θεραπείαν διαφόρων νοσημάτων τοῦ δέρματος, καὶ

Ἄπο τινῶν ἐτῶν χρησιμεύει καὶ εἰς τὴν θείωσιν τῶν
ἐλημάτων τῆς ἀμπέλου καὶ τῆς σταφίδος πρὸς ἀπαλλα-
γὴν ἀπὸ τῆς νόσου τοῦ ὀιδίου.¹

107. Ἡ Ἀφρικὴ.

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι τρὶς μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης,
μόνον δὲ τὰ παράλια αὐτῆς εἶναι γνωστά. Τὸ κλίμα τῆς
ἠπείρου ταύτης κατὰ μὲν τὸ μέσον εἶναι θερμότατον,
πρὸς βορρᾶν δὲ καὶ πρὸς νότον εἶναι εὐκραές.

Τὸ ἔδαφος τῶν βορείων καὶ νοτίων μερῶν τῆς Ἀφρι-
κῆς εἶναι εὐφορον, παράγον φοίνικας, καρπὸν καὶ διάφορα
ἀρώματα καὶ δημητριακοὺς καρπούς.

Τὰ ζῶα τῆς ἠπείρου ταύτης, ἡμερᾶ τε καὶ ἄγρια,
δὲν εἶναι τόσον μεγάλα, ὅσον τὰ τῶν ἄλλων ἠπείρων,
ἀλλ' εἶναι ἀλιμιώτερα καὶ θηριωδέστερα, τὰ δὲ φυτὰ
εἶναι ἀρωματικά.

Ὁ χρυσὸς εὐρίσκεται ἐνταῦθα ὡς κόνις ἐν τοῖς ποτα-
μοῖς. Ὁ χαλκὸς καὶ ὁ σίδηρος καὶ εἰς τὰς ἀνύδρους ἐρή-
μους τὸ ἅλας καὶ τὸ νίτρον εἶναι ἀφθονώτατα.

¹ Ὁρκ ἀνάγνωσμα 121.

Διαίρεται δὲ ἡ ἡπειρος αὕτη εἰς 14 μέρη. Ἴδου τὰ
νόματα τῶν μερῶν τούτων·

Αἴγυπτος, Ἀβυσσινία, Σόμαυλον, Βαρβαρία, Σαχά-
ρα, Σενεγαμβία, Ἄνω καὶ Κάτω Γουινέα, Σουδάν ἢ Νι-
γηρίτια, Ὅττεντοτία, Εὐελπιδις Ἄκρα, Καρρερία, Μο-
ζαμβίκη καὶ Ζαγγουεβάρη.

108. Ὁ σοφὸς καὶ τὸ κοράσιον.

Ἐξ ἡ ποτὲ γέρον, ὃν πάντες ἐνόμιζον σοφώτατον τῶν
συγχρόνων αὐτοῦ.

Οἱ ἄνθρωποι δὲν ἠδύναντο τότε νὰ ἀνάψωσι τόσον εὐ-
κλῶς πῦρ, ὅσον ἡμεῖς σήμερον· διότι ἠγγύουν εἰσέτι τὴν
χρησὶν τῶν φωσφορικῶν πυρείων. Ὅθεν πολλάκις οἱ γεί-
τονες ἐλάμβανον ἀπ' ἀλλήλων πῦρ.

Κατὰ τινὰ χειμερινὴν ἐσπέραν μικρόν τι κοράσιον,
πορευθὲν εἰς τοῦ σοφοῦ, ἐζήτηε πῦρ, ἵνα ἀνάψωσι τὴν ἐ-
στίαν αὐτῶν. Ὁ σοφὸς προθύμως ἠθέλησε νὰ δώσῃ πῦρ
τῷ κορασίῳ ἐκείνῳ, καὶ ἠρώτησεν ἂν ἔχῃ σκευὸς τι πρὸς
ἐναπόθεσιν τοῦ πυρός.

— Ἐχω τὰς δύο μου χεῖρας, ἀπεκρίνατο τὸ κο-
ράσιον.

— Ἀλλὰ θὰ καῖς, ὑπέλαβεν ὁ σοφός.

— Οὐχί, κύριε· δὲν καίομαι, λέγει τὸ κοράσιον· κύ-
ν δὲ πρὸ τῆς ἐστίας, πληροὶ τὴν παλάμην τέφρι
τηδεύεις ἐπ' αὐτῆς τίθησι δύο ἢ τρεῖς ἀνημμέν-
κας.

Ὁ γέρον σοφός, βλέπων τὰ γινόμενα, δρᾷττεται τοῦ
λευκοῦ αὐτοῦ γενείου καί, σείων ἅμα τὴν πολιάν αὐτοῦ
κεφαλήν, λέγει·

— Ἴδου καὶ ἕτερον πρᾶγμα, ὅπερ ἠγγύουν ἔτι καὶ
ὅπερ ἐδίδαξέ με τὸ κοράσιον τοῦτο. Ὅρθῶς ὁ Σόλων ἔ-
λεγε· Γηράσχω αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος.

109. Τὸ ἔαρ.

Παρῆλθεν ἡδὴ ὁ χειμῶν. Ἡ χιῶν ἐτάκη· ὁ ῥύαξ δὲν
εἶναι πλέον κεκαλυμμένος ὑπὸ πάγων. Ὁ ἥλιος ζωογο-
νεῖ, φωτίζει καὶ θερμαίνει ἡμᾶς.

Ἦλθε τὸ ἔαρ.

Πῶς οὕτως μετεβλήθησαν τὰ πάντα ἐντὸς ὀλίγων ἡ-
μερῶν! Πῶς ἐξωραίσθησαν! Πῶς ἐκαλλύθησαν!

Οἱ λόφοι, αἱ πεδιάδες καὶ τὰ δάση πρασινίζουσι· ἡ γῆ
στολίζεται διὰ χλόης καὶ ἀνθέων, καὶ ὁ ῥύαξ κελαρύζων
ῤεεῖ γλυκύς.

Προάγγελος καὶ πρόδρομος τοῦ ἔαρος ἐπανῆλθεν ἡ χει-
λιδών. Χρυσάλλιδες μετὰ ζωηρῶν καὶ ποικίλων χρωμά-
των πέτονται ἀνὰ τοὺς ἀγρούς καὶ τοὺς κήπους.

Ἐνταῦθα σκιρτῶσιν εὐθυμα τὰ ποίμνια· ἐκεῖ τὰ πτηνὰ
κτίζουσι τὰς φωλεὰς αὐτῶν, καὶ ἡ φύσις ὑπὸ τῶν χαρω-
πῶν αὐτῶν ἀσμάτων περίξ ἀντηγεῖ.

Αἱ μέλισσαι ἐκ τῶν καλύκων ἀπομυζῶσι τὸν χυ-
(ΣΕΙΡΑΣ ΑΝΑΓΝ. ΕΤΟΣ Γ')

μόν, τὸν χρήσιμον εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ μέλιτος καὶ τοῦ κηροῦ καὶ κομίζουσιν αὐτὸν εἰς τὰς κυψέλας.

Παιδιά φαιθρὰ περισυλλέγουσιν ἀπὸ τῶν ἀνθοποικίλων καὶ γλοαζουσῶν πεδιάδων ῥόδα, κρίνα καὶ μήκωνας πρὸς ἀπαρτισμὸν ἀνθοδέσμης.

Ἡ φύσις ἀναγεννᾶται καὶ ἀναζωογονεῖται κατὰ τὴν λαμπρὰν ταύτην τοῦ ἔτους ὥραν.

110. Ἡ ἀνοιξις.

Ῥόδα θάλλουσι καὶ ἴα,
διαχύνεται γλυκεῖα
τῶν ἀνθέων ἢ ὄσμῃ.
Ἕλθεις, ἀνοιξις ὥραία,
καὶ τοὺς κήπους κερασέα
λευκανθίζουσα κοσμεῖ.

Ἰγν καὶ θαλασσαν περῶσα
καὶ ταχύπτερος πετῶσα
ἀνεφάν' ἢ χελιδίων.
Ἐκ τοῦ δάσους μελωδίας
καλλιφώνους καὶ γλυκείας
διαχύν' ἢ ἀηδῶν.

Πῶς τὸ σύμπαν μετεβλήθη!
Νέαν τῶρα ἐνεδύθη
ἢ ἀνθοῦσα γῆ στολήν.
Διελύθησαν τὰ νέφη
καὶ πορφύρας χρωῶμα στέφει
τὴν λαμπρὰν ἀνατολήν.

Ἄνθη, ῥύακες, κοιλάδες,
χλόη, λόφοι, πεδιάδες,
τὸ δενδρόφυτον βουνὸν
αἶνος εἶναι κ' ὑμνοῦδια,
ὦ, λιθάνου εὐωδία,
φερομέν' εἰς οὐρανόν.

Ἰ. Α. Κατακουζηνός.

111. Σύγκρισις τοῦ κασσίτερου πρὸς τὸν ἀδάμαντα.

Ὁμοιότητες. Ὁ κασσίτερος εἶναι σῶμα ὀρυκτόν· καὶ ὁ ἀδάμας εἶναι σῶμα ὀρυκτόν. Ὁ κασσίτερος καὶ ὁ ἀδάμας εὐρίσκονται ἐν τοῖς κόλποις τῆς γῆς. Ἀμρότεροι εἶναι πράγματα ἀνόργανα. Ἀμρότεροι λαμβάνουσι διάφορα σχήματα διὰ τῆς τέχνης. Ἀμρότεροι χρησιμεύουσι τῷ ἀνθρώπῳ.

Διαφοραί. Ὁ κασσίτερος εἶναι μέταλλον· ὁ ἀδάμας εἶναι λίθος πολύτιμος. Ὁ κασσίτερος εἶναι σῶμα

σκιερόν· ὁ ἀδάμας εἶναι διαφανής. Ὁ κασσίτερος ἔχει χροῖμα λευκίφαιον· ὁ ἀδάμας εἶναι συνήθως μὲν ἄχρους, σπανίως δὲ ἐρυθρός, πράσινος, κίτρινος, κυανούς. Ὁ κασσίτερος εὐκόλως τήκεται καὶ κόπτεται διὰ μαχαίριου· ἡ τῆξις τοῦ ἀδάμαντος εἶναι ἀδύνατος· εἶναι ἀδύνατον νὰ γραῖζωμεν αὐτὸν δι' ἄλλου τινὸς σώματος, ἀλλ' ἡ μόνον δι' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου. Ὁ κασσίτερος χρησιμεύει εἰς πλείστας ἀνάγκας τοῦ βίου· ὁ ἀδάμας χρησιμεύει μόνον ὡς κόσμημα καὶ εἰς ἐκκοπὴν ὑάλων.

Τοῦ κασσιτέρου ἡ τιμὴ συγκριτικῶς πρὸς τὴν τοῦ ἀδάμαντος εἶναι εὐτελεστάτη.

112. Ὁ μεταξοσκώληξ.

Ὁ μεταξοσκώληξ εἶναι ἔντομον, ἔχον κεφαλὴν ἠνωμένην μετὰ τοῦ κορμοῦ, καὶ δέκα ἐξ πόδας, ἐξ ὧν ἐξ μὲν εἶναι ἐμπρῆσθια, ὀκτὼ μέσοι καὶ δύο ὀπίσθιοι.

Ὁ μεταξοσκώληξ ζῆ 55 — 60 ἡμέρας, καθ' ἃς διαφύρουσ ὑρίσταται μεταλλαγᾶς. Γεννᾶται ἐξ ᾠῶν, ἐκκολαπτομένων ὑπὸ τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου. Τρέφεται διὰ τρυφερῶν καὶ προσφάτων φύλλων συκομορέας. Κατὰ τὸ διάστημα τῆς ζωῆς αὐτοῦ ὑρίσταται διαφύρους ἀλλαγᾶς καὶ μεταμορφώσεις, καθ' ἃς διατελεῖ ἐν νάρκῃ καὶ αἰσιτίῃ.

Πρῶτον γεννᾶται ἐκ τοῦ ᾠοῦ, ὡς εἰπόμεν, σκώληξ μικρός. Τρῶγει μετὰ ἀπληστίας φύλλα συκομορέων.

Μετὰ ἡμέρας 30 — 35 λαμβάνει χροῖαν λευκὴν, κιτρινὴν καὶ φαιάν, προσκτάται δὲ ἐπὶ τῆς οὐρᾶς μικρὸν καὶ

ἐρυθρὸν κεράτιον. Οὕτως ἐντελῶς αὐξηθεὶς, ἀρχεται πλέκων περὶ ἑαυτὸν τὸ βομβύκιον αὐτοῦ διὰ ὕλης τινός.

τῆς μεταξῆς. Τὴν ὕλην ταύτην ἐξάγει ἐκ τοῦ στόματος.

Περικλείει ἑαυτὸν ἐντὸς τοῦ βομβυκίου, μεταμορφοῦται εἰς χρυσαλλίδα καὶ μένει ἐκεῖ ἔγκλειστος, ἄσιτος καὶ ἀκίνητος ἐπὶ 18 ἡμέρας. Ἐῖτα μεταμορφούμενος εἰς ψυχῆν, ἔχουσαν κεφαλὴν, θώρακα, κοιλίαν, ἐξ πόδας καὶ τέσσαρας πτέρυγας, ἐξέρχεται.

Αἱ ἐκ τῶν βομβυκίων ἐξερχόμεναι ψυχαὶ εἶναι ἄρρηνες καὶ θήλειαι. Αἱ θήλειαι γεννῶσι 500 περίπου ᾠά. Τὰ ᾠά ταῦτα ἐκκολάπτονται κατὰ τὸ προσεγὲς ἔαρ. Αἱ ψυχαὶ ζῶσιν ἐπὶ ὀκτὼ ἢ δέκα ἡμέρας καὶ ἀποθνήσκουσι.

Ἐκ τοῦ βόμβυκος τοῦ μεταξοσκώληκος παράγεται ἡ μέταξα, δι' ἧς ἐργάζονται τὰ πολυτίμα μεταξωτὰ ὑφάσματα.

113. Ὁ τυφλὸς Χρῆστος

καὶ ἡ ἱστορία τοῦ μεταξοσκώληκος.

Ὁ πατὴρ τοῦ μικροῦ Νικολάου ἦτο πολὺ καλὸς ἄνθρωπος. Ἐπανακάμψας ποτὲ ἐκ τοῦ κήπου εἶπε τῷ υἱῷ αὐτοῦ·

— Νικόλαε, λαβὲ τοῦτο καὶ ὑπάγε εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τυφλοῦ ἡμῶν γείτονος Χρήστου. Χαιρέτισον δὲ αὐτὸν ἀρ' ἐμοῦ.

Καὶ ἔδωκε τῷ Νικολάῳ μανδύλιον, πλήρες διαφόρων ὀπωρικῶν.

Ὁ Νικόλαος ἐξετέλεσε τὴν παραγγελίαν τοῦ πατρὸς. Ἐπανῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν λίαν εὐχαρῖς καὶ εἶπε τῷ πατρὶ αὐτοῦ·

— Πάτερ μου, δὲν ἤξεύρεις . . . περίεργον πρᾶγμα . . . ὁ τυφλὸς εἶπέ μοι τὰ ὀνόματα ὄλων τῶν ὀπωρικῶν, ἅπερ περιεῖχε τὸ μανδύλιον. Μήπως, πάτερ μου, βλέπει κατὰ τι ὁ γείτων ἡμῶν;

— Οὐχί, τέκνον μου, ἀπεκρίνατο ὁ πατήρ. Ὁ γείτων ἡμῶν εἰς ἡλικίαν εἴκοσιν ἐτῶν ἀπώλεσε τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τελείως. Ἐάν δὲ σοὶ εἶπε τὰ ὀνόματα τῶν ὀπωρικῶν, ἅπερ ἐκόμισας αὐτῷ, τοῦτο οὐδὲν πρέπει νά σοι φανῆ παράδοξον. Οἱ τυφλοὶ ἐννοοῦσι τὰ διάφορα πρᾶγματα διὰ τῆς ἀφῆς. Γινώσκεις τί λέγεται ἀφή. (Τί;).

Διὰ τῆς ἀφῆς διακρίνουσιν οἱ τυφλοὶ τὰ χρυσᾶ νομίσματα τῶν ἀργυρῶν, τὰ κίβδηλα τῶν γνησίων. Ὑπάρχουσι τυφλοὶ γινώσκοντες γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν ἐπὶ βιβλίων, χάριν αὐτῶν τετυπωμένων. Ἄλλοι κατασκευάζουσι πλεῖστα ὅσα λεπτουργήματα.

— Ὁ κύριος Χρῆστος, πάτερ μου, ἐπανέλαθεν ὁ Νικόλαος, εἶναι πολὺ καλὸς ἄνθρωπος. Ὅσάκις μεταβαίνω εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διδάσκει με πολλὰ πρᾶγματα περίεργα. Σήμερον, νοήσας διὰ τῆς ἀφῆς, ὡς μοι λέγετε, ὅτι τὸ μανδύλιον, τὸ περιέχον τὰ ὀπωρικά, ἦτο ἐκ μεταξῆς, ἐδίδαξέ με πολλὰ περὶ μεταξῆς. Μοὶ εἶπε, ὅτι ἡ μέταξα, ἐξ ἧς ἐγένετο τὸ μανδύλιον, ἐξάγεται ἐκ τοῦ βομβυκίου σκώληκος τίνος, ὃς καλεῖται μεταξοσκώληξ.

— Σοὶ εἶπε καὶ πόθεν κατάγεται ὁ σκώληξ] οὗτος ;
Ἠρώτησεν ὁ πατήρ.

— Μάλιστα, πάτερ μου, ἀπεκρίνατο ὁ Νικόλαος. Μοὶ εἶπε, ὅτι ἡ μέταξα κατάγεται ἐκ τῆς Σηρικῆς, ἐπαρχίας τῆς Κίνας. Ἡ ἐξαγωγή τοῦ μεταξοσκώληκος ἐκ τῆς χώρας ταύτης ἦτο ἀπηγορευμένη ἐπὶ ποινῇ θανάτου. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος 140 μ. Χ. ἡγεμονίς τις, συζευχθεῖσα τὸν βασιλεῖα τῆς μικρᾶς Βουχαρίας, μετήνεγκεν ἐκεῖ τὸν σπόρον τοῦ μεταξοσκώληκος, κρύψασα αὐτὸν ὑπὸ τὴν κόμην αὐτῆς. Τὸ δὲ 555 δύο μοναχοί, ἐντὸς βράδων καλαμίνων κρύψαντες τὰ φύα τοῦ μεταξοσκώληκος, μετεκόμισαν κρυφίως εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ παρέδωκαν τῷ τότε αὐτοκράτορι Ἰουστινιανῷ. Ἐντεῦθεν δὲ διεδόθη ὁ μεταξοσκώληξ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην.

114. Ἡ χελιδὼν.

Ἡ χελιδὼν εἶναι πτηνόν. Ἐχει τὰ αὐτὰ καὶ ἡ περιστέρα μέρη τοῦ σώματος.

Τὸ χρῶμα τῆς χελιδόνος εἶναι μέλαν, κατὰ δὲ τὴν κοιλίαν καὶ τὸν λαίμην εἶναι λευκόν.

Τὸ ράμφος τοῦ πτηνοῦ τούτου εἶναι μικρόν, πλατὺ κατὰ τὴν ρίζαν, ὅξυ δὲ κατὰ τὸ ἄκρον.

Αἱ πτέρυγες τῆς χελιδόνος εἶναι μακραί, ἡ οὐρὰ ἐν εἶδει ψαλίδος καὶ οἱ πόδες βραχεῖς.

Ἡ χελιδὼν τίκει κατὰ τὸ θέρος τέσσαρα ἕως ἑξὺ φύα καὶ ἐπωάζει ἐπὶ 13 ἡμέρας.

Τὴν φωλεάν αὐτῆς κτίζει ἐκ πηλοῦ, μικρῶν λίθων καὶ ἀχύρων.

Τρώγει κώνωπας, μύϊας καὶ ἄλλα μικρὰ ἔντομα, ἅπερ συλλαμβάνει, πετομένη ἀδιακόπως καὶ ἔχουσα ἀνοικτὸν τὸ στόμα.

Αἱ χελιδόνες εἶναι πτηνά οὐδαμῶς μὲν ἐπιβλαβῆ, λίαν δὲ ὠφέλιμα, διότι τρώγουσι μόνον ἔντομα, καταστρέφοντα πολλὰ γρήσιμα φυτὰ.

Κατὰ Σεπτέμβριον ἢ Ὀκτώβριον συναθροίζονται ἐπὶ στέγης ἢ ἄλλου τινοῦ ὑψηλοῦ τόπου καὶ ἀναχωροῦσιν ἐν συνοδίᾳ εἰς τὰ θερμὰ κλίματα, ὅπου διέρχονται τὸν χειμῶνα. Κατὰ τὸ ἔαρ ἐπανερχόμεναι ζητοῦσι τὰς ἰδίας φωλεάς, ἃς εἶχον κατὰ τὸ προηγούμενον ἔτος.

Αἱ χελιδόνες, ὡς καὶ αἱ περιστεραί, εἶναι πτηνὰ (τίνα;).

115. Πρὸς τὴν χελιδόνα.

Ἦλθες καὶ πάλιν, χελιδὼν, καὶ πέτεσαι ταχεῖα
ἀνά τὰ ὕψη ψάλλουσα τερέτισμα φαιδρόν.

Ἦλθες· μαζῆ σου ἔρχεται ἡ ἀνοιξὶς γλυκεῖα,
στολιζοῦσα μὲ ἐνδυμα τὴν φύσιν γλοερόν.

Καλῶς μᾶς ἦλθες, χελιδὼν! μετὰ χαρᾶς μεγάλης
προσβλέπομεν τὴν πτήσιν σου μεγάλοι καὶ μικροί.

Ἄμα φανῆς, ἐκ τῆς ψυχρᾶς ἔτι τῆς γῆς ἀγκαλῆς
ἐκφύονται ὑάκινθοι καὶ κρίνοι δροσεροί.

Ὅποτε ἔρχεσαι πτηνόν, ἀγάλλεται ἡ φύσις,
καὶ ἄλλα πτηνὰ ἀκούουσα νὰ ψάλλουν μὲ χαράν.

Ἄλλ' ἄμα σὺ ἀναχωρῆς, μακράν μας πεπερηγίσης,
ἀκούομεν μυκώμενον τὸν ἄγριον βορρᾶν.

Ἦ ἔλευσις σου ἄγγελος τοῦ ἔαρος ἂν εἶναι,
εἶν' ἡ φυγὴ σου ἡ ἀρχὴ χειμῶνος παγεροῦ.

Ἄν θάλλουν, ὅτε ἔρχεσαι, ἔς τοὺς λόφους αἱ μυρσῖναι
ἀπέρχεσαι καὶ σήπονται τὰ χόρτα τοῦ ἀγροῦ.

Ἰ. Πολύβιος.

116. Οἱ μύκητες.

Οἱ μύκητες εἶναι φυτὰ διαφόρων σχημάτων. Ἄλλοι μὲν τούτων ἀξάνουσι παρακεχωσμένοι καὶ βεβυθισμένοι ἐντὸς τῆς γῆς ἐπὶ ἀμμωδῶν μερῶν, ἄλλοι δὲ φύνονται περὶ τὰ στελέχη τῶν δρυῶν καὶ ἄλλων δένδρων. Ἡ γῆ, ἔν ἧ φύνονται οἱ μύκητες, εἶναι συνήθως κάθυγρος καὶ σκιώδης.

Ὑπάρχουσι δύο εἰδῶν μύκητες· οἱ ἐδωδιμοὶ καὶ οἱ δηλητηριώδεις. Εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐδωδιμῶν ἀνήκει τὸ ὕδνον, γένος ἡδίστου ὑπογείου μύκητος, εὐρισκομένου εἰς βάθος 15 ἕως 20 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου. Τὰ ὕδνα ἔχουσι μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὰ γεώμηλα. Ἄλλα μὲν τούτων εἶναι καστανόχροα, ἄλλα δὲ ξανθόχρoα. Ἡ γεθσις αὐτῶν εἶναι γλυκυτάτη καὶ εὐωδέστατη. Ἐμβαλλονται ὡς ἄρτυμα εἰς διάφορα φαγητά, καὶ ἡ τροφή αὐτῶν εἶναι περιζήτητος.

Οἱ δηλητηριώδεις μύκητες διακρίνονται τῶν ἐδωδι-
μων, διότι ἔχουσιν ὀσμὴν δυσάρεστον· κοπτόμενοι καὶ
ἐρχόμενοι εἰς ἐπαρῆν μετὰ τοῦ ἀέρος, μεταβάλλουσι χρω-
μα· βυθιζόμενοι δὲ ἐντὸς θερμοῦ ὕδατος, μαυρίζουσι τὰ ἐν
αὐτῷ τιθέμενα σκεύη.

Ὁ ἐκ τοιούτων μυκήτων δηλητηριαζόμενος οφείλει νὰ
προκαλέσῃ ἐμέτους καὶ νὰ καταρύγῃ ἀμέσως εἰς ἰατρὸν.

Ἄλλ' εἶναι καλλίτερον νὰ ἀπέχη τις τῶν ἐπικινδύνων
τούτων φυτῶν.

117. Πολύγωνον.

Ἐμάθομεν, ὅτι τὸ σχῆμα, τὸ ἔχον τρεῖς γωνίας, κα-
λεῖται τρίγωνον¹· τὸ ἔχον τέσσαρας, τετράγωνον².

Σχ. 1.

Τὸ σχῆμα, τὸ ἔχον περισσοτέρας τῶν 4 γωνιῶν, κα-
λεῖται πολύγωνον (σχ. 1).

¹ Ὁρμ. ἀνάγν. 102.

² " " " 89.

Ὡς πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν γωνιῶν αὐτοῦ τὸ πολύγωνον,
ὅταν ἔχη πέντε γωνίας, καλεῖται πεντάγωνον (σχ. 1).
ὅταν ἔχη ἕξ, λέγεται ἑξάγωνον· ὅταν ἔχη δέκα, ὀνο-
μάζεται δεκάγωνον, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Τὸ πολύγωνον, τὸ ἔχον τὰς πλευρὰς καὶ τὰς γωνίας
ἴσας, λέγεται κανονικόν. Τὸ πολύγωνον, τὸ ἔχον ἀ-
νίστους τὰς πλευρὰς καὶ τὰς γωνίας, λέγεται ἀκανό-
νιστον.

(Γράψον ἐν τῷ πίνακι καὶ τῷ τετραδίῳ σου πολύγωνα
κανονικὰ καὶ μὴ κανονικὰ, ἔχοντα 5—12 γωνίας).

118. Ἡ Ἀμερικὴ.

Ἡ Ἀμερικὴ συγκροτεῖται ἐκ δύο μερῶν· ἐκ τῆς
νοτίου καὶ βορείου Ἀμερικῆς. Τὰ δύο ταῦτα μέρη συ-
νενοῦνται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ. (Τί λέγεται ἰ-
σθμός;).

Ἡ Ἀμερικὴ ἔχει ζῶα μικρὰ καὶ ἀδύνατα, ἕρπετὰ ὀ-
μως γιγάντια, δένδρα πλεῖστα ἔσα κολοσσιαίου μεγέ-
θους, καὶ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ πε-
τρελαίου.

Ἐκ τῆς ἠπείρου ταύτης μετηνέχθησαν εἰς τὴν Ἀσίαν
ἡ νικησιανὴ καὶ τὰ γεώμηλα.

Ἡ μὲν βόρειος Ἀμερικὴ διαίρεται εἰς πέντε μέρη, ἡ
δὲ νότιος εἰς δέκα. Ἴδου τὰ ὀνόματα τῶν μερῶν τούτων·

α) Βόρειος Ἀμερική.

Ἀρκτῶναι χῶραι. Νέα Βρεττανία. Ἰνωμέναι πολιτεία (πρωτ. Βασιγκτών). Μεξικόν. Γουατεμάλα.

β) Νότιος Ἀμερική.

Κολομβία. Γουαάνη. Βρασιλία. Περούα. Βολιβία. Λαπλάτα. Ούρουγουάη. Παραγουάη. Χιλή. Παταγονία. Ἀντίλλαι ἢ Δυτικαὶ Ἰνδία.

119. Ὁ περίπατος.

Πόσον εὐθυμοὶ φωνά! Οἴος θόρυβος! Βλέπω κεφαλὰς ἀεικινήτους, κεφαλὰς μικράς, κεκοσμημένας διὰ τριχῶν ξανθῶν, χρυσοειδῶν, καστανῶν, μελαινῶν. Εἶναι παῖδες, παίζοντες ἐν πεδιάδι εὐρυχώρῳ καὶ κατεστολισμένῃ ὑπὸ δένδρων εὐσκίων καὶ χλόης καὶ ἀνθέων. Ἡ φωνὴ αὐτῶν φαιδρῶς ἀντηχεῖ μακράν, καὶ ἡ αὐρα, παραλαμβάνουσα τοὺς γέλωτας τῶν μικρῶν τούτων ἀγγέλων, διασκορπίζει τῆδε κάκεισε. Εἰς τὰς παιδικὰς αὐτῶν φωνὰς καὶ εὐφροσύνας ἀναρωνήσεις ἀποκρίνεται ἐκ τῶν κλάδων χορὸς ἀηδόνων ἡδυμολπων.

Ἐρωτῶ ἓνα τῶν παίδων τούτων καὶ μανθάνω, ὅτι εἶμαι μαθηταί, καὶ ὅτι χάριν ἀναψυχῆς, περιπάτου καὶ δια-

χύστεως ἦλθον ἐκ τῆς πόλεως εἰς τὴν πεδιάδα ἐκείνην, συνοδευόντων τῶν διδασκάλων αὐτῶν.

Πάντες οἱ μαθηταὶ οὗτοι ἀνεξαιρέτως εἶναι καθαροὶ. Παίζουσι δέ, ἔμιλουσι, θορυβοῦσι, διαλέγονται, τέρπονται, γελῶσι μετὰ ποσαύτης κοσμιότητος, ὥστε πάντες οἱ ἐκεῖθεν διερχόμενοι ἴστανται καὶ μετὰ μειδιάματος καὶ εὐαρεσκείας παρατηροῦσι τὰ παιγνίδια τῶν μικρῶν μαθητῶν, θωπεύουσί τινας καὶ φιλοδωροῦσι.

Ἴδου παιδίον χάριεν, τρέχον πρὸς σύλληψιν ψυχῆς. Ἴδου ἕτερον ζωηρόν, προσπαθὸν νὰ φανῆ νικητὴς εἰς τὸν δρόμον καὶ τρέχον μετ' ἀπατῶν τῶν δυνάμεων αὐτοῦ.

Ἡ χαρὰ λάμπει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀπάντων. Ἡ ζωηρότης, ἡ φαιδρότης καὶ ἡ εὐφροσύνη πληροὶ τὰς καρδίας αὐτῶν.

120. Ἡ χαρὰ.

Ζητῶ τὴν χαρὰν ποτ' ἐδῶ ποτ' ἐκεῖ.
Ποῦ εἶναι, εἰπέτε μοι, ποῦ κατοικεῖ;
Δὲν εἶναι εἰς λόφους κ' εἰς ὄρ' ὕψηλά.
Εἰπέτε μοι, ποῦ ἡ μορφή της γελᾷ;

Εἰς βάλῃ κοιλάδων ἐπήγα ζητῶν
τὸν ρύακα εἶδα, ποῦ πίπτει κροτῶν,
καὶ παίζει, καὶ σύρει νερά καθαρά,
μαζῆ των δὲν ἐπαίξε πλὴν ἡ χαρὰ.

Ἐζήτησ' αὐτὴν εἰς σκιάς τῶν δασῶν·
 ἐγέλων τὰ φῶτα ἀστέρων χρυσῶν·
 πτηνὸν ἐκελάδ' εἰς μυρσίνην χλωράν,
 ἀλλ' ἔψαλλε θρήνους καὶ ὄχι χαράν.

Ἐζήτησ' αὐτὴν εἰς εὐθύμους χορούς,
 εἰς δειπνῶν θαλάμους λαμπροῦς κ' ἠχηροῦς·
 εἰς φῶτα, εἰς σκεύη χρυσᾶ κ' ἀργυρᾶ,
 πλὴν οὗτ' εἰς αὐτὰ δὲν εὐρέθ' ἦ χαρά.

Τὴν ἔφθασα τέλος, τὴν εὖρον μακράν,
 μακράν εἰς χωρίου κοιλάδα μικράν.
 Τριγύρω τῆς εἶχε παιδί' ἄρκετὰ
 κ' ἐπήδα μ' ἐκεῖνα κ' ἐγέλα μ' αὐτὰ.

Ποῦ εἶσθε, καλοί, παιδικοί μου καιροί;
 Ἐρῶναξα τότε μὲ στῆθος βαρῦ.
 Πλὴν μόλις τὴν εἶδα, πετᾶ ἡ χαρά,
 κ' αὐτὴ ἦν ἡ πρώτη κ' ἐσχάτη φορά.

Α. Ἰ. Παγκαθῆς.

121. Ἡ ἄμπελος.

Ἡ ἄμπελος εἶναι φυτὸν. Ἡ ἄμπελος ἔχει ρίζαν, κορμόν, κλάδους. Κατὰ τὸ ἔαρ βλαστάνει, ἐκβάλλει

φύλλα καὶ συγγρόνως ἀνθῆ. Ἐκ τῶν ἀνθέων παράγεται ὁ καρπὸς τῆς ἀμπέλου, αἱ σταφυλαί.

Ἡ ρίζα τῆς ἀμπέλου διαρκεῖ πολλὰ ἔτη· εἶναι πολυετής. Ἐκ τῆς ρίζης ἐκφύονται ἀμέσως πολλοὶ κλάδοι ξυλώδεις. Τὰ τοιαῦτα φυτὰ λέγονται (πῶς ;).

Ἡ ἀμπελος εἶναι θάμνος. Ἐν μόνον φυτὸν τῆς ἀμπέλου λέγεται καὶ κλήμα.

Τὰ φύλλα τῆς ἀμπέλου ἔχουσι περίε τοῦ δίσκου ἐντομὰς βαθείας, δι' ὧν χωρίζονται εἰς λοβοὺς. Τὰ φύλλα τῆς ἀμπέλου εἶναι ἔλλοθα.

Τὸ ἀνθος τῆς ἀμπέλου εἶναι βότρυς.

Ὁ καρπὸς τοῦ κλήματος εἶναι ράξ, ἔχων ἐντὸς γίγαρτα.

Πολλὰ σταφυλαὶ δὲν ἔχουσι γίγαρτα. Εἶδος τούτων, λεπτάς βράγας ἔχον, εἶναι ἡ κορινθιακὴ σταφίς. Ἐπεὶ εἶδος εἶναι ἡ σουλτανίνη.

Ἄλλα εἶδη σταφυλῶν εἶναι πάμπολλα.

Ἐπάρχει ἀγρία ἀμπελος, ἣτις φθάνει εἰς μέγα ὕψος. Ἡ ἡμέρος ἀμπελος, ἐπειδὴ καθ' ἕκαστον ἔτος κλαδεύεται, φθάνει μάλιστα εἰς ὕψος ἑνὸς μέτρου. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἡμέρος ἀμπελος, μακρὰ κλαδευομένη καὶ εὐρίσκουσα ὑποστήριγμα, φθάνει εἰς ὕψος μέγιστον καὶ σχηματίζει λαμπρὰς ἀναδενδράδας.

Αἱ σταφυλαὶ τῆς ἀγρίας ἀμπέλου ἔχουσι γεῦσιν ὀσμίναν καὶ δυσάρεστον, τῆς δὲ ἡμέρου γλυκεῖαν. Ἀλλὰ διὰ τῆς καλλιέργειας ἐπέτυχον, ὥστε καὶ αἱ ἀγριαὶ ἀμπελοὶ νὰ παρέχωσι σταφυλάς γλυκεῖας διαφόρων εἰδῶν.

Ἡ ἀμπελος δίδει καρπὸν κατὰ τὸ τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος μετὰ τὴν φύτευσιν αὐτῆς. Μετὰ εἰκοσιν ἔτη ὁ ἐκ τῆς ἀμπέλου παραγόμενος καρπὸς ἀναλόγως τῶν ἐξόδων τῆς καλλιέργειας αὐτῆς εἶναι εὐχέλαιος.

Γινώσκω εἰς τί χρησιμεύει ὁ καρπὸς τῆς ἀμπέλου. (Εἰς τί;).

Ἀσθενεῖαί τις, καλουμένη οἰδίον, προσβάλλουσα τὰ τε φύλλα καὶ τοὺς καρποὺς τῆς ἀμπέλου, σῆπει καὶ κατατρέφει αὐτούς. Προλαμβάνεται δὲ ἡ θεραπεύεται ἡ ἀσθενεῖα αὕτη διὰ τοῦ θείου, τετριμμένου εἰς λεπτήν κόνιν διὰ τῆς κόνεως αὐτῆς φαίνονται τρεῖς ἢ τετράκις

ἀπὸ τῆς ἐμρανίσεως μέχρι τῆς ὀριμότητος τοῦ καρποῦ ἐλόκληρον τὴν ἀμπελὸν ἢ μόνον τὸν καρπὸν αὐτῆς. ¹

Δυστυχῶς ὅμως ἐσχάτως τὸ χρησίμον τοῦτο φυτὸν προσεβλήθη καὶ ὑπὸ ἄλλης τινὸς ἀσθενείας, ὑπὸ τινος ἐντόμου, ὅπερ καλεῖται φυλλοξήρα. Ἐναντίον τῆς φυλλοξήρας οὐδὲν εἰσέτι φάρμακον ἐφευρέθη.

122. Ἡ οἰδία.

Παιδίον τι ἠκολούθει τῇ πρεσβυτέρᾳ αὐτοῦ ἀδελφῇ, ἀσχολουμένη περὶ τὰς οἰκιακὰς ἐργασίας. Ἡρώτα αὐτὴν εἰς ἕκαστον βῆμα, καὶ ἐδιδάσκετο οὕτως ἀνεπαισθῆτως καὶ ἀκόπως.

— Διὰ τί, Ἐλένη, διασκορπίζεις ἀνὰ τὴν αὐλὴν τὸν σίτον; Ἡρώτα τὸ παιδίον τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ. Δυσκόλως συνάγεται ὁ σίτος καὶ εἶναι βαρύτεμος ἐν τῇ ἀγορᾷ. Δὲν εἶναι καλλίτερον νὰ χρησιμεύσῃ ἡμῖν εἰς τὴν κατασκευὴν ἄρτου, ἀντὶ νὰ ρίπτωμεν αὐτὸν εἰς τὰ ὄρνιθια;

— Τοῦ χρόνου προϊόντος, ἀπεκρίνατο ἡ Ἐλένη, τὰ ὄρνιθια θὰ αὐξήσωσι καὶ θὰ πωληθῶσιν ἐν τῇ ἀγορᾷ ὅσα γροσῖαν ἕκαστον.

Πρέπει νὰ θυσιάσωμεν μικρὰ, ἵνα ἀπολαύσωμεν μεῖζονα.

Τὸ παιδίον καταπεισθὲν ἤρξατο καὶ αὐτὸ νὰ διανέμῃ

κόκκος σίτου εἰς τοὺς πειναλέους νεοσσοὺς. Ἄλλὰ παρατηρήσαν τὸ ἐξηπλωμένον ἐκεῖ που ὄνυχιον, ἀνέκραξε·

— Ἐλένη, διὰ τί τὸ ὄνυχιον δὲν ὑπῆγεν εἰς τὸν ἀγρὸν μετὰ τῶν ἐργατῶν, ἵνα σύρη τὸ ἄροτρον καὶ ἐπανερχόμενον κομίσῃ χόρτον;

— Τὸ ὄνυχιον εἶναι εἰσέτι μικρὸν, ἀπεκρίνατο ἡ ἀδελφή. Ἐπὶ τοῦ παρόντος ἔχει ἀνάγκην ἀναπαύσεως, ἵνα αὐξήσῃ.

Δὲν πρέπει νὰ θυσιασθῇ τὸ μέλλον χάριν τοῦ παρόντος.

Τὸ παιδίον ἤρξατο νὰ θωπεύῃ τὸ ὄνυχιον.

Ἄλλὰ μετ' ὀλίγον εἶδε τὸν ὑπερήτην τῆς οἰκίας Ἰωάννην, ἐν σπουδῇ ἀσχολούμενον περὶ τὴν μετακόμισιν τῶν δεμάτων τοῦ σίτου, μετ' ἀπορίας δὲ ἀνεφώνησε·

— Διὰ τί, Ἐλένη, τόσον βιάζεται ὁ Ἰωάννης; Μήπως προμηνύεται βροχή, φοβεῖται δὲ μὴ μείνῃ ὁ σίτος ἐκτός τῆς σιταποθήκης;

— Πιθανὸν νὰ βρέξῃ, ἀνταπήντησεν ἡ Ἐλένη.
Τῶν φρονίμων τὰ παιδιὰ πρὶν πεινάσθουν μαγειρεύουν.

123. Ἐπιστολὴ τετάρτη.

Πρὸς τὸν κ. Τηλέμαχον Εὐθυβούλῳ

εἰς Κ/πολι.

Φιλοστοργότατέ μοι πάτερ,

Μετὰ πλοῦν δύο ἡμερῶν ἀρκούντως ὀχληρὸν ἀρικήμην πρὸ ὀκτῶ ἡμερῶν ἐνταῦθα. Ὁ ἀνάδοχος μου ὑπεδέξατό με προθύμως καὶ ἐχάρη μεγάλως, ἀναγνούς τὴν πρὸς αὐτὸν ἐπιστολήν σου. Χθὲς ἐξετασθεὶς κατετάχθην εἰς τὴν τρίτην τάξιν τῆς ἐνταῦθα ἰδίουσνηρήτου ἀστικῆς σχολῆς τοῦ κ. Μ. Βούλγαρη, ἔνθα καὶ διαμένω ἤδη. Πρὸς τὸ παρὸν διάγω λίαν εὐαρέστως καὶ ἡσύγως. Διὰ τῶν ἐπιστολῶν μου θὰ γνωρίζω ὑμῖν πάντοτε τὰ κατ' ἐμέ.

Ἀσπαζόμενος τοὺς προσφιλεῖς μοι ἀδελφούς, τὴν δεξιὰν τῆς σεβαστῆς μοι μητρὸς καὶ σοῦ, διατελῶ

ὡς εὐπειθῆς

Πολύβιος.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Μαρτίου 1886.

124. Ὁμύρμηξ.

Ὁ μύρμηξ εἶναι ἔντομον, ὅμοιον κατὰ πολλὰ τῇ μελίσῃ.

Υπάρχουσι μύμηκες πολλῶν χρωμάτων, ξανθοί, μέλανες καὶ ἄλλοι.

Οἱ θήλειες τίκτουσιν ὡς ἀπειράριθμα, ἐξ ὧν ἐκκολάπτονται μικροὶ σκώληκες. Οἱ σκώληκες οὗτοι ἐν πρώτοις μεταβάλλονται εἰς χρυσαλλίδας, ἔπειτα μεταμορφοῦνται εἰς μύμηκας.

Οἱ μύμηκες εἶναι ζῶα φιλοπονώτατα. Ἄλλ' ἢ γνώμη, ὅτι ἀποθηκεύουσι τροφήν ἐν ὥρᾳ θέρους χάριν τοῦ χειμῶνος, εἶναι ἐσφαλμένη· διότι οἱ μύμηκες δι' ὅλου τοῦ χειμῶνος μένουσι νεναρκωμένοι. Τὴν τροφήν αὐτῶν φαίνεται, ὅτι ἀποθηκεύουσι, ἵνα τρώγῃσι μόνον ὀσάκις δὲν δύνανται νὰ ἐξέρχωνται εἰς ζήτησιν τροφῆς ἕνεκα βροχῆς ἢ ἄλλης αἰτίας.

Τὰ ἐντομα ταῦτα, ὡς καὶ αἱ μέλισσαι, ζῶσι κατὰ σμήνη. Αἱ φωλεαὶ αὐτῶν καλοῦνται μυρμηκίαι. Τὰς φωλεὰς κτίζουσιν οἱ μύμηκες ἐν κοιλώμασι δένδρων, ὑπὸ τοῦς λίθους καὶ ἐντὸς τῆς γῆς.

Ἡ κατοικία τῶν μυρμηκῶν συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς δι' ὁδοῦ μακρᾶς καὶ πολυπλόκου, ἔχει δὲ καὶ ἐτέρας ὁδοὺς πλαγίας. Εἰς τὰς πλαγίας δὲ ταύτας ὁδοὺς ῥίπτουσιν οἱ μύμηκες τὰς ἀκαθαρσίας αὐτῶν, ἵνα μὴ μολύνηται ὁ θάλαμος.

(Τί λέγουσιν οἱ ῥυπαροὶ τῶν παιδῶν ;).

Ἐν ἐκάστῃ μυρμηκοφωλεᾷ εὐρίσκονται μύμηκες ἐργάται, ἄρρενες, θήλειες.

Οἱ ἐργάται ἐκτελοῦσι πάσας τὰς ἐργασίας, φέρουσι τροφήν, ἐπιδιορθοῦσι τὴν φωλεάν καὶ τρέφουσι τοὺς σκώληκας.

Οἱ ἐργάται στεροῦνται πετερύγων, ἐν ᾧ οἱ ἄρρενες καὶ οἱ θήλειες εἶναι πετερωτοί. Ἄλλ' οἱ θήλειες καθ' ὄρισμένον χρόνον ἀποβάλλουσι τὰς πτέρυγας καὶ διαμένουσιν ἐν ταῖς φωλεαῖς. Οἱ ἄρρενες ὁμῶς διασκορπίζονται καὶ ἀποθνήσκουσι.

Ἐκ τῶν μυρμηκῶν ἐξάγεται ὄξύ τι, μυρμηκικὸν ὄξύ καλούμενον, ὅπερ εἶναι χρήσιμον ἐν τῇ φαρμακοποιᾷ καὶ ἰατρικῇ.

128. Τέττιξ καὶ μύμηξ.

Ὁ τέττιξ ὁ καλλίφρονος καθήμενος τὸ θέρος εἰς ὑψηλὸν καὶ σκιερὸν κ' εὐκέρων τι μέρος, ἀμέριμος νυκθήμερον διήγη τερετίζων, περὶ τροφῆς τοῦ μέλλοντος παντάπασι φροντίζων.

Τὸ θέρος οὕτω διεληθὼν φθάνει εἰς τὸν χειμῶνα, ὅτε ἡ γῆ καλύπτεται μὲ πάχους καὶ χιόνα, καὶ εἶν' ἀδύνατόν ποτε νὰ εὕρη τι νὰ φάγη ὁ μὴ προβλέπων ἐν καιρῷ τοῦ θέρους νὰ συναγγῆ.

Τότε πεινῶν ὁ μουσικὸς ᾠδύρετο κ' ἐθρήνει·
ἀλλὰ τὸ πάθος τοῦ μωροῦ οὐδένα συνεκίνει.

Εἰς μύρμηκα τὸν φιλεργὸν ἐλλῶν λέγει μ' αἰσχύνην·
« τῆς πείνης χάνομ', ἀδελφέ, δὸς ἐλεημοσύνην » !

Αὐτὸς δὲ εἶπε· « φίλε μου, τὸ θέρος σὺ ποῦ ἦσο ;
Πῶς δὲν συνήθροίζεις τροφήν ! Εἰς τί ἐνησχολεῖτο ;
Τί ἔπαθες ; Πῶς σὺ πτωγός ; Εἰπέ μ' ἐλευθερίαν .
Μὴ τάχα ἦσο ἄρρωστος ; Θὰ εὖρης εὐσπλαγχνίαν » .

Ὁ τέτιξ τότε ἀπήντησε· « Δὲν εἶχον εὐκαιρίαν,
ἀλλ' ἐτραγῶδου μουσικῶς μ' ἀρίστην ἀρμονίαν » .
Γελῶν δ' ὁ μύρμηξ, « χόρευε λοιπόν, τῷ λέγει, τώρα,
ἀρ' οὐ τὸ θέρος διὰ σέ νά τραγῶδῆς τὴν ὥρα » .

Εἰς τὸν ἀρμόδιον καιρὸν ὅστις δὲν κοπιᾷζῃ,
βραδύτερον πολυειδεῖς πικρίας δοκιμάζει.

Η

Εἰς τὴν νεότητά αὐτοῦ ὅστις δὲν κοπιᾷζῃ,
παντοίας εἰς τὸ γῆρας του πικρίας δοκιμάζει.

Ἐκ τῶν ὑπὸ Γ. Παμπούκη.

126. Ἡ δαμασκηνέα.

Ἡ δαμασκηνέα εἶναι δένδρον καρποφόρον. Ἡ βί-

ζα τοῦ δένδρου τούτου εἶναι πολυετής ἡ μακρό-
βιος. Γινώσκω τίνες ρίζαι καλοῦνται οὕτω. (Τίνες;) ¹.

Ὁ κορμὸς τῆς δαμασκηνέας εἶναι στέλεχος. Γινώ-
σκω τίς κορμὸς καλεῖται στέλεχος. (Τίς;) ¹. Τὰ φύλλα
τῆς δαμασκηνέας εἶναι ὠοειδῆ, τὰ ἄνθη ἐρυθρολευκα, οἱ
καρποὶ, τὰ δαμάσκηνα, σαρκώδεις καὶ πολύχυμοι.

Τὰ εἶδη τῆς δαμασκηνέας εἶναι διάφορα.

Τὰ δαμάσκηνα, ὅταν ὀριμάσῃσι, καὶ πρόσφατα ἔχου-
σιν ἀξιολογὸν γεῦσιν, καὶ ξηραίνόμενα ἐν τῷ κλιθάνῳ ἡ
ἠλιαζόμενα χρησιμεύουσι διαφόρως.

Ἡ δαμασκηνέα κατάγεται ἐκ τῆς Συρίας· κυρίως δὲ
πατρίς αὐτῆς εἶναι ἡ πόλις Δαμασκός, ἐξ ἧς καὶ τὸ ὄ-
νομα.

127. Τὸ παιδίον καὶ τὰ δαμάσκηνα.

— « ὦ, πόσον ὠραία, πόσον μεγάλα καὶ κίτρινα εἶναι
τὰ δαμάσκηνα τοῦ γείτονος ἡμῶν. Ἐὰν μὴ ἦταν οἱ τοῖ-
χοι τοῦ κήπου τόσο ὑψηλοὶ καὶ καλῶς περραγμένοι διὰ
θαμνῶν ἀκανθῶδων, θὰ εἰσπερήδων κρυφίως εἰς αὐτόν, θὰ
ἀνερριχώμην εἰς τὴν δαμασκηνέαν καὶ θὰ ἐπλήρουν κά-
νιστρον ἐλόκληρον δαμασκηνῶν, ἅπερ καὶ μακρόθεν βλέ-
πων τις ὀρέγεται. Εἶναι τόσο ὠριμα καὶ τόσο με-
γάλα! . . . . .

» Ἀλλὰ τί λέγω ; Ἡ μήτηρ εἶπέ μοι πολλάκις, ὅτι

¹ Ὁρα ἔτος 6', ἀνάγν. 117.

είναι μεγάλη ἀμαρτία τὸ νὰ λάβωμεν ζένον πρᾶγμα ἄνευ τῆς ἀδείας τοῦ κτήτορος, ἔστω καὶ μίαν βελόνην. Ἄλλως δὲ μήπως δὲν ἔχομεν εἰς τὸν κῆπον ἡμῶν δαμάσκηνα καὶ δὲν τρώγω καθ' ἑκάστην ὅσα θέλω; . . . . Ναί· ἀλλ' αὐτὰ εἶναι μεγαλείτερα καὶ καλλίτερα τῶν ἡμετέρων ».

Οὕτω διενοεῖτο καὶ ἔλεγε καθ' ἑαυτὸν ὁ μικρὸς Ἄριστόδημος, βλέπων τὰς δαμασκηνάς τοῦ γείτονος αὐτῶν, τὰς πλήρεις ὠρίμων καρπῶν. Μετὰ πολλὰς σκέψεις, μὴ δυνηθεὶς νὰ ἀντιστη εἰς τὸν πειρασμὸν τῆς λαίμαργίας, ἐπλησίασεν εἰς τὸν τοῖχον καὶ προσεπάθει, ἵνα εἰσπηδήσῃ εἰς τὸν κῆπον τοῦ γείτονος, ὅτε αἴφνης ἐνεφανίσθη ὁ κτήτωρ τοῦ κήπου, γέρων σεβάσμιος καὶ ἰλαρός. Ἰδὼν δὲ τὸν Ἄριστόδημον ἐν μέσῳ τῶν θάμνων ἠρώτησεν αὐτόν·

— Τί παρατηρεῖς αὐτοῦ παιδίον; Ἄ! ἐννοῶ· παρατηρεῖς τὰ δαμάσκηνά μου, ἅπερ εἶναι τόσοσ ὠραία. Ἐλθέ, υἱέ μου, ἵνα λάβῃς ὅσα θέλῃς. Πολὺ ἀγαπῶ τὰ καλὰ ἐκεῖνα παιδία, τὰ βλέποντα τὰ δαμάσκηνά μου μακρόθεν. Τοῦναντίον δὲ κλέπτας ὑπολαμβάνω καὶ μισῶ τὰ κακά παιδία, τὰ ἀναβαίνοντα εἰς τὰ δένδρα, ἀπόντος ἐμοῦ, καὶ καταστρέφοντα αὐτά. Διότι, παιδίον, μάθε ὅτι, ὅστις κλέπτει ἐν μῆλον ἢ ἐν δαμάσκηνον, δύναται νὰ κλέψῃ βραδύτερον καὶ ὀλόκληρον θησαυρόν. Ὁ Ἄριστόδημος κλαίων ὠμολόγησε τὸ σφάλμα, ἔπερ ἐσκόπει νὰ πράξῃ, ἤτησε συγγνώμην, ὑποσχόμενος ἅμα, ὅτι οὐδέποτε θὰ λησμονήσῃ τὴν συμβουλὴν τοῦ γέροντος.

128. Ἡ πέρδιξ.

Ἡ πέρδιξ εἶναι πτηνὸν ἰσομέγεθες μικρᾶ ὄρνιθι. Ἐχει τὰ αὐτὰ καὶ ἡ ὄρνις μέρη τοῦ σώματος.

Τὸ ράμφος τῆς πέρδικος εἶναι ἐρυθρόν. Ὁ κορμὸς εἶναι σχεδὸν στρογγύλος, ἡ οὐρὰ βραχεῖα, οἱ πόδες ἀπολήγουσιν εἰς δακτύλους, ὁμοίους τοῖς τοῦ ἀλέκτορος. (Ὅποιος;)

Τὰ πτίλα τῆς πέρδικος εἶναι φαιὰ μετὰ στιγμάτων ἐρυθρῶν, μελανῶν καὶ λευκῶν.

Αἱ πέρδικες τίκτουσιν εἴκοσι περίπου ᾠά. Ἐμφᾶζουσιν ἐπὶ 24 ἡμέρας καὶ ἐκκολάπτουσι τοὺς νεοσσούς. Τὰ νεογνά τῆς πέρδικος ἅμα τῇ ἐκ τῶν φῶν ἐξόδῳ τρέφονται δι' ᾠῶν μυρμηκῶν, διὰ μικρῶν σκυλήκων καὶ σπόρων, ἅπερ εὐρίσκουσιν ἐδηγούμενα ὑπὸ τῶν γονέων. Διδάσκονται δὲ τὴν πτήσιν πετόμεναι ἅπασαι αἱ μικραὶ πέρδικες μετὰ τῶν γονέων. Ὅσάκις ἐν τῇ συνοδίᾳ πα-

ρουσιάζεται κίνδυνος, ἡ μήτηρ φωνάζει, χαμαὶ πετεριγίζουσα, ὅπως ἐπισπάσῃται τὴν προσοχὴν καὶ καταδιώξιν τοῦ ἐχθροῦ. Οὕτω δίδει καιρὸν εἰς τὰ νεογνά αὐτῆς νὰ κρυφθῶσιν ἢ ἐντὸς τῶν θάμνων καὶ τοῦ χόρτου, ἢ ἀναστρεφόμενα καὶ πρὸς τοὺς βώλους καὶ τοὺς λίθους ἐξομοιούμενα. Ὅταν βεβαιωθῇ, ὅτι τὰ νεογνά ἐκρύφθησαν, πέτεται καὶ φεύγει. Ἄφ' οὗ δὲ ὁ κίνδυνος παρέληθῇ, ἐπανέρχεται καὶ διὰ τῶν φωνῶν αὐτῆς προσκαλεῖ καὶ συναίγει αὐτά.

Αἱ πέρδικες ἐξημεροῦνται καὶ τρέφονται ἐντὸς κλωβίων. Τὰς ἡμέρους πέρδικας χρησιμοποιοῦσιν οἱ κυνηγοὶ πρὸς ἄγραν τῶν ἀγρίων. Τὸ κλωβίον αὐτῶν κομίζουσιν εἰς μέρη, συχνάζόμενα ὑπὸ ἀγρίων περδίκων, καὶ ἀποτιθέασιν ἐπὶ τινος θάμνου. Τότε ἢ ἐν τῷ κλωβίῳ πέρδιξ ἄρχεται ψάλλουσα. Μετ' ὀλίγον ἀθροίζονται περὶ αὐτὴν αἱ τὸ κελάδημα ἀκούουσαι ἄγριαι πέρδικες. Ὁ κυνηγὸς πυροβολεῖ ἐπ' αὐτῶν καὶ φονεύει οὐχὶ ὀλίγας.

Τὴν φωλεὴν αὐτῶν κατασκευάζουσιν αἱ πέρδικες ἐκ φύλλων καὶ χόρτων ξηρῶν ὑπὸ θάμνους καὶ ἐν μέσῳ πετρῶν.

Ἡ πέρδιξ εἶναι πτηνὸν ὠφέλιμον, ἰδίῳ καταστρέφει πλεῖστα ἐπιβλαβῆ ἔντομα. Πρὸς δὲ καὶ τὸ κρέας αὐτῆς εἶναι θρεπτικόν.

Σημείωσις. Ὅμοιος τῇ πέρδικι, ἀλλὰ μικρότερος αὐτῆς, εἶναι ὁ ὄρτυξ. Ὁ ὄρτυξ τίκει 7 περίπου ῥά, ἐμφάζει ἐπὶ τρεῖς ἐβδομάδας καὶ ἔχει κρέας τρυφερόν καὶ ἐξάριτον.

Ἄμφότερα ἀνήκουσιν εἰς τὴν αὐτὴν καὶ ὁ ἀλέκτωρ τάξιν τῶν πτηνῶν. (Τίνα ;).

129. Ἡ φωνὴ τῆς δημιουργίας.

Οἱ αὐτόχθονες κάτοικοι τῆς Ἀμερικῆς καλοῦνται ἐρυθρόδερμοι, διότι βάπτουσι τὸ δέριμα αὐτῶν δι' ἐρυθροῦ χρώματος. Πάντες σχεδὸν οἱ ἐρυθρόδερμοι ζῶσι μέχρι σήμερον ἄγριοι, ἀποστρεφόμενοι πᾶσαν ἐργασίαν. Μόνη ἐνασχόλησις αὐτῶν εἶναι ἡ θήρα καὶ ὁ πόλεμος. Μάτην οἱ Ἄγγλοι καὶ Γάλλοι ἱεραπόστολοι προσεπάθησαν νὰ ἐνσπεύρωσιν εἰς τὰς καρδίας αὐτῶν τὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀγάπην. Ὀλίγους ἐργατικούς, καὶ κατ' ἀκολουσίαν ἐν ἀνέσει ζώντας, ἐρυθρόδερμους βλέπει τις διατρέχων τὰς κατοικίας αὐτῶν. Ἴδου πῶς ἠγάπησε τὴν ἐργασίαν ἐρυθρόδερμὸς τις κατὰ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ διήγησιν.

« Νέος ὢν, λέγει, διηρχίμην τὰς ἡμέρας μου πᾶσας ἐν ἀργίᾳ, ὡς πάντες οἱ ἀδελφοί μου, νομίζων τὴν ἐργασίαν καθῆκον μόνον τῶν γυναικῶν, τῶν ὠχροπροσώπων (Εὐρωπαϊῶν) καὶ τῶν αἰθιόπων.

» Κατὰ τινὰ ἡμέραν καθήμενος ἐν τῇ ὄχθῃ ποταμοῦ εἶδον ἐν τῷ ὕδατι ἰχθύς, συναθροίζοντας μικροὺς γαλικας, οἰκοδομοῦντας δι' αὐτῶν εἶδος φωλεᾶς καὶ ἐναποτιθέοντας τὰ ῥάκια αὐτῶν. Ἐν ᾧ δὲ θαυμάζων παρετήρουν ταῦτα, ἤκουσα ἄσμα γλυκύτατον. Ἔστρεψα τὴν κεφαλὴν καὶ εἶδον ζευγὸς πτηνῶν, ἀσχολούμενον περὶ τὴν πῆξιν φω-

λεᾶς καὶ ἄμα ψάλλον θελκτικῶς. Εἶπον κατ' ἑμαυτόν·
 « Φαιδροὶ καὶ εὐθυμοὶ ἐντὸς τῶν ὑδάτων ἐργάζονται οἱ ἱ-
 » χθύες καὶ ἐπὶ τῶν κλάδων τὰ πτηνά. Ἡ δημιουργία
 » πᾶσα φωνεῖ· Ἐργάζεσθε! Ἐγὼ δὲ ὁ ἔχων χεῖρας
 » ῥωμαλέας, κνήμας δυνατάς, συνάμα δὲ καὶ νοῦν, διέρ-
 » χομαι τὴν ζωὴν ἀεργός! Μή, ἵνα ζῶ ἐν ἀργίᾳ, μὲ ἔ-
 » πλασε τὸ Μέγα Πνεῦμα; Οὐχὶ βεβαίως ».
 » Ἐκτοτε ἀνήγειρα μικρὰν τινα καλύβην, ἐκαλλιέρ-
 γησα μέρος γῆς, κατώρθωσα ν' ἀπαρτίσω ποίμνια προ-
 βάτων καὶ βοῶν, καὶ ἐν ᾧ οἱ λοιποὶ ὁμόφυλοί μου ἀπο-
 θνήσκουσιν ὑπὸ τῆς πείνης, ἐγὼ ζῶ ἐν πάσῃ ἀφθονίᾳ».

130. Ἡ φιλεργὸς κόρη.

Ὡ ζωὴ εὐτυχισμένη!
 Τὸν Θεὸν δοξολογῶ,
 ὅτι εἶμαι μαθημένη
 νὰ ἐργάζωμαι κ' ἐγώ.

Ἄθυμει, στενοχωρεῖται,
 ὅστις ῥάθυμος ἀργεῖ,
 καὶ τὰ θέλητ' ἀστερεῖται,
 ὅσ' αὐτῷ προσφέρ' ἡ γῆ.

Μητέρα μου, ἀπὸ καρδίας
 καὶ ψυχῆς σ' εὐχαριστῶ.
 Τ' ἀγαθὰ τῆς ἐργασίας
 σοὶ εὐγνωμῶν χρεωστῶ.

Συμβουλὴ μητρὸς φρονίμου
 καὶ παράδειγμα καλὸν
 λυπηρῶν ἐν τῇ ζωῇ μου
 μὲ ἀπήλλαξαν πολλῶν.

— Εἰς τὸ ἔργον, τέκνον, μεῖνε·
 μὴ φυγόπονον ἀργίης·
 ὁ ἐχθρὸς τοῦ ἔργου εἶναι
 ἄχθος μάταιον τῆς γῆς.

Ἄλ. Κατακουζηνός.

131. Τὸ Πάσχα.

Κατὰ τὴν λαμπρὰν καὶ φαιδρὰν ὥραν τοῦ ἔαρος ἑορ-
 τάζεται πάντοτε ἡ λαμπρὰ καὶ φαιδρὰ ἑορτὴ τῶν Χρι-
 στιανῶν, τὸ Πάσχα.

Τὸ Πάσχα εἶναι μία τῶν μεγάλων ἑορτῶν τῆς ἀγίας
 ἡμῶν Ἐκκλησίας. Ἡ ἑορτὴ αὕτη τελεῖται εἰς ἀνάμνη-
 σιν τῆς κοσμοσωτηρίου ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως τοῦ Κυ-
 ρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἰδοὺ ἡ ἱστορία τῆς ἑορτῆς
 ταύτης·

Ἄρ' οὐ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἐβαπτίσθη, ὡς εἶδομεν ἐν τῇ ἑορτῇ τῶν Θεοφανείων, ἤρξατο τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Ἡ διδασκαλία, τὰ θαύματα καὶ ὁ ἀγιώτατος βίος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐξήγειραν τὸν φθόνον καὶ τὴν κακίαν τῶν Φαρισαίων καὶ γραμματέων τῶν Ἰουδαίων· εἰς τοσοῦτον δὲ ὁ φθόνος καὶ ἡ κακία αὐτῶν ἐκορυφώθη, ὥστε μετὰ τρία ἔτη, κατεδίκασαν εἰς θάνατον καὶ ἐσταύρωσαν τὸν σωτῆρα καὶ Θεὸν αὐτῶν, τὸν Ἰησοῦν Χριστόν.

Ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἀπέθανεν ἐπὶ τοῦ σταυροῦ κατὰ τὸ τριακοστὸν τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ, ἡμέρᾳ τῆς ἐβδομάδος Παρασκευῆ· τὸ ἅγιον αὐτοῦ σῶμα παρελήφθη ὑπὸ Ἰωσήφ τοῦ ἐξ Ἀριμαθαίας καὶ τοῦ Νικοδήμου καὶ ἐτάφη.

Ἄλλ' ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς, ὡς Θεὸς ἀθάνατος, ἀνέστη ἐκ νεκρῶν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς σταυρώσεως αὐτοῦ, ἤτοι τῇ Κυριακῇ, τὴν ζωὴν, τὴν χαρὰν καὶ τὴν σωτηρίαν τοῖς ἀνθρώποις χαρισάμενος.

Ἡ ἀγία ἡμῶν Ἐκκλησία καὶ πάντες οἱ Χριστιανοὶ ψάλλουσιν ἐπὶ τῇ ἑορτῇ ταύτῃ τὸ ἐφεξῆς χαρμόσυνον καὶ φαιδρὸν ᾠσμα·

« Χριστὸς ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θανάτῳ θάνατον πατήσας, καὶ τοῖς ἐν τοῖς μνήμασι ζωὴν χαρισάμενος ».

132. Χριστὸς ἀνέστη.

Χαρᾶς καιρὸς ἐπέστη,
ἡμέρα ἑορτῆς·
Χριστὸς, Χριστὸς ἀνέστη,
Χριστὸς ὁ λυτρωτῆς.

Σκιρτῶν θυσίαν φέρε,
λαεῖ, πρὸς τὸν Θεόν.
Ἄγνη παρθένη, χαῖρε,
καὶ χόρευε, Σιών.

Ὁ Ἄδης ἐνεκρώθη·
ἀγαλλεσθε, λαοί,
καὶ τοῖς νεκροῖς ἐδόθη
ἀθάνατος ζωή.

Ἄ. Κατακουζηνός.

133. Τὰ πασχάλια ψά·

Ἡ ἑορτὴ τοῦ Πάσχα εἶναι, ὡς καὶ αἱ ἄλλαι μεγάλαι ἑορταί, ἑορτὴ χαρᾶς καὶ ἀγαλλιᾶσεως πάντων τῶν Χριστιανῶν. Πάντες μετὰ φαιδρότητος χαιρετίζουσι τοὺς οἰκείους διὰ τοῦ χαρμόσυνου « Χριστὸς ἀνέστη ».

Ἄλλὰ ἀνέκφρατος εἶναι ἡ χαρὰ τῶν παιδίων, ὅταν τὰ πασχάλια ψά ἀνὰ χειρας ἔχουσι, ὅταν συγκρούουσι ταῦτα καὶ ἐπιφωνῶσι τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».

Ἴδὲ ἐκεῖ ἑμίλον παιδίων ἀθῶνων· ἰδὲ πόσον χαίρουσι, κρατοῦντα ἀνὰ χειρας, ἄλλα ἐρυθρά, ἄλλα πορφυρᾶ, ἄλλα δὲ κεχρυσωμένα πασχάλια ψά. Ἴδὲ δύο τῶν παιδίων ἐκείνων συγκρούουσι τὰ ψά αὐτῶν καὶ ἐπιφωνοῦσι τὸ «Χριστὸς ἀνέστη».

Ἴδὲ ἕτερα περαιτέρω συγκρούουσι τὰ ψά, ἀλλὰ αἰσχροκερδοῦσιν ἐπ' αὐτῶν, διότι τὸ ἕτερον τῶν παιδίων ἔλαβε τὸ ψόν τοῦ ἄλλου. Τοῦτο δὲν εἶναι καλόν. Εἶναι αἰσχρὸν κέρδος. Οἱ καλοὶ παῖδες παίζουσι μὲν καὶ τέρπονται, συγκρούοντες τὰ πασχάλια ψά, ἀλλὰ δὲν καταδέχονται νὰ λάβωσι τὸ ψόν τοῦ ἄλλου παιδός.

Τὰ πασχάλια ψά εἶναι ἔθος ἐν τῇ χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ· τὸ ἔθος τοῦτο εἶναι καθιερωμένον καὶ ἐπικρατεῖ ἀπὸ πολλῶν ἑκατοντάδων ἐτῶν.

134. Ἡ Ὠκεανία.

Ἡ Ὠκεανία σύγκειται ἐκ τῆς μεγάλης νήσου Νέας Ὀλλανδίας ἢ Αὐστραλίας καὶ ἐξ ἁπάσων τῶν νήσων τοῦ Μεγάλου ὠκεανοῦ. Ἡ νέα Ὀλλανδία εἶναι ἡ μέγιστη νήσος τοῦ κόσμου καὶ ἴση σχεδὸν κατὰ τὴν ἕκτασιν πρὸς τὴν Εὐρώπην. Μόλις τὰ παράλια αὐτῆς ἐγνωσθη εἰσέτι.

Τὸ κλίμα τῆς Ὠκεανίας εἶναι θερμότατον, μετριαζόμενον κατὰ τι ὑπὸ τῆς γειτνιασεως τῆς θαλάσσης.

Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι ἄγριοι καὶ θηριώδεις.

Ἡ χώρα εἶναι πλουσία εἰς μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Καθ' ἑκάστην ἀνακαλύπτονται πολλὰ μεταλλεῖα πολυτίμων μεταλλῶν.

Διαιρεῖται ἡ Ὠκεανία συνήθως εἰς τέσσαρα τμήματα· τὴν Μαλαισίαν, Μελανησίαν, Μικρονησίαν καὶ Πολυνησίαν.

135. Ἡ συκῆ.

Ἡ συκῆ εἶναι δένδρον. Ἐχει ρίζαν, κορμόν, κλώνας καὶ φύλλα.

Ἡ ρίζα τῆς συκῆς εἶναι πρεμνώδης καὶ ἰνώδης. Ὁ κορμὸς ξυλώδης, λεπτυνόμενος καθ' ὅσον ἀνυψοῦται. Διαιρεῖται δὲ ὁ κορμὸς τῆς συκῆς εἰς κλάδους ἢ κλώνας καὶ καλύπτεται ὑπὸ φλοιοῦ. Ἐν τῷ φλοιῷ καὶ τοῖς φύλλοις ὑπάρχει χυμὸς λευκός, γαλακτώδης. Τὰ φύλλα τῆς συκῆς ἀρχονται ἐξερχόμενα κατὰ τὸ ἔαρ· εἶναι ἕλλαβα καὶ ἔχουσι πράσινον χρῶμα· τὰ ἄνθη αὐτῆς εὐρίσκονται ἐν τὸς τοῦ καρποῦ.

Οἱ καρποὶ τῆς συκῆς ὀνομάζονται σῦκα. Τὰ σῦκα καὶ νεωπά καὶ ξηρά εἶναι γλυκύτατα εἰς τὴν γεύσιν καὶ περιζήτητα.

Ἐπάρχει καὶ ἀγρία συκῆ. Εἰς τοὺς καρποὺς τῆς ἀγρίας συκῆς γεννῶνται ἔντομά τινα, ψῆνες καλούμενα καὶ τρεφόμενα δι' ὑγρᾶς καὶ μαλακῆς ὕλης. Αὐξανόμενοι οἱ ψῆνες, ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκουσι πλέον τροφήν εἰς τὰ ἀγρία σύκα, ἐξέρχονται καὶ ἐπικάθηνται εἰς τὰ ἡμερα καὶ κεντρίζουσιν αὐτά. Διὰ τῆς ὀπῆς δέ, τῆς γενομένης ἐκ τοῦ κεντήματος τούτου, μεταφέρεται ὑπὸ τῶν αὐτῶν ζυφῶν ἢ γυρίσιν εἰς τὰ ἀνήθη τῆς ἡμέρου συκῆς, γονιμοποιῶσα καὶ εἰς καρποὺς αὐτὰ μεταβάλλουσα. Τούτου ἕνεκα καὶ οἱ κηπουροὶ ἐξαρτῶσιν ὄρθαν ἀγρίων σύκων, ἐρινεῶν, ἐκ τῶν κλάδων τῶν ἡμέρων.

Οἱ ἀρχαῖοι εἶχον μέγα ἐμπόριον νεωπῶν καὶ ξηρῶν σύκων. Οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἐκόλυον τὴν ἐξαγωγήν τῶν ἰσχυρῶν ἐκ τῆς χώρας, καὶ ἐπὶ τούτῳ εἶχον φύλακας ὀνομαζομένους συκοφάντας. Ἐπειδὴ δὲ οἱ συκοφάνται πολλάκις καὶ ἀθῶους κατήγγελλον ὡς ἐνόχους, μετέπεσεν ἡ λέξις συκοφάντης εἰς τὴν κακὴν σημασίαν καὶ σημαίνει διαβολεύς.

136. Ὁ ψεύστης.

Κατὰ τινα ἡμέραν ὁ Νικόλαος ἀπεστάλη ὑπὸ τῶν γονέων αὐτοῦ εἰς τὸ ταχυδρομεῖον, ἵνα παραδώσῃ σπουδαίαν καὶ κατεπίγουσαν ἐπιστολήν. Καθ' ὁδὸν συνήντησε τῷ Κωνσταντίνῳ, παίζοντι μετ' ἄλλων παιδίων.

Ὁ Κωνσταντῖνος ἦτο παιδίον φιλονικόν. Ἐγίνωσκε, ὅτι ὁ Νικόλαος ταχέως ὠργίζετο καὶ ἠγάπα νὰ ἐνοχλῇ αὐτὸν πάντοτε. Οὕτω καὶ νῦν, ἵνα ἐξοργίσῃ αὐτόν, οὐχὶ μόνον δὲν παρεχώρει τῆς ὁδοῦ, ἀλλὰ καὶ ἠπείλει, ὅτι θὰ λιθοβολῆσῃ τὸν Νικόλαον, ἐὰν ἐν μόνον βῆμα προεχωρεῖ. Ἦλθον λοιπὸν εἰς φιλονικίαν.

Ἐν ᾧ ἐφιλονίκουν ἡ ἐπιστολὴ ἔπεσεν ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ Νικολάου.

Ὁ Κωνσταντῖνος ὀργισθεὶς κατεπάτησεν αὐτὴν καὶ ἐκλήιδωσε τοσοῦτον, ὥστε ἦτο ἀδύνατον πλέον νὰ ἀναγνωσθῇ ἡ ἐπιγραφή αὐτῆς. Ὁ Κωνσταντῖνος μετὰ τὸ κατόρθωμα τοῦτο ἔφυγε. Ὁ Νικόλαος ἤρξατο νὰ κλαίῃ, διαλογιζόμενος ἅμα τί νὰ πράξῃ. Ἐὰν ἐπανήρχετο εἰς τὴν οἰκίαν καὶ διηγείτο πάντα, ὅσα συνέβησαν, ἐνόμιζε, ὅτι θὰ ἐτιμωρεῖτο αὐστηρῶς ὑπὸ τοῦ πατρός.

Ἐσκέψατο τέλος νὰ ἀπατήσῃ τὸν πατέρα αὐτοῦ, ἵνα ἀποφύγῃ τὴν τιμωρίαν. Κατέστρεψε τὴν ἐπιστολήν καί, ἐλθὼν εἰς τὴν οἰκίαν, εἶπε τῷ πατρί, ὅτι ἐξετέλεσε τὴν παραγγελίαν αὐτοῦ.

Παρῆλθον ἕκτοτε δέκα ἡμέραι καὶ ὁ πατὴρ τοῦ Νικολάου, ἐπειδὴ δὲν ἔλαβεν ἀπάντησιν τῆς ἐπιστολῆς, ἀνησύχει μεγάλως· μεταβάς δὲ εἰς τὸ ταχυδρομεῖον ἔμαθε μετὰ μεγάλης ἐκπλήξεως, ὅτι οὐδεμία ἐπιστολὴ διὰ τοῦ Νικολάου ἀπεστάλη πρὸ δέκα ἡμερῶν.

Ἐπανεκάμφεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἠρώτησε τὸν Νικόλαον περὶ τῆς ἐπιστολῆς. Ὁ Νικόλαος ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπέμενε λέγων, ὅτι ἀπέστειλε τὴν ἐπιστολήν. Τέλος εἶπε

φοβούμενος τὰς τιμωρίας, εἴτε δελεαζόμενος ὑπὸ τῶν ὑποσχέσεων ὡμολόγησε τὰ πάντα.

Ἄλλ' ἦτο ἡδὴ ὀψέ. Ἐνεκα τῆς μὴ ἀποστολῆς τῆς ἐπιστολῆς ἐκείνης ὁ πατὴρ τοῦ Νικολάου σπουδαῖον ποσὸν χρημάτων ἐζημιούτο. Ὅτε ὁ Νικολάος ἔμαθε τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ ψεύδους αὐτοῦ, ἐλυπήθη πολὺ. Καὶ ὑπέσχετο μὲν μετὰ δακρύων, ὅτι οὐδέποτε ἄλλοτε θὰ ψεύσῃ, ἐπὶ πολὺν ὁμῶς χρόνον οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ ἐπίστευεν αὐτῷ. Πάντες ἐκάλουν αὐτὸν ψεύστην.

137. Παιδίον ψευδόμενον.

Βόσκον πρόβατα παιδίον
 ἔξω κώμης που πλησίον,
 ἡστειζέτο τροχάζον,
 « λύκος, δράμετε, φωνάζον ».

Πᾶς ἀκούων, ὠπλισμένος,
 ἔτρεχε κατεσπευσμένως,
 συνδρομὴν αὐτῷ νὰ δώσῃ,
 καὶ τὰ πρόβατα νὰ σώσῃ·
 ἦ τὸν λύκον νὰ φονεύσῃ,
 ἦ καὶ νὰ τὸν φυγαδεύσῃ.

Ἄλλ' ὡς ἤρχοντο πλησίον,
 κατεγέλα τὸ παιδίον,
 καὶ ἐκείνοι διηπόρουν,
 καὶ γελῶντες ἀνεχώρουν.

Τοῦτο δις καὶ τρίς παθόντες,
 καὶ τὸ ψεῦδος του μαθόντες,
 ὅτε λύκος ἦλθεν ὄντως,
 ἂν κ' ἐφώναζε πρεπόντως,
 εἶπον « Πράττει τὰ συνήθη »,
 καὶ οὐδεὶς τὸτ' ἐκινήθη.
 Ὅ δὲ λύκος, ἐφορμήσας
 καὶ πολλὴν φθορὰν ποιήσας,
 ἀνενόχλητος ἀπῆλθε,
 ὅτ' οὐδεὶς κατ' αὐτοῦ ἦλθε.

Ὁ ψεύστης καὶ ἂν ποτε ἀληθεύῃ,
 οὐδεὶς ἀκούει, οὐδεὶς πιστεύει.

Ἐκ τῶν ὑπὸ Γ. Παμπούκη.

138. Ὁ κύκλος.

Ὅταν ἐπὶ τινος σημείου ἐπιφανείας ἐπιπέδου καὶ ὁμαλῆς στηρίξωμεν τὴν ἄκραν νήματος καὶ κρατήσωμεν ταύτην ἀκίνητον, ἐν τῇ ἑτέρᾳ δὲ ἄκρᾳ κρατήσωμεν τὴν αἰχμὴν μολυβδοκονδύλου ἢ κιμωλίας καὶ στρέψωμεν αὐτὴν περὶ τὸ ἀκίνητον ἄκρον, τότε ἡ αἰχμὴ τοῦ μολυβδοκονδύλου θὰ χαραῖξῃ καμπύλην γραμμὴν, ἧς τὰ δύο ἄκρα θὰ ἐνωθῶσι. Τὸ οὕτω περιοριζόμενον σχῆμα καλεῖται κύκλος. Ἡ περιορίζουσα τὸν κύκλον γραμμὴ καλεῖται περιφέρεια τοῦ κύκλου.

Ἄπαντα τὰ σημεῖα τῆς περιφερείας τοῦ κύκλου ἀπέχουσιν ἰσάκις τοῦ ἐσωτερικοῦ σημείου, ὅπερ καλεῖται κέντρον.¹

Δυνάμεθα νὰ ἐνώσωμεν τὸ κέντρον μετὰ τινος σημείου τῆς περιφερείας διὰ γραμμῆς εὐθείας· ἡ εὐθεῖα γραμμὴ ἢ ἐνοῦσα τὸ κέντρον τοῦ κύκλου μετὰ τινος σημείου τῆς περιφερείας λέγεται ἀκτίς. Μῆρος τῆς περιφερείας τοῦ κύκλου καλεῖται τόξον.

Δυνάμεθα νὰ ἐνώσωμεν διὰ γραμμῆς εὐθείας δύο σημεῖα τῆς περιφερείας· ἡ εὐθεῖα γραμμὴ ἢ ἐνοῦσα δύο σημεῖα τῆς περιφερείας λέγεται χορδὴ. Ἡ χορδὴ, ἢ διὰ τοῦ κέντρου διερχομένη καὶ διαιροῦσα τὸν κύκλον εἰς δύο ἴσα ἡμικύκλια, καλεῖται διάμετρος.

Ἡ εὐθεῖα, ἥτις εἰς ἓν μόνον σημεῖον ἐφάπτεται ἔξωθεν τῆς περιφερείας, λέγεται ἐφαπτομένη.

Εἶδον τὸν διδάσκαλον σχηματίζοντα ταῦτα ἐπὶ τοῦ πίνακος καὶ δύνάμαι καὶ ἐγὼ νὰ πράξω τοῦτο. (Πρᾶξον).

139. Ὁ φοῖνεξ.

Ὁ φοῖνιξ εἶναι δένδρον τῶν θερμῶν κλιμάτων καὶ ἰδίως τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ ῥίζα εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὸ ἔδαφος. Ὁ κορμὸς αὐτοῦ ὑψοῦται μέχρι 15 μέτρων ἄνευ κλάδων· εἶναι ἰνώδης, ἴσος καὶ κυλινδρικός. Ἐξογκοῦται περὶ τὸ μέσον καὶ λή-

γει κατὰ τὴν κορυφὴν εἰς δέσμην φύλλων ἐν εἴδει ἀνεμιστηρίου καὶ ἀνθέων, ἅπερ μετατρέπονται εἰς καρποὺς ἐν εἴδει βότρυος.

Οἱ καρποὶ τοῦ φοίνικος, ὡς καὶ οἱ τῆς δαμασκηneas, εἶναι χρησιμώτατοι καὶ νεωποὶ καὶ ξηροί. Ἐχουσι περικάρπιον μὲν σακχαρῶδες, πυρῆνα δὲ σκληρότατον. Οἱ καρποὶ τοῦ φοίνικος κομίζονται εἰς τὰ μέρη ἡμῶν ἡλια-

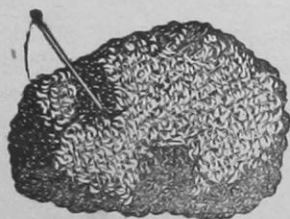

σμένοι. Οἱ πτωχοὶ τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς μεταχειρίζονται αὐτοὺς ὡς συνήθη τροφήν.

Υπάρχει φοινικοειδὲς τι φυτόν, οὗ ὁ καρπὸς παρέχει εἰς τοὺς κατοίκους τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ὠκεανίας θρεπτικωτάτην ἀμυλῶδη οὐσίαν, ὀνομαζομένην σαγούτον. Τὸ σαγούτον ἢ ὁ σάγος εἶναι ἀξιόλογος καὶ ὑγιεινότητι τροφή. Φέρεται δὲ εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, μετεσχηματισμένον εἰς μικρὰ τερρόχροα σφαιρίδια, μεμιγμένα μετὰ γάλακτος καὶ ζιμοῦ.

¹ Ὁ διδάσκων σχηματίζει καὶ δεικνύει ταῦτα ἐπὶ τοῦ πίνακος.

140. Ὁ σπόγγος.

Ὁ σπόγγος συνίσταται ἐκ πλέγματος εὐκαμπῶν, ἀπαλῶν καὶ τριχοειδῶν σωληναρίων, εἰς ἃ καὶ δι' ὧν τὸ ὕδωρ ταχέως χωρεῖ. Ὅθεν ὁ σπόγγος βυθιζόμενος εἰς τὸ ὕδωρ ταχέως ῥοφεῖ αὐτό· ἀλλ' ἐὰν πιεσθῇ, πάλιν ἀποδίδει αὐτό.

Ἐπὶ πολὺν χρόνον ἠγνοεῖτο, ἐὰν ὁ σπόγγος ἀνήκει εἰς τὰ ζῷα ἢ εἰς τὰ φυτά. Νῦν γινώσκεται, ὅτι ἀνήκει εἰς τὰ ζῷοφύτα, καὶ εἶναι ἄθροισμα σμικρῶν γλοιωδῶν θαλασσιῶν ζῶων.

Ἐν τῷ βυθῷ τῶν ὑδάτων ἐπὶ τῶν θαλασσιῶν πετρῶν φύεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ μεγάλους ἢ μικροὺς σφαιροειδεῖς ὄγκους, μετὰ κόπων δὲ συνάγεται, ἵνα εἰς τὸ ἐμπόριον παραδοθῇ. Τοῦτο δὲ γίνεται κατὰ δύο τρόπους· ὁ ἁλιεύς ἢ καταδύεται εἰς τὸ βάθος καὶ διὰ μαχαίρας κό-

πτει τοὺς σπόγγους ἀπὸ τῶν πετρῶν, ἢ μεταχειρίζεται πρὸς ἀπόσπασιν αὐτῶν σιδηρᾶν ἀρπάγην.

Ἄλλ' οἱ ὑπὸ δυτῶν λαμβανόμενοι εἶναι πολυτιμότεροι.

Ἄμα τῇ ἐκ τῆς θαλάσσης ἐξαγωγῇ δὲν εἶναι καταλληλὸς ὁ σπόγγος πρὸς χρῆσιν. Ἀνάγκη πρῶτον νὰ καθαρισθῇ ἐκ τῆς ἰλύος, ἕπερ γίνεται διὰ ζέοντος ὕδατος. Ἐπειτα παραδίδεται εἰς τὸ ἐμπόριον. Πρὶν νὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτόν, ὀφείλομεν πάλιν νὰ καθαρίσωμεν, διότι ἐτι εὐρίσκονται κοκκίδια ἄμμου καὶ ἄλλα μικρὰ πράγματα ἐν τῷ πλέγματι αὐτοῦ.

Οἱ σπόγγοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἔρχονται ἐκ τῆς Μεσογείου, βριθοῦσι δὲ σπόγγων κυρίως αἱ νῆσοι τοῦ Αἰγαίου Πελάγους.

141. Ἡ φωλεά.

Παρατηρήσατε, φίλοι μου, διὰ μέσου τῶν φύλλων τοῦ δένδρου τούτου. Βλέπετε τὴν μικρὰν ταύτην καὶ χαρίεσσαν φωλεάν; Εἶναι φωλεὰ ἀηδόνης. Μὴ πλησιάσωμεν. Ἡ μήτηρ προσφέρει τροφήν εἰς τοὺς νεοσσοὺς αὐτῆς.

Ἀκούετε τὰς λεπτὰς ἀλλ' ἄμα καὶ γλυκείας τῶν νεοσπῶν φωνάς; Πιστεύω, ὅτι οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν θὰ θελήσῃ νὰ λάβῃ τοὺς νεοσσοὺς τῆς ἀηδόνης, καταστρέφων τὴν φωλεάν αὐτῆς. Διότι οὐδεὶς ἐξ ὑμῶν θέλει νὰ προξενήσῃ λύπην ἀπαρηγόρητον εἰς τοὺς γονεῖς τῶν μικρῶν τούτων

πλασμαμάτων. Ἀγαπῶσι τὰ πτηνὰ τοὺς νεοσσούς αὐτῶν,
ὡς ἡ μήτηρ τὰ τέκνα αὐτῆς.

Ἄλλως δὲ τὰ μικρὰ πτηνὰ εἶναι λίαν χρήσιμα, διότι
καταστρέφουσι τὰ ἔντομα, τὰ βλάπτοντα τὰ δένδρα. Ἐάν
μὴ ὑπῆρχον πτηνὰ, οἱ σκώληκες καὶ αἱ κάμπαι θὰ κατέ-
τρογον τοὺς καρπούς, θὰ κατέστρεφον τὰ δένδρα, καὶ δὲν
θὰ εἶχομεν οὔτε ἄπια οὔτε μήλα οὔτε κεράσια τόσον
γλυκέα.

Μὴ βλάπτετε τὰ πτηνὰ, φίλοι μου. Μὴ βλάπτετε τοὺς
νεοσσούς τούτους τῆς ἀηδόνος. Θὰ αὐξήσωσι μετ' ὀλίγον
καὶ θὰ εὐφραίνωσιν ἡμᾶς καθ' ἑκάστην πρωΐαν ψάλλοντες
τὸ ἠδύφθογγον αὐτῶν ᾄσμα.

142. Τὸ ἀηδόνι καὶ ὁ μπουῦφος.

Ὡς ἔρημο δάσος ἐν ἀηδόνι
μονάχο ψάλλει ἁρμονικά,
καὶ τὴν ὁμίχλην, ποῦ τὸ κυκλῶνει,
τ' ᾄσμα του σχίζει γλυκά, γλυκά.

Ψάλλει μονάχο, δὲν ἀκροᾶται,
δὲν τὸ παραττεῖ ἐκεῖ κἀνεὶς.
Μόνον εἰς μπουῦφος πάντα πλανᾶται
πέριξ μὲ πτέρυγας ἀδρανεῖς.

Ὡς τὸ ἀηδόνι λέγει μιὰ ἡμέρα·
— Τίς ἢ ἀνάγκη νὰ κελαδῆς
ἡμέρα καὶ νύκτα εἰς τὸν ἀέρα,
χωρὶς κἀνενα ποτὲ νὰ ᾄῃς;

Ποῖος εἰς τοῦτο περναῖ τὸ μέρος,
τὴν μουσικὴν σου νὰ ἐπαινεῖ;
Καλέ, εἰπέ τό μου ἐλευθέρως,
πρὸς τί ἔροδεύεις τόση φωνή;

Ὡς τὸ μπουῦφο ἑκεῖνο δὲν ἀπεκρίθη,
τ' ᾄσμα του ὅμως τὸ λιγυρὸν
μὲ ἁρμονίαν πολὺν ἐχύθη
κ' ἐφάνη λέγον εἰς τὸν μωρόν·

— Τίποτε, μπουῦφε, δὲν δικαιώνει
σκέψιν ὁμοίαν ὡςὰν αὐτήν.
Ἡ ἀρετὴ, κί' ἂν εἶναι μόνη,
βραβεῖον εἶναι εἰς ἑαυτήν.

Γ. Δ. Θ.

143. Τὸ λίνον. Ἡ κἀνναδις.

1. Τὸ λίνον εἶναι πόα μονοετής. Εἶναι φυτὸν ὠ-
ραιότατον, ἔχον ἄνθη κυανᾶ καὶ σπόρους παχείς καὶ σπιλ-
πνοὺς. Ἐκ τῶν σπόρων τούτων ἐξάγεται ἔλαιον καθαρῶ-

τατον, χρήσιμον εἰς φωτισμόν, εἰς τὴν ζωγραφικὴν καὶ κατὰ τι εἰς τὴν ἰατρικὴν. Διότι οἱ σπόροι τοῦ λίνου ἐψόμενοι μὲν ἐν τῷ ὕδατι, παρέχουσιν ὑγρὸν τι γλοιώδες, κατευνάζον τὸν βήχα· κοπανιζόμενοι δέ, χρησιμεύουσιν εἰς τὰ καταπλάσματα.

Τὸ χρησιμώτατον ὅμως μέρος τοῦ λίνου εἶναι ὁ φλοιὸς τοῦ στελέχους αὐτοῦ, ὅστις βρεχόμενος ἐντὸς τοῦ ὕδατος καὶ κοπανιζόμενος ἀκολούθως διὰ ξυλίνων βάρθων, πλυνόμενος καὶ κτενιζόμενος παρέχει ἡμῖν τὸ νήμα λίνου. Ἐκ τοῦ λεπτοτέρου λίνου κατασκευάζουσι καλὰ ὑφάσματα· τὸ δὲ ἐπίλοιπον αὐτοῦ μέρος χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν κοινῶν πανίων καὶ βραμμάτων.

2. Καὶ ἡ κάνα βίς εἶναι φυτὸν ἐτήσιον, φθάνον εἰς ὕψος δύο σχεδὸν μέτρων· ὁ κορμὸς αὐτῆς παρέχει, ὡς ὁ τοῦ λίνου νηματώδεις ἴνας, ἐξ ὧν κατασκευάζονται σχοινία καὶ πανία. Τὸ γονδρὸν μέρος τῶν κορμῶν τούτων χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ κοινῶς λεγομένου στυπείου.

Ἐκ δὲ τοῦ σπόρου αὐτοῦ, τοῦ χρησιμεύοντος εἰς τροφὴν τῶν μικρῶν πτηνῶν, ἐξάγεται ἔλαιον, χρήσιμον εἰς φωτισμόν καὶ εἰς τὴν ζωγραφικὴν.

144. Ἡ ἀριστερὰ καὶ ἡ δεξιὰ χεῖρ.

— Προσοχή, παιδία μου, ἔλεγε τοῖς μαθηταῖς ὁ διδάσκαλος. Ἐάν θέλητε νὰ γράψητε καλῶς, κρατεῖτε καλῶς

τὸ σῶμα ὑμῶν. Ἡ καλλιγραφία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς θέσεως τοῦ σώματος τοῦ γράφοντος. Ἐκτείνετε κατὰ τὸ μήκος τοῦ γραφείου τὸν ἀριστερὸν ὑμῶν βραχίονα· ὀρθῶς τὸ σῶμα· ἡ ἀριστερὰ πλευρὰ ἄς πλησιάσῃ τῷ γραφείῳ. Τὴν γραφίδα κρατεῖτε μεταξύ τῶν δακτύλων, τοῦ ἀντίχειρος, τοῦ δείκτου ἢ λιχανοῦ καὶ τοῦ μέσου.

Εἰς τῶν μαθητῶν, τὸ ὄνομα Ἄγγελος, περιέργως παρετήρει τὸν διδάσκαλον, ἀντὶ νὰ ἐκτελέσῃ τὰς προσταγὰς αὐτοῦ· τοῦτο ἰδὼν ὁ διδάσκαλος ἀνεκράξαι·

— Σὺ, Ἄγγελε, τί με βλέπεις; Διὰ τί δὲν πράττεις ὅ,τι λέγω; Μὴ δὲν ἐννοῆς τὰ λεγόμενά μου;

— Καλλίστα ἐννοῶ, ὅσα μοι λέγετε, κύριε, ἀπεκρίνατο ὁ Ἄγγελος· ἀλλ' ἀγνωῶ, ἂν πρέπη νὰ κρατήσω τὸ σῶμά μου καὶ ἐγώ, ὡς οἱ συμμαθηταὶ μου.

— Καὶ διὰ τί; Ἠρώτησεν ὁ διδάσκαλος.

— Διότι, κύριε, εἶμαι ἀριστερός, εἶπεν ὁ μαθητής.

— Εἶσαι ἀριστερός; Ἐπανέλαβεν ὁ διδάσκαλος· τόσῳ καλλίτερον· θά σε διδάξω νὰ μὴ εἶσαι τοῦ λοιποῦ ἀριστερός· κράτει τὸ σῶμα, ὡς εἶπον, καὶ θὰ ἴδῃς, ὅτι θὰ γράψῃς καλλίστα διὰ τῆς δεξιᾶς σου χειρὸς.

Ὁ Ἄγγελος ὑπήκουσε τῷ διδασκάλῳ καὶ ἤρξατο νὰ γράφῃ διὰ τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ. Κατ' ἀρχὰς ἐδυσκολεύθη κατὰ τι· ἀλλ' ἐπὶ τέλους συνείησε καὶ ἔγραφεν ἐπ' ἴσης καλῶς διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς, ὡς καὶ διὰ τῆς ἀριστερᾶς. Τοῦτο ἰδὼν ὁ διδάσκαλος εἶπε τοῖς μαθηταῖς·

— Βλέπετε παιδία μου, ὅτι ὁ συμμαθητής ὑμῶν Ἄγγελος ἤρξατο νὰ γράφῃ καλῶς διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς· τοῦτο

κατώρθωσεν ἐξασκήσας τὴν δεξιὰν χεῖρα εἰς τὸ ἔργον.
 Ὡστε διὰ τῆς ἐξασκήσεως τὸ πᾶν κατορθοῦται. Κακῶς
 πράττοντες οἱ γονεῖς ἢ αἱ τροφοὶ ἡμῶν ἐκ μικρᾶς ἡλικίας
 ἐξασκοῦσιν εἰς πολλὰς ἐργασίας μόνον τὴν δεξιὰν ἡμῶν
 χεῖρα. Οὕτω δὲ ἡ ἀριστερὰ σχεδὸν εἰς οὐδὲν χρησιμεύει
 ἡμῖν. Οὐδεμία, ὡς βλέπετε, διαφορὰ ὑπάρχει μεταξύ τῶν
 δύο χειρῶν. Ὅτι πράττομεν διὰ τῆς μιᾶς, ἐξασκούμενοι
 κάλλιστα δυνάμεθα νὰ πράξωμεν καὶ διὰ τῆς ἐτέρας.

Ὁ Ἄγγελος τυχαίως πως ἐξησκήθη εἰς τὸ ἐργάζεσθαι
 διὰ τῆς ἀριστερᾶς χειρός. Ἦδη βλέπετε, ὅτι δύναται νὰ
 ἐργασθῆ καὶ διὰ τῆς δεξιᾶς.

Ὁ Θεὸς ἔδωκεν ἡμῖν δύο χεῖρας· ἐξασκήσωμεν ἀμφο-
 τέρας ἐπ' ἴσης, διότι εἶναι ἄδικον καὶ βλαβερὸν ἡμῖν νὰ
 στερηθῶμεν τῆς βοήθειας καὶ συνδρομῆς τῆς ἐτέρας.

148. Ἡ σηπία.

Ἡ σηπία εἶναι ζῷον μαλάκιον¹. Τὸ σῶμα αὐ-
 τῆς ἔχει κορμὸν καὶ πλοκάμους δέκα.

Ὁ κορμὸς τῆς σηπίας ἀποτελεῖται ἐκ τίνος παχέος ἀ-
 σκου, σχηματιζομένου ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ δέρματος αὐτῆς.
 Ὁ ἄσκος οὗτος εἶναι ἀνοικτὸς εἰς τὸ ἄνω ἄκρον καὶ σχη-
 ματίζει τὸ στόμα τοῦ ζώου.

Τὸ στόμα τῆς σηπίας εἶναι καθωπλισμένον διὰ σιαγό-
 νων κερατωδῶν, ὡς τὸ ράμφος τοῦ ψιττακοῦ.

Περὶ τὸ στόμα ἐκφύονται πέντε ζεύγη μακρῶν πλοκά-
 μων, οἵτινες χρησιμεύουσιν αὐτῇ ὡς χεῖρες καὶ πόδες
 διὰ τούτων συλλαμβάνει τὴν ἄγρην αὐτῆς.

Τίκει ἡ σηπία ψά, ἅπερ εἶναι συνηνωμένα, ὡς βό-
 τρες σταφυλῆς.

Ἡ σηπία εἶναι λίαν ἀδηφάγος· τρέφεται διὰ καρκίνων
 καὶ ἰχθύων μικρῶν. Ἡ σηπία ζῆ καθ' ἑλκας τὰς θαλάσ-
 σας. Ἐξάγει μέλαν τι ὑγρὸν, ἅπερ ἐκχέει καὶ θολοῖ τὸ
 ὕδωρ, ὅταν αισθάνηται ἐχθρόν, ἢ θέλῃ νὰ συλλάβῃ ζῷον τι
 εἰς βρῶσιν. Τὸ ὑγρὸν τοῦτο εἶναι λίαν χρήσιμον τῇ ζω-
 γραφικῇ.

Κατὰ τὴν ράχιν περικλείει ψοειδῆς ὄστρον, ἅπερ λέ-
 γεται συνήθως ὄστρον τῆς σηπίας. Διὰ τούτου λειαι-
 νοῦσι τὸ ἐλεφαντοστοῦν. Ἐπὶ τούτου προσέτι τὰ μικρὰ
 πτηνὰ οὐκ ἔχουσιν τὸ ράμφος αὐτῶν.

Σημείωσις. Ὁμοία τῇ σηπίᾳ εἶναι ἡ τευθίς, τὸ

¹ Ὁ διδάσκων δεικνύει τὰς διαφορὰς τῶν μαλακίων ἀπὸ τῶν
 σπονδυλωτῶν καὶ ἀρθρωτῶν.

κοινῶς καλαμάριον, καὶ ὁ πολύπους ἢ ὀκτάπους, ὅστις στερεῖται ὀστράκου καὶ ἔχει ὀκτὼ πλοκάμους ἰσομήκεις.

146. Τὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ.

Κατὰ τινα ἡμέραν, ὅτε οὐδεὶς ὑπῆρχεν ἐν τῇ οἰκίᾳ, εἶπεν ὁ Λεωνίδας τῇ ἀδελφῇ αὐτοῦ Τερψιχόρῃ.

— Ἐλθέ, ἀδελφῆ μου· πολλαχοῦ τῆς οἰκίας ἀνεκάλυψα ἐδώδιμα. Δυνάμεθα νὰ φάγωμεν νῦν ἐξ αὐτῶν ἀνενοχλήτως, διότι οὐδεὶς εἶναι ἐν τῇ οἰκίᾳ.

— Ἐχει καλῶς, ἀπεκρίνατο ἡ ἀδελφῆ· ἀρκεῖ νὰ εἶναι τὸ μέρος ἀπόκρυφον, ἵνα μὴ φωραθῶμεν.

— Λοιπόν, εἶπεν ὁ Λεωνίδας, μεταβῶμεν εἰς τὴν αἵθουσαν. Ἐν τῷ ἔρμαρίῳ ὑπάρχει κεκρυμμένον μέλι.

— Ἄλλ' ὁ ἐν τῇ αὐλῇ ἐργαζόμενος γείτων δυνατὸν νὰ ἴδῃ ἡμᾶς καὶ νὰ ἀναγγείλῃ τὸ πρᾶγμα τῇ μητρὶ, ἀντεῖπεν ἡ ἀδελφῆ.

— Τότε, εἶπεν ὁ Λεωνίδας, πορευθῶμεν εἰς τὸ μαγειρεῖον καὶ φάγωμεν ἐκ τῶν ἐκεῖ ὀπωρικῶν.

— Ἄλλ' ἡ γείτων ἡμῶν, ἀπεκρίνατο ἡ Τερψιχόρῃ, δύναται νὰ ἴδῃ τὸ πρᾶγμα ἐκ τῆς θυρίδος καὶ οὕτως ἀνακαλύπτεται ἡ κλοπὴ ἡμῶν.

— Ἔστω, ὑπέλαβεν ὁ Λεωνίδας· ἄς ὑπάγωμεν εἰς τὸ ὑπόγειον, ἵνα λάβωμεν μῆλα. Ἐκεῖ ὑπάρχει τόσον σκότος, ὥστε οὐδεὶς δύναται νὰ ἴδῃ ἡμᾶς.

— Ἄλλ' ἀγνοεῖς, ἀδελφῆ μου, εἶπεν ἡ Τερψιχόρῃ, ὅτι ὑπάρχει βλέμμα τι, βλέπον τὰ πάντα, εἰσδύον πανταχοῦ καὶ γινώσκον καὶ αὐτὰς τὰς σκέψεις ἡμῶν; Λησμονεῖς, ὅτι ὑπάρχει ὀφθαλμὸς, βλέπων πάσας ἡμῶν τὰς πράξεις; Ἄγνοεῖς, ὅτι ὑπάρχει ὄν, παρατηροῦν πάσας ἡμῶν τὰς κινήσεις, διορῶν πάντα τὰ ἔργα, ἅπερ ἐργαζόμεθα ἐν κρυπτῷ καὶ παραθύτῳ, μακρὰν τῶν ἀνθρώπων, ὑπὸ τὴν σκέπην τῆς νυκτός, ἐν μέσῳ ὑπογείων σκοτιῶν;

Ὁ Λεωνίδας, σκεψάμενος ὀλίγον, ἀνεγνώρισε τὸ σφάλμα αὐτοῦ.

— Ἐχεις δίκαιον, ἀδελφῆ μου, ὑπέλαβε. Ὑπάρχει τις, βλέπων πάντοτε καὶ πανταχοῦ. Οὗτος εἶναι ὁ Θεός. Ὁ Θεὸς εἶναι πανταχοῦ παρὼν καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ διαφύγῃ τὸ βλέμμα αὐτοῦ.

147. Θεοῦ παρουσία.

Θεὸς ὑπάρχει εἰς οὐρανὸν
προστάτης τῶν ἐκδησίων
καὶ ἡ καρδία καὶ ὁ νοῦς
τὸν βλέπει εἰς πάντα ἔθνη.

Τὸν βλέπει εἰς τὸν οὐρανὸν
φανοστῆρα τῆς ἡμέρας
καὶ εἰς τὸ γῆρας τῶν ἡνείκεν
τῆς νυκτοπλοῦς σφίγγης.

Τὸν βλέπει, ὅταν καταιγίς
σωρεύῃ μαῦρα νέφη,
κί' ὅταν παρήγορος τῆς γῆς
γαλήνη ἐπιστρέφῃ.

Τὸν βλέπει εἰς τὸν ἡμερον
παλμὸν τῆς εὐτυχίας,
ἀλλὰ κ' εἰς τὴν ἐρήμερον
ὀδύνην τῆς καρδίας.

Εἰς τ' οὐρανοῦ τὸν πάπυρον
ἡ δόξα του ἐγράφη,
καὶ τὸν ὕμνεῖ τὸ ἄπειρον
καὶ ἡ ζωὴ κ' οἱ τάφοι.

Τὸ κράτος του δοξάζοντα
τὸν τρέμουσι τὰ ὄντα,
τὸ πᾶν ἐξουσιάζοντα
καὶ πανταχοῦ παρόντα.

Ἀ.Ι. Παγκραθῆς.

148. Ἡ ἀσθενὴς μηλέα.

Κατὰ τινα ἡμέραν ὁ Γεώργιος συνωμίλει ἐν τῷ κήπῳ
μετὰ τοῦ κηπουροῦ, ἐξετάζων ἅμα καὶ παρατηρῶν τὰ
καρποφόρα δένδρα.

Ὁ Γεώργιος ἦτο πολὺ καλὸν παιδίον καὶ ἠγαπᾶτο ὑπὸ
τοῦ κηπουροῦ. Τὰς ἀπαρχὰς πάντων τῶν καρπῶν πρῶτος
αὐτὸς ἐγεύετο, καὶ ὁ κηπουρὸς εἶχέ τι πάντοτε ἐν τοῖς θυ-
λακίοις αὐτοῦ, ἵνα προσφέρει τῷ Γεωργίῳ. Ἐδείκνυεν αὐ-
τῷ τὰς ἐπὶ τῶν δένδρων καὶ ἐντὸς τῶν θάμνων πολυα-
ριθμούς φωλεὰς τῶν πτηνῶν, διότι ἐγίνωσκε, ὅτι ὁ Γεώρ-
γιος δὲν ἔβλαπτε τὰ πτηνά.

Περιπατῶν ἐν τῷ κήπῳ καὶ παρατηρῶν τὰ δένδρα εἶδεν
ὁ Γεώργιος μηλέαν κεκλιμένην, ἔχουσαν ὡχρὰ φύλλα καὶ
ξηροὺς κλάδους. Ἡ μηλέα αὕτη οὐδὲν μῆλον ἔφερε.

— Διὰ τί τὸ δένδρον τοῦτο εἶναι ἐν τοιαύτῃ καταστά-
σει; Ἠρώτησε τὸ παιδίον τὸν κηπουρόν. Ἰδέ! αἱ ἄπιοι
εἶναι πλήρεις ἀπίων, αἱ κερασεαὶ πλήρεις κερασιῶν, ἐρυ-
θρῶν ἤδη, καὶ αὐτὸ τὸ δένδρον οὐδένα καρπὸν ἔχει.

Ὁ κηπουρὸς, προσελθὼν καὶ ἰδὼν τὴν ἀσθενῆ μηλέαν,
οὐδὲν εἶπε. Ἐλαβε μόνον ῥάβδον καὶ δι' αὐτῆς ἠνώρθωσε
τὴν κεκυρτωμένην μηλέαν. Ἐκαθάρισε τὴν ῥίζαν αὐτῆς,
ἀπεμάκρυνε τὸν ἐκεῖ ὑπάρχοντα χόρτον· εὐρῶν δὲ πολ-
λοὺς κοχλίας καὶ ἄλλα ἔντομα, ἐφόνευσεν αὐτά. Τὸ ἐπιὸν
ἔτος ἡ ἀσθενὴς μηλέα θεραπευθεῖσα ἐστολίσθη ὑπὸ πολ-
λῶν καὶ ὠραίων ἀνθέων, φύλλων καὶ καρπῶν.

Πᾶν ἀγαθὸν προσκτώμεθα καὶ ἐπιτυγχάνομεν διὰ τῶν
κόπων, τῆς ἐργασίας καὶ τῆς περιποιήσεως. Τῶν πό-
νων πωλοῦσιν ἡμῖν οἱ θεοὶ πάντα τὰ ἀγαθὰ,
ἔλεγον οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες.

149. Ὁ ταμβάκος.

Ὁ ταμβάκος εἶναι φυτὸν μονοετές, ἔχον κορμὸν ποώδη. Τὸ φυτὸν τοῦτο σπειρεται κατὰ τὰ τέλη τοῦ χειμῶνος ἢ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος. Ἀφ' οὗ βλαστήσῃ καὶ αὐξησῇ ἱκανῶς, μεταρτυεῖται ποτιζόμενον συνάμα.

Αὐξανόμενου τοῦ φυτοῦ, τὰ ἀρχαιότερα φύλλα ὀριμάζουσι ἅμα τῇ ὀριμότητι ἀποσπῶνται καὶ διαφοροτρόπως παρασκευαζόμενα παραδίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον· τὰ φύλλα ταῦτα εἶναι τὰ διάφορα εἶδη τοῦ ταμβάκου.

Πάντες γινώσκομεν τὴν χρῆσιν τοῦ ταμβάκου.

Ὁ ταμβάκος μετεκομίσθη εἰς τὴν Εὐρώπην ὑπὸ τῶν Ἰσπανῶν τῷ 1550 μ. Χ. ἐκ τῆς ἐν τῇ Ἀμερικῇ νήσου Ταμβακοῦ, ἐξ ἧς καὶ ἔλαβε τὸ ὄνομα. Μετωνομάσθη δὲ καὶ νικοτιανὴ ἐκ τοῦ ὀνόματος Νικότου τινός, πρεσβευτοῦ τῆς Γαλλίας ἐν Πορτογαλίᾳ, ὃς πρῶτος ἐπέμφε ταμβάκον τῇ βασιλίσῃ τῆς Γαλλίας Αἰκατερίνῃ τῶν Μεδίκων.

Κατ' ἀρχὰς ἡ χρῆσις τοῦ ταμβάκου ἀπηγορεύθη αὐστηρῶς ἐν πλείστοις βασιλείοις, ὡς οὕσα λίαν ἐπιζήμιος τῇ ὑγιείᾳ. Τὸ φυτὸν τοῦτο τῷ ὄντι περιέχει δηλητήριον βαθμηδὸν δὲ τό τε πνεῦμα καὶ τὸ σῶμα τοῦ καπνίζοντος αὐτὸ ναρκουταὶ καὶ φθείρεται.

Δυστυχῶς ὁμοῦς σήμερον πλούσιοι καὶ πένητες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, γέροντες καὶ νέοι, καὶ παῖδες ἔτι κατεκυριεύθησαν ὑπὸ τοῦ φαρμακεροῦ τούτου φυτοῦ, καὶ πολλάκις κακὴν ἀμιλλαν ἀμιλλῶνται, τίς πλείον τῶν ἄλλων νὰ καπνίσῃ. Ὅτι ὁ ταμβάκος πολλαχῶς εἶναι ἐπιβλαβὴς τῇ ὑγιείᾳ οὐδεμία ἀμφιβολία.

Ὁφείλομεν λοιπόν, κηδόμενοι καὶ τῆς ὑγιείας καὶ τῆς ζωῆς ἡμῶν, ν' ἀποφεύγωμεν τὸ φθοροποιὸν τοῦτο δηλητήριον, ὅπερ ἄλλως οὐδεμίαν ἡμῖν ὠφέλειαν προξενεῖ.

150. Ὁ ἄργυρος.

Ὁ ἄργυρος εἶναι ὀρυκτόν, μέταλλον.

Ἐχει χρώμα λευκὸν καὶ λάμπει. Ἐν τῇ φυσικῇ ὁμῶς αὐτοῦ καταστάσει εἶναι κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν μέλας ἢ ξανθός, ξεόμενος δὲ στίλβει.

Ὁ ἄργυρος εἶναι σῶμα σκιερὸν. Λιαινόμενος δὲ ἀντανακλᾷ τὰ ἀντικείμενα σώματα.

Τῆκεται ἐν μεγάλῃ θερμότητι καὶ λαμβάνει διαφόρους μορφάς· εἶναι μαλακός, εὐθραυστος, ἐνδεκάκλις βαρύτερος ἴσου ὄγκου ὕδατος καὶ μέταλλον εὐγενές, τουτέστιν οὐδόλως ἰούται. (Τίνα ἄλλα μέταλλα εὐγενῆ γινώσκεις;).

Τὰ ἀξιολογώτατα μεταλλεῖα τοῦ ἀργύρου εἶναι κυρίως ἐν Ἀμερικῇ. Ἀλλὰ καὶ ἐν Αὐστρίᾳ, Σαξονίᾳ καὶ Ἑλλάδι ὑπάρχουσι μεταλλεῖα ἀργύρου.

Σπανίως ὁ ἄργυρος εὐρίσκεται καθαρὸς ἐν τῇ φύσει· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι μεμιγμένος μετὰ χρυσοῦ, μολύβδου, χαλκοῦ καὶ θείου.

Τὸ μέταλλον τοῦτο χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν νομισμάτων, σκευῶν καὶ κοσμημάτων· ἐπαλείφουσι προσέτι διὰ τοῦ ἀργύρου σκεύη ἐξ ἐτέρων μετάλλων κατεσκευασμένα, ἵνα προφυλάξωσιν αὐτὰ ἀπὸ τοῦ ἰοῦ.

Ἴνα καταστῆ στερεώτερος ὁ ἄργυρος, συμμιγνύεται μετὰ χαλκοῦ ἢ καὶ ἐτέρων μετάλλων.

Ὁ ἐν ὑγρῷ διαλελυμένος ἄργυρος εἶναι δηλητήριον, καθ' οὗ πρόχειρον φάρμακον ὑπάρχει τὸ κοινὸν ἄλας.

151. Ἡ ἄρκτος.

Ἡ ἄρκτος εἶναι ζῷον ἄγριον, ἔχον κεφαλὴν, κορμόν, τέσσαρας πόδας καὶ οὐράν.

Ἐχει μορφήν δυσειδεστάτην, ὧτα εὐμεγέθη καὶ εὐκίνητα, ὀφθαλμοὺς μικροὺς καὶ ὀσφιδερκεις καὶ πόδας στιβαροὺς, καθωπλισμένους δι' ἰσχυρῶν ὀνύχων.

Ἡ ἄρκτος ἔχει λείαν βαρὺ σῶμα καὶ βαδίζει ἐπὶ τοῦ πέλματος αὐτῆς· ὅθεν καλεῖται ζῷον πελματοβάμον.

Ὁλόκληρον δὲ τὸ σῶμα τῆς ἄρκτου καλύπτεται ὑπὸ τριγῶν μακρῶν.

Τὰ εἶδη αὐτῆς εἶναι διάφορα. Τὸ χρώμα εἶναι φαιόν, μέλαν, λευκόν.

Ἡ ἄρκτος ζῆ 40 μέχρι 50 ἐτῶν.

Ἡ θήλεια κυοφορεῖ ἐπὶ ἐπτὰ μῆνας καὶ τίκει πέντε ἑως εἷς ἄρκτους ὑλούς.

Τὸ ζῦον τοῦτο ἔχει ὄσφρησιν καὶ φωνὴν ὀξεῖαν· εἶναι βραδυκίνητον, ἀλλ' ἔχει τὴν ἐπιτηδειότητα νὰ ἀνορθῶται ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν, ν' ἀναρριχᾶται ἐπὶ τῶν ὑψίστων δένδρων, καταβαίνουσα ὀπισθοβατικῶς. Πρὸς δὲ ἔχει καὶ μεγάλην ἰκανότητα εἰς τὸ κολυμβᾶν, ὡς ἔχουσα σῶμα λιπῶδες.

Τὸ ζῦον τοῦτο εἶναι λίαν προφυλακτικὸν καὶ πλησιάζει μετὰ μεγάλης προσοχῆς καὶ βραδύτητος εἰς πράγματα, ἅτινα τὸ πρῶτον ἤδη βλέπει. Ἐξημερωθεῖσα καθίσταται πραιτὰ καὶ εὐπειθής, μανθάνει νὰ χορεύη καὶ ἐξασκεῖται εἰς διάφορα γυμνάσματα.

Αἱ ἄρκτοι ζῶσιν ἐντὸς ἄντρων ἢ ὀπῶν, ὑπ' αὐτῶν ἀνασκαπτομένων, καὶ ἐν φωλεαῖς, κτιζομένας διὰ κλάδων ἐντὸς πυκνοτάτων καὶ μάλλον ἀδιαβάτων δασῶν. Διάγουσι βίον μονήρη καὶ ῥάθυμον· διέρχονται ἐλόκληρον τὸν χειμῶνα ἐν νάρκῃ καὶ ἐξέρχονται κατὰ τὸ ἔαρ πρὸς ἀναζητησὶν τροφῆς.

Ἡ ἄρκτος τρώγει ρίζας, καρπούς, χόρτα, κόμαρα, κάστανα, ἀγαπᾷ δὲ καθ' ὑπερβολὴν τὸ μέλι. Πεινώσα ἐπιτίθεται κατὰ τῶν ζῦων καὶ κατ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου. Συλλαμβάνουσα δὲ συσφίγγει τὴν λείαν αὐτῆς διὰ τῶν ἔμπροσθίων ποδῶν, πνίγει τὸ ζῦον καὶ ἐκδέρουσα τὸ δέρμα τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ προσώπου τρώγει τὴν σάρκα.

Τὸ κρέας τῆς ἄρκτου λέγεται, ὅτι εἶναι ὑγιεινόν. Ἐ-

ξαιρέτως φημίζονται οἱ πόδες αὐτῆς, ὡς ἡδύτατον φαγητόν. Ἐκ τοῦ δέρματος τῆς ἄρκτου κατασκευάζουσι μηλωτάς.

Ἡ ἄρκτος θηρεύεται πανταχοῦ χάριν τοῦ λατίου καὶ στίλβοντος δέρματος αὐτῆς. Καὶ ἄλλοτε μὲν συλλαμβάνουσιν αὐτὴν διὰ παγίδων, εἰς ἃς προσέρχεται, ἵνα καταφάγη τὸ ἐν αὐταῖς ὑπάρχον μέλι. Ἄλλοτε δὲ πάλιν ἐπιτίθενται κατ' αὐτῆς οἱ κυνηγοὶ ἐκ τοῦ συστάδην, κρατοῦντες ἀνά χειρας ὄξυν σιδηροῦν πάσσαλον. Καιροφυλακοῦσι νὰ ἐμπήξωσι τὸν πάσσαλον τοῦτον εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ ζῦου, ἅμα ἐγεθθέντος κατὰ τὴν συνήθειαν αὐτοῦ ἐπὶ τῶν ὀπισθίων ποδῶν, ἵνα περισφίγγῃ τὸν ἐχθρόν. Ἄλλ' ὁ τρόπος οὗτος εἶναι λίαν ἐπικίνδυνος, καὶ μάλιστα ὅταν ἡ ἄρκτος ὑπερασπίξῃ τὰ νεογνά αὐτῆς· δι' ὃ προτιμότερα ἡ διὰ πυροβόλου ὄπλου θήρα.

152. Αἶνεγμα στ'.

Εἴμ' ἄγριον τετράποδον καὶ ζῶ ἀνὰ τὰ δάση.
Πίπτω εἰς νάρκην, ὃ χειμῶν ὀπότεν ψυχρὸς φθῆσθι.
Διὰ παγίδων ὃ θνητὸς πολλὰκις μὲ θηρεύει,
καὶ με διδάσκει τὸν χορόν, ἀφ' οὗ με τίθειται.
Ἀποτελοῦσι γράμματα εἷς μόνον τ' ὄνομά μου.
Τὸ τρίτον ρίπτω, φίλε μου, ἀπὸ τὰ γράμματα μέου,
μὲ μεταβάλλεις εἰς τροφήν, ἣν καθ' ἑκάστην ἔχεις.
Εὐκόλως νῦν θά με εὐρήσῃ, ὀλίγον ἂν προσέχησθι.

153. Οἱ πίθηκοι.

Οἱ πίθηκοι ἔχουσι κεφαλὴν, κορμὸν καὶ τέσσαρας πόδας.

Ἐχουσι κρανίον στρογγύλον, πρόσωπον κατὰ τι ἐπίμηκες καὶ ῥύγχος προεξέχον. Οἱ τε ἐμπρόσθιοι καὶ οἱ ὀπίσθιοι πόδες αὐτῶν εἶναι σχεδὸν ὅμοιοι πρὸς τὰς χεῖρας τῶν ἀνθρώπων δι' ὃ καὶ τετραχειρα ὠνομάσθησαν τὰ ζῷα ταῦτα.

Κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὸ χρῶμα οἱ πίθηκοι εἶναι διάφοροι.

Ἐπάρχουσι πίθηκοι, ἔχοντες οὐρὰν βραχεῖαν, ἄλλοι μακράν, ἣν μεταχειρίζονται ὡς πέμπτην χεῖρα, ἄλλοι πάλιν στεροῦνται τελείως οὐράς.

Οἱ πίθηκοι καὶ μάλιστα εἶδος τι αὐτῶν, οὐραγκοτάγγοι καλούμενοι, ἦτοι ἄνθρωποι τῶν δασῶν, εἶναι λίαν ὅμοιοι τῷ ἀνθρώπῳ. Βαδίζουσι διποδιστί, κρατοῦντες βακτηρίαν, καὶ ἀπομιμοῦνται ὅλας σχεδὸν τὰς πράξεις τῶν ἀνθρώπων.

Οἱ πίθηκοι εἶναι ζῷα νοημονέστατα καὶ ἐπιτηδειότατα. Συλλαμβανόμενοι δὲ μικροί, διδάσκονται πλεῖστα ὅσα πράγματα. Πίθηκοι διδάχθέντες ἐκτελοῦσι κάλλιστα καθήκοντα ὑπηρετοῦ οἰκίας ἢ ξενοδοχείου. Οἱ οὐραγκοτάγγοι κἀθῆνται πολλάκις εἰς τὴν τράπεζαν, ἀνοίγουσι τὸ χειρόμακτρον, μεταχειρίζονται κοχλιάριον, βάλλουσιν εἰς τὸ ποτήριον ὕδωρ ἢ οἶνον, κρούουσι τὸ ποτήριον καὶ πίνουσι.

Ὁ θῆλυς πίθηκος τίκει συνήθως μὲν ἓν, σπανίως δὲ δύο. Αἱ μητέρες φροντίζουσι πολὺ περὶ τῶν νεογνῶν αὐτῶν. Ἐκλείπει δὲ παντελῶς ἡ μητρικὴ φιλοστοργία τότε, ὅπότεν εἶναι τὰ μικρὰ ἱκανὰ νὰ εὑρωσι τὴν τροφήν αὐτῶν.

Τρώγουσι δὲ οἱ πίθηκοι καρπούς, φυτὰ, διαφόρων εἰδῶν ρίζας. Ἀγαπᾶσι καθ' ὑπερβολὴν τὰς σταφυλάς, τὰ μήλα καὶ τὰ κάρυα. Ζῶσι μόνον ἀνά τὰς θερμὰς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς. Διαιτῶνται ἐπὶ τῶν δένδρων, ἐρ' ὧν ἀναβαίνουνσι μετὰ μεγάλῃς ταχύτητος καὶ εὐκολίας. Ἐπὶ τῶν δένδρων πηδῶντες ἐκ τοῦ ἐνός εἰς τὸ ἕ-

τερον, θηρεύουσι ζούρια ἢ καὶ ψά πτηνῶν, ἀπερ ἀγα-
πῶσι καθ' ὑπερβολήν. Ἐνίοτε κατασκευάζουσι καλύβας
διὰ κλάδων καὶ φύλλων χάριν προφυλάξεως ἐν καιρῶ
βροχῶν καὶ κακοκαιρίας.

Οὐδὲν ἐκ τῶν τετραπόδων ἔχει τόσην περιεργίαν καὶ
θέλει νὰ μιμηθῇ πᾶν ὅ,τι βλέπει, ὅσον ὁ πίθηκος. Τοῦτο
γινώσκοντες οἱ κυνηγοὶ τῶν πιθήκων, συλλαμβάνουσιν
αὐτοὺς οὕτω·

Μεταβαίνουνσιν εἰς τὰ δάση μετὰ στάμνων ὕδατος καὶ
πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν πιθήκων πλύνουσι τὰς χεῖρας καὶ
τὸ πρόσωπον αὐτῶν. Ἐπειτα χύνοντες τὸ ὕδωρ γεμίζουσι
τὴν στάμνον ἐξ εἶδους τινὸς κόλλας ὑγρᾶς καὶ κρύπτου-
ται. Οἱ πίθηκοι τότε σπεύδοντες, ἵνα μιμηθῶσι τοὺς ἀν-
θρώπους, προσέρχονται καὶ νίπτουσι τὸ πρόσωπον αὐτῶν
διὰ τῆς κόλλας. Ἄλλὰ τὰ βλέφαρα συγκολλώμενα
κλείουσι τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῶν καὶ οὕτως ὡς τυφλοὶ
συλλαμβάνονται.

Ἐπάρχουσι καὶ ἕτεροι διάφοροι τρόποι συλλήψεως
πιθήκων.

134. Ὁ χωρικός καὶ ὁ νομικός.

Ὁ Δῆμος ἦτο γεωργός. Πληροφορηθεὶς, ὅτι εἰς τὴν
πόλιν ὑπάρχει περίφημος τις δικηγόρος, ὀνόματι Ἄδα-
μαντίδης, μετέβη, ἵνα ζητήσῃ παρ' αὐτοῦ συμβουλὴν.

Ὁ κ. Ἄδαμαντίδης εἶχε πολλοὺς πελάτας, καὶ ὁ

Δῆμος ἠναγκάσθη νὰ περιμεῖνῃ τὴν σειρὰν αὐτοῦ ἐν τῷ
προδόμῳ. Τέλος εἰσχαθεὶς παρὰ τῷ δικηγόρῳ, εἶπε, κρα-
τῶν ἀνὰ χεῖρας καὶ περιστρέφων τὸν πῖλον αὐτοῦ·

— Κύριε δικηγόρε, ἔμαθον, ὅτι εἶσαι σοφὸς ἄνθρωπος
καὶ ἤλθον, ἵνα λάβω παρ' ὑμῶν συμβουλὴν τινα.

— Εὐχαριστῶ, φίλε μου, ἀπεκρίνατο ὁ δικηγόρος, βε-
βαίως ἔχεις δίκην τινα.

— Δίκην! οὐχὶ δά· ὁ Δῆμος ποτὲ δὲν ἔχει τοιαύτας
ὑποθέσεις.

— Μήπως πρόκειται περὶ ἀγορᾶς ἢ πωλήσεως; Ἡ-
ρώτησε καὶ πάλιν ὁ δικηγόρος.

— Οὐχί, οὐχί, ἀνταπήτησεν ὁ Δῆμος· δὲν εἶμαι οὔτε
τόσον πλούσιος, ὥστε νὰ ἀγοράσω, οὔτε τόσον πτωχός,
ὥστε νὰ πωλήσω.

— Τέλος πάντων τί θέλεις παρ' ἐμοῦ, κύριε; Ὑπέ-
λαβεν ὁ λειτουργὸς τῆς Θέμιδος ἐκπληκτος.

— Εἶπον ὑμῖν ἤδη, κ. Ἄδαμαντίδη, ἀπεκρίνατο ὁ
Δῆμος· Ζητῶ μίαν συμβουλὴν. Θὰ ἀνταμείψω ὑμᾶς.

Ὁ κ. Ἄδαμαντίδης μειδιῶν ἔλαβε τὴν γραζίδα καὶ
ἔρωτήσας τὸ ἐπάγγελμα, τὴν ἡλικίαν καὶ τὸ ὄνομα τοῦ
χωρικοῦ, ἔγραψεν ἐπὶ τεμαχίου χάρτου λέξεις τινάς, ἔθη-
κεν αὐτὸ ἐντὸς φακέλλου καὶ σφραγίσας τὸν φακέλλον,
παρέδωκε τῷ Δῆμῳ, λαθὼν ὡς ἀντίτιμον τρία φράγκα.

Ὁ Δῆμος ἐπανέκαμψε περὶ τὴν ἐσπέραν εἰς τὴν κα-
τοικίαν αὐτοῦ καὶ εἶχε σκοπὸν ν' ἀναπαυθῇ. Ἄλλ' ὁ ὑ-
πηρέτης ἐλθὼν ἠρώτησεν αὐτόν, ἂν πρέπη νὰ κομίσωσιν
εἰς τὰς ἀποθήκας τὸν θερισθέντα σίτον. Ἡ σύζυγος τῆ

Δήμου ἀντιτείνει λέγουσα, ὅτι ἦτο πολὺ ὀφέ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῷα ἦσαν κεκμηκότα, καὶ ὅτι ἔπρεπε νῆ ἐργασία αὐτῆ ν' ἀναβληθῆ εἰς τὴν αὔριον. Ὁ ὑπηρετῆς ἀποκρινόμενος εἰς ταῦτα λέγει, ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα δυνατὸν νὰ μεταβληθῆ κατὰ τὴν νύκτα, καὶ ὅτι προτιμότερον εἶναι νὰ ἔχῃσι τὸν σίτον ἐντὸς τῆς οἰκίας ἢ ἐν τοῖς ἀγροῖς, ἐκτεθειμένον εἰς μυρίους κινδύνους. Ὁ Δῆμος ἤκουε τὴν φιλονικίαν ταύτην. Αἴφνης ἐνεθυμήθη τὸν φάκελλον τοῦ νομικοῦ καὶ ἀνέκραξε·

— Στῆτε· ἔχω μίαν συμβουλήν ἐνταῦθα. Ἠγόρασα αὐτὴν παρὰ τοῦ περιφήμου δικηγόρου Ἀδαμαντίδου ἀντὶ τριῶν φράγκων. Δὲν δίδει τις τρία φράγκα μάτην· ἴδωμεν τί λέγει.

Καὶ ἀποσφραγίσας τὸν φάκελλον ἀνέγνω· « Μὴ ἀναβάλλῃς ποτὲ εἰς τὴν αὔριον, ὅτι δύνασαι νὰ ἐκτελέσῃς σήμερον ».

Καλῶς λέγει! φωνάζει ὁ χωρικός· ἄς σπεύσωσι λοιπὸν· ἄς ζεύξωσι τοὺς βόας· ἄς ἐτοιμασθῶσι πάντες.

Καὶ ἄμ' ἔπος, ἄμ' ἔργον· ἐντὸς ὀλίγου ἔβλον τὸν θερισθέντα σίτον αὐτοῦ ἐκόμισαν εἰς τὰς ἀποθήκας.

Περὶ τὸ μεσονύκτιον ἡ ἀτμόσφαιρα μετεβλήθη καὶ ἤρξατο νὰ βρέχῃ φραγαίως. Ἐβρέξε τόσον πολὺ, ὥστε παρέσυρε πάντα τὰ ἐν τοῖς ἀγροῖς εὐρισκόμενα θερίσματα. Ἐκτοτε ὁ Δῆμος τόσῃν ἐμπιστοσύνην καὶ τόσον σέβας ἔτρεφεν εἰς τὴν συμβουλήν τοῦ κ. Ἀδαμαντίδου, ὥστε ἔλεγε·

Ὁ « Μετὰ τὸν Θεὸν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἡ συμβουλή

» τοῦ νομικοῦ εἶναι τὸ πολυτιμότεον καὶ μάλιστα σε-
» βαστὸν κτῆμα μου ».

155. Οἱ καλοὶ γείτονες.

Ὁ Δημήτριος καὶ ὁ Ἀντώνιος ἦσαν γείτονες. Κατῴκουν ἐν καλύβαις πλησίον ποταμοῦ καὶ ἔτρεφον τὰ τέκνα αὐτῶν διὰ τῆς ἀλιείας.

Ἡμέραν τινὰ ὁ νεώτερος τῶν υἱῶν τοῦ Δημητρίου ἔπεσεν εἰς τὸν ποταμὸν, ὅπου ὀλίγον ἔλειψε νὰ πιγῆ, παρσυρόμενος ὑπὸ τοῦ βέβηματος. Ἄλλ' εὐτυχῶς ὁ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν παρὰ τὸν ποταμὸν ἰστάμενος Ἀντώνιος εἶδε τὸν κινδυνεύοντα παῖδα, καὶ σπεύσας ἔσωσεν ἐξ ἀεὶ-κτου καὶ βεβαίου θανάτου, καὶ ἐκόμισεν εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν γονέων αὐτοῦ.

Οἱ γονεῖς τοῦ παιδὸς ἠγχαρίστησαν ἀπὸ καρδίας τῷ γενναιοψύχῳ Ἀντωνίῳ.

Μετὰ παρέλευσιν ἔτους πυρκαϊὰ ἐξερράγη ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Ἀντωνίου καὶ ἐν τῷ ἅμα αἱ φλόγες περιέβαλον ἔβλον τὸ οἰκοδόμημα.

Οἱ πάντες ἔσπευσαν νὰ ἐξέλθωσι τῆς καιομένης οἰκίας. Ἄλλ' ἐν τῇ γενικῇ ἐκείνῃ ταραχῇ ἐλησμονήσαν νὰ παρλάβωσι τὸ ἐν τῇ κοιτίδι βρέφος.

Ἦδη αἱ φλόγες πανταχῶθεν κατέστρεφον τὸ κτίριον. Ὁλίγον ἔτι καὶ τὸ ταλαίπωρον παιδίον θὰ ἐκείετο. Οἱ

γονεῖς αὐτοῦ ἦσαν ἔξω φρενῶν. Οὐδεὶς ἐτόλμα νὰ σπεύσῃ
εἰς σωτηρίαν τοῦ κινδυνεύοντος βρέφους.

Αἴφνης ὁρμᾷ τις ἐκ τοῦ πλήθους, ρίπτεται ἐντὸς τῶν
φλογῶν, καὶ μετ' ὀλίγον ἐπανακάμπτει καὶ πύθηνει εἰς
τὰς ἀγκάλας τῶν γονέων τὸ βρέφος, ὧσόν καὶ ἀδελφές.
Ὁ σωτὴρ τοῦ παιδὸς τοῦ Ἀντωνίου ἦτο ὁ γείτων αὐτοῦ
Δημήτριος.

136. Τυφλὸς καὶ παραλυτικός.

Ἐπὶ τῆς γῶρας τῆς αὐτῆς
ὁ εἰς τυφλὸς ἐκ γενετῆς,
ὁ ἄλλος παραλυτικός
καὶ πάσχοντες ἐκεῖ κακῶς,
γυμνῆται δύο καὶ πτωχοὶ
διηγῶν βίον δυστυχή.

Ὁ μὲν οἰμώζων καὶ θρηνῶν
καὶ τοὺς ὀδύτας προσφώνων,
εἰς χόρτου ἔκειτο στρωμνὴν,
εἰς τὴν πλατεῖαν τὴν κοινήν·
ὁ δὲ τὴν ράβδον του κρατῶν,
ἔφέρετο βραδυπατῶν.

Τοῦ παραλύτου τὰς κραυγὰς
ἀκούσας καὶ τὰς οἰμωγὰς,
πρὸς τὸν κατακοιτὸν ἐλλθὼν
κ' εἰς τὰ δεινὰ του συμπαθῶν,
τοιαῦτα εἶπεν ὁ τυφλὸς
ἐμφρόνως καὶ κοινωφελῶς·

«Κ' οἱ δύο πάσχουμεν ἡμεῖς
ὑπὸ κακῆς καταδρομῆς·
συμπράξωμεν λοιπὸν κοινῶς
πρὸς ἀγαθὸν τοῦ καθενός.
Τοιαύτη σύμπραξις καλὴ,
καὶ ἀμφοτέροισιν ὠφελεῖ.

Ἐγὼ θὰ φέρω σὲ αὐτὸν
ἐπὶ τοὺς ὤμους σηκωτόν·
σύ ἄνωθεν θὰ ὀδηγῆς
τὸ βῆμά μου ἐπὶ τῆς γῆς.
Σὺ θὰ βαδίξῃς δι' ἐμοῦ·
ἐγὼ θὰ βλέπω διὰ σοῦ.»

Ἄν ἀλλήλοις βοηθῶμεν
εἰς ἡμέρας δυστυχίας,
τοῦ κακοῦ θὰ αισθανθῶμεν
μικροτέρας τὰς πικρίας.

137. Ὁ ἀσπάλαξ. Ὁ ἐχίνος.

1. Ὁ ἀσπάλαξ ἔχει τὰ αὐτὰ καὶ ὁ μῦς μέρη τοῦ σώματος.

Τὰ πρόσθια αὐτοῦ μέλη εἶναι προσηρητημένα τῇ κεφαλῇ· ἔχει ὀφθαλμούς λίαν μικρούς, οὐχὶ ὀξυδερχεῖς, καὶ καλυπτομένους ὑπὸ τριχῶν, δακτύλους δὲ ἰσχυροὺς καὶ καθωπλισμένους δι' ὀνύχων ὀξυτάτων.

Ὁ θῆλυς γεννᾷ 4—5 νεογνά, ἅπερ φιλοστόργως περιποιεῖται, τιθέμενος αὐτὰ ἐπὶ τῆς κλίνης, ἐκ χόρτου καὶ βρώμης κατεσκευασμένης.

Οἱ ἀσπάλακες, ἐπειδὴ ἔχουσιν ὀξεῖς ὄνυχας, εὐκόλως, παχέως καὶ τεχνηέντως ἀνορύττουσιν ὑπογείους φωλεάς καὶ ὑπόνομους, ἔχοντας θαλάμους μετὰ κίωνων ἐκ χώματος, ἐν οἷς ζῶσι.

Εργάζονται δὲ οἱ ἀσπάλακες μόνον κατὰ τὴν πρωΐαν καὶ ἑσπέραν. Τρέφονται διὰ σκωλήκων καὶ ἐντόμων, ἐξ οὗ καὶ ἐντομοφάγα ζῷα καλοῦνται.

Τοὺς ἀσπάλακας διώκουσι καὶ φονεύουσιν οἱ ἄνθρωποι, διότι νομίζουσι, ὅτι καταστρέφουσι τὰς ἀμπέλους, τοὺς κήπους καὶ τοὺς ἀγρούς, ἀνορύττοντες ὑπὸ τὴν γῆν τὰς φωλεάς αὐτῶν. Ἄλλ' ἢ καταδίωξις αὕτη εἶναι ἄδικος, διότι ἡ ζημία τοῦ ἀσπάλακος εἶναι πολὺ ὀλιγωτέρα τῆς ὠφελείας, ἣν προξενεῖ, τρώγων καὶ καταστρέφων τοὺς ἐπιβλαβεῖς σκώληκας καὶ τὰ ἔντομα.

2. Ὁ ἐχίνος ἔχει ὀφθαλμούς στρογγύλους, φύγγος προβοσκιδοειδῆς καὶ ὅμοιον τῷ τοῦ χοίρου, σκέλη βραχεῖα καὶ γυμνά, πόδας τέσσαρας, ἔχοντας ἀνά πέντε δακτύλους.

Ὁ κορμὸς τοῦ ζῴου τούτου καλύπτεται ὑπὸ ἰσχυρῶν καὶ ὀξέων ἀκανθῶν ἐν σχήματι γραβίδος, δι' ὧν κατὰ τὴν προσέγγισιν ἐχθροῦ τινος περικαλύπτει καὶ ὑπερασπίζει γενναίως ἑαυτόν. Ἐντεθθεν καλεῖται καὶ ἀκανθόχοιρος.

Ὁ ἀκανθόχοιρος τίθει 3 μέχρι τεσσάρων νεογνά.

Κατοικεῖ ὑπὸ τοὺς κορμούς παλαιῶν δένδρων, ἐντὸς τῶν θάμνων καὶ τῶν σχισμᾶδων ἢ κοιλωμάτων τῶν λίθων.

Τρέφεται διὰ διαφόρων ζυφύριων, κογλιῶν, βατράχων καὶ ἄλλων. Εἶναι λοιπὸν ὡς πρὸς τὴν τροφήν ζῷον (τίς).

138. Οἱ κύνες τῆς Νεογείου καὶ τοῦ ἁγίου Βερνάρδου.

Πάντες γινώσκομεν πόσον πιστὸν καὶ νοῦμον ζῷον εἶναι ὁ κύων. Περὶ τῆς πίστεως καὶ νοημοσύνης αὐτοῦ ὑπάρχουσι πλείστα ὅσα ἱστορίαί, ἃς πολλοὶ πολλὰκις ἠκούσαμεν. Ἄλλ' ἢ πίστις καὶ ἡ νοημοσύνη τῶν κυνῶν τῆς Νεογείου καὶ τοῦ ἁγίου Βερνάρδου ὑπερβαίνει πᾶν ὄριον.

Οἱ κύνες τῆς Νεογείου, νήσου πρὸς ἀνατολὰς τῆς βο-

ρείου Ἀμερικῆς, κολυμβῶσιν ἄριστα καὶ γυμνάζονται εἰς τὸ σώζειν τοὺς ναυαγούς ἐν ὥρᾳ τρικυμίας. Ἐχομεν πολλὰ παραδείγματα τῆς περὶ τὸ ἔργον τοῦτο ἐπιδεξιότητος τῶν κυνῶν τούτων.

Οἱ δὲ κύνες τοῦ ἁγίου Βερνάρδου ἐκλήθησαν οὕτως ἐκ τοῦ ὀνόματος μοναστηρίου, κειμένου ἐν ταῖς ὑπωρεῖαις μιᾶς τῶν ὑψηλοτάτων κορυφῶν τῶν Ἄλπεων, αἵτινες εἶναι ἀείποτε ὀμιχλώδεις καὶ χιονοσκεπάστοι. Διὰ τοῦ μοναστηρίου τούτου διέρχεται ὁδὸς ἀπὸ Ἰταλίας εἰς Γερμανίαν. Ἄν ποτε καταληθῶσιν οἱ ὁδοιπόροι ὑπὸ τῆς νυκτὸς ἐπὶ τῶν κορυφῶν τούτων, ἀπωλέσθησαν. Διότι ἢ κατακρημνίζονται, ὀλισθαίνοντες ἐπὶ τῶν ὑδάτων, τῶν ἐκ τῆς τήξεως τῆς χιόνος παραγομένων, ἢ θάπτονται ὑπὸ τὰ ὀγκώδη τεμάχια πάγων, ἅπερ, ἀποσπώμενα ἀπὸ τῶν κορυφῶν τοῦ ὄρους, κυλίονται ἐπὶ τῶν πλευρῶν αὐτοῦ.

Πρὸς διάσωσιν τῶν κινδυνευόντων τούτων δυστυχῶν πόρων σπεύδουσιν οἱ ἐν τῷ μοναστηρίῳ διαμένοντες μοναχοί, οἷς βοηθοῦσι κύνες, γυμνασθέντες ἰδίᾳ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τῆς σωτηρίας. Πολλάκις ἀναρτῶντες εἰς τὸν λαίμῳ τῶν κυνῶν τούτων φιάλην οἴνου καὶ καλάβιον, περιέχον ἄρτον, ἀποστέλλουσι πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν κινδυνευόντων ὁδοιπόρων καὶ πρὸς διάσωσιν αὐτῶν.

159. Ὁ Πάτροκλος.

Εὐεργετικὸς τις ἀνὴρ, μεταβάς προχθὲς εἰς τὸ σχο-

λεῖον τῆς πόλεως ἡμῶν, εἰσῆλθεν εἰς τὴν παράδοσιν τῆς τρίτης τάξεως. Κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ὁ διδάσκαλος ἐδίδασκε τοὺς μαθητάς, ὅτι τὸ ὕδωρ, ἐξατμιζόμενον ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων, ἀνέρχεται εἰς τὰ ὕψη καὶ ἀποτελεῖ τὰ νέφη, ἔπειτα κατέρχεται πάλιν εἰς τὴν γῆν, μεταβαλλόμενον ἕνεκα διαφόρων αἰτίων εἰς βροχὴν, χάλανον ἢ χιόνα. Μετ' ὀλίγον ἐκλήρωσε, μαθητὴν τινα, τὸ ὄνομα Πάτροκλον.

Ὁ Πάτροκλος ἦτο παῖς δώδεκα περίπου ἐτῶν, ζωηρός, καλῶς ἐκτενισμένος, φέρων ἐνδύματα παλαιὰ μὲν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ρυπαρά. Ὁ εὐεργετικὸς ἀνὴρ παρετήρησε, ὅτι τὸ δυστυχὲς παιδίον ἦτο ἐνδεδυμένον πενήθιμως. Τίνα ἄρα γὰρ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἀπώλεσε; Ἦτο περίεργος νὰ πληροφορηθῆ. Μετὰ τὸ πέρας τοῦ μαθήματος τῆς συγκρατήσεως τοῦ διδασκάλου ἠρώτησε τὸν Πάτροκλον, διὰ τί μελανοφορεῖ. Οἱ ὀφθαλμοὶ τοῦ παιδὸς ἐπληρώθησαν κρῦων. Ἐκλαίει οἱ λυγμοὶ διέκοπτον τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποκρίνηται. Τότε ὁ διδάσκαλος εἶπε. « Εἶναι ὀρφανὸς ὁ δυστυχὴς Πάτροκλος. Ἦτο βρέφος ἔτι, ὅτε ἀπέθανεν ὁ πατὴρ αὐτοῦ. Πρὸ τινῶν δὲ ἡμερῶν, φεῦ! ἀπώλεσε καὶ τὴν μητέρα, τὴν τρέφουσαν αὐτὸν διὰ τῶν ἔργων τῶν χειρῶν αὐτῆς. Ἦδη ὁ Πάτροκλος οὐδένα ἔχει ἐν τῷ κόσμῳ συγγενῆ ἢ φίλον. Καὶ ὅμως ὅλοι οἱ ἀνθρώποι εἶναι συγγενεῖς καὶ φίλοι αὐτοῦ, διότι εἶναι ἐπιμελὲς καὶ καλὸν παιδίον. Τοὺς ἐπιμελεῖς καὶ χρηστοὺς παῖδας πάντες ἀγαπῶσι καὶ βοηθοῦσι ».

Ἐκ τῶν λόγων τούτων λίαν συνεκινήθη ὁ εὐεργετι-

κός εκείνος ἀνήρ· ἔλαθε τὸν Πάτροκλον ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτοῦ καὶ ἐξεπαιδεύσεν αὐτόν.

Ὁ Πάτροκλος ἐκπαιδευθεὶς οὕτω, ἐγένετο χρησιμώτατος καὶ ἑαυτῷ καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις.

160. Τὸ ὄρφανό.

Εἰς τὸν προβαλαμὸν σας περίλυπο ἐμβαίνω
 μὲ μάτι δακρυσμένο, μὲ πρόσωπο ὠχρό,
 γιατί νὰ σὰς χαρίσω δὲν ἔχω τὸ καυμένο
 οὐδ' ἓνα λουλουδάκι μυρσίνης ὄροσερό.

Μόνο νὰ ζῶ ἡ μοῖρα μου ἔγραψε, καὶ μόνο
 εἰς τῆς ζωῆς τὸν δρόμο θλιμμένο περπατῶ
 πλὴν σήμερον ἐμπρὸς σας τὰ χέρια μου σταυρόνω
 καὶ ψάλλω τὸ ψωμάκι, χωρὶς νὰ τὸ ζητῶ.

Τῆς μοίρας ἀποπαῖδι, ἔάν φθινοπώρου φύλλο,
 τὸ ἄσκοπό μου βῆμα ἐδῶ κ' ἐκεῖ πλανῶ.
 Κάνεις δὲν μ' ἀγαπάει, κάνεις δὲν μ' ἔχει φίλο,
 γιατί δὲν ἔχω μάνα καὶ εἶμαι ὄρφανό.

Δὲν ἔχω μάνα! Μέσα ἔς αὐτὰ τὰ τρία λόγια
 ἐρήμωσις καὶ πείνα καὶ κρύο κατοικεῖ
 μου ψάλλουν καὶ τὰ τρία θανάτου μυρολόγια
 εἰς μίαν τονισμένα φρικώδη μουσική.

Ἄλλα παιδιὰ ἔάν βλέπω ἐκεῖ ἔπου διακονεῦω,
 νὰ λάμπουν ἔς τὸ μετᾶξι χαρούμεν', εὐτυχῆ,
 ἀπ' ὅλα τὰ καλά των τὴν μάνα των ζηλεύω.

Ἄχ! πῶς θά σ' ἀγαποῦσα, μανουλά μου πτωχή!

Δὲν πρόσφασ' ἡ καυμένη φιλι νὰ μοῦ χάριση,
 οὔτε νὰ με χαϊδέψη, οὔτε νὰ μ' εὐχηθῆ.

Ἄλλοίμονον εἰς ὅποιον ἔς τὸν κόσμον τοῦτον ζήση,
 ἀπ' τὴν καλὴν του μάνα χωρὶς νὰ φιληθῆ.

Προχθὲς ἔς ἓνα λειβάδι παιδιὰ εὐτυχισμένα
 ἓνα παιγνίδι ὅλα ἐπαίζανε κοινά.

— Μὲ παίζετε, τὰ εἶπα, μὲ παίζετε κ' ἐμένα;

— Δὲν παίζομε, μοῦ εἶπαν, ἡμεῖς μὲ τ' ὄρφανό...

ὦ, εἶθε ἔάν λουλουδία ἔς τῆς γῆς τὸ περιβόλι
 καθένας σας νὰ παίρηγη ὄροσιὰ ἀπ' τὸν οὐρανό.
 Εἶθε νὰ ἔχουν μάνα ἔς τὸν κόσμον τοῦτον ὅλοι
 κ' ἐγὼ νὰ εἶμαι μόνο δι' ὅλους ὄρφανό!

Ἄ. Παράσχος.

161. Ἐπιστολὴ πέμπτη.

Πρὸς τὸν κ. Γεώργιον Ἀρθομελίτην

εἰς Διπλοκιοῖον.

Σεβαστέ μοι θεε,

Γινώσκεις, ὅτι ἀπὸ πολλοῦ ἀσθενῶν δὲν ἠδυνάμην νὰ φοιτήσω τακτικῶς εἰς τὴν σχολήν. Ἐνεκα τούτου τῶρα, ὅτε προσήγγισαν αἱ ἐξετάσεις καὶ ἤρξαντο αἱ ἐπαναλήψεις, δυσκολεύομαι πολὺ ἐν πᾶσι μὲν τοῖς μαθήμασι, ἰδίᾳ δὲ ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς. Εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη νὰ προγυμνασθῶ εἰς τὰ μαθήματά μου ἐπὶ τινὰς ἡμέρας, ὅπως ἐν μέρει εὐπρόσωπος φανῶ κατὰ τὰς ἐξετάσεις. Ἀλλὰ τίς σοῦ, ἀγαπητέ καὶ σεβαστέ μοι θεε, εἶναι καταλληλότερος εἰς τοῦτο; Γινώσκω, ὅτι ἔχεις πολλὰς ἐργασίας. Ἄλλ' ἅμα γινώσκω καὶ τὴν πρὸς ἐμὲ μεγάλην ἀγάπην σου. Ὅθεν τολμῶ νὰ παρακαλέσω σε, ὅπως ἀναλάβῃς τὴν προγύμνασίν μου ἐπὶ ἓνα κἂν μῆνα ἐν τοῖς ἐλληνικοῖς.

Ὡν βέβαιος, ὅτι θὰ εἰσακουσθῇ ἡ παράκλησίς μου καὶ ἐπὶ τούτῳ ἐκ τῶν προτέρων εὐχαριστῶν, διατελῶ.

Ἐν Ταταούλαις τῆ 20 Μαΐου 1885.

Ὁ ἀνεψιός σου

Ἀριστοτέλης Ἀρθομελίτης.

162. Ὀδοιπόροι ἐν Σαχάρα.

A.

Κάτοικοι χωρίου, πέραν τῆς Σαχάρας κειμένου, μετὰ πολυετῆ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διαμονήν, ἔμελλον νὰ μεταβῶσιν εἰς τὴν γενέτειραν γῆν. Ἐπὶ τούτῳ συναθροισθέντες πάντες, ἐφρόντισαν ν' ἀγοράσωσι καμήλους, ἐφ' ὧν καὶ μόνων δύναται τις νὰ ὀδοιπορήσῃ ἐν τῇ μεγάλῃ καὶ ἀνύδρῳ ἐκείνῃ ἐρήμῳ. Ἀνέβησαν οἱ ὀδοιπόροι ἐπὶ τῶν καμήλων, παραλαβόντες ἀσκούς πλήρεις ὕδατος, καὶ ἤρξαντο ἡ ἐπικίνδυνος καὶ ἐπίμοχθος ὀδοιπορία.

Μετ' ὀλίγον ὀπισθεν τοῦ εὐρέος ὀρίζοντος τῆς ἐρήμου ἐγένετο ἄφαντος ἡ συνοδία.

Εὐέλπιδες ἀνεχώρουν οἱ ὀδοιπόροι, διότι ἔμελλον νὰ ἐπανιδῶσι τὴν γῆν, ἐν ἧ τὸ πρῶτον τὸ φῶς τοῦ ἡλίου ἠτένισαν, τὴν χώραν, ἐν ἧ τὸ πρῶτον ἀνέπνευσαν, τὴν πόλιν, ἐν ἧ ἀνέμενον αὐτοὺς ἀνοικταῖς ἀγκάλαις γονεῖς, συγγενεῖς, φίλοι. Ἄλλ' ὅμως πόσαι ἄρα γε ἡμέραι θὰ παρέλθωσι, ἕως οὗ εὐδαίμονες ριψθῶσιν εἰς τὰς ἀγκάλας τῶν τόσον προσφιλῶν αὐτοῖς ὄντων; Ἐπὶ πόσον εἰσέτι χρόνον θὰ ὀδοιπορήσωσιν ἐν ἐρήμῳ, ὅπου ψυχὴ ζωῶτα οὐδεμία ὑπάρχει, ὅπου αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου καίουσι, ὡς φλόγες Ταρτάρου, ὅπου δὲν βλέπει τις οὔτε φυτὸν οὔτε ζῶον οὔτε κἂν πέτραν, καὶ δὲν συναντᾷ τὸ βλέμμα, ὅπου καὶ ἂν στραφῇ, ἀλλ' ἡ ἄμμος, ἄμμος καυματώδη, καὶ ἀπεχθῆ, καὶ μισητὴν;

Ἐπὶ πολλὰς ἤδη ἑβδομάδας ἡ συνοδία ὠδοιπόρει, ὅτε ἤρξατο πνέων ἄνεμος σφοδρὸς ἀνά τὴν ἔρημον, ἄνεμος ὑψῶν ὄγκους ἄμμου ὡς κύματα. Αἱ κάμηλοι ἐπιμόχθως ἔβαινον πρὸς τὰ ἔμπρός. Οἱ πλατεῖς αὐτῶν πόδες ἐβυθίζοντο εἰς τὴν πυρώδη ἄμμον. Οἱ ὠδοιπόροι δυσχερῶς ἀνέπνεον. Τὸ στόμα καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ αὐτῶν ἐπληροῦντο ἄμμου. Δίψα μεγάλη κατέτρυχεν αὐτοὺς. Ἐπίνον ἐκ τῶν ἀσπῶν ὕδωρ αὐτοὶ τε καὶ αἱ κάμηλοι μετὰ φειδωλίας, διότι ἐφοβοῦντο μὴ ἐκλίπῃ τὸ ὕδωρ ἐντὸς τῆς ἐρήμου.

Πολλῶν οἱ ἄσκοι ἦσαν ἤδη κενοί.

Ὁ ἄνεμος ἔπνεεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σφοδρότερος, καὶ οὐδὲν ἠδύνατο νὰ σβέσῃ τὴν καίουσαν αὐτοὺς δίψαν. Πολλοὶ ἀποθνήσκοντες ἐκρημνίζοντο ἐκ τῆς καμήλου καὶ μετ' ὀλίγον ἡ ἄμμος ἐκάλυπτε τέλεον τὸ πτώμα αὐτῶν. Πολλάκις παρὰ τὸ πτώμα τῶν κυρίων αὐτῶν κατεκλίνοντο αἱ ἀποκαμοῦσαι κάμηλοι καὶ συνεθάπτοντο μετ' αὐτῶν.

Ἐν τούτοις ἡ συνοδία ὠδοιπόρει, ἐν ᾗ ἡ μακρὰ γραμμὴ τῶν τε ἀνθρώπων καὶ τῶν καμήλων ὀσημέραι ἐμειοῦτο. Ἀπηρηθμοῦντο οἱ ζῶντες καὶ ἔβλεπον, ὅτι ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν ἠλαττοῦτο, ἡ γραμμὴ τῆς συνοδίας ἐμειοῦτο ὡς ἐν θέρει τὸ ὕδωρ τῶν ποταμῶν καὶ ρυάκων. Ὡς ἐκ τῶν δένδρων οἱ σκυληρόβρωτοι καρποί, οὕτω καθ' ἑκάστην πολλοὶ τῶν ὠδοιπόρων ἐπιπτον ἐκ τῶν καμήλων, ἀποθνήσκοντες.

Ἦδη ἐξ ἑλῆς ἐκείνης τῆς πολυαρίθμου συνοδίας δύο μόνον ἄνθρωποι ἔζων, ὁ Ἀντώνιος καὶ ὁ Φιλόθεος. Μόλις ἐγίνωσκον ὁ εἰς τὸν ἕτερον. Παρετήρησαν ἀλλήλους μετὰ

δακρυβρέκτων ὀφθαλμῶν, ἐρρίφθησαν εἰς τὰς ἀγκάλας ἀλλήλων καὶ ἐκοιμήθησαν ἐπὶ τῆς ἄμμου.

B.

Τὴν ἐπαύριον ἀρυπνισθέντες εἶδον, ὅτι ὁ στροβίλουσ ἄμμου ὑψῶν ἐπὶ τσάσας ἡμέρας καὶ κατακλύζων αὐτοὺς βίαιος ἄνεμος, ὁ λίψ, ἐκόπασεν ἤδη. Ἐρρίψαν τὸ βλέμμα περίε, ζητοῦντές τι, δυνάμενον νὰ παράσῃ θάρρος· ζητοῦντες δένδρον τι ἢ φυτὸν ἢ χλόην καὶ ὄασιν. Ἐν πρώτοις οὐδὲν εἶδον. Ἐπειτα αἴφνης ἐνόμισαν, ὅτι πέραν ἐν μικρᾷ πρὸ αὐτῶν ἀποστάσει τὸ ἔδαφος εἶναι κεκαλυμμένον ὑπὸ ὕδατος. Λίμνη μεγάλη ἐξετείνετο πρὸ αὐτῶν. Καὶ εἰς τὰ διαυγῆ ὕδατα αὐτῆς ἑκατοπτρίζοντο ἄνθη, δένδρα, οἰκίαι, πόλις δόλοκληρος.

Ἀνεξωσογνήθησαν. Ἐλησμόνησαν τὴν ἐπὶ τοσοῦτον ἤδη χρόνον καταβιβρώσκουσαν αὐτοὺς ἄσθεστον δίψαν, ἐλησμόνησαν τοὺς πόνους καὶ τὸν κάματον καὶ τὴν ἀπελπισίαν αὐτῶν. Ἐτάχυναν τὸ βῆμα τῶν καμήλων διὰ χειρονομιῶν καὶ φωνῶν καί, περισυλλέξαντες ὄλας αὐτῶν τὰς δυνάμεις, ἤρξαντο καὶ αὖθις τῆς πορείας, ἀτεινίζοντες εἰς τὴν νομιζομένην λίμνην, ὡς εἰς τὸν πολικὸν ἀστέρα οἱ ναῦται.

Ἐβαινον οὕτως ἐπὶ ὥρας, ἀλλ' ἔβλεπον, ὅτι ἡ λίμνη ἀπεμακρύνετο, καθ' ὅσον προσήγγιζον. Ἐπειτα αἴφνης ἠφανίσθη ἡ λίμνη. Καὶ οἱ δυστυχεῖς ὠδοιπόροι, τὰ ἔρμαια ταῦτα καὶ παίγνια τῆς ὀπτικῆς ἀπάτης, τοῦ

κατοπτρισμοῦ¹, εὐρέθησαν αὖθις ἐν πεδιάδι ἐρήμῳ, ἀνδρῶν, καυματώδεις καὶ ἀμμώδεις. Ἦσαν ἐξητλημένοι.

Ἡ ἀπὸ τοσούτου ἤδη χρόνου καταθασσανίζουσα αὐτοὺς δίψα ἀνεφάνη εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἀκαταμάχητος καὶ ἀσβεστος. Ἐκαστος ἓνα ἔτι ἀσκὸν εἶχε. Εἰς τὸν πυθμένα αὐτοῦ εὐρίσκετο ὕδωρ ὀλίγον. Ἦτο ἡ τελευταία αὐτῶν ἐλπίς. Ὁ Ἀντώνιος ἔλαβε τρέμων τὸν ἀσκὸν αὐτοῦ, ἵνα πῖη. Ἄλλ' οἴμοι! Ὁ ἀσκὸς ἔπεσεν ἐκ τῶν σπασμωδικῶς τρεμουσῶν χειρῶν αὐτοῦ καὶ τὸ περιεχόμενον ἐχύθη ἐπὶ τῆς ἄμμου. Κατῆλθε τῆς καμήλου ὁ δυστυχῆς καί, σταυρώσας τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ πάλλοντος στήθους αὐτοῦ, ὠχρὸς, ἀπελπισ καὶ ἄφωνος παρετήρει τὴν ἄμμον, ἥτις, ἀπορροφούσα τὰς τελευταίας σταγόνας τοῦ ὕδατος, ἀπερρόφει τὴν ἐλπίδα, τὸ αἷμα, τὴν ζωὴν τοῦ δυστυχοῦς. Τετέλεστα! Ἐπρεπε νὰ ἀποθάνῃ. Εἶδεν ὁ Φιλόθεος, ὅτι μέλαινα ταινία περιεκύκλωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ ταλαιπώρου Ἀντωνίου, ὅτι αἱ παρειαὶ αὐτοῦ αἴφνης ἐκοιλώθησαν, τὸ πρόσωπον ἔλαβεν ὄψιν στυγνὴν, καὶ ἡ γλῶσσα ἐξήρχετο κατὰ τὸ ἦμισυ τοῦ στόματος.

Κατελήφθη ὑπὸ οἴκτου ὁ Φιλόθεος, συνεκινήθη, ἐλησιμόνησε τὰ ἴδια δεινά, τὴν καὶ αὐτὸν καταπλέγουσαν δίψαν, καὶ ἀρπάσας τὸν ἀσκὸν αὐτοῦ, προτείνει τῷ Ἀντωνίῳ λέγων· « Λαβὲ καὶ ὀροσίσθητι! » Λαβὼν τὸν ἀσκὸν ὁ Ἀντώνιος ἔφερεν αὐτομάτως εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ, ἀλλ' αἴφνης ἀντὶ νὰ πῖη τὸ ὕδωρ, ἀποδίδων αὐτὸ τῷ Φιλοθέῳ,

λέγει· « Οὐχί, οὐχί! Πίνων τὸ ὕδωρ τοῦτο, πίνω τὸ αἶμα σου, τὴν ζωὴν σου . . . Δὲν θέλω . . . ἄφες με νὰ ἀποθάνω . . . Ζῆθι σύ, φίλε μου, καὶ μεταβίβασον τὸν ἀσπασμὸν μου, τὸν τελευταῖόν μου ἀσπασμὸν, εἰς τὴν προσφιλῆ μου μητέρα ». — Δὲν θὰ σε ἐγκαταλίπω, ἀπεκράνατο ὁ Φιλόθεος. Πολλοὺς ἤδη συνοδοιπόρους καὶ ἀδελφοὺς ἔθαψα. Πίε, σοὶ λέγω! Ζῆθι! καὶ ἂν πέρωται ἡ ἀποθάνομεν, θὰ συναποθάνωμεν καὶ θὰ συνταφῶμεν.

Καὶ ὑψώσας μέχρι τῶν καταξήρων χειλέων τοῦ Ἀντωνίου τὸν ἀσκὸν, χύνει βίβα εἰς τὸ στόμα αὐτοῦ τὸ ὀλίγον ὕδωρ, καὶ βλέπει πλήρης χαρᾶς ἀγίας τὸν φίλον αὐτοῦ ἀνακτώμενον τὴν ζωὴν.

Γ.

Ἦρξαντο καὶ πάλιν ὀδοιποροῦντες. Ἀλλὰ μόλις διήνυσαν ὁδὸν ὠρῶν, τινῶν καὶ ἡ καμήλος τοῦ Φιλοθέου γονατίζει καὶ ἐξαπλοῦται ἐπὶ τῆς ἄμμου. Μάτην προσπαθοῦσι ν' ἀνεγείρωσιν αὐτήν, μάτην. Ἡ καμήλος δὲν ἐγείρεται, δὲν δύναται νὰ ἐγεθῆ. Πῶς ἤδη ὁ Φιλόθεος θὰ ὀδοιπορήσῃ; Μήπως θὰ ἐγκαταλειφθῆ ἐκεῖ, ἵνα ἀποθάνῃ ὑπὸ τῆς πείνης καὶ τῆς δειψῆς καὶ ταφῆ σὺν τῇ καμήλῳ ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἄμμον;

Οὐχί! Ὁ εὐεργεσίαν ὀπιείρων εὐεργεσίαν θερίζει. Ὁ φίλος καὶ μόνος συνοδοιπόρος αὐτοῦ Ἀντωνίος, ὃν ἐκ βεβαίου θανάτου ἔσωσε, ὡς εἶδομεν, λαμβάνει εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ τὸν Φιλόθεον, σχεδὸν λι-

¹ Ὁρα τὴν Φυσικὴν.

πόθυμον, καὶ τίθησιν ἐπὶ τῆς καμήλου αὐτοῦ, ἐφ' ἧς καὶ αὐτὸς ἀναβαίνει, καὶ ὁδοιποροῦσι. Ἡ καμήλος ὑπὸ τὸ βάρος τοῦ διπλοῦ τούτου φορτίου μόλις προβαίνει κύπτουσα καὶ εἰς ἕκαστον βῆμα ταλαντευομένη. Μετ' ὀλίγον καὶ αὐτὴ γονατίζει, ἀναμένουσα τὸν θάνατον. Ἄλλ' αἴφνης ἄρχεται ὁσπραιομένη τὸν ἀέρα καὶ περισυλλέγουσα, οὕτως εἰπεῖν, τὰς δυνάμεις αὐτῆς, ἐγείρεται καὶ τρέχει, τρέχει μετὰ ταχύτητος ἀπιστεύτου, καταπληκτικῆς. Μόλις ἐπὶ τῶν νώτων αὐτῆς συγκρατοῦνται οἱ ὁδοιπόροι. Μετ' ὀλίγον πίπτουσιν ἐκ τῆς καμήλου λιπόθυμοι.

Ὅτε συνῆλθον βλέπουσι πέριξ αὐτῶν ἀνθρώπους, δένδρα, ὕδατα καὶ χλόην. Ἡ καμήλος αισθηομένη, ὅτι ἐγγύς εἶναι ὕδωρ, ἤγαγεν αὐτοὺς εἰς μίαν τῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀπαντωσῶν ὁάσεων. Δοξολογοῦσι τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ καὶ εὐχονται, ἵνα πάντες οἱ τὴν Σαχάραν ὁδοιποροῦντες μὴ εὐρεθῶσι μὲν ποτὲ εἰς τοιαύτην ἀνάγκην, εὐρισκόμενοι ὅμως, τύχῳσι συνοδοιπόρων, ὡς αὐτοί, καὶ τὴν ζωὴν αὐτῶν ἐν ἀνάγκῃ θυόντων χάριν τῆς σωτηρίας τῶν συνοδοιπόρων αὐτῶν.

163. Πρὸ τῶν ἐξετάσεων.

Μᾶς προσκαλεῖ ὁ σοβαρὸς
τῶν ἐξετάσεων καιρὸς,
κ' ἡμεῖς ἐρχόμεθα εὐθύς
εἰς τὴν φωνὴν του εὐπειθεῖς.

Ἐρχόμεθα μὲ συστολὴν
καὶ μὲ συγκίνησιν πολλήν,
καὶ ἡ ἀθῶα μας ψυχὴ
φοβεῖται καὶ ἀνησυεῖ.

Ἄλλὰ μὴ δειλιᾶς, ψυχῆ,
ἄς παύσ' ἡ τόση ταραχὴ.
Ὅα μᾶς φωτίσῃ ὁ Θεός,
ὁ ἀγαθὸς καὶ κραταῖός.

« Θεέ, τοῦ κόσμου ὁδηγέ,
παντὸς τελείου χορηγέ,
ἡμᾶς θαρρύνων ὁδὸς ἡμῶν
ἐπαίνους, δόξαν καὶ τιμὴν ».

Ἄλ. Κατακουζηνός.

164. Αἱ ἐξετάσεις καὶ αἱ διακοπαί.

Περικλῆς, Κίμων, Ἀριστείδης, Μιλτιάδης καὶ Φωκίων συμμαχετώσιν ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Περικλέους τῇ παραμονῇ τῶν ἐξετάσεων.

Περικλῆς. Αὐρίων ἔχομεν ἐξετάσεις, Κίμων ὦ!
πόσον χαίρω!

Κίμων. Ἐγὼ δὲν χαίρω πολὺ, διότι φοβοῦμαι μὴ

ἀποτύχω καὶ κατασχυρθῶ. Θὰ εἶναι δὲ καὶ οἱ γονεῖς μου, καὶ νὰ ἴδωμεν.

Ἄριστειδης. Μὴ φοβοῦ, Κίμων· ἐγὼ θὰ εἶμαι πλησίον σου καὶ θὰ σοι βοηθῶ.

Μιλτιάδης. Θὰ κάμης καλλίτερον νὰ μὴ βοηθήσης, διότι πολλάκις, θέλων τις νὰ βοηθήσῃ εἰς τὸ μάθημα, βλάπτει περισσότερο, διότι ζαλίζει τὸν ἐξεταζόμενον.

Φωκίων. Ὦχ, ὦχ! Πόσον χαίρω, διότι μετὰ τὰς ἐξετάσεις δύο μῆνας θὰ ἔχωμεν διακοπὰς. Θὰ παίξωμεν, θὰ παίξωμεν.

Μιλτιάδης. Θὰ παίξῃ καὶ θὰ χαρῇ ἐκεῖνος, ὅστις θὰ εἶναι προβιβάσιμος. Ἄς ἴδωμεν, ἂν θὰ εἴμεθα προβιβάσιμοι.

Ἄριστειδης. Ἄ! ἐγὼ γινώσκω τοῦτο· χθὲς ἦσαν τὰ ἐνδεικτικὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης τοῦ διδασκάλου καὶ εἶδον αὐτά.

Κίμων. Νομίζω, κύριε, ὅτι δὲν ἔπραξας καλῶς ἰδὼν τὰ ἐπὶ τῆς τραπέζης, ἅπερ δὲν ἔπρεπε νὰ ἴδῃς.

Περικλῆς. Ναί, ἔχει δίκαιον ὁ Κίμων. Χωρὶς δὲ νὰ ἀκούσωμεν τί εἶδες, ἄφες, παρακαλοῦμεν, νὰ μελετήσωμεν.

Πάντες. Ναί, νὰ μελετήσωμεν.

Κίμων. Ἐγὼ φρονῶ, ὅτι καλὸν μὲν εἶναι καὶ πρέπει νὰ μελετήσωμεν, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ. Νομίζω, ὅτι πρέπει καὶ νὰ προσευχηθῶμεν καὶ νὰ παρακαλέσωμεν τὸν Θεὸν νὰ φωτίσῃ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ ἐπιτύχωμεν. Ἐν ταῖς προσευχαῖς ἡμῶν λέγομεν, ὅτι «πᾶσα δόσις ἀγαθῆ καὶ

πᾶν δώρημα τέλειον ἄνωθὲν ἐστὶ καταβαῖνον, ἐκ τοῦ Πατρὸς τῶν φώτων».

Περικλῆς. Εὖγε, Κίμων. Οὕτως ἔχει. Καὶ πρέπει πάντες νὰ πράξωμεν τοῦτο τῆ ἐσπέρας.

Πάντες. Μάλιστα, μάλιστα. Οὐχὶ μόνον τῆ ἐσπέρας, ἀλλὰ καὶ τῆ πρωΐα, ἀπ' οὗ ἐγερωῦμεν, πρέπει νὰ προσευχηθῶμεν.

Ἦδη εἶναι ὥρα νὰ ἀπέλθωμεν ἕκαστος εἰς τὴν οἰκίαν ἡμῶν.

Κίμων, Ἄριστειδης, Μιλτιάδης καὶ Φωκίων. Χαῖρε, φίλτατε Περικλείς.

Περικλῆς. Χαίρετε, ἀγαπητοί μου, χαίρετε!

ΤΕΛΟΣ.

ΤΩΝ ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΕΡΩΝ ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΩΝ ΔΙΟΡΘΩΣΙΣ.

Σελ.	ἄν. 1,	ἀντὶ μαθηταί.	διόρθωσον	μαθηταί!
8,	5,	καλοῦνται	καλοῦνται	
15,	10,	λέγουσι ὅτι	λέγουσι, ὅτι	
19,	12,	προσμένει	προσμένει	
23,	15,	εἶπομεν ὅτι	εἶπομεν, ὅτι	
41,	26,	στυτοτόμος	στυτοτόμος	
72,	45,	ἐπιφάνεια	ἐπιφάνεια	
73,	46,	διατελῶ	διατελῶ	
79,	49,	ἀνάγν. 78.	ἀνάγν. 158.	
101,	63,	κεφαλῆν,	κεφαλῆν,	
115,	65,	υἱῷ αὐτοῦ	υἱῷ αὐτοῦ	
112,	71,	διάνθων καὶ	διάνθων, καὶ	
114,	72,	λαϊμόν σου δὲν κρατοῦμαι θά	λαϊμόν σου, δὲν κρατοῦμαι, θά	
124,	81,	αὐτῆς	αὐτῆς	
130,	83,	τὸ ὄρυζιον	ἡ ὄρυζα	
142,	93,	μελανὰ	μέλανα	
150,	102,	πλευρὰ καλεῖται	πλευρὰ τοῦ ὀρθο- γωνίου τριγώνου [καλεῖται	
152,	103,	αὐτῆ ἢ	αὐτῆ, ἢ	
156,	104,	Ὁ ξιφίας ἔχει	5. Ὁ ξιφίας, ἔχων	
168,	113,	θανάτου	θανάτου	
177,	121,	ἄμπελος	ἄμπελος	
186,	127,	μάθε ὅτι,	μάθε, ὅτι,	
196,	135,	ἡμέρων.	ἡμέρων συκῶν.	
"	"	φύλακας ὀνομα- ζομένους	φύλακας, ὀνομαζο- μένους	

Σελ.	ἄν. 136,	ἀντὶ	Τέλος εἶτε	διόρθ.	Τέλος, εἶτε
198,	"	"	ὑποσχέσεων ὡ- [μολόγησε	"	{ ὑποσχέσεων, ὡμο- [λόγησε
207,	144,	"	τῷ διδασκάλῳ	"	τῷ διδασκάλῳ
218,	151,	"	κτιζόμενας	"	κτιζόμενας
"	"	"	καὶ ἐκδέρουσα	"	καὶ, ἐκδέρουσα
"	"	"	προσώπου τρώγει	"	προσώπου, τρώγει

Τὰ λοιπὰ καταλείπονται εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἀναγνώστου καὶ τῶν διδασκόντων, παρακαλουμένων, νὰ διορθῶσι ταῦτα ἀπὸ τοὺς πρώτοι, νὰ ὀδηγῶσιν ἔπειτα καὶ τοὺς μαθητὰς νὰ διορθῶσι, πρὶν νὰ ἀναγνώσῃσι, γινώσκοντες πόσον ἰσχυρὰ εἶναι αἱ πρώται ἐντυπώσεις, καὶ πόσον ἐπιβλαβεῖς αἱ ἐσφαλμέναι τούτων.

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΩΝ.

1. Ἡ ἔναρξις τῶν μαθημάτων	Σελ.	1
2. Ὡδὴ τῶν ἐναρξέων (ἔμμετρον)	»	2
3. Ἡ φιλοπονία	»	4
4. Ἡ ὄκηρία	»	5
5. Τὸ πρόβατον	»	6
6. Ἡ πρωία	»	9
7. Ἡ αὐγὴ (ἔμμ.)	»	10
8. Γεωγραφία	»	11
9. Ἡ χύτρα	»	12
10. Ὁ Λικούργος	»	14
11. Ἡ αἶξ	»	16
12. Τράγος καὶ ἀλώπηξ (ἔμμ.)	»	18
13. Ὁ Παῦλος καὶ ὁ Ἰωάννης	»	20
14. Ὁ χαλκός	»	21
15. Αἱ ἡπειροὶ	»	23
16. Ἡ περιστερά	»	24
17. Ἡ περιστερὰ (ἔμμ.)	»	26
18. Σύγκρισις τῆς περιστερᾶς πρὸς τὴν αἶγα	»	27
19. Ποτήριον οἰνοπνεύματος	»	28
20. Αἱ καταστάσεις τῶν σωμάτων	»	30
21. Ἡ ἔλευσις τοῦ φθινοπύρου	»	32
22. Τὸ φθινόπωρον (ἔμμ.)	»	33
23. Ἡ σφαῖρα	»	34
24. Ὁ κασιότερος	»	36
25. Τὸ ὠρολόγιον	»	37
26. Ὁ βόυς	»	39

27. Κώνωψ καὶ βούβαλος (ἔμμ.) . . . . .
28. Ἐπιστολὴ πρώτη . . . . .
29. Τὰ ἄστρα . . . . .
30. Ἡ κάμηλος . . . . .
31. Αἶνιγμα ἀ' (κάμηλος) . . . . .
32. Ὁ Ἡρακλῆς . . . . .
33. Ὁ θησαυρός (ἔμμ.) . . . . .
34. Ὁ ὄριζον . . . . .
35. Τὸ πῦρ . . . . .
36. Ὁ ἄηρ καὶ ἡ χρησιμότης . . . . .
37. Ἡ μέλισσα . . . . .
38. Μέλισσα καὶ χρυσαλλίς . . . . .
39. Ἡ γαλῆ, ἡ μήτηρ τοῦ . . . . .
40. Ἡ νυκτερίς . . . . .
41. Αἶνιγμα β' (νυκτερίς) . . . . .
42. Ἡ ἀράχνη . . . . .
43. Ὁ ὄκηρός . . . . .
44. Μαθητὴς καὶ κάμπη (ἔμμ.) . . . . .
45. Σῶμα, ἐπιφάνεια, γραμμή . . . . .
46. Ἐπιστολὴ δευτέρα . . . . .
47. Τροφάϊ, ὀπώραι καὶ καρπία . . . . .
48. Ὁ Ἀγησίλαος . . . . .
49. Ὁ κύων . . . . .
50. Τὸ παιδίον καὶ ὁ κύων . . . . .
51. Χρησιμότης καὶ τροφὴ . . . . .
52. Αἶνιγμα γ' (ἀλέκτωρ) . . . . .
53. Χάρται γεωγραφικαί . . . . .
54. Τὰ διάφορα εἶδη . . . . .
55. Ὁ λύκος . . . . .
56. Λύκος καὶ ὁ σκύωλος . . . . .
57. Ἡ καθαριότης . . . . .
58. Ὁ Γεώργιος . . . . .
59. Τὸ σῶμα . . . . .
60. . . . .

ΕΡΩΝ.	Σελ. 99
»	100
»	101
»	103
»	104
»	105
»	107
»	»
»	108
»	110
»	112
»	113
»	115
»	116
»	117
»	118
»	120
»	121
ὄψα	122
»	»
»	124
»	126
»	129
»	131
»	132
»	134
»	135
»	136
»	»
»	138
»	139

92. Τὰ φρόνιμα παιδία	Σελ. 141
93. Ὁ βάτραχος	» »
94. Δύο βάτραχοι (ἔμμ.).	» 143
95. Οἱ κομῆται	» 144
96. Αἶνιγμα ἐ (κομῆτης—κόμη).	» 145
97. Ἡ Ἄσια	» »
98. Ἡ πολυπραγμοσύνη	» 146
99. Ἐκρος παραμονή	» 147
100. Ἡ ἀποχώρησις τοῦ χειμῶνος (ἔμμ.).	» 148
101. Ἡ τῆξις τῆς χιόνος καὶ ἡ πλήμμυρα	» 149
102. Τρίγωνον	» 150
103. Οἱ δύο γείτονες	» 152
104. Οἱ ἰχθύες	» 154
105. Τὰ ψάριζ καὶ τὰ πουλιὰ (ἔμμ.).	» 157
106. Τὸ θεῖον	» 158
107. Ἡ Ἀφρική	» 159
108. Ὁ σοφός καὶ τὸ κοράσιον	» 160
109. Τὸ ἔαρ	» 161
110. Ἡ ἀνοιξις (ἔμμ.)	» 162
111. Σύγκρισις τοῦ κασιτέρου πρὸς τὸν ἀδάμαντα	» 163
112. Ὁ μεταξοσκώληξ	» 164
113. Ὁ τυφλὸς Χρῆστος καὶ ἡ ἱστορία τοῦ μεταξοσκώληκος	» 166
114. Ἡ χελιδὼν	» 168
115. Πρὸς τὴν χελιδόνα (ἔμμ.).	» 170
116. Οἱ μήκητες	» 171
117. Τὸ πολύγωνον	» 172
118. Ἡ Ἀμερική	» 173
119. Ὁ περίπατος	» 174
120. Ἡ χαρὰ (ἔμμ.).	» 175
121. Ἡ ἄμπελος	» 176
122. Ἡ διδασκαλία	» 179
123. Ἐπιστολὴ τετάρτη	» 181
124. Ὁ μύρμηξ	» »
125. Τέττιξ καὶ μύρμηξ (ἔμμ.).	» 133

	126. Ἡ θαλασσοκηνία	Σελ. 184
	127. Τὸ παιδίον καὶ τὰ θαλάσσηνα	» 185
I	128. Ἡ πέρδις	» 187
	129. Ἡ φωνὴ τῆς δημοφιλίας	» 189
	130. Ἡ φλογερὰ κόρη (ἔμμ.)	» 190
	131. Τὸ Πάσχα	» 191
	132. Χριστὸς ἀνάστη (ἔμμ.)	» 193
	133. Τὰ πασχάλα καὶ	» »
1.	134. Ἡ Ὀκεανία	» 194
2.	135. Ἡ σοκῆ	» 195
3.	136. Ὁ ψεύστης	» 196
4.	137. Παιδίον ψευδόμενον (ἔμμ.)	» 198
5.	138. Ὁ κύκλος	» 199
6.	139. Ὁ ροϊνίς	» 200
7.	140. Ὁ σπόγγος	» 202
8.	141. Ἡ φωλεά	» 203
9.	142. Τὸ ἀγρόν καὶ ὁ μπόφος (ἔμμ.)	» 204
10.	143. Τὸ λίνον. Ἡ κάνναβις	» 205
11.	144. Ἡ ἀριστερὰ καὶ ἡ δεξιὰ χεὶρ	» 206
12.	145. Ἡ σπιτία	» 208
13.	146. Τὸ βλέμμα τοῦ Θεοῦ	» 210
14.	147. Θεοῦ παρουσία (ἔμμ.)	» 211
15.	148. Ἡ ἀσθενὴς μητέρα	» 212
16.	149. Ὁ ταμβάκος	» 214
17.	150. Ὁ ἄργυρος	» 215
18.	151. Ἡ ἀρκτος	» 217
19.	152. Αἰνίγμα γ' (ἀρκτος—ἄρτος)	» 219
20.	153. Οἱ πύθηκοι	» 220
21.	154. Ὁ χωρικὸς καὶ ὁ νομικὸς	» 222
22.	155. Οἱ καλοὶ γείτονες	» 225
23.	156. Τυφλὸς καὶ παραλυτικὸς (ἔμμ.)	» 226
24.	157. Ὁ ἀσπάλθξ. Ὁ ἐγγίος	» 228
25.	158. Οἱ κίνες τῆς Νεογείου καὶ τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου	» 229
26.	159. Ὁ Πάτροκλος	» 230

160. Τὸ ὄρφανό (ἔμμ.)	Σελ. 235
161. Ἐπιστολὴ πέμπτη	» 234
162. Ὀδοιπόροι ἐν Σαχάρα	» 235
163. Πρὸ τῶν ἐξετάσεων (ἔμμ.)	» 240
164. Αἱ ἐξετάσεις καὶ αἱ διακοπαὶ	» 241

С. С. МАНУСКРИПТЫ

